ШЛЯХ МОЛОДІ

ч. 1

На чужині

1947

З М І С Т

Стор.

1. Слово перед завісою.................... 3
2. ІВ.БАГРЯНИЙ. - У сяйві сонця золотого... 7
3. М.ШЛЕМКЕВИЧ. - З минулого.............. 10
4. ПАВЛО ТИЧИНА. - Дума................... 11
5. Наші попередники про український націоналізм......................... 12
6. М.ГРІМЧУК. - Через кордон.(Спомин)..... 13
7. П.КРИЦЯ. - Антей....................... 17
8. Д.Ш. Захочеш - і будеш................. 18
9. Д.ДОРОЖНІЙ. -"Людина з характером"..... 20
10. Д.ШУМЕНКО. - Український націоналізм і донцовщина............... 22
11. АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО. - Наказ............. 26

СЛОВО ПЕРЕД ЗАВІСОЮ

Світ перед нами,як велика,ще не прочитана книга,повна нерозгаданих таємниць і пригод,а життя - це велика героїчна драма,в якій нам призначено діяти і грати свою ролю.

Щойно скінчився один із актів цієї великої вселюдської драми - друга світова війна. Боротьба світових сил прогриміла майже по всій земній кулі,але найлютіший змаг відбувся над Землею Українською.І ми стали учасниками тієї великої драми.

Відгриміли бої,і завісу опущено. Але драма ще не скінчилася. Це лиш антракт,і ми в напруженому чеканні перед завісою.

Що ж далі?

На вас набігає якийсь дивний,неспокійний настрій.І ви словами поета думаєте: шалено-швидко пролітають наші дні,мчать життям,як розлогими степами,наші буйногриві місяці,пропливають,як гордовито задумані кораблі,наші роки,пропливають у безвість,щоб не вернутись...

Навіщо,навіщо так швидко пролітають дні? Чому не можна затримати свою руку в дружній руці і ще раз,ще міцніше стиснути її?

Чому вже немає тих буремних повстань?.. Чому так невблаганно-хутко пролинули ті дні в Рідному Краю і вже ніколи,ніколи не вернуться?

І ось знову весна...

Хіба вас не тішить цей яснозелений колір? Хіба ви не відчуваєте,як сповнюється життєдайними соками земля,і звір,і людина,як усе набрякає солодкою потужністю? Хіба не вабить вас у голубу далечінь,і ви не усміхаєтесь до сонця? Хіба не сповнюєтесь ви жагою пізнань і переживань незнаного? І ви мимоволі й захватно думаєте: багато ще в нас соковитої цілини й багато-багато весен попереду!

І ви думаєте: це прекрасно. Прекрасно,що не може вернутись те,за чим іноді дуже шкодують.Прекрасно,що є можливість любити колишній біль і сумувати за колишньою радістю.Прекрасно,бо це само собою дає невичерпні скарби,бо це значить день-у-день непереможно хотіти нового болю й нової радости,це значить безнастанно й глибоко любити життя. Це значить,що ви готові шукати рухомої змінности і,наперекір абсолютній змінності,шукати чогось єдиного,непорушно-суцільного.

Хай же сьогодні з минулих болісних думок,що перетворились та загусли на кремінь,буде викресано іскри радости,хай сьогодні невичерпну любов і жадобу примушено буде трепетно сміятись!

Так думаєте ви перед завісою. І ви почуваєте,як поволі насичує ваше тіло відрадна потужність,почуваєте,як згодом легшає

вам голова й веселішає серце,як гнучко й лоскотно розгортається в вас якась невідома пружина, - хіба вам не хочеться тепер засміятися,або почати веселої пісні?

Хто?.. Хто насмілиться сказати,що ви не молоді?

Не озирайтесь - хай не вражає вас чудний вираз на декотрих обличчях,що зринув у цей момент. Це,мабуть,ті,що їх уже не тішить цей яснозелений колір весни і не вабить голуба далечінь у наше прекрасне майбутнє... Це мабуть ті,що вже не шукають нічого і думають,що знають багато,а знають так мало - мало. Це мабуть ті,що в кожному порушенні штампу готові вбачати ходу на котурнах,це ті,що бояться,коли при них одчиняють кватирку,бояться,щоб їх не прохопило свіженьким протягом,це ті,що стомились,шукаючи спокою.

Не озирайтесь - хай не вражає вас той неприємний вираз ненависти і неприєднаности,що зринає у цей момент на декотрих обличчях.Це мабуть ті,що без кінця галасують і розпалюють пристрасті проти своїх братів лише тому,що вони інакше думають. Це ті,що без кінця деклямують про свою любов до України, а сіють в українському світі ненависть і злобу... Це ті,що хочуть вискочити першими на кін і здобути перемогу,забуваючи,що до перемоги безліч вимог...

Не озирайтесь - хай ані трошки вас не турбують сумніви й вагання,що зринули в цей момент на декотрих обличчях. Сумнів - це та ж зневіра,а зневіра - безсилля. Це мабуть ті,що не бояться нічого,крім сильної віри.

Майте завжди терпіння пожаліти слабших.Придивіться краще до цих голубих,придимлених злегка безмеж, - хіба не кличе у просинь,не мучить жагою пізнань?

Втішайтеся й болійте всі,хто сюди прийшов і хто може! Насичуйтесь цим нескінченним натовпом барб і відтінків,звуків і півтонів,що мінливо зринають і гаснуть...

Хай будуть повні ваші серця,як повні бувають келихи,і не звертайте уваги на тих,хто втомився,шукаючи спокою,хто сіє ненависть і зло,хто розгубився і жде,роздертий зневірою і сумнівами.

Хай живе те,що дає нам буття,найцінніша людська цінність! Хай живуть протиріччя,що постійно рухають все вперед! Хай живе чудесна рухома рівновага! Хай живе все,що ненавидить морок і любить силу,все,що не знає супокою й зневіри.

Так говорив поет і ви,читаючи це,здивовано здіймаєте брови: до чого це все? Навіщо ми кинули на перші сторінки цей жмуток поетичних,настроєвих слів,замість "вступного слова"? І ви також чините опір порушенню усталених форм - порушенню штампів?

Ви певно забули,що наш журнал - для молодих,і що ми в полоні весняних настроїв. А хіба не збуджує у вас весна і молодість бажання піти неходженими стежками? Хіба не хочеться вам чогось нового й незнаного? Свіжого й оригінального?

Ось чому замість "вступного слова" ми вирішили почати наш журнал увертюрою. Замість утертих фраз, ми вводимо вас у наш світ музичним настроєм. Бо це найсильніша із стихій, яка єднає нас і змушує жити однією думкою і одним почуванням.

І хіба ми не осягли своєї мети? Хіба не викликали потрібного настрою?

Хіба не відчуваєте, як насичує ваше тіло відрадна потужність, як веселішає ваше серце, як гнучко й лоскотно розгортається в вас якась невідома пружина, - хіба вам не хочеться тепер засміятись, або почати веселої пісні?

Так, вам хочеться звуків і руху. Вам хочеться тільки одного: швидше вставали б вітри у степах, швидше виходило б сонце!

Хіба не кортить вам набрати повітря в груди й щосили дмухнути на цю застиглу імлу? Хіба не кортить гукнути на всю силу легенів - збудити пташню і покликати сонце?

Звуків! Численних звуків!

Хай це комизливо, хай пустотливо, хай навіть химерно, але хіба ви можете тихо зітхнути й тихо схилитися перед таємно-докучним мовчанням? Хіба ви такі, що побожно простягнете руки назустріч одноманітно-величному спокоєві?

Руху! Сильного руху!

Адже бачите, яка перед нами щедра повнота, яка безкрая далечінь?.. І хіба може когось здивувати ваше бунтарське бажання - розірвати цю завісу?

Вас охопило нове почуття - наївне, як справжня юність, нестримне, як справжня сміливість, - бажання притьмом югнути в ту зачудовану просторінь? Так, так! Щоб полетіти ген-ген над просторами, щоб покірно й відверто стелились ці смуги, щоб розгорталась і падала тьмяна заслона, щоб у невпинному леті виникав і вихрився довгий шум, щоб раз-у-раз повставала нова й нова захватна далечінь.

Дійства! Великого дійства!

Так! Світ перед нами, як велика непрочитана книга, повна нерозгаданих таємниць і пригод, а життя - це велика героїчна драма, у якій нам призначено бути героями.

Відгриміли бої, скінчився передостанній акт, і завісу опущено. Але драма ще не скінчилася. Це лиш антракт, і ми в напруженому чеканні перед завісою.

Ім'я героїні вже прогриміло на цілий світ - вона вже вийшла на арену історії. Ім'я це - У к р а ї н а. Темні сили руїни і зла стали на її шляху, і тепер на черзі боротьба за її визволення.

Гуртуймо ж залізні лави. Станьмо плече до плеча. Єднаймося в єдинім пориві.

Ми родились під Одним Небом, на Одній Землі - діти однієї Матері.

В наших очах іскриться світло її ясних зір,у м'язах - потужність її чорнозему,в душах - краса і простір її пахучих степів.

Наш світ - це світ українських Лицарів. Світ Правди і Краси. Добра і Свободи.

Ви хочете ближче довідатись про наші думи і мрії? Розгадати наші надії і сподівання? Відчути ритми наших сердець і наші почування? Заглянути в наші душі?

Ми йдемо вам назустріч.

Думайте ж і відчувайте разом з нами,і приєднуйтесь до нашего гурту.Ми його любим,і ви його полюбите

Бо кожен,хто прийшов сюди,мусить бути бадьорим і мужнім.Кожен тут кладе життя на жертовник Великій Ідеї і почуває себе тільки щасливим: він не тлітиме десь надарма,він зростатиме тут на всю свою потужність,і він побачить,як радісно і вдячно палає вона на вогнищі спільних зусиль.

Ставайте ж у ряд плечем до плеча.

Щоб злилися наші серця в єдиному ритмі і почуванні.Щоб була у нас "воля і дума єдина".

Щоб був нам ясний і широкий шлях -

у наше прекрасне Майбутнє.

Тільки той досягає мети,хто іде,
Тільки той,хто горить,не згорає,
Стеле килим для його життя молоде,
Смерть вінок йому вічний сплітає.

О.ОЛЕСЬ.

У СЯЙВІ СОНЦЯ ЗОЛОТОГО...

Щезає ніч. Щезає день. –
В безодню. В вічність. У ніде.

Серед пустель на чорнім тлі
По сніжно-білій обслонці
Пливуть і крутяться під сонцем,
Пливуть і крутяться в імлі
Рухливі контури Землі.

І вибігають по одній,
І ось збираються роями
Країни – плями... плями... плями –
Мов проти сонця дітвора,
В міжгір'ях, в нетрищах, в ярах, –
Таборища людських племен...

А серед них он –
Край пісень
І зветься край той
Україна!

Серед слов'янської рівнини,
Межи Сибіром і хребтом
Карпатських гір – крутим хребтом –
Пливе під сонцем Україна.

Лице в зеніт. Коса в цвітінь.
Рожеві руки в моря синь.
Заквітчана, усміхнена
І мрійна над усіх вона.

Пляцдарм славе одвічних воєн,
Бойовиськ край, від Трої втроє
Чи не славніших рубежів.
Земля Олегових героїв.
Земля Буй-Тура сміливх воїв.
Край волелюбців, край мужів
Пренепокірних.
На межі
Між двох світів, як Ельдорадо,
В גелладу з Арктики проспект,
Всіх завойовників завада,
Всіх завойовників об'єкт.

Не 'дин там кораблі спалив;
Не 'дин там пальці посмалив.

Земля титанів – "не титанів",
Земля веселих кобзарів.

Не бракувало там Боянів,
А й не було своїх царів.
Не бракувало й на діла
І хоч хай доля обійшла,
І хоч-нема ім'я у світі,
Та буйно родяться в ній діти,
Хоч доля й мачуха була...

Земля титанів - "не титанів",
Земля могутніх кобзарів...

Й пливе із давньої пори -
З давно забутої пори -
Десь у майбутнє,з сонця п'яна,
Пливе!..
Либонь,щоб все спочатку.
Над пережитим,мов печатки,
Стоять хрести,лиснять могили...
Там вже ні гіку,ні луни,
Де печенізькі табуни
Та скитські тичбища ходили,
Вже не брязчать мечі,як здавна.
В лискучім соняшнім пилу
В Путивлі-граді на валу
Давно не плаче Ярославна, -

Лице в зеніт,коса в цвітінь,
Рожаві руки в моря синь, -
Заквітчана,усміхнена
І мрійна над усіх вона.

То ж Край - Титан! То по росі
У перламутрі-поросі
Плацдарм бойовиськ. Край - дитина.
І зветься край той У к р а ї н а.

А в ній...
...Десь в місті чи в селі
Маленький хлопчик при столі
Тримає копію Землі.

По паралелях пальцем водить -
Перетина меридіан,
Минає гір хребти і води -
До Уругвая пішки ходить
Через Індійський океан.

З ночей казок Шехерезади
Навпрост по сизих пасмах гір
Йде до співочої Гренади,
Через Єгипет і Памір.

З душних ночей Шехерезади
До Ніневії...
До Геллади...

І мерехтять ясні свічада
Дитячих радісних озір.
Маленький світ - малий хлопчисько,
Син Сонця - велетня світів!
Він задоволений з колиски -
З Землі п'ятьох материків, -

По паралелях пальцем водить...
Нехай!.. Нехай!.. Нехай же ходить...
Родившись жити і цвісти, -
Йому цвісти! Йому іти!
Йому йти радісним походом!

І повертається пухир,
Рипить,повзе нерівно,скоком, -
І посміхається над ним
Світила син блакитноокий.

По копії нулі... нулі...
Ах,любий мрійнику з Землі!

Крути її,щоб аж свистіла!
Крути-крути,щоб аж гула!
Щоби просторами летіла,
Щоб над безоднями плила.

Щоб в сяйві сонця золотого,
Щоб без диявола лихого,
Щоб тільки жити і цвісти, -
Крути її!
Крути!
Крути!...

І.БАГРЯНИЙ -- "Золотий Бумеранг".

-++++++-

Все бурхливіші крила негоди
І тривожніший все я,ждучи:
Вік героїв величний надходить
І щоночі на небі мечі.

І щоночі за обрієм чорним
стогнуть кроки - залізо і мідь.
Смертоносні! Тверді! Необорні!
Дорогі до безтями! Прийдіть!

О.ОЛЬЖИЧ.

З МИНУЛОГО

(1917 - 1947)

«Хто був весною 1917 року в Київі, називатиме її найкращою весною свого життя. Весна - рясна сонцем і дощами, весна великої повені. Дніпро вийшов із берегів і гордо котив свої хвилі по київській Набережній, розлившися озером по Трухановому острові. Сади замикалися густою зеленню і п'яніли в барвистому, запашному чаду. І душі виступали з берегів звичайних почувань і мислей, очі блищали, долоні шукали долонь. Люди падали в обійми одне одному - з радости. Це ж небо схилилося до нас, а вулицями й майданами Києва проходила довгождана українська наречена: воля - свобода. Про неї співає поет революції:

Одчиняйте двері,
Наречена йде!
Одчиняйте двері!
Голуба блакить.
Очі, серце і хорали
Стали...
Ждуть...

Дзвонили дзвони Софійської дзвіниці... Це були незабутні весільні дні, повні непевностей, несподіванок і таємниць, але тим чарівніші в своїй непорочній наївності великих надій і великих оман..."

(М.ШЛЕМКЕВИЧ).

"Минувшина не є полем, по якому ходить тільки історики та археологи, щоб позбирати останки старовини і сховати до музею - ні, вона вся простягає руку над нами, вона безпосередньо входить у наше сучасне життя, дає йому весь грунт, колорит, патос і напрям".

Д У М А

Ой,що в Софійському заграли дзвони,затримтіли,
Не білі голуби - янголи у небо полетіли.
Ой,там збиралися під прапори,під соняшні,
Ще й сині,від нині
Не буде більше пана у Вільній Україні.

Ідуть,ідуть з музикою
Під тінню прапорів
Прекрасною,великою
Рікою стиглих нив..
Ідуть,ідуть,вітаються
І славлять щасні дні,
Жахтять - переливаються
Їх душі вогняні.

Ой,там виходили попи з Софійської,зза брами
З хрестами,з корогвами
У шатах золотих коло Богдана правлять службу Божу,
як рожу!
Вітай свою,Вкраїно,долю, - вітай дівчину гожу!

Горять,горять свободою
Вчорашнії раби,
Бо чули: "Встань з природою"
Згук янгола труби.
І встали всі співаючи
З природою весни,
З природою вітаючи
Чудові,дійсні сни.

Як засміялося до них та праведнее сонце:
"Не дурно гріло я,світило у кожнее віконце!"
Як знходилися хмарини ткати скатертини - хвилини -
Цвітуть та розцвітають небесні бархатини.

Цвітуть в піснях вкраїночки
Дзвіночки срібляні
Душею.Чорнобрівочки
Стрункчасто-осяйні.
То ж матері майбутнії
Стрічають дні ясні.
О,хвилі незабутнії,
О,сонце! О,пісні!

Ой,що в Софійському та грали дзвони - замовкали.
Там прапори приймали,до народа промовляли...
"Гей,разом,разом станемо на ворога ми,браття, -
Завзяття! -
Хто зрадить матір - Україну -
Прокляття тим,прокляття!

І суне військо лавою
Від білих,тихих брам,
І з "Заповітом","Славою",
Весь Київ - наче храм.

В нім скапала кров часові,
Кров мучнів без вінця...
І в нім горять Тарасові
Вкраїнськії серця.

1917. Київ. ПАВЛО ТИЧИНА.

-ееееее-

НАШІ ПОПЕРЕДНИКИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

"Головна причина нещастя нашої нації - брак націоналізму серед широкого загалу її. Націоналізм - це велетенська і непоборна сила.Під її могучим натиском ламаються,здаеться,непереможні кайдани,розпадаються великі імперії і з'являються до історичного життя нові народи,що до того часу були під чужинцями-гнобителями. Націоналізм еднае,координуе сили,рве до боротьби,запалюе фанатизмом поневолену націю в її боротьбі за самостійність. Націоналізм - ангел помсти для пануючих і визискуючих націй. Націоналізм,родючи альтруїзи поміж членами поневоленої нації,рівночасно родить пекучу ненависть до тих,що її поневолили.

У нас,на Україні,націоналізм дуже припізнився; наша нація, виключаючи небагатьох - не націоналістична. Вона не мае тіеї могучої зброї для захисту своїх інтересів,і через те вона перебувае у найтяжчому рабстві. Вплив московської культури і московського суспільства був до останніх 10 років остільки сильний,що українці щиро повторяли за своїми лукавими вчителями - москалями,що націоналізм взагалі дурниця,що сепаратизм теж нерозумна річ,бо ідеал усіх народів лежить у з'еднанні.

Та в останні часи хвиля націоналізму розливаеться щораз більше по Україні. Ця нова течія зараз повинна виповісти тяжку боротьбу старим течіям.Велика частина української інтелігенції, засліплена московською наукою,твердо обороняе свої позиції едности з московськими революційними і ліберальними течіями.Але це не змінить логіки подій і законів еволюції національного поступу. Кінець цього уже останнього москалефільства можна побачити вже в недалекому майбутньому.Українська нація мусить піти шляхом націоналізму,перейде його і поралить усе,що стоятиме перепоною на цій дорозі".

(З брошури Української Народньої Партії (УНП),вид.1905 р.)

-ееееееее-
-ееее-
-ее-

ЧЕРЕЗ КОРДОН
(Спомин)

Сріблиста осінь 1938 року. Хто її не пам'ятає? У чиє серце на все життя не закарбувалося багряно-жовте листя українських сіл та міст? У кого з українців на всіх землях не квітла в серці якась надія, сподівання, що прийдуть події, які заважать і на долі нашого народу?

Там, за Карпатами, в Карпатській Україні ставала до нового життя найменша галузка українського народу. Ті, яких, здавалося, горе та злидні з'їли серце та всі поривання, ставали на оборону своїх прав. Сріблиста земля - забутий Богом і людьми край - висувала нових легінів - борців на захист і оборону своєї знесилюваної землі та волі. Вона починала писати нові сторінки своєї історії...

У мільйонів українців на всіх українських землях забилися прискореніше серця. Мужня постава Карпатської України насувала тисячі різних думок... Може само Провидіння, що дало нам випити чашу горя до дна, може Воно, що карало, схоче повернути нашу долю? Може легенда відродження Карпатської України стане легендою відродження всього українського народу? Може звідти, з забутого українського Вифлеєму, зійде над нашим народом нова провідна зоря? Може це - добрий знак, під яким переможе наша Правда?

Тисячі українців, ведені великою вірою, ішли туди, в Срібну Землю. В їхніх серцях тихо Тиса шумувала і громами бурі гриміли Карпатські верхів'я...

І я хотів туди. І мене бентежили думки та почування, що днями гонили мене вулицями міста, а ночі робили довгими та безсонними... По довгій внутрішній боротьбі, вирішую пробитися в Карпатську Україну. А переїзд туди нелегкий. Жив я тоді 16-літнім юнаком у Львові. Північні кордони Срібної Землі були сильно бережені військом та кордонною сторожею.

Треба їхати окружним шляхом. У мене плян - дістатися до Гданська, звідти нелегально перейти кордон до Німеччини, проїхати до північних кордонів Чехословаччини, пройти знов "назелено" кордон, і далі вже добратися до цілі. Для цього треба чимало грошей.

І тут повстають труднощі в звичайній математиці, з якою зустрічається кожний, коли йому не вистарчає на щось грошей. За допомогою множення, додавання, віднімання та інш. розрахунків, з'являється бюджет. Його кошторис - не витратити ні сотика з присиланого батьком - за вересень та жовтень це дасть двісті сорок злотих; за дві лекції (власний заробіток) - ще сорок злотих на початок жовтня, отже разом - 280 злотих. Життєві вимоги обмежити до мінімуму, на покриття їх дістати ще одну лекцію та взятись до "журналістики", цебто до продажу газет.

Під знаком здійснювання поставлених розрахунків,минав вересень.Одноманітно пливли дні за днями.Раннім ранком "журналістика",далі навчання в школі,лекції,а пізні вечори - над топографічними та політичними картами,на яких до подробиць зарисовується плян "походу"...

\+ +
\+

Десятого жовтня я прибув до Гданська.Подорож була без перешкод,бо на проїзд туди було досить особистої виказки.Але тут уже доля почала зраджувати.Кордони в Східній Прусії були сильно стороженi не тільки кордонним військом,а й спеціяльними частинами гештапо та таємною поліцією.Місця для "зеленого" переходу на суходолі були дуже обмежені та легкі для пильного контролю. Можливостей переїзду через ріку Ногат чи морем,не було найменших,а бурхливі хвилі зустрічали мене глумливо,коли я блукав понад берегами.Всі інформації кінчались похитуванням голів та ствердженням - дуже тяжко і неможливо...

Але жива людина не тратить надії - у ній снується все нова нитка сподівань.Так було й зі мною.Коли перейти кордон суходолом ніяк неможливо,я почав вірити,що грядуча зима мусить бути сувора,вона крижаною підлогою вкриє ріку,і я без перешкод перейду водяний бар'єр. І хоч записаний наукою досвід минулого вказував,що такі зими тут бувають дуже рідко,я все таки вірив у можливість щастя.

Похмура осінь панувала над містом. Хмари цілими днями залягали небозвід.Безперервно йшли дощі в цьому приморському місті.А мені природа здавалася ще сумнішою,ніж вона насправді була.Жив я дуже нужденно."Журналістика" та принагідні фізичні роботи давали дуже мало прибутків.Кандидатів на носіїв пасажирських пакунків було там дуже багато...

Але якось минули осінні місяці - важкі та непривітні.Прийшли перші дні зими - джерело моїх великих сподіванок.Але в природі покищо ніщо не змінялося.Кожного ранку,коли я жадібно відхиляв вікно у сподіванні побачити сніг чи відчути тиск морозу, - олов'яні хмари й далі залягали небо.А коли виходив на Королівську Гору за містом,сподіваючись бодай звідти побачити хоч перші ознаки переміни,то бачив тільки море води та пари,а з густого туману проривалися довгі й сумні голосіння сирен морських пароплавів. Сніг та мороз,які кожної ночі почали мені ввижатися в снах,були тільки мрією...

Холодний розум підказував,що треба повертатись назад,у рідні сторони.Але скоро я з усією ненавистю душі почав зустрічати ту частину свого "я",яка нашіптувала: "назад..."

Серед піднесеного напруження і по довгій боротьбі з самим собою,перевагу взяла та вперта й непримиренна сторона людини - іти,не зважаючи на небезпеки...

По рішенні - ще день на остаточне,до дрібниць,укладання пляну переходу.Бігав по місту,вишукуючи біля автобусових зупинок

точного розкладу їзди в напрямку кордону. Кілька разів натрапляв на перевірку документів. Придбав німецькі марки й чеські корони, зашивши їх у ковнір плаща. Підготував найпотрібніше в дорогу - до течки пару білизни, приладдя голитися, чистити взуття і запас харчів.

І в суботу 4 січня 1939 року ввечері я - готовий до "подорожі". Плян - у неділю автобусом приїхати о другій годині по полудні до зупинки - за чотири кілометри від кордону. Звідти пішки в напрямку кордону, обминаючи людей та хати. Потрібну дорогу з усіма можливими перешкодами обчислено на протяг двох з половиною годин, отже - коли темнітиме, я мав уже бути в смузі кордону. Користуючись присмерком, який найбільше надається для переходів "назелено", біля п'ятої години пройду кордон. Звідти знов, обминаючи кожне живе створіння та людські сліди, за найбільших перешкод через дві години прийду до Кальсбергу, звідки відходить пароплав до Ельбінгу о годині сьомій увечорі. З Ельбінгу - потягом до Марієнбургу, а далі вже - без перешкод у напрямі чеського кордону.

\+ +

\+

В неділю здійснюю поставлене завдання. О другій годині приїхав до визначеної зупинки автобусу. Бічними шляхами та стежками мандрував звідти з основним напрямом на схід. Карта та шум моря допомагають триматися взятого напряму. Неділя відпочинковий день і ніхто не вештається поза хатами, тим більше, що й погода невідповідна. А тут і там порозкидані кущі й дерева дають дуже добре прикриття для руху і можливість стеження за всім навколо.

Двадцять хвилин на четверту передімною, за яких сто кроків, біліє поперечна стежка. Карта каже, що це - прикордонна стежка по цей бік кордону. Настає секунда якогось вагання чи дивної гри нервів. Але скоро нерви коряться розумові, що диктує всі засоби обережности. І, як звичайно в такі хвилини, вся людська істота напружується до найвищої міри і стає до змагу та боротьби за поставлену ціль. Тіло підсвідомо припадає до землі, а зір та слух прошивають навколишність. Спочатку чути тільки гуркіт морських хвиль у береги та дивні скарги прокльонів при відпливі їх. Ще трохи, і вже можна відрізняти повільний стукіт власного серця, а далі... стало чути хрускіт ламаних патичків у лісі. Дикий звір, що блукає по лісі й боїться власної тіні, пес, що випадково сюди прибіг, чи пес на службі людини-пана, а може сама - найбільш для мене небажана - істота... людина? Притиснуте до землі вухо все виразніше чує одноманітний, твердий і важкий крок. Це мусить бути л ю д и н а. І, мов вуж, звивається моє тіло під кущем...

Кроки стають чимраз ясніші, далі стихають, стихають і - ось їх уже зовсім не чути. Людина пройшла, і гамір морських хвиль заглушує десь її кроки на віддалі. Знов тиша. Повзу на руках і ногах до стежки. В напруженій праці всього організму, здається, минають години. Та ось "передніми ногами" я вже на стежці. Як

борсук,що виліз із свого гнізда,оглядається,чи нема десь для нього небезпеки, - кидаю погляди ліворуч і праворуч.З лівого боку при стежці з вечірньої сутіні виглядає щось велике,грубе і темне. Здалека - ніби копиця сіна.Може будка прикордонної сторожі? Чимскорше далі від неї! Миттю перескакую стежку і плигаю в рідкий ліс.

Від дерева до дерева,пильно обслідуючи все оточення,подаюся знову в напрямі на схід.За півгодини мандрівки від першої стежки,виринула друга,подібна до першої,може тільки трохи ширша. Це - шлях прикордонної сторожі по той бік кордону... Знову всі заходи найпильнішої обережности,нове припадання до землі. Нічого не чути.Лише таємничий шепіт дерев між собою та давнє гупання хвиль.Обережно проходжу стежку.В пітьмі нічого не видно: опиняюся знову в лісі.

В лісі,зразу досить густому,мене охоплює неприємне почування.Іду і навколо себе нічого не бачу,готовий щохвилини запороти носом - коли не в якусь приховану людину,то принайменше - в перше-ліпше дерево.У густому лісі можна часом цілу ніч борсатися і до ранку не пройти кількох метрів.На моє щастя,скоро виринула якась ясніша смуга,ліс порідшав,і я міг без перешкод посуватися вперед.

Десять хвилин перед сьомою - я в Кальсбергу.Запитана прохожа літня жінка показала,де пароплавна пристань на Ельбінг.Уже здалека бачу спокійне плесо морської затоки.Здавалося,я щасливо досяг своєї першої мети - пристань переді мною,я більш,як за п'ять кілометрів від кордону,і можу далі рухатися досить вільно. Але - так тільки здавалося... Доля хотіла ще добре та жорстоко пожартувати з моєї перемоги...

\+ +
\+

Підійшов до таблиці,де чітко виписано розклад їзди пароплавів і... очам своїм не повірив! З написаного виразно виходило,що в неділю є пароплав о третій пополудні,а потім - лише о десятій вечора...

Перші хвилини страшенно лютував на себе: як я міг,розглядаючи так пильно пляни перед виїздом,не доглянути чисел,які вказували на неділю,а продивився тільки робочі дні?!

Треба було на щось зважуватись.Чекати десятої години,чи шукати іншого пляну дальшої поведінки.З попередніх студій карти я знав,що десь за 50 кілометрів на схід від Кальсбергу кінчається свіжий насип морської землі,і звідси пароплавом можна дістатися до Піляв або Кенігсбергу. Підкріпившись трохи харчами,що мав із собою,рушив - пішки. Треба було за ніч пройти ще з п'ятдесят кілометрів...

На восьму годину ранку дійшов до кінця великого піщаного насипу.По той бік - обриси Кенігсбергу.Пароплав підходить до мого берега.За десять хвилин ми були вже на тому боці.Я вже радів своїм успіхом,коли тут підходить постать у чорному,жадає документів і заявляє: "Зі зінд фергафтет" (ви - заарештовані")...

--оооооооо-- М.ГРІМЧУК.

А Н Т Е Й

"Ми відродилися з грунту,наскрізь напоєного кров'ю наших предків,що лягли в боротьбі за волю України. Наша нація ступила на новий шлях життя і ми мусимо стати на її чолі,щоби вести її до здійснення великого ідеалу.

Нас горстка,але ми сильні нашою любов'ю до України! Сини України! Ми,як той Антей,доторкаючись до землі,набиратимемось усе більшої сили. Нас мало,але голос наш лунатиме скрізь по Україні і кожний,в кого ще неспідлене серце,озветься до нас... Ми тільки предтеча того великого,що йде за нами,ми тільки оповіщаємо його силу,ми тільки його післанці.Цей великий - це весь український народ".

Ці слова були сказані Миколою МІХНОВСЬКИМ 1899 року у промові на Шевченківському святі в Полтаві. З того часу минуло багато років і відбулося багато подій у житті українського народу. Він прийшов,той Великий, - весь український народ,і підніс прапор своєї національної держави 1917 року... Але вороги відірвали його від рідного грунту і знову позбавили його сили і наклали на його руки рабські кайдани.Так минають роки.Земля Українська не раз і не двічі знов і знов була скроплена кров'ю борців за волю України. Але щоразу на місці полеглих у боротьбі ставали їх наступники і виростали,як Легендарний Антей,і набирались нової сили. Покоління за поколінням ідуть у мандрівці століть із печаттю Великого Українського Духа... І ось тепер прийшов і наш час,прийшла черга і до нас.

Ми твір долі Твоєї,що творить і Тебе,Рідна земле! Хоч би де ми були,хоч би куди закинула нас доля - скрізь і завжди наші думки й уява звертатимуться до Рідного Краю. "Нема на світі України,немає другого Дніпра..."

О,краю мій! В твоїх весняних зливах
Прийми від мене радісний привіт.
Там на твоїх полтавських чорних нивах
Дитячих ніг моїх лишився слід...

Припадаємо спраглими устами до джерел Українського Духа - позначених іменами Шевченка,Лесі Українки,Франка і всіх-усіх, хто виростав і зростав з українського грунту. І мов Антей,доторкаючись грунту,виростаємо Ми і набирамось усе більшої сили.

А в уяві у нас все таки картина:

Чайка скиглить,літаючи,
Понад Дніпром,плаче;
Сонце гріє,вітер віє,
По степу козачім...

Ой,то ж тая Чайка-небога,що вивела чаєняток при битій дорозі. Ми - її діти...

Тая Чайка,що літала над Жовтими Водами,об дороги чумацькі билась і сьогодні літає і б'ється у кожному юнацькому серці.

П.КРИЩЯ.

ЗАХОЧЕШ І БУДЕШ

Захочеш - і будеш.В людині,затям,
Лежить невідгадана сила...
С.ОЛЬЖИЧ.

Людині все здається,що вона житиме без кінця,що життя все ще спереду,і раптом одного дня відчуває,що воно вже позаду. І тоді жорстока і невблаганна дійсність викарбовує у свідомості питання:

А де ж доробок твій?
Де плід твоїх трудів і творчости твоєї?
Чи ж добре ти робив над чорною ріллею?
ЧИ ВСТИГНЕШ,ПОКИ ДЕНЬ,СКІНЧИТЬ СВОЇ ЖНИВА?

Призначення людини в житті - виявити і розвинути всі закладені в ній здібності і можливості,і своєю творчою працею внести свій доробок у скарбницю Батьківщини.Плодами своїх трудів ми підносимо і возвеличуємо Націю,і через таку безперервну творчість Нація живе і буде жити вічно.І той,хто спроможеться вкласти найбільший доробок до скарбниці свого народу і добре скінчить свої жнива - матиме найбільшу нагороду - вічне життя в серцях свого народу. Хіба помер Шевченко? Він живе й буде жити,боротись і творити разом із нами вічно.

Чи ж може кожна людина такою бути? Відповідь на це ми вже дали;

З а х о ч е ш - і б у д е ш! Людина - це невичерпне джерело можливостей.Людина є такою,якою вона сама себе творить. Якщо будеш хотіти,сильно хотіти,якщо будеш шукати залізних стовпів,що небо підпирають,якщо будеш шукати людей,щоб добра навчили,якщо будеш сприймати своєю душею все світле й гарне,якщо будеш хотіти "жити,серцем жити і людей любити", а не спати і "гнилою колодою по світу валятись" - будеш рости,як справжня людина,і досягати своєї мети.

Бути справжньою людиною і завоювати собі моральне право керувати іншими - зможе лише той,хто вміє собою керувати і себе наставити на труд і творчість,на боротьбу і відвагу. Життя-сон, чи життя-боротьбу - мусиш вибрати.Шевченко вибрав.

Тяжко впасти у кайдани,
Умирать в неволі.
А ще гірше спати,спати,
І спати на волі...

І заснути навік-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого: однаково -
Чи жив,чи загинув...

Життя – це боротьба. Ухилятись від боротьби – це значить ухилятись від життя і від свого життєвого призначення.

Наше призначення – це боротьба за визволення України. Будова Української Держави.

Ми хочемо бути в авангарді цієї боротьби і цього будівництва. Хочемо відродження української нації. Хочемо стати в перших лавах українського народу в його великому поході. Цього ніяк не можна зробити, поминаючи себе. Треба насамперед завоювати собі моральне право бути в авангарді. Це право здобувається знанням, умінням і зразковістю свого життя й своїх поступувань.

Одиниця – первовзір суспільства. Будуючи себе, ми тим самим будуємо Майбутню Україну...

Отже, треба найперше заглянути в себе, пізнати себе самого, поглибити свій світогляд, виховати свій характер, збагатити свою духовість і наставити себе на труд, змагання і чин. Таке стоїть завдання перед нами – молодим поколінням України.

Шевченкові найбільше боліла і найбільше тривожила його думка померти й не залишити сліду ніякого після себе на нашій славній Україні... Хай і наші серця постійно тривожаться цією думкою. Пам'ятаймо: життя дається людині тільки раз. То ж треба прожити його так, щоб пізніше не пік сором і жаль за даремно змарновані літа і життя – нікчемне і безплідне...

Перед нами ще великий і творчий день.

Куйте ж душі, гартуйте тіла на великий день праці!

Д.Ш.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ МАЄ СВОЇМ ЗАВДАННЯМ:

а) формування Української людини силою одвічних чеснот і вартостей духовости українського народу.

б) творення цілевих і напрямних для розгортання життєвих цій у пляні повного вияву творчих сил нації.

в) волеве зосередження всіх життєтворчих джерел в один струм соборного чину, як змагу всього народу за свій найвищий політичний ідеал, – здобуття, розбудови і закріплення Української Соборної Самостійної Держави.

(З тез Жовтневої (1945 р.) Конференції ОУН).

Хочеш вік прожить не марно ти?
Вищої шукай собі мети,
Щоб за тебе більшая була;
За великою зростеш і сам,
З нею воля духові й рукам,
І великі на весь світ діла.

Б.ГРІНЧЕНКО.

"ЛЮДИНА З ХАРАКТЕРОМ"

Моторами історії є великі творчі одиниці,а тією чудодійною силою,яка ті одиниці підносить до влади і керівництва,є їхня с и л а х а р а к т е р у.

Що це таке характер?

Це - передусім в и т р и в а л і с т ь. Та витривалість,яка не поступається ні перед якими труднощами,ані перед муками. Цю витривалість мав Шевченко,коли на засланні писав: "Караюсь,мучусь,а не каюсь..."

Це - п е в н і с т ь с е б е, певність вибраної дороги і думки. Цю певність висловив Шевченко,коли писав про невмиручість і нездоланність нації: "І неситий не виоре на дні моря поля,не скує душі живої і слова живого..."

Це - в і р н і с т ь п е р е к о н а н н я м,це вірність ідеї і готовість іти з нею до слави і до загину. Вірний своїй ідеї, поет писав:

> Мені однаково,чи буду
> Я жить в Україні,чи ні,
> Чи хто згадає,чи забуде
> Мене в снігу на чужині.
> Та не однаково мені,
> Як Україну злії люди
> Присплять,лукаві,і в огні
> Її окраденую збудять -
> Ох,не однаково мені!

Характер - це також з а м и л у в а н н я в п р и г о д а х,у незнаному,новому. Це шукання "залізних стовпів,що підпирають небо".Це потяг у голубу далечінь і подолання перешкод.

Мати сильний характер - це н і к о л и н е з р а д ж у в а т и с я н е в д а ч е ю. Коли ви навіть спіткнетесь - нічого не вадить; на ноги - і починайте знову.Ніколи не визнавайте себе переможеним.

Характер - це також к у л ь т у с п і х у. Не нарікати на долю,а самому бути її ковалем.

Це - п о ч у т т я ч е с т и. Це значить - бути гордим своєю національністю і ні перед ким не хилити голови і не пристосовуватись.Зразок цієї національної чести показав Шевченко у "Сні",коли на запитання змосковленого землячка: "що ж це ти і говорити не вмієш по-здешнему",відповідає: "Вмію,та не хочу!"

Бути людиною з характером - це завжди бути г о т о в и м виконати свій обов'язок.

Це значить дбати з а с п р а в у,а н е з а с е б е.

Це - в м і н н я в о л о д і т и с о б о ю.

Це, нарешті – ВМІТИ ДИВИТИСЬ НА ЖИТТЯ, ЯК НА БОРОТЬБУ і знаходити втіху в активній боротьбі із злом.

Коли ви маєте ці риси – ви людина з характером. Характер не дається готовим з природи, а виховується.

Хто викаже силу характеру в дрібному, викаже її й у великому.

Встати, визволитись і твердо йти своєю життєвою дорогою може тільки нація людей великих характерів.

Д. ДОРОЖНІЙ.

Хто долі кориться, хто далі не йде,
Хто прапор і зброю в безсиллі кладе,
Хто світло міняє на темряву ночі,
Хто крила орлячі, як весла, волоче,
Хто, вранці родившись, удень одцвіта,
Хто ворога злого уклоном віта,
Той краще не бачив би світу ясного,
Не тьмарив би дня і не ганьбив нікого.

О. СЛЕСЬ.

ХЛЮПНИ НАМ, МОРЕ, СВІЖІ ЛАВИ.
О, ЗЕМЛЕ, ВЕЛЕТНІВ РОДИ!

\+ +
\+

Ум гостри, наставлюй волю,
Лиш воюй, а не тоскуй.
Гордо стій, а не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю мільйонів
Мусиш дати ти одвіт!
Як схибнешся, не достоїш,
Захитаєшся, мов тінь –
Пропаде велика праця
Многих, многих поколінь...

ІВ. ФРАНКО.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ І "ДОНЦОВЩИНА"

Український націоналізм, як політичний рух, пройшов уже довгий шлях і має свою історію. Найбільшого розмаху набрав політичний рух під назвою "українського націоналізму" в Галичині в 20 - 30 роках. Теоретично намагався обгрунтувати цей рух відомий український публіцист Дмитро Донцов у своїх численних статтях, які друкувалися в Літературно-Науковому Віснику, а також у спеціяльно написаній книзі під назвою "Націоналізм". Це був час, коли всі, або майже всі вважали себе українськими націоналістами, коли націоналізм став модною і почесною назвою, і всі вважали себе його прихильниками.

Сьогодні, як відомо, помітний відворот від українського націоналізму, і деякі вчорашні його попутники трактують український націоналізм найгіршими означеннями і назвами.

Чим це пояснюється?

Деякі наївні люди, або ті, що в своїй партійницькій заскорузлості не хочуть чи не можуть підійти до цього явища об'єктивно, думають, що "націоналізм збанкротував" і що перед ним немає ніякого майбутнього. Для людей без твердих переконань досить несприятливої зовнішньої кон'юнктури, щоб відмовитись від того, чому вони вчора поклонялись і навіть стати його противниками. Це людська слабість - пливти за течією, і до нового "духу часу" пристосовуватись, навіть за ціну зречення від своїх колишніх переконань.

Іноколи це буває потрібно і неминучо зробити. Це робиться тоді, коли знайдено правильнішу думку, чи ідею, і коли попередні погляди виявились помилковими.

Але чи є український націоналізм помилковою концепцією і помилковою ідеологією? Помилка сучасних поборювачів і противників українського націоналізму полягає в тому, що вони під націоналізмом розуміють одну вузьку доктрину, що виступала і виступає під цією назвою, і забувають, що український націоналізм виступав у різні часи української історії, і через те мав різні державно-політичні концепції і певні ідеологічно-світоглядові відмінності.

Вперше український націоналізм, як політична течія новіших часів, виявився в діяльності Миколи Міхновського та його гуртка, і теоретично обгрунтований у брошурі "Самостійна Україна". Ця група утворила пізніше (1901 р.) підпільну самостійницьку організацію - Українську Народню Партію.

Після придушення української національної Революції і самостійницького руху большевиками на Україні, український націоналізм, здавалося, теж збанкротував або, як дехто думав, його нібито було ідейно розтрощено. Але несподівано цей таки український націоналізм вибухнув із новою силою. Виразником його в літера-

турі став Микола Хвильовий і цілий ряд видатних письменників.

Трохи відмінно розвивався український націоналізм серед українства на захід від Збруча, де найвидатнішими його ідеологами стали Дмитро Донцов і Микола Сціборський.

Те, що розуміють під українським націоналізмом сьогоднішні його противники, і що вони поборюють, відноситься лише до того націоналізму, що його теоретично оформив Дмитро Донцов, і який продовжують практикувати деякі його прихильники. Отже, маємо по суті заперечення не українського націоналізму в ширшому його розумінні, а лише того явища, що ми його назвали "донцовщиною". Ідеологія і світогляд "донцовщини" виразно виявляється в політичній практиці одного відламку ОУН.

Що являє собою "донцовщина" і чому ми до неї критично ставимося?

До кожного явища, щоб його правильно зрозуміти, слід підходити конкретно-історично. Тобто, треба знати, в яких умовах воно виникло і яка була його роля в конкретно-історичних обставинах.

Український націоналізм 20-х років у Галичині і, зокрема, теорія Донцова була реакцією на ті ідейно-духові та психологічні хиби українських політичних угруповань, які спричинилися до упадку визвольних змагань 1917-20 років. Цими хибами були космополітизм, інтернаціоналізм, матеріялізм, марксизм, пацифізм, опортунізм, сервілізм, пасивність та інші модні ідеї й теорії, які ідейно роззброювали український визвольний рух і ставили на задній плян і в тінь національну ідею і боротьбу за визволення української нації. Як реакція на хиби демократичного утопійного ідеалізму і драгоманівського космополітизму, народився новий політичний рух, який поставив у центрі своєї ідеології і політики українську націю. Звідси, від слова нація - націоналізм і націоналістичний рух. Те, що він народився і сформувався в певних історичних умовах, як реакція на демоліберальні та марксистсько-інтернаціоналістичні теорії, визначило характер цього руху.

Оформлення донцовської теорії націоналізму збіглося з поширенням нового ідейно-політичного руху в Европі, який наклав печать на цю епоху. Донцов про цей новий "дух епохи" писав:

> "Життєва меланхолія і нерішучість - колишня недуга віку - уступають тепер місце іншим почуванням - безоглядній амбіції і жадобі панування. Атмосфера нашої доби пересякнута ферментами енергії, а демаркаційна лінія між минулими і новітніми часами переходить через Нітцше. З ним перемагає нова концепція життя: аристократична, авторитарна і сувора. З'являється сила літературних творів, натхнутих подивом до сили, екзальтацією енергії, оправданням насильства, погордою до слабости й милосердя, релігією успіху". (ЛНВ 1928, лютий).

Натхнутий духом цієї епохи, Донцов написав книгу "Націоналізм" та низку інших творів, під впливом яких розгортався націоналістичний рух в Галичині. Цей рух, цілком природньо, також носив печать

того духа епохи. З цього приводу Донцов писав:

> "Приємно бачити,як молодь поволі позбувається набридлої жуйки старих фраз про "право нації" (навіть нікчемної) на самостійне існування,про "суспільну еволюцію",яка,мов та ракета,шпурне нас у царство свободи, - в той час,як ми лише за поручні триматимемось.Приємно,що розмови про "право сили" (не про "силу права") вже не стрічаються з реготом демократичної "гальорки",що ніякі знизування плечима ліберальних професорів і больщевицьких "начотчиків" - не змушують уже нас соромитись слова "шовінізм",або "зоологічний націоналізм"... Приємно,що замість анонімового "історичного процесу" - ми поставили наше творче "я",що слово "хочу" - зачали в нас вимовляти без страху навіть тоді,коли за ним не стояло жодної "наукової" санкції".
>
> "Скрізь зродився новітній націоналізм у тяжкій боротьбі з силами вчорашнього дня... Націоналізм - новий світогляд,а новий світогляд повинен вчити ходити інших,а не спиратись на чужі костурі..."
>
> "Культурна нація шанує свої авторитети!"- лунає клич. "Незгода руйнує,згода будує","залишім уже раз стой анархізм та "отаманію",шануймо традиції!"
>
> "Таке гукають до молоді (бо переважно серед неї рекрутуються націоналісти) наші безавторитетні авторитети... У нас забувають,що "довліє дневі злоба його",що к о ж н а е п о х а м а є с в о ї з а в д а н н я..."

В цих словах Донцова перед нами виступають головні риси націоналістичного руху цієї доби в Галичині.

Говорячи про критичне відношення до теорії Донцова і крайностей цієї доби,ми далекі від того,щоб цілком осудити цей рух.У свій час Донцов відіграв позитивну ролю,і ця епоха виконала свою позитивну функцію. Ще й сьогодні,якщо критично читати такі твори Донцова,як "Патріотизм","Де шукати наші традиції","Маса і провід" та інші,у них можна вичитати багато розумного і повчального. Слід бачити в цій теорії і позитивне. АЛЕ СЬОГОДНІ Є АКТУАЛЬНИМ ВИКРИТИ В ДОНЦОВЩИНІ НЕГАТИВНЕ,ХИБНЕ І ШКІДЛИВЕ, бо воно проявляється в наші дні в політичному житті і приносить шкоду.

Сам Донцов,як бачимо,підкреслює,що кожна епоха має своє завдання і що "довліє дневі злоба його". Микола Хвильовий також писав: "треба відчути свою епоху,треба знати,на що вона хворіє". "Націоналізм" Донцова був реакцією на хворобу минулої епохи. Слова Донцова про те,що "націоналізм - це однобічність" - не випадкові. Однобічність націоналізму Донцова свідома,і вона випливає з завдань протиставлення і негації крайностей і хвороби попередньої доби.

Теорія Донцова будується за принципом антитези.Проти раціоналізму попередньої доби Донцов висунув ірраціоналістичний волюнтаризм.Культові маси,народу - протиставиться культ сильної ін-

дивідуальности і "провідної касти", і т.д. У своєму контрапунктуванні Донцов послідовно творить другу односторонність, супроти того, що він заперечує і негує і доходить в цій односторонності, за його ж словами, до "найабсурднішої, найбільш засліпленої ворожости". В цьому й корениться хибність цієї теорії. Якщо в свій час таке протиставлення і негація були на місці і відіграли позитивну ролю, то сьогодні, перенесені в наш час, вони є явним анахронізмом і - шкідливі. До цих шкідливих рецидивів "донцовського націоналізму" в наші дні належать:

1. Протиставлення "батьків і дітей". Сьогодні між українською молоддю і старшим поколінням немає ніяких суттєвих розходжень. Висунення цієї "проблеми" штучне, і воно використовується з явною спекулятивною метою в інтересах вузько-партійних і на шкоду українській справі.

2. Неприєднаність, нетерпимість і ворожість до інших політичних угруповань, розпалювання ненависти і поборювання політичних противників, як ворогів, методами терору, брехні і підступом (макіявелізм). Ця тактика і ці методи в наші часи нічим не викликаються, крім егоїзму партійної кліки, жадібної до безроздільної влади. Цим самим заперечується ідейно-світоглядова основа націоналізму - національний солідаризм і культ національної єдности.

3. Культ ірраціонального волюнтаризму і активізму, що набирає характеру "чину ради чину" і веде до анархії і безкорисної витрати енергії та до авантуризму.

Нова генерація української молоді мусить з усією серйозністю і відповідальністю за майбутнє нації критично переоцінити теоретичну спадщину минулого і поборювати всі ті прояви пережитків минулого, які в наші дні шкідливі.

Д. ШУМЕНКО.

> Ми не змішали Европи з "Европою". Ми почуваємо себе настільки сильними, що всякі розмови про чужі ідеологічні впливи на нас, викликають з нашого боку тільки усмішку.
>
> МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ.

> МИНУЛЕ ВЛАДНО ЗВЕ НАЗАД:
>
> Вернутись, щоб почати знову
> І принести, крізь кров і дим,
> Тризуб в столицю наддніпрову,
> В наш з криці вимріяний Рим!

АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО

Н А К А З

Програм скінчено. Завіса поволі гасне.
Ми вам не граємо напутного марша. Ми лише просто кажемо: добра вам путь, ішовши.
Йдіть, не забуваючи:
- що палено-швидко пролітають наші дні, мчать життям, як розлогими степами, наші буйногриві місяці, пропливають, як гордовито-задумані кораблі, наші роки, щоб не вернутись. Але прекрасно, що є можливість любити колишній біль і сумувати за колишньою радістю. Бо це дає невичерпні скарби, бо це значить день-у-день непереможно хотіти нового болю й нової радости, безнастанно й глибоко любити життя. Це значить: день-у-день якнайбільше змагатись, будувати, жити, любити.
Любіть!
- коли легесенькі бризки підстрибують і обсипають обличчя, коли в грудях гнучко й лоскотно розгортається якась невідома пружина, коли хочеться полоснути ножем по неможливих заслонах, коли хочеться владно полетіти у просторінь, коли ви без глуму, але рішуче перехоплюєтесь через могили й розумієте невгаручу многострунну комашню, коли ви чуєте, як дихає земля й обіймаєте землю, - то скільки б не було вам років, хто, - хто посміє сказати, що ви не молоді?
Будьте молоді!
- бо тут визнають тільки сміливих і здібних, тут обдаровують ласкою тільки ємкливих та енергійних, тут, свідомо йдучи на страту, почувають себе тільки щасливими: адже не тлітимуть десь надарма, адже поспішно збиратимуть всю свою міць, щоб побачити, як радісно і вдячно палає вона на спільному вогнищі.
Збирайте, несіть! Пам'ятайте.
- наша молодь, напоєна південним сонцем, насичена південною свіжиною й завзяттям, молодь, що ніколи не схилить голови, що ступає твердо, дивиться сміливо, - вона в своїй більшості кріпка, як сама земля. Треба, щоб і меншість стала такою ж.
Зробіть!
- дуже рідко падають із чужих риштувань, найчастіше падають з власних, падають невправні і лише тоді розуміють, що до перемоги безліч вимог. Перемога дається тільки тому, хто, скупчивши сили, і вміє швидко рухатись і володіти цифрами.
Умійте!
- бо наші дні - це той колір, що біль перетворює в радість і, раз полонивши, не пустить назад, бадьорний колір нестримних палахтінь.
Хай він яріє, п'янка справдешня радість!
Хай будуть повні ваші серця, як повні бувають келехи.
Хай повсякчасно й повсюдно діють протиріччя, що рухають все вперед. Хай живе все, що ненавидить морок і любить силу, все, що не знає спокою й зневіри, бо довкола багато ще в нас цілини й багато-багато весен попереду. Бо вже вклоняються химери давнизни, вже упокорено стеляться простори.
Добра вам путь, ішовши!

-өөөөөөө-

ШЛЯХ МОЛОДІ

ОРГАН
української молоді
Ч.:2
ТРАВЕНЬ 1947

СИМОН ПЕТЛЮРА
(1878-1926)
Головний Отаман Військ УНР.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ

(1893-1933)

Д. Д.

СИМОН ПЕТЛЮРА

З усіх ворожих собі ідей жодної не ненавиділа Росія так, як українську. Сміхом, наклепом та тюрмою поборювала вона її перед великою війною; своїми білими і червоними арміями - під час революції; розкладом і провокацією - на вигнанні, щоби скінчити індивідуальним терором, жертвою якого впав на паризькому бруку б. Голова Директорії і Головний Отаман військ Української Народньої Республіки С и м о н П е т л ю р а.

Чому насамперед Петлюру вибрали вони собі за жертву?

Не тяжко відповісти на це! Є моменти в житті нації, про які вона згадує, як дорослий мужчина про першу любов, як про перше бойове хрещення вояк; моменти, коли думається здобути весь світ, коли в великому напруженні волі стає нарід свідомим себе і тієї життєвої енергії, що вирує в ньому. Такий момент пережила Франція за Жанни д'Арк, Америка - під час боротьби за незалежність, коли то з зударення ворожих сил спалахнула іскра національної свідомости, натхнула великою ідеєю розрізнені й приспані волі, злучила їх довкола спільного осередку, відродила націю... Такий момент перейшла Україна в 1917-21 роках, і в ці роки на чолі руху поставив себе С и м о н П е т л ю р а. Цим сказано все, цим окреслена роля цієї Людини в українських визвольних змаганнях, у цьому й розгадка події трагічної в Латинському кварталі.

Не рівняємо його ні до Хмельницького, ні до Мазепи, ні до Орлика. Не можна рівняти нашої скаліченої сучасности до барвистого українства тих часів, не можна рівняти вихованих на вузько-провінціяльній російщині діячів останньої української революції з "тінями забутих предків", що діставали едукацію в Західній Европі, в її старій і міцній культурі. Але Людина, про яку тут говоримо, зуміла зайняти в бурхливі часи становище, подібне до становища тамтих. Що не мав він широкого розмаху в задумах, імпозантної сили в виконанні, - це не зменшує факту, що на цілу голову переріс він своїх співпрацівників.

Убивство Симона Петлюри - це факт помсти агента російського імперіялізму над людиною, яка стала символом змагань нації проти поневолення її Росією...

...Його чин був одним із етапів, якими йде нація не вниз, а вгору, не назад, а вперед... Ми певні, що на цій кривавій дорозі націю вже ніщо не стримає - ні смерть тієї чи іншої людини, ні нові чорні списки, ніщо.

> СПРАВА ЗДОБУТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ - ЦЕ СПРАВА ЦІЛОЇ НАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ, А НЕ ЯКОЇСЬ КЛЯСИ ЧИ ПАРТІЇ.
>
> Симон Петлюра.

МИХ.СИТНИК

25.У. 1926 р.

Сім пострілів, підступних і лукавих, -
На кожну літеру - один набій,
Й зоря погасла в небі голубім,
Своїм мигтінням осяйнувши славу.

Сім стрілів, бо сім літер - це Петлюра,
Бо Україна - також літер сім, -
Поєднані у запалі однім
З Твоїм життям у дні лихої бурі.

І від Твоєї дорогої крови,
Здавалось, почорнів старий Париж,
І ми не знали, як благословиш
Ти нас на помсту і на битви нові.

Бо ж не дзвонили дзвони у столиці,
Бо Київ плакав тільки уночі,
А вороги збирались, як сичі -
Підстерегти печаль на наших лицях.

А ми, як сироти, поміж собою
Затаяно клялися на шаблях
Підняти вище жовто-синій стяг,
Що впав із рук Твоїх разом з Тобою.

Ми несли прапор, славою повитий,
Бо знали, як і знаємо тепер,
Що наш Отаман лиш в Парижі вмер,
А на Вкраїні буде вічно жити!

ОСТАП ГРИЦАЙ

НА СМЕРТЬ ВОЖДЯ

(23.У. 1938 р.в Роттердамі)

Кривавий лиск. І гук
Мов адова навала –
Й вогнями бризнула,
Як грім серед дороги,
Пекельна бомба...
Аж земля здрожала
Й застигли душі ген,
Знімілі із тривоги.

Та хто ж це, хто упав
Й конає весь у крові,
Кому й защо та смерть,
Мов грім пекол грімка?
Чиеї крови це
Горять сліди багрові?
Ой, леле! Голова
О, он, а там – рука.

Дивись, здригайся, жахнись,
Народе Роттердаму,
Зруш криком гроз свій край
І землю й море вглуб!
Гукни й весь світ на суд,
Хай вріжеться у тяму
Народам всіх країн
Оцей подертий труп.

Сам Вождь, керманич це,
Обновець України,
Невінчаний владар
Вкраїнської землі!
Могутній лицар її
На грузищах Руїни,
Пресвітле сонце нам
У горесній імлі.

Вождь українських сил!
Незломний щит завзяття,
Меч помсти Народу,
Живий Тризуб краю.
Вкраїни ворогам
Він пострах і прокляття,
І з ними він водно
За нарід свій на прю.

Для України жив
І дав життя за Неї,
Засуджений на смерть
Катами з ГПУ.
Його же голова
Для них - трофей трофеїв,
Його,що звав свій люд
Валити в груз Москву.

І знав один лиш клич,
Одно: "Боротись буду",
Твердий завзяттям сил,
Як Богом кута сталь.
Бо двигав на плечах
Голгофту свого люду:
Переяслав і Січ,
Полтаву і Версай.

Та серце в Ньому вщерть
Любовію горіло,
Любовію братів,
Неволених чужими.
В любові і згорів
Він серцем усеціло,
Немов захоплені
Любов'ю Херувими.

І мов Архангел - Бой,
Що провіща: "Помсти!",
Вождь омофором зброй
Вкраїну угортав,
Він зброєю бажав
З лиця землі змести
Чужацьку наволоч
Іудів та Варнав.

О,славний був той час,
Коли то наказ Вождя
Творив ряди борців
У глибах підземелля!
Коли в огонь за Ним
Ішла чета їх кожна,
Мов звала б їх з небес
Господня Маріс Стелля.

З заліза й з крови час, -
Час збройної відплати!
УВО й ОУН велять -
Тремти,Москво,і ляше!
Скрізь катакомби зброй
І скрізь всечуйні чати:
Що видерли ви нам,
Те є і буде наше!

Так ген отам, куди
Провадив воїв Він,
Де з ворогом ішла
У боротьбі розправа,
Родилася із Ним
І двигалась з руїн
Соборна й вольна в вік
Вкраїнськая держава.

І поки ми її
Не здвигнемо всеціло
Імперією сил
Від Сяну по Кавказ,
Нас не манитиме
Ніяке інше діло,
Ми наступатимем
На ворогів развраз.

А Вождя помстимо!
Ударом ген на Кремль,
Щоб впала й згинула
Москва на віки вічні.
Й на грузищах її
Ми святкуватимем
Нові Листопади
І вікопомні Січні.

І з Духом Вождя ми
Знов двигнемось до Дону,
Золотоверхого
Добудемо вершин,
Й під гомін і грання
Святих Софійьких дзвонів
Ми славитьмем його
Державнотворчий чин!

. . .

НЕ СЛОВАМИ БУДЕМО ЗАСВІДЧУВАТИ НЕВМИРУЩІСТЬ
СТРІЛЕЦЬКОЇ ІДЕЇ

Е. Коновалець.

Др. ОСТАП ГРИЦАЙ

ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ В ЮНАЦЬКІ РОКИ
(Уривок з більшої праці)

Останнє десятиліття XIX в., на порозі якого родиться "залізний командир" України, це саме з погляду на суперечності цього десятиліття, ніби одна гарячкова агонія конаючої епохи. Зокрема ж, – у державі Франца Йосифа та в її головному українському середовищі, в Галичині, де Евгенові Коновальцеві між селом Зашковом і Львовом минають перші роки молодости.

Справді – які суперечності!

Народжений 14.VI.1891 в Зашкові у львівському повіті, як син народнього вчителя Михайла та матері Марії, з шляхетського роду Венгжиновських – дід і прадід були священники – Коновалець уже малим хлоп'ям мав нагоду пізнавати, власне, в сільській закутині суперечності епохи в громадському та національному житті Галицької України, суперечностей, що такими помітними рисами зазначувалися на тлі Франц-Йосифинської ери. Польський дідич, що був паном українського села, мешкав у блискучій палаті і мав найбільше майна з усіх. Українському селянинові, тому віковічному парієві на своїй – не своїй, пребагатій скарбами, землі, кожний чужинний зайда, кожний паразит міг забирати право до життя. А врешті й тісні, скромні обставини в оточенні власного родинного життя, життя родини народнього вчителя, що в державі Франца-Йосифа належав до найскупіше плачених державних службовиків! Справді – не надто погідний отой світ малого Евгена! Це ж той самий вузький своїми обріями, журливий своєю долею світ галицького українського села 90-х років минулого віку. Цей світ таким турботним видом дивиться на нас із сторінок Франкових оповідань про людське життя в поті чола та на дні, і з Стефаникових малюнків, важких своїм німим горем кам'яних хрестів...

Скрізь і всюди – суперечності. Болючі суперечності середовища та століття.

Евген Коновалець швидко починає вчитися і кінчає три перші кляси народньої школи таки в Зашкові. Із часу отих дитячих років збереглася світлинка, на якій ми бачимо Евгена Коновальця хлопчиком із ціпком у лівій руці. Високе чоло з невеличкою гривкою волосся, пронизливі очі та затиснуті уста, в яких нема ні сліду усмішки, а, навпаки – криється щось суворе і сторожко серйозне. А все це вкупі робить враження, що оцей хлопець твердо рішений або наступати на когось, або перед кимось незрушно боронитися. І ви так і почуваєте з цілости картинки завзяте:
– Не дамся!

Світ галицького села 90-х років не довго був осередком життя юнака. До 4-ї кляси ось ходить він уже в школі вправ при учительському семинарі у Львові.

Перше десятиліття нового віку - це часи гімназійної науки Евгена Коновальця.Його школою стає Українська Академічна гімназія у Львові.Подібно,як Дівочий Інститут у Перемишлі для української жіночої молоді того часу,так і Академічна гімназія у Львові була для українського юнацтва важлива,хоча з національного погляду може й не зовсім ідеальна установа.В час,коли її учнем був Евген Коновалець,вона визначалася двома учителями незабутньої пам'яти. З них один - це директор Едвард Харкевич,а другий - проф.Іван Боберський. Проф.Боберський за тодішніх обставин був в учительській раді Академічної гімназії і як педагог,і як громадський діяч, просто оновителем.

- "Він мав на мене найбільший вплив", - сказав полк.Коновалець про нього.І слушно.Бо проф.Боберський відступав свідомо від традиційного шаблону гімназійного навчання в нас. Для нього не існували мертві параграфи,ні приписи шкільного правильника.Проф.Боберський змагався до того,щоб створити в клясі те,що німці називають нині "арбайтсгемайншафт". Завдання вчителя тут було в рівній мірі і завданням кожного його учня.Учень проф.Боберського почувався в нього своєрідним співробітником.Учні Боберського побоювалися лише одного,а саме - чи зможуть вони відповісти всеціло домаганням того маломовного,суворого видом,та,проте,своєю невмолимою серйозністю привабливого вчителя.Отак момент чисто індивідуальної вартости учня,його вартости,як назріваючої людини і члена зорганізованої громади,був для проф.Боберського мірилом його погляду на ту чи іншу одиницю в його клясі.І це в незвичайний спосіб підносило самосвідомість кожного його учня,охоту до праці,амбіцію вибитися понад інших і заслужити признання цього виїмкового професора-виховника.Бо,подібно,як директор Харкевич своєю культурністю,так проф.Боберський тісною,просто стратегічною зорганізованістю гімназійної праці помітно виховував нову генерацію української молоді,тієї,що,надихавшись у нього карністю обов'язку,змогла незабаром виконати найвищий обов'язок -

Обов'язок посвяти для Нації.

В гімназії Евген Коновалець учився добре - "був він більш, ніж другий у клясі" й,зокрема ж,багато читав. Наприклад,у проф. Боберського здав,як приватну лектуру,цілого Ібсена.Оця особливіша увага гімназиста Коновальця до творів великого скептика Норвегії,чи,скорше,фін де сіекл-у,вона - на мою думку - дуже знаменна.Бо Ібсен - це трагічний крик епохи,що бачить,як падають і розвалюються дотеперішні ідеали й "ідоли",але яка спасенного божества майбутнього ще не добачає.Епохи,що,як Іов у ранах,карається на Прокрустовім ложі своїх суперечностей,затяжних конфліктів, катастрофальних криз і нерозгаданих проблем,та визвольного заповіту проголосити не в силі. "Коли ми мертві воскреснемо, - наче провіщає Рубек-Ібсен в епізоді свого життя і творчости, - то хіба лише на те,щоб пізнати,що все наше дотеперішне - це одно-єдине блукання душі,яку мучать омани,душі,для якої справжнє визволення - це тільки смерть". Але шлях,яким веде скептик Ібсен Рубека й Ірину на вершини - це не пустиня квологого,песимістичного безлюддя,а середовище найжагучішого життя,життя,в якому ведеться невпинна боротьба за якийсь химерний,нехай навіть і ложний,але в даний момент усе таки... ідеал! І саме жагучість життєвих змагань у творах Ібсена захоплює Коновальця. - "Мене цікавила тут

боротьба вищої одиниці з громадою,цікавили мене люди,що шукали чогось нового,а як гинули,то чому гинули?" - говорив Евген Коновалець про Ібсена.І з цього погляду він в одній з наших розмов обмірковував глибше такі твори Ібсена,як "Опирі" та "Дика качка", висловлюючи при тому цікаві й оригінальні думки (напр.,що Освальд - це символ епохи).

Із своїх гімназіяльних часів згадував ще Полковник професора Кокорудза,що вчив його латини та української мови і подобався йому своєю "справедливістю й серйозністю".Згадував,як товаришів - Михайла Струтинського та Федя Дацкова, - цього останнього потім,як редактора "Канадійського Фармера", - і говорив про те,що він,уже як гімназист,заходив залюбки до "Академічної Громади" читати пресу,а поза тим він був членом тайного самоосвітнього гуртка своїх товаришів.Той гурток мав свою власну бібліотеку і домівку в Ставропігії,де й відбувалися сходини цього гуртка,на яких чергові референти читали лекції на освітні теми,що їх ціллю була підготовка праці для народу.У зв'язку з цим,Полковник згадав про якогось Дидика,як одного з тих,що брали участь у праці тайного гуртка,але чогось ближчого про нього не сказав.Далі ж зазначив,що громадським життям і громадською працею зацікавився він - Евген Коновалець - доволі рано,бо вперше прилюдно,як промовець,виступає вже як учень п'ятої кляси в читальні в Зашкові. А рік перед матурою бере участь у І-му Всеукраїнському Студентському Конгресі,який зробив на Евгена Коновальця велике враження,особливо ж промовами учасників із східніх земель (1908).

Із тих то часів гімназійної науки діяч С.Чучман так малює нам молодого Коновальця:

"Струнка постать,подовгасте обличчя,правильні риси лиця й задумливі очі,що все гляділи в далеч,і незначна усмішка в куті уст,що дуже часто скидалася на іронічну. Все ходив гарно одягнений,але його елегантність не мала в собі нічого силуваного та крикливого... Назагал був маломовний,не забирав надто часто голосу ані в наших дебатах,ані в дискусіях з нашим професором філософії. Не шукав симпатій у товаришів підхліблюванням чи там демагогічними промовами.Не носили ми його на руках,як свого трибуна. Однак завжди ми вибирали його в склад репрезентації,що мала нас заступити чи то перед директором,чи господарем кляси,чи,врешті, на прилюдних виступах. Бо впродовж довголітнього з ним перебування,в кожного з нас виробився вже ясний погляд на його особу з тим,що він не надужиє нашого довір'я і що зможе достойно й успішно нас заступити. Мали ми теж не раз нагоду переконатися,що його солідарність і рішучість у великій мірі рятували нас з опресій,в які нам доводилось попадати. Бо хоч його аргументація була суворо річева,то зате спиралася на тривких основах". ("На гімназійній лавці з Е.Коновальцем".)

Отаким юнаком Евген Коновалець після матури,складеної 1909 року,записується на правничий факультет університету у Львові.

Перші роки його молодости завершуються. . . .

-+++++++-

-ооо-

÷

Полковник Євген Коновалець
(1891-1938)
Командир Корпусу Січових Стрільців.
Командант Української Військової Організації.
Голова Проводу Українських Націоналістів.

З ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ПОЛК. ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ.

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ як матурист.

Команда „Січових Стрільців".

У середині полк. Євген Коновалець, по його правій руці полк. Андрій Мельник, по лівій полк. Роман Сушко.

Панцирні авта „Отаман Коновалець" і „Отаман Мельник", автопанцирного дивізіону Січових Стрільців.

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ з сином (Вересень 1937)

РОТТЕРДАМ

Вождь був разом із кількома своїми співробітниками ще в неділю,22 травня до вечора. Двом-трьом людям було відомо,куди Він має їхати й у якій справі,але точніше Вождь,як і завжди,так і тепер,нікому нічого не говорив. Це була й є в ОУН річ цілком самозрозуміла. Вночі їхав Вождь до Роттердаму й прибув туди в понеділок о годині 10,16. Дві години пізніше не жив уже. В годині 3 пополудні телефонувала Москва - як ствердила голляндська поліція - до своєї агентури в Роттердамі (транспортове бюро Даніїл Вольф).Імовірно питали з Кремля,чи вдався замах на Евгена Коновальця.

Згаданого 23 травня стався вибух на головній вулиці голляндського міста Роттердаму Колсінгел,під кіном "Лімі́е".При вибуху, що його було чути на кілька кілометрів,спалахнуло червоно-сине полум'я серед хмари чорного диму.Це вибухнув пакет,який ніс Евген Коновалець.Мертве тіло кинула сила вибуху на дорогу.З правої ноги й лівого плеча нічого не залишилось - їх на шматки розтрощила бомба.Решта тіла була теж жахливо покалічена,за винятком голови,яка - облита кров'ю - збереглася ціла.

Потріскало багато шиб,а з ближчих стін пообпітала оправа. Четверо прохожих було ранено,при чому одному з них вбився в шию зірваний з руки Вождя ручний годинник,подарований йому "Організацією Державного Відродження України" в Америці.

При вбитому Вожді знайшли пашпорт на ім'я Йосифа Новака. Вождь мусів подорожувати під чужими іменами,бо інакше було б імовірно сталося вже давніше те жахливе,що сталося 23 травня в Роттердамі. При вбитому знайшли також карточку з готелю "Сентраль" (кімната 104),куди прибув Евген Коновалець цього ж дня о годині 11,15 із залізничного двірця.

В готелі "Сентраль" поліція довідалася,що Вождь,приїхавши туди,умився,розпакував речі,між іншим,українську машинку до писання,а на нічному столику поклав хрест,що його мав із собою. З готелю Вождь вийшов о год.11,40 і пішов до каварні "Атлянта" на вулиці Колсінгел.Тут чекав Він приблизно до 12 години і зустрівся з людиною трохи понад 30 років.Цей останній держав при столику весь час спущену голову й не дивився на кельнера,замовляючи для себе німецькою мовою пиво.Він залишив Вождеві загорнутий у папір пакет і,побувши з Ним недовго,через яких 5 хвилин вийшов.

З цим пакетом Евген Коновалець вийшов із каварні і після того,як пройшов кількадесят кроків,згинув від вибуху бомби,що була в пакеті.Під "Лімі́е" збіглося зараз багато людей,які потоптали найближче окруження довкола місця вибуху,так,що потім тяжко було з'ясувати рід вибухового матеріялу.Рештки картону,в який була загорнута бомба,подібні до поганої советської паперової продукції.Знайдено теж уламок металевої цівки,що вказує на те,що бомба була з хемічним пальником,а не годинникова.Тіло Вождя забрали до трупарні міської лікарні на тій самій вулиці.

Поліція обставила в найближчі години всі роттердамські готелі й заарештувала Ярослава Барановського, який питав у готелі "Сентраль" Новака. Йому сказала готелева служба спочатку, що Новак вийшов, але залишив число телефону, яким можна його закликати. Барановський не був тим здивований, бо, як зізнав згодом, мав зустрітися з Вождем щойно о 4 годині пополудні. Ніби то телефонуючи до Новака, готелева служба повідомила поліцію, яка й заарештувала Барановського. Він був із чеським пашпортом на ім'я Лядіслав Бора - теж із зрозумілих причин - і прилетів із Відня в годині 15,20 (разом із 12 пасажирами з Праги) до Роттердаму, де мав шукати Вождя в одному з трьох готелів, між ними в готелі "Сентраль". Заарештований Барановський відмовився зразу від усяких зізнань, а коли йому другого дня вранці показали тіло Вождя, заявив, що вбитий - це Вождь Українських Націоналістів Евген Коновалець, який велів Барановському прибути до Роттердаму для спільної зустрічі з зв'язковими із Східньо-Українських Земель. Барановський подав, що правдиве чи прибране прізвище зв'язкового могло бути Валюх, і що він, можливо, міг приїхати советським кораблем.

В Роттердамі справді був від суботи 14 год. до вівторка 18,30 год, отже, це 30 годин після атентату, советський корабель "Менжинский", на якому, одначе, голляндська поліція не перевела ревізії - з дотепер невідомих причин.

Барановський зізнав далі, що Вождь стрічався вже з "Валюхом" у лютому ц.р. в Роттердамі, діставши від нього теж пакет із якимись документами й советською літературою, якої потребував Вождь і його організація для студій становища в Советах, та передаючи йому з свого боку націоналістичну пропагандивну літературу і, можливо, якісь листи.

В суботу пополудні відбувся похорон Вождя.

У ЗАХОДАХ ЗАЯКОРИТИ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ У ЙОГО ВИХІДНІЙ БАЗІ НА ОСУЗ, ДЕ ВІН МІГ ДІСТАТИ ПОВНУ ГАМУ ПЕРЕЖИВАНЬ ТА РОБОТИ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ПРОБЛЕМАТИЦІ - ВПАВ ОСНОВОПОЛОЖНИК ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ СЛ.П.ПОЛК. ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ.

(З теж Жовтневої (1945 р.) Конфер.ОУН).

БОГДАН КРАВЦІВ

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ
(1873 - 1924)

Народився в домі священика в Прилуцькому повіті, на Полтавщині, в 1873 році. Виріс на селі, полюбив його й завжди стояв дуже близько до селян і їхнього життя. Скінчивши Прилуцьку гімназію, студіював право в Київському університеті. Як студент, брав живу й активну участь у тодішньому українському русі, що виявлявся головним чином у ділянці чисто культурної, аполітичної праці. Він був знайомий з усіма представниками цього руху, як споміж старих, так і споміж молоді. Найбільший вплив мав спочатку на нього письменник і громадський діяч Олександер Кониський. За свідченням одного із сучасників і товаришів Міхновського - С.Шемета, він скоро визволився спід цих впливів і перейшов на інші позиції. Міхновський бо вже як студент "хотів поглибити у к р а ї н с ь к у і д е ю, з літературної зробити її п о л і т и ч н о ю й од наукових студій перейти до реальної політичної акції". Для нього стало осоружним наслідувати в і ч н о м о с к о в с ь к і з р а з к и. Він хотів "знайти рішення чергових завдань українського національного руху НА ПІДСТАВІ ОЦІНКИ ПОТРЕБ І ОБСТАВИН САМОЇ УКРАЇНИ І СИЛАМИ САМИХ УКРАЇНЦІВ" і обняти ВСЮ українську проблему, додумати її ДО КІНЦЯ й піднятися до найвищого розвитку національної свідомости" (С.Шемет. Микола Міхновський, "Хлібороб України" кн.5,1925 р.).

На той час припадає заснування ним, разом із ще п'ятьма товаришами, „Братства Тарасівців"- першого ідеологічного і організаційного зав'язку українського самостійництва. Провідником "Братства" був Микола Міхновський. Про діяльність Тарасівців пише с.Шемет у цитованій статті: "проти них було все: і старе - культурницьке, і молоде - соціялістичне українство. Справа Тарасівців здавалася зовсім безнадійною... І все таки Микола Міхновський "ДЕРЗНУВ", зважився. Спираючись на невеличку групку Тарасівців, він кинувся з усією силою свого темпераменту в боротьбу за поширення своєї віри, проти всіх і проти всього, що було проти неї. Передусім він проголосив війну "старим" - "українофілам", що були тільки за культурну працю, що ні про яку національну революцію не хотіли думати і виступали проти діяльности революційної, яка, мовляв, накличе урядові репресії на всякий прояв українського національного руху, в тім числі і на чисто культурну працю лояльних елементів. Його різкі виступи декого налякали й багатьох образили... Ще різкіше нападав він на молодь за її ЗАХОПЛЕННЯ МОСКОВСЬКИМИ СОЦІЯЛІСТИЧНИМИ ІДЕОЛОГІЯМИ. Виступи маленького гуртка Тарасівців на велелюдних сходинах різноплеменного київського студентства справляли враження якогось донкіхотства. Це були виступи людей якогось іншого світогляду, зовсім тоді не модного й масою студентства не визнаного".

Ідеологія й жива постава Тарасівців і їхня ідея українсь-

кої самостійности були справді на той час чимось незвичайним і небуденним.Це було неначе "пробудження українського патріотизму",що його розпалював між старими й молоддю Микола Міхновський,"чарівний юнак,повний молодечого запалу,вогню й життевої радости,що - за словами С.Шемета - зачаровував собою всіх і допомагав їм пізнати "красу й силу" селянської України,відчути нашу національну гордість і усвідомити бажання України національно-могутньої,незалежної".

Коли Міхновський та інші члени гуртка Тарасівців покінчили науку й роз'їхалися,гурт організаційно перестав існувати,але його ідеї не завмерли й по тому,і,як побачимо,виявилися в інших ідеологічних та організаційних починах і формах.

По виході з університету,Міхновський пробує спочатку працювати в Києві,як адвокат,але вже незабаром переноситься до Харкова і там закладає свою канцелярію.Все ж таки він не поривае з молоддю,пропагуе українство на Полтавщині і держить зв'язки з учнями Прилуцької гімназії,впливаючи на них - чи то безпосередньо,чи через прилуччанина Василя Совачова. Микола Міхновський і Володимир Шемет,"завзяті й гарячі націоналісти","що інакше не говорили,як по-українському",ДИВАКИ Й ФАНТАСТИ,як їх називало старе громадянство,були тими,що пробудили,за словами В.Дорошенка,національну свідомість Полтавщини й "двигнули українську справу далеко вперед". ("Діти Шемета","Діло",ч.6 за 1927 рік).

За почином гуртка молодих студентів,у Харкові засновується 11 лютого 1900 року Революційна Українська Партія.Яку ролю у створенні її відіграв Микола Міхновський і чи він формально належав до неї,не маемо ніяких документальних довідок.Але е підстава думати,що всупереч усім запереченням соціялістичних істориків РУП,Микола Міхновський брав визначну участь у заходах для створення її.

Бо ж уже два дні після заснування РУП,один із ініціяторів і членів Д.Антонович звертається до Міхновського,просячи написати програму для партії.Він погоджується й подає начерк тієї програми у своїй промові на роковинах Шевченка в Полтаві (19 лютого ст.ст.1900 р.) і в Харкові (26 лютого ст.ст.).В березні того ж року Міхновський опрацьовує свою програму для друку, і вона виходить у Львові,як перше видання РУП,під назвою "Самостійна Україна".(В.Дорошенко: Революційна Українська Партія, Львів,1921).

Не місце тут розглядати з ідеологічного й соціологічного боку цю першу програму українського самостійництва.Зазначимо тільки,що в ній Міхновський продовжує й розвиває ІДЕЇ ГУРТКА ТАРАСІВЦІВ,що може найкраще виявилося в кінцевих словах програми: "НАС ГОРСТКА,АЛЕ МИ СИЛЬНІ НАШОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО УКРАЇНИ! СИНИ УКРАЇНИ! - ми,як той Антей,доторкаючися до землі,наберемося все більшої сили й завзяття.Нас мало,але голос наш лунатиме скрізь по Вкраїні,і кожен,у кого ще не спідлене серце,озветься до нас..." - "Самостійна Україна" викликала жваву дискусію в галицькій і буковинській пресі,між іншим,гостру критику "Молодої України" - органу української молоді (ч.6 з червня 1900 р.).Найкраще ж і з найбільшим зрозумінням поставився до неї Франко в своїй статті в Літ.-Наук.Вістнику (кн.10 з

1910 р.).

В час заснування і на початках існування РУП,належать до неї люди найрізнороднійших світоглядів."Були тут і радикальні націоналісти,далекі від соціялізму,але настроені революційно й люди, що хиталися між есдецтвом і есерівством".(В.Дорошенко,цитов.кн.) Але вже незабаром узяли верх у РУП соціялістичні елементи,що в органі партії "Гасло" ідею самостійности української відсунули на дальший плян.

Невдоволені соціялізмом РУП-ї та ідеологією її публікацій,радикальні націоналісти й націонал-демократи виходять із партії й засновують,під проводом Міхновського і Шемета,У к р а ї н с ь к у Н а р о д н ю П а р т і ю,що в 1905 р.видає у Львові одно число свого органу "Самостійна Україна",і цю ідею обстоює у своїй "Програмі",виданій в 1906 році (Д.Дорошенко: Історія України, т.1,Ужгород,1932).

Після революції 1905 р. Міхновський починає заходитися коло видавання українського часопису.В Лубнях,на Полтавщині,появилося в 1905 р. п'ять чисел "Хлібороба" - часопису для селянства,в якому він співпрацював.За його ініціятивою починає появлятися "Запоріжжя" в Катеринославі. В березні 1906 р.він пробує видавати в Харкові український щоденник "Слобожанщина",але через недостачу засобів мусить припинити його на першому числі.Нарешті засновує й редагує тижневик "Сніп" у Харкові (1912-1913 рр.).

Останні п'ять-шість років Міхновський присвячує пропаганді українського самостійництва в хліборобських та промислових колах Слобожанщини й Донецького басейну,і притягає до українства чимало зросійщених "малоросів".В той час в Українській Народній Партії наступає розкол,вона розбивається на дві групи: автономістів і самостійників.Останні невеличким гуртом,із Миколою Міхновським на чолі,проявляють свою діяльність до війни і в час революції 1917 р.Напередодні революції,Міхновський у Київі.

Вкупі з гуртом самостійників,він кидається у вир революційних подій,і в час будівництва української державности відіграє визначну ролю,як ініціятор і організатор українського війська. Він був ініціятором і секретарем наради українців - вояків київської залоги,що відбулася 29 березня 1917 р.; ініціятором і засновником "Українського Військового Клюбу імени Гетьмана Павла Полуботка" в Київі - першої окремої й самостійної української військової організації, - від якої вийшов у члени Центральної Ради на Національному Конгресі,що відбувся 21 квітня того ж року; й організатором "Першого українського охочекомонного, імени Гетьмана Богдана Хмельницького,полку".Водночас він входив до "Українського Військового Організаційного Комітету". (Д.Дорошенко: Історія України,Ужгород,1932,т.1).

Далі Міхновський брав участь в організації українського військового свята "перших квіток" 1 травня (ст.ст.) 1917 року.Із тим святом і створенням першого українського полку ім.Богдана Хмельницького,український військовий рух почав організаційно оформлятися й розростатися.Але вже в квітні-травні 1917 р.проти ідеї Міхновського й самостійників - утворити українську армію - почали виступати соціялістичні кола,серед яких Міхновсь-

кий був дуже непопулярний, і які вважали формування армії за річ непотрібну і навіть шкідливу.

Коли в червні 1917 року викрито в Київі плянований і організований Міхновським і самостійниками, за допомогою деяких військових, переворот, що мав на меті "проголошення державної самостійности України" (С.Шемет, цитована стаття), – Міхновський мусів покинути Київ.

Під зиму вертається Міхновський на Полтавщину. Якийсь час перебуває гостем у домі С.Шемета в Лубнях. Перший большевицький наскок на Україну застає Міхновського в його рідному селі на Прилуччині.

Напередодні "гетьманщини" зацікавлюється "Партією хліборобів-демократів" і, не маючи змоги в тодішньому укладі політичних сил проявляти свою діяльність, починає, за свідченням С.Шемета, працювати в тій партії. Коли проголошено гетьманство Павла Скоропадського, Міхновського (хоч і зламаного тяжким приступом ревматизму) перевозять автом до Києва, де хлібороби-демократи С.Шемет, Липінський та інші домагаються, щоб гетьман передав Міхновському міністерство внутрішніх справ. Гетьман побоявся і не хотів цього вчинити і, щоб збутися якось Міхновського, запропонував йому пост бунчужного товариша (значить – особистого радника). Міхновський відмовився.

По проголошенні гетьманом федерації з Москвою, Міхновський пориває з гетьманським урядом усякі зв'язки й бере участь у повстанні проти гетьмана. Потім із групою старшин виїжджає до Кременчука, щоб присвятитися далі організації і вдержанню української військової сили. Там занедужує на плямистий тиф і по приході большевиків, потрапляє до в'язниці. Визволений заходами деяких українців, залишається на приватному мешканні під доглядом ЧК.

Весною 1919 року, коли Кременчук захопили повстанці отамана Григор'єва, виїжджає на Херсонщину. В час евакуації Денікіна, Міхновський перебував ще якийсь час у Новоросійську. Хотів виїхати звідти закордон. Коли ж не довелося, вернувся спочатку 1924 р. до Києва, де вже панували большевики. Звідти інформувався ще в С.Шемета про життя на еміграції і, не бачучи для себе можливости йти на еміграцію і там животіти, а з другого боку – не маючи ніяких виглядів у обставинах большевицького панування для здійснювання ідеї українського самостійництва, якій залишився вірним усе своє життя – від юнацьких літ аж до років української революції, позбавляє себе життя 3 травня 1924 року.

Міхновський відійшов. Але залишилась його ідея, яку він ще в 1900 році виписав на прапорі Революційної Української Партії, і сьогодні вже не горстка, а мільйони українців визнають цю ідею.

"СУЧАСНА МОЛОДЬ УКРАЇНИ ВВАЖАЄ СЕБЕ БЕЗПОСЕРЕДНІМ СПАДКОЄМЦЕМ ШЕВЧЕНКА, ТРАДИЦІЇ ЇЇ ЙДУТЬ ДО МАЗЕПИ, ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ТА КОРОЛЯ ДАНИЛА".

Микола Міхновський.

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ

САМОСТІЙНА УКРАЇНА+

Кінець XIX віку визначається з'явищами,що характеризують новий зворот в історії людськости. Ці з'явища - це оружні повстання поневолених націй проти націй гнобителів.ДЕРЖАВНА САМОСТІЙНІСТЬ Є ГОЛОВНОЮ УМОВОЮ ІСНУВАННЯ НАЦІЇ,а державна незалежність є національним ідеалом у сфері міжнаціональних відносин.Наш народ також перебуває у становищі зрабованої нації.Українська нація переживає ще й досі довгий і важкий антракт у своїй історії. Антракт цей починається з 1654 року,коли то Українська Республіка злучилася з московською монархією політичною унією.З того часу українська нація політично і культурно помалу завмирає,старі форми життя зникають,республіканські свободи нівечаться, нація знесилюється.Московське правительство поводиться з нами на нашій власній території,як із рабами.1876 року видається закон, який засуджує нашу національність на смерть.З наших дітей готують по школах заклятих ворогів нашому народові.Навіть у церкві панує мова наших гнобителів.Не тільки панує над Україною гнобитель-чужинець,але й сам Бог зробився чужинцем і не вміє української мови.Українець відіграє ще гіршу ролю,ніж колишній ілот, бо в ілота не вимагали любови і прихильности до своїх гнобителів,бо ілот розумів свій гніт; УКРАЇНЕЦЬ ТІЛЬКИ Ж ВІДЧУВАЄ ЙОГО. Над нами висить чорний стяг,а на ньому написано: смерть політична,смерть національна,смерть культурна для української нації.

І от посеред таких обставин... хай навпаки логіці подій, ми виписали на своєму прапорі: ОДНА,ЄДИНА,НЕРОЗДІЛЬНА,ВІЛЬНА,САМОСТІЙНА УКРАЇНА ВІД ГІР КАРПАТСЬКИХ АЖ ПО КАВКАЗЬКІ.

Чи не захоплюемося ми?

Чи не є цей наш ідеал однією з тих пишних святих ілюзій,якими не раз живе людськість і які розпливаються зараз,скоро схочеш їх здійснити?

Може наша пристрасна любов до України підказала нам думку безглузду,безпідставну? І чи можемо ми надіятися на симпатії широкого українського суспільства?

І головне - чи здійснення цього бажання хосенне для нашої нації?

+ "Самостійна Україна" - це промова Миколи Міхновського,виголошена в 1899 р.на Шевченківському святі в Полтаві,яка в 1900 р. виходить,як перша програмова брошура Революційної Української Партії (РУП).Щоб познайомити читачів із змістом цієї,рідкісної тепер,книжки,передруковуємо її в скороченні,не змінюючи,при тому,ні одного її речення.Підкреслення наші.

Редакція.

ЗДЕБІЛЬШОГО,ЯК ГОЛОВНИЙ АРГУМЕНТ ПРОТИ НАШОГО ПРАВА НА НАЦІОНАЛЬНЕ ІСНУВАННЯ,ПРОТИ НАШОГО ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ САМОСТІЙНІСТЬ ВИСТАВЛЯЄТЬСЯ,ЩО МИ НЕ МАЄМО ДЕРЖАВНОЇ ТРАДИЦІЇ,НЕ МАЄМО МИНУЛОГО.На цьому аргументі не спинятимемося через те,що безпідставність його вже доведена нами попереду і через те, що ВІДСУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ІСТОРИЧНОЇ МИНУВШИНИ НЕ МОЖЕ МАТИ НІЯКОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ДУЖОЇ,БАДЬОРОЇ НАЦІЇ,ЩО ВІДЧУЛА СВОЮ СИЛУ І ХОЧЕ СКОРИСТАТИСЯ СВОЇМ ПРАВОМ СИЛЬНОГО. Для нас важливіший другий аргумент. Це - закид,що наша нація безсильна,некультурна й інертна.Хіба може, кажуть нам,темна,неорганізована,розбита маса,НЕ ОДУШЕВЛЕНА НІЯКОЮ ІДЕЄЮ,ТВОРИТИ ІСТОРІЮ?.. Хіба та маса відчуває національний або політичний гніт? Горстка божевільних може тільки смішити,але не викликати симпатій навіть поміж інтелігенцією,бо вся українська інтелігенція охоче,навіть без протесту йде шляхом винародовлення,а за нею й культурніші одиниці з народу.Та й врешті хіба українська національність не є тільки ріжноманітністю російської? НАВІТЬ КОЛИ Б БУЛО ДОВЕДЕНО,ЩО МИ ТІЛЬКИ РІЖНОМАНІТНІСТЬ РОСІЙСЬКОЇ НАЦІЇ,ТО Й ТОДІ ВІДНОШЕННЯ РОСІЯН ДО НАС ОСВЯЧУЄ НАШУ ДО НИХ НЕНАВИСТЬ І НАШЕ ПРАВО ВБИТИ НАСИЛЬНИКА. НЕХАЙ ВЧЕНІ РОЗШУКУЮТЬ,ХТО БУВ КОМУ РОДИЧЕМ. Ч У Т Т Я Н А Ц І Ї ГИДУЄ ВИЗНАТИ МОРАЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ РОСІЙСЬКОЮ НАЦІЄЮ. Через те ми можемо обсуджувати тільки ЗАСОБИ І СПОСОБИ БОРОТЬБИ.

І так,ми некультурні,це безперечна правда: наша нація некультурна.Властне,некультурність її є історичною,бо вона завмерла на тому ступені,на якому вона ще була у ХУП ст.Це правда,що наша нація в культурності з часу 1654 р.поступила дуже мало наперед, а з багатьох поглядів вона мусіла вернутися до нижчих форм життя як політичного,так і соціяльного.Тоді була вбита стародавня культура української нації,така інтенсивна,що кількома своїми проміннями вона змогла покликати до життя і могутности націю нинішніх наших господарів.

Так! Нині наша маса НЕКУЛЬТУРНА,АЛЕ В САМОМУ ФАКТІ НАШОЇ НЕКУЛЬТУРНОСТИ ЗНАХОДИМО МИ НАЙЛІПШИЙ,НАЙМОГУТНІШИЙ,НАЙІНТЕНСИВНІШИЙ АРГУМЕНТ І ПІДСТАВУ ДО ТОГО,ЩОБ ПОЛІТИЧНЕ ВИЗВОЛЕННЯ НАШОЇ НАЦІЇ ПОСТАВИТИ СВОЇМ ІДЕАЛОМ! Бо хіба можливий для нашої нації поступ і освіта доти,доки нація не матиме права розпоряджатись собою,і доки темрява є способом удержати нашу націю в неволі? Доки ми не здобудемо собі ПОЛІТИЧНИХ І ДЕРЖАВНИХ ПРАВ,доти ми не матимемо змоги уладнати стан річей у себе дома до нашої вподоби,ЦЮ ЗАДАЧУ МУСИТЬ УЗЯТИ НА СЕБЕ НАЦІОНАЛЬНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ. ЦЕ ЇЇ ПРАВО І ОБОВ'ЯЗОК.

А в історії української нації її інтелігенція раз-у-раз грала ГАНЕБНУ І СОРОМНИЦЬКУ РОЛЮ. Зраджувала,ворохобила,інтригувала,а ніколи не увижала СВОЇХ ІНТЕРЕСІВ В ІНТЕРЕСАХ УСІЄЇ НАЦІЇ. На очах історії,українська інтелігенція в ХУ1 й ХУП віках прийняла польську національність.Всі отсі Четвертинські,Чорторийські,Вишневецькі та Тишкевичі плоть від плоти нашої,кість від костей наших.Тільки сильним і могутнім замахом український народ видав нову інтелігенцію.Ця друга прийняла російську національність протягом ХУШ і Х1Х віків,і всі оті БЕЗБОРОДЬКИ,ПРОКОПОВИЧІ,ЯВОРСЬКІ, ПРОЩИНСЬКІ,всі оті ГОГОЛІ,ГНІДАЧІ,ПОТАПЕНКИ,КОРОЛЕНКИ і "їм же ність числа",усі вони наша кров.Народ знову лишився без своєї ін-

телігенції. Вона покинула його в найгірший, найтяжчий час для його існування. Чи можемо зрівняти війну, пошесть навіть з одним масовим відступництвом? І ВІЙНА, І ПОШЕСТЬ, ВОНИ КОСЯТЬ БЕЗ РОЗБОРУ І ВЧЕНИХ, І ТЕМНИХ, І БІДНИХ, І БАГАТИХ, ВІДСТУПНИЦТВО Ж ЗАБРАЛО ЦВІТ НАЦІЇ.

Це були такі дві втрати, що годі знайти їм рівні в історії якої-будь іншої нації. АЛЕ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД ЗДОБУВ У СОБІ ДОСИТЬ СИЛИ, ЩОБ НАВІТЬ ПОСЕРЕД НАЙГІРШИХ ОБСТАВИН ПОЛІТИЧНИХ, НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВИТВОРИТИ НОВУ, ТРЕТЮ ІНТЕЛІГЕНЦІЮ. ЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНТЕЛІГЕНТА ТРЕТЬОЇ ФОРМАЦІЇ ЩЕ НЕ СКІНЧИЛАСЯ, АЛЕ ХАРАКТЕРНА ЙОГО ПРИКМЕТА СЛУЖЕННЯ СВОЄМУ ВЛАСНОМУ НАРОДОВІ ВІДБИЛАСЯ В НЬОМУ З ПОВНОЮ СИЛОЮ. Отже, коли третя інтелігенція має органічну зв'язь із українською нацією, коли вона є єдино свідомою частиною української нації, то і стерно національного корабля належиться їй. А коли так, то ми стаємо око-в-око з питанням: коли є українська інтелігенція, коли вона заступає українську суспільність, коли вона бореться, то ЧОМУ НЕ ЧУЄМО ПРО ЩО БОРОТЬБУ, НЕ БАЧИМО ЇЇ НАСЛІДКІВ І НАВІТЬ НІЧОГО НЕВІДОМО І ПРО ТЕ, ЗА ЩО САМЕ БОРЕТЬСЯ ТА НОВА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ?

Годі ось тут докладно відповісти на всі оті питання; можна одно сказати, що ПЕРВОЗВІСНИКА СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО УКРАЇНСТВА ШЕВЧЕНКА не зрозуміло ані його власне покоління, ані поблизькі йому. КОЛИ ШЕВЧЕНКО СВОЄЮ СМЕРТЮ ОСВЯТИВ ШЛЯХ БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ політичну, національну і економічну українського народу, то поблизькі до нього покоління з так зв. українофільського табору на своєму прапорі виписали: "робім так, щоби ніхто ніде не бачив нашої роботи". Це покоління "білих горлиць", своїм ПСЕВДОПАТРІОТИЗМОМ ДЕМОРАЛІЗУВАЛО всю українську суспільність на протязі пів століття. ЦЕ ПОКОЛІННЯ ВИПЛЕКАЛО ЦІЛИЙ КУЛЬТ СТРАХОПОЛОХСТВА, ВИРОБИЛО ЦІЛУ РЕЛІГІЮ ЛОЯЛЬНОСТИ. Це покоління своїм нечуваним сервілізмом, своєю БЕЗІДЕЙНІСТЮ і своєю незвичайною ІНЕРТНІСТЮ відіпхнуло від себе цілий ряд рухів молоді, що стояла на УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ґрунті. Це покоління зробило український рух чимось смішним і обскурантним, надало йому характер НЕДОНОШЕНОЇ ЕТНОГРАФІЧНОЇ ТЕОРІЇ. Політика і тактика українофільства довела до того, що вся молодь України з відразою від них відсахнулася і, таким чином, українофільство лишилося без потомства, А СУЧАСНА МОЛОДЬ УКРАЇНИ ВВАЖАЄ СЕБЕ БЕЗПОСЕРЕДНІМ СПАДКОЄМЦЕМ ШЕВЧЕНКА, ТРАДИЦІЇ ЇЇ ИДУТЬ ДО МАЗЕПИ, ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ТА КОРОЛЯ ДАНИЛА, минаючи українофілів. Між молодою Україною й українофілами немає ніяких зв'язків, крім однієї страшної фатальної зв'язи: своєю кров'ю заплатити за помилки попередників.

Часи вишиваних сорочок, свити та горілки минули і ніколи вже не вернуться. ТРЕТЯ УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ СТАЄ ДО БОРОТЬБИ ЗА СВІЙ НАРОД, ДО БОРОТЬБИ КРИВАВОЇ І БЕЗПОЩАДНОЇ. Вона вірить у сили своєї нації, і вона виповнить свій обов'язок. Вона виписує на своєму прапорі ці слова: одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ! Вона віддає себе на службу цьому великому ідеалові і ДОКИ ХОЧ НА ОДНОМУ КЛАПТІ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ ПАНУВАТИМЕ ЧУЖИНЕЦЬ, ДОТИ УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ НЕ ПОКЛАДЕ ОРУЖЖЯ, ДОТИ ВСІ ПОКОЛІННЯ УКРАЇНЦІВ ІТИМУТЬ НА ВІЙНУ. Війна провадитиметься всіма засобами. ПОТРЕБА БОРОТЬБИ ВИПЛИВАЄ З ФАКТУ НАШОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ІСНУВАННЯ і нехай наша

історія сумна і невідрадна,нехай ми некультурні,нехай наші маси темні і подурені,ми все ж існуємо і ХОЧЕМО ІСНУВАТИ. І не тільки існувати,як живі істоти,ми хочемо ЖИТИ,ЯК ЧЛЕНИ ВІЛЬНОЇ НАЦІЇ!Нас багато,цілих 30 мільйонів,нам належиться будуччина.Бо зовсім неможливо,щоб ціла велика нація могла зникнути,могла бути задушеною,коли вона спроможна воювати з цілим світом! Ми існуємо,ми відчуваємо своє існування і своє індивідуальне національне "я". Наша нація у своєму історичному минулому часто була несолідарною поміж окремими своїми частинами,але нині увесь цвіт української нації по всіх частинах України живе однією думкою,однією мрією:"одна,єдина,нероздільна,вільна самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ".Нині всі ми солідарні,бо зрозуміли,через що були в нас БЕРЕСТЕЧКА І ПОЛТАВИ. Ми відродилися з грунту,наскрізь напоєного кров'ю наших предків,що лягли в боротьбі за волю України.Наша нація ступила на новий шлях життя і ми мусимо стати на її чолі,щоб вести її до здійснення великого ідеалу.Але ми мусимо пам'ятати,що ми тільки ПРЕДТЕЧА того великого,що йде за нами,ми тільки оповіщуємо його силу,ми тільки його посланці. ЦЕЙ ВЕЛИКИЙ - ЦЕ ВЕСЬ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД.

І ми,як партія бойова,партія,що виросла на грунті історії і є партією практичної діяльности,ми мусимо вказати і на ту найближчу мету,яку ми маємо на оці.Ця мета - це повернення нам прав,визначених переяславською конституцією 1654 р.

МИ ВИГОЛОШУЄМО,ЩО МИ ВІЗЬМЕМО СИЛОЮ ТЕ,ЩО НАМ НАЛЕЖИТЬСЯ. Наша нація довго нездужала,але нині вже стає до боротьби.Вона здобуває собі повну свободу і перший ступень до неї - переяславську конституцію.

Ми розуміємо,що боротьба буде люта і довга,що ворог безпощадний і дужий,але ми розуміємо і те,що це вже остання боротьба.Ми не допустимо,ЩОБИ ПРОМІННЯ СВОБОДИ ДРУГИХ НАЦІЙ ЗАБЛИЩАЛИ НА НАШИХ РАБСЬКИХ КАЙДАНАХ! Ми виходимо на історичну арену і - або переможемо,або вмремо. Ми не хочемо бути довше євнухами,не хочемо довше зносити панування чужинців,не хочемо більше зневаги нашої землі.

Нас горстка,але ми сильні нашою любов'ю до України! Сини України! Ми,як той Антей,доторкаючись до землі,набиратимемось усе більшої сили.Нас мало,але голос наш лунатиме скрізь по Україні,і кожний,в кого ще не спідлене серце,озветься до нас.

УКРАЇНА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ! І доки хоч один ворог чужинець лишиться на нашій землі,ми не маємо права скласти зброї.Пам'ятаймо,що слава і перемога - це доля борців за національну справу.Вперед!

-ооооооо-

Націоналізм,родячи альтруїзм поміж членами поневоленої нації,рівночасно родить пекучу ненависть до тих,що її поневолили.

ДЕКАЛОГ МІХНОВСЬКОГО

АБО "10 ЗАПОВІДЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАРТІЇ, ЯКУ ЗАСНУВАВ МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ 1902-го РОКУ

1. Одна, едина, неподільна від Карпатів аж до Кавказу самостійна, вільна Україна - оце національний і всеукраїнський ідеал. Нехай кожна українська дитина тямить, що вона народилася на світ на те, щоб здійснити цей ідеал.
2. Усі люди твої брати, але москалі, ляхи та жиди - це вороги нашого народу, поки вони панують над нами і визискують нас.
3. Україна для українців! Отже, вигонь звідусіль з України чужинців-гнобителів!
4. Усюди і завсігди уживай української мови. Хай ані дружина твоя, ані діти твої не поганять твоеї господи мовою чужинців-гнобителів.
5. Шануй діячів рідного краю, ненавидь його ворогів, зневажай перевертнів-відступників, і добре буде усьому твоему народові і тобі.
6. Не вбивай Україну своею байдужністю до всенародніх інтересів.
7. Не зробись ренегатом-відступником.
8. Не окрадай власного народу, працюючи на ворогів України.
9. Допомагай своему землякові поперед усіх. Держись купи.
10. Не бери собі дружини з чужинців, бо твої діти будуть тобі ворогами; не приятелюй з ворогами нашого народу, бо ти додаеш їм сили й відваги; не накладай укупі з гнобителями нашими, бо зрадником будеш.

Д.ШУМЕНКО

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ І УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ

Своїм світовідчуванням і своєю діяльністю Микола Хвильовий належить до тієї нової генерації української молоді,що виступила й сформувалася в огні і бурі Революції і яка творить сьогодні невід'ємну і органічну ланку в ряді живих і мертвих і ненароджених поколінь Української Нації.

Складний і трагічний шлях цього покоління... Його шлях не скінчився з кінцем Революції.Його історична місія ще не завершена.

Ровесникам Миколи Хвильового сьогодні вже понад сорок років. Але Микола Хвильовий репрезентує собою не лише тих,які,"вискочивши з сіреньких гімназійних штанців,одразу ж ускочили в епоху війни і революції",а й тих,хто дозрів пізніше і дозріває в новій дійсності сьогодні.Він представник тих "молодих людей", які,за висловом Аглаї з роману Хвильового "Вальдшнепи","як гриби виростають біля ком'ячейок".Він духовий репрезентант і виразник сучасної передової української молоді. Не тієї,"що комсомолить у пустопорожнє",а тієї,що "покликана до кипучої діяльности і хоче творити нове життя" так,"як його творили хоробрі на протязі тисячі років".

У відмінність від тієї частини української молоді,яка творить інертну масу і бездумно й сліпо іде,куди її ведуть,Хвильовий говорить про "молоду молодь",яка є молодою в духовому і психологічному розумінні,яка не "комсомолить у пустопорожнє" і не йде сліпою отарою хибною і фальшивою дорогою,а є високоідейною молоддю,яка вміє самостійно мислити,яка має "відвагу і сильну волю" творити нове життя і нову ідеологію,яка не тупцюється на місці,механічно й бездушно повторюючи гасла і кличі минулого дня.З цього приводу герой роману Хвильового Карамазов зауважує: "Хіба революційні гасла сьогоднішнього дня завтра не можуть стати реакційними? Хіба ми не маємо прикладів? І навпаки: хіба кличі 1917 року сьогодні не стали фарисейством і матеріялом для спекуляції? Це не значить,що ми збанкротували.Сьогодні масу можна повести тільки під тим стягом,що на ньому буде чітко написано "п о с т у п".

Так приходить Карамазов-Хвильовий до переоцінки старих вартостей і починає творити новий світогляд.

Його захоплює нова ідея - ідея відродження його молодої нації.Він розуміє,що "без великого ентузіязму не може бути справжньої творчости і будівництва нового життя.Що єдине гасло,яке може запалити мільйони,піднести їх на височінь патосу боротьби за Україну,за народ, то є національне відродження - відродження нації".Що "нація тільки тоді зможе культурно себе виявити, коли знайде їй одній властивий шлях розвитку",і "що треба бути послідовним: або ми визнаємо національне відродження,або ні.Коли визнаємо,то й робімо відповідні висновки".(Хвильовий."Украї-

на чи Малоросія"). Як відомо, цей висновок прозвучав у словах Хвильового: "Геть від Москви!" і в заклику "вбити в собі віковий епігонізм" (назадництво).

І все ж Аглая називає Карамазова "недоноском тридцятих років"..."бо й самі ці роки історик схарактеризує тією ж самою назвою"...

Чому Карамазов - "недоносок тридцятих років?" Тому, що над ним ще тяжів його минуле. Його ще "тривожить невпевненість", йому ще "бракує логіки і послідовности", "він ще "плутається у Ленінах і клясах", а відродження нації він ще мислить лише "як засіб, не як мету" а як чинник, що допомагає розв'язати основну, соціяльну проблему". "Карамазова захопила соціяльна революція своїм розмахом, своїми соціяльними ідеалами, що їх вона поставила на своєму прапорі..." Але згодом Карамазов побачив, що "з розмаху нічого не вийшло, а його комуністична партія потихесеньку та полегесеньку перетворюється на звичайного собі собірателя землі руської," і спускається, так би мовити, на гальмах до інтересів хитренького міщанина-середняка. Це вже занадто, бо на погляд Карамазова цей середнячок завжди стоїть і стояв грізною примарою на путях до світового прогресу, і, значить, на його погляд - до справжнього соціялізму... Словом, Дмитрій Карамазов і Дмитрії Карамазови прийшли до жахливої для них думки: немає виходу. Із своєю партією рвати не можна, бо це, мовляв, зрада не тільки партії, але й тих соціяльних ідеалів, що за них вони так романтично йшли на смерть, це буде, нарешті, зрада самих себе. Але й не рвати теж не можна. Словом, вони зупинились на якомусь ідіотському роздоріжжі. І от, Карамазови почали філософувати й шукати виходу з зачарованого кола. Але й тут їм не пощастило, бо вони шукали парикмахерської перпетуум-мобіле: шукали такого становища, коли й вівці залишаються цілі, і вовки не почувають голоду.

Коротко кажучи, ці недоуки остаточно заплутались і, таким чином, прийшли до душевної кризи. Ці Карамазови забули, що вони Карамазенки, що їм бракує доброго пастиря. Вони (часто розумні й талановиті) нездібні бути оформителями й творцями нових ідеологій, бо їм бракує широкої індивідуальної ініціятиви й навіть відповідних термінів, щоб утворити програму свого нового світогляду". ("Вальдшнепи").

Роля творця нового світогляду і оформителя нової ідеології випала молодшій генерації, що її репрезентує Аглая - "нова людина нашого часу" і антипод попереднього покоління Карамазових. Це покоління "відважних і вольових людей" з тим "фанатизмом хоробрих", "що не знає сліпих вулиць і горить вічним огнем стремління в невідомі краї." Але вже не "загірньої комуни", а національного відродження нації, для якого "Маркс є зовсім чужородний елемент і яке творить нову епоху національного ренесансу і новий світогляд та ідеологію - ідеологію українського націоналізму. Це покоління - послідовне в цьому напрямі до кінця й у всьому."

Як же ставиться Карамазов до Аглаї - цього символу нового покоління "молодої молоді"? "Карамазов відчув у ній щось надзвичайне, рідне. Йому здалося, що саме її він загубив колись, і вона тепер прийшла до нього, така бажана, як ніхто і як ніщо. Карамазов дивив-

ся в її очі,стежив за її рухами,і йому здавалось,що ці очі й ці рухи він бачив чи то уві сні,чи то наяву... "Жива людина знову прокидалася в ньому,і він ще раз перетворювався..." "Він так закохався,як може закохатись тільки нестримний романтик"."Закохався,як у новім пастирі"."Отже,замісць старої хвороби, є нова хвороба,але це вже хвороба остаточного видужання".("Вальдшнепи").

Аглая - це Карамазов у перспективі,на новому етапі,це - друга його молодість. Від Карамазова до Аглаї - такий шлях ідейної і світоглядової еволюції пройшло покоління революційної молоді нашої епохи.

"Карамазових сьогодні тисячі.Карамазов - це тип",- заявляє Аглая. І це безперечно так...

Карамазов також,безперечно,має багато автобіографічних рис Миколи Хвильового. Маємо на увазі подібність не зовнішніх біографічних фактів (які теж мають місце),а внутрішній духовий світ Карамазова та його ідейну еволюцію.В образі Карамазова Хвильовий відтворив тип свого покоління і себе в ньому.Один із критиків,говорячи про Хвильового,писав: "Орієнтуючись на Карамазова та Аглаю,він одривав себе безоднею від інтернаціоналізму і ставав з кожним днем усе більш упевнено на шлях українського націоналізму". Від "орієнтації на психологічну Европу,через Карамазова,до світогляду української націоналістки Аглаї", - такий шлях Миколи Хвильового. В Аглаї Карамазов-Хвильовий побачив своє відродження й остаточне одужання від безплідної романтики загірньої комуни. Це його друга молодість,поворот до праджерел його глибокого українського "я",що його він ховав у собі в часи громадянської війни.У новелі "Я" письменник Хвильовий розповів нам, як розкололось його власне "я". - "Я чекіст,але я й людина..." Перед ним виникає й переслідує його образ матері - "втілений прообраз тієї надзвичайної Марії,що стоїть на гранях невідомих віків..." "І мій неможливий біль,і моя незнана мука теплють у лямпаді фанатизму перед цим прекрасним,печальним образом..."

У пізнішому творі ("Редактор Карк") герой ставить запитання: "Невже я зайвий чоловік лише тому,що я безумно люблю Україну?" у "Вальдшнепах" Карамазов цілком і остаточно переймається національною ідеєю - ідеєю відродження молодої української нації.Карамазов - "щира людина",ідеаліст,романтик.Він належить до того типу людей,які "не можуть заспокоїтись,бо їм у колисці написано тривожити громадську думку". Хіба не пізнаємо ми в цьому Карамазові Хвильового? І який же близький і співзвучний своєю натурою цей "нестримний романтик" і м'ятежний син своєї епохи Микола Хвильовий сучасній передовій українській молоді! Образом Аглаї Хвильовий заявив цій молоді: "Я з вами". Передова революційна молодь України відповіла Хвильовому тим самим.Микола Хвильовий був і залишиться любимцем української молоді.

\+ \+

\+

13 травня 1933 року... Був сонячний весняний ранок... Рясно цвіли білим цвітом вишні... В цей день у Харкові покінчив своє життя самогубством Микола Хвильовий. 14-го травня ранком було

офіційно повідомлено про це в пресі. А вже о 2-й годині цього ж дня відбувся похорон. Центральний комітет большевицької партії боявся демонстрації і поспішав, даючи наказ якнайшвидше поховати Хвильового. Похорон відбувся в буденний робочий день. Вся молодь вищих і середніх шкіл повинна була сидіти в години похорону в своїх авдиторіях на лекціях... В похоронах, крім родичів і близьких, могла офіційно взяти участь лише спілка Українських письменників. Але більшість письменників була арештована... Та, не зважаючи ні на які небезпеки і загрози, та на присутність численних агентів НКВД, за гробом Хвильового ішли незнані молоді люди... Їх обличчя з тугою і болем було звернене на профіль голови володаря дум української молоді...

Вираз обличчя Хвильового на смертному ложі, хто його бачив, ніколи не забути. Жодних слідів передсмертної муки. На ньому виразно застигла переможна сила духа. Гордість і погорда. Гордість з вищости своєї правди і з почуття виконаного перед нацією обов'язку. Погорда над смертю і над тими, хто хотів узяти його живим і фізично знищити в льохах ГПУ...

На похмурому тлі тієї страшної дійсности 1933 "проклятого" року, пропливаючий білий профіль голови Хвильового, з простреленими скронями і з виразом гордого виклику і перемоги духа над тілом, смерти над життям, сприймався вже тоді, як глибокий і значущий символ.

Не питали про причини самогубства. Вона була ясна. Це був той Лебідь, що його оспівав відомий наш поет О. Олесь. Той Лебідь, "що зранив свої груди, крила поламав", щоб тільки крикнути зграї лебединій: "Тут гниле повітря, тут гнила вода" і збудити її своїм криком і пірвати її до лету з того болота у "сонячний край"...

І тисячі "молодої молоді", ось тих самих Аглай, знялись і полетіли...

ЦК комсомолу України доводилось скликати великі збори молоді, щоб роз'яснити їй, яку "велику помилку" зробив Хвильовий своїм самогубством... З Москви прибула спеціяльна делегація російських письменників, щоб допомогти "розвіяти на Україні дух Хвильового".

На могилі Хвильового не поставлено ніяких познак, які б свідчили, що там лежить великий український письменник. Але "хтось" таки упорядкував могилу і зробив на ній написа: "МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ (1893 - 1933)".

"Хтось" систематично прикрашав могилу квітами.

Ці невідомі "хтось" - була українська молодь.

-+++++++-

"...А сосни гудуть...гудуть...Ой, ви, сосни мої - азіятський край!...
М. Хвильовий.

П.К.

ДОНОС АНДРІЯ ХВИЛІ НА МИКОЛУ ХВИЛЬОВОГО

Коли вийшов з друку журнал "Вапліте",де було вміщено першу частину роману Хвильового - "Вальдшнепи",советський критик Андрій Хвиля написав критичну статтю,яка своїм змістом і характером була,по суті,доносом на видатного українського письменника. Це відчував і сам донощик Андрій Хвиля,і намагався виправдатись перед українськими читачами,заявляючи,що "М.Хвильового б'ють не за те,що він - український письменник,а за те,що з трибуни української літератури він повів штурм на партію"."Ми писали для молоді нашої,щоб довести,які далекі стали погляди М.Хвильового-Карамазова від поглядів КП(б)У".

Жалюгідне і наївне виправдання! Хвильовий саме тому і повів штурм на партію,що побачив і усвідомив ворожість її до України й українського народу.Будучи українським письменником і великим українським патріотом,Хвильовий через це й відійшов від поглядів КП(б)У. І ось,замість того,щоб належним способом оцінити мистецьку вартість твору Хвильового і показати,які життєві,актуальні й глибокі думки та ідеї виявлені в ньому,Андрій Хвиля робить донос про те,"які далекі стали погляди Хвильового від поглядів большевицької партії". Дивіться,мовляв, - Хвильовий не комуніст,а націоналіст! І це блискучо й талановито показав Андрій Хвиля у своїй критичній статті.Те,що було приховано і втілено в художніх образах твору,Хвиля переклав і витлумачив мовою політичної публіцистики.Недомовлені натяки й алегорії розкриті і доказані до кінця і зроблено з них висновки. Все це зроблено з ретельністю "самоотверженого малороса",який хоче вислужитись перед партією.Цим самим Андрій Хвиля зробив велику послугу НКВД.Енкаведисти вже не потребували ламати голову,що хоче сказати українській молоді Микола Хвильовий. Вони дістали в руки готовий обвинувальний акт.

Наслідки такої "критичної статті"-доносу відомі.Хвильовий змушений був покінчити своє життя самогубством,щоб не потрапити живим у руки ворога.

Доля донощика Андрія Хвилі теж відома.Він згинув,як зрадники всі гинуть - безславною смертю від кулі в потилицю з рук тих, перед ким вислужувався.

Поміщаємо статтю Хвилі в нашому журналі,щоб ознайомити з нею наших читачів.Вона є цікавим документом тієї епохи.Крім того,вона є популярним викладом роману "Вальдшнепи",якого на еміграції не так легко дістати.

За виключенням таких означень,як "буржуазія","буржуазний","фашизм" і "фашистський",що їх большевики наліпляють на все опозиційне до большевизму,стаття Хвилі є сумлінним викладом ідей і думок,втілених в образах славетного твору Хвильового.Подаємо статтю з деяким скороченням.

\+ + +

"В 5 числі "Вапліте" вміщено частину роману Хвильового - "Вальдшнепи". Хвильовий виводить своїх героїв на літературний кін, щоб довести, що радянська Україна не радянська, що диктатура пролетаріяту не диктатура пролетаріяту, що національна політика це одна лише омана; що український народ виключно відсталий, безвольний люд, що йде перeродження, що, нарешті, сама партія - то є організація лицемірів. Блискуче, талановито ці думки виявляє в своїх "Вальдшнепах" Хвильовий і, зробивши таку аналізу нашої дійсности, доводить, що єдине гасло, яке може запалити мільйони, піднести їх на височінь патосу боротьби за Україну, за народ, то є національне відродження, відродження нації".

"...Підемо слідом за Хвильовим, подивимось, поглянемо своїми власними очима, почуємо своїми власними вухами, що являють, що кажуть, що роблять його герої. "Комуніст" Карамазов обіймає своїм розумом усі складні елементи життя, критично на все дивиться, з великою самоаналізою, з певною провідною, ясною думкою на кожний день своєї роботи, на кожному кроці свого життя. У нього є завжди та основна провідна лінія, яка веде його в щоденній роботі. Але коли він стикається з суперечностями нашого часу, він стає іншим. Бо в цих суперечностях гинуть його основні принципи, за які він раніше боровся. І з хаосу, бруду, в якому він уявляє собі сучасне життя, перед ним, перед Карамазовим, виринає лише одна провідна думка, за яку слід боротися до загину, - НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ".

Карамазов робив революцію, Карамазов був чекістом, Карамазов у недавньому минулому, коли гриміли громи громадянської війни на широких просторах і степах України, своєю власною рукою розстрілював ворогів і дивився просто в вічі смерти. В ці часи запеклої боротьби з ворогами пролетарської диктатури, з ворогами праці, Карамазов зустрівся з Ганною, з дівчиною, що в боротьбі пролетаріяту була не на абиякому місці. Вона була теж чекісткою, вона стояла на варті диктатури пролетаріяту і в борні з ворогами не раз допомагала Карамазову, як своєму вірному товаришеві. Але ті часи пройшли. Карамазов тільки може згадувати про недавнє минуле, коли, оточений з усіх боків ворогами, він мав підтримку в Ганні. Карамазов сьогодні далеко від Харкова, відпочиває. Відпочиває од учорашньої громадянської війни, від учорашнього жовтня. А в порах могутнього тіла України відбуваються певні соціяльні процеси. Карамазов знервований, розбитий суперечностями нашого часу. Він уже й на свою дружину дивиться, як на міщанку. І так само, як теперішній час у кожному русі дратує його психіку, збуджує нервовість, концесує ненависть до кожної частини життя нашої партії, так само це відбивається на його відносинах до Ганни... Він дивиться на неї, як політик, з високим розумінням того, куди його країна, його нація ступає... Ганна в недавньому минулому бойова жінка, сьогодні "типова миргородська міщаночка" й саме вона не дає йому зробитись цільною й рішучою людиною, саме вона й перешкоджає йому протиставити себе психіці своїх дегенеративних земляків. Це вона, "типова українська жінка", "випровадивши синів Тараса Бульби на Запорізьку Січ, пішла плодити безвольних людей..." "Ці слова є, власне, художнім оформленням певної політичної думки, що її мав Хвильовий. У сьогоднішньому дні на Україні він хоче бачити такі ж бурхливі картини, як бачив він їх в історії Запорізької Січі. В

сьогоднішньому дні України перед собою він хоче побачити людей іншої психіки,іншої волі,ніж те,що є в дійсності"."Хвильовий, кинувши тінь на матір Андрія й Остапа,кинув виклик усьому жіноцтву України.Виклик цей у художній формі,безумовно,має ту політичну суть,що він перед усім жіноцтвом України ставить проблему виховання дітей з новою психікою,з новими думками,з новими перспективами,порівнюючи з тим,що ми маємо в теперішньому житті радянської України..."

В новій ідеї - в ідеї відродження української нації,Дмитрій Карамазов знайшов себе і "знайшов сенс у цьому земному житті". Не без вагань і мук він стає неофітом нової віри. І знову він "весело подивився на майбутнє",і знову в ньому "зі страшною силою заговорила воля до перемоги".І через це він почав ненавидіти своїх обмежених сучасників - кастровану інтелігенцію і всіх тих,що навчилися у Шевченка лише писати вірші,сентиментальничати"по-катериначи",бунтувати "по-гайдамачому" - безглуздо,безсильно й дивитись на світ і будівництво його крізь призму підсолодженого страшними фразами пасеїзму.Кажуть,що без цього етнографізму, без гопачно-шароваристої просвіти не було б і України.Карамазов на це відповідає: "А я от гадаю - на чорта вона й здалася така, якою ми її бачимо аж досі... бо в сьогоднішньому вигляді,з своїми ідіотськими українізаціями в соціяльних процесах,вона виконує тільки ролю тормоза".

"...Не пролетаріят,не тяжка індустрія,не партія поведе за собою нашу країну,а має повести її новий тип переродженого,перетвореного Дмитра Карамазова,який стане Лонгфелом для української нації". Дмитро Карамазов ненавидить усіма фібрами своєї душі сучасність... Не такої українізації хоче Хвильовий..."

З його "концепції виникає така схема відродження нації.Спочатку треба утворити певні кадри української нової,загартованої інтелігенції.Спочатку повинен прийти загартований український Лонгфело,щоб повести український народ до стану другого велетенського соціяльного руху.І тільки після того зможуть бути нові економісти,нові робітники,що економіку й соціяльне життя нашої країни поведуть до нових днів".

"Говорячи про відродження нації,М.Хвильовий фактично штурмує національну політику нашої партії... На думку героя Хвильового,революційні гасла жовтня 1917 року сьогодні стали реакційними.Прапор 1917 року сьогодні став фарисейством і матеріялом для спекуляції.В розмові з своєю дружиною Ганною,Карамазов говорить: "Я думаю зараз про наше фарисейство й думаю,чому ми не соромимось говорити про пюре й котлети.Чому ми,нарешті,не соромимось проїдати тут народні гроші... Саме в той час,коли навкруги нас люди живуть у неможливих злиднях,у таких злиднях,що аж ридати хочеться... Чому ми,нарешті,боїмося виносити гірку правду на люди (хоч люди і без нас її знають) і ховаємо по своїх ком'ячейках".

Карамазов далекий від пролетарського розуміння революції та тих процесів,що проходять зараз на Україні. "Революцію маса творить через свою інтелігенцію,бо всякий масовий вибух тільки тоді робиться революцією,коли ним починають керувати Дантони,Леніни, чи Троцькі..." "Зводячи все до однієї людини в справі революції, Хвильовий попадає в лабети чужої нам ідеології,він стає виявни-

ком ідеалістичного світогляду".

КАРАМАЗОВ І АГЛАЯ. "Чому Аглая стає тією людиною в "Вальдшнепах",якій Карамазов викладає таємниці своїх думок? Чому саме Аглая стала об'єктом,до якого Карамазов підійшов з великим довір'ям,розказав про свої сумніви? Авжеж він не говорить їх своєму недавньому товаришеві Ганні? ЧОМУ АГЛАЯ,А НЕ ГАННА? ХТО ВЕДЕ ПЕРЕД У "ВАЛЬДШНЕПАХ"? Аглая. Вона веде й Карамазова.Аглая по суті виявник фашистських настроїв у наші часи.Звідки вона виникла у Хвильового? Біля наших партійних ячейок,профспілок,навколо радянського суспільства,поруч із ним іде інше життя... В країні нашій є люди,які з ворожими думками виступають проти наших ідей,проти нашого будівництва... Виразницею такого,чужого нам,погляду молодої української фашистської буржуазії є Аглая.Вона прекрасно знає, що собою являє компартія,вона знає наше внутрішнє життя.Вона прекрасно знає,як живуть профспілки,вузи.Вона живе поруч них,вона кожний день їх спостерігає,вона кожний час критикує їхню роботу, критикує злісно,критикує люто,і в цій критиці гартує ворожу проти нашого суспільства ідеологію.Але це не заважає Аглаї відповідним чином вести розмови з так званим "комуністом" Карамазовим. Ці розмови вона веде для того,щоб остаточно вплинути на Карамазова й зробити його зброєю своїх ідей: "Ми хочемо сказати, - кинула Аглая, - що комуністи,хоч і непогані люди,але в більшості страшенно нудні... Ну,словом,світорозуміння їхне - можна напевно твердити - не сягає далі Чемберлена з моноклем і чергової партячейки.Правда,цікавляться ще китайськими справами".

Хіба в цих коротких словах,повних сарказму й злої іронії над компартією й партійними ячейками,над її комуністами,не видно,що з Карамазовим говорить ворог,хіба не видно те,що ця людина дивиться на компартію,на революційне суспільство,як на нудний етап у житті людства? Зрозуміло,що кожний діяч,кожний активний елемент повинен боротися з цим нудним світоглядом,що не сягає далі ячейки й Чемберлена,хоч займаються,правда,і "китайськими справами". Ясна річ,що в поглядах Аглаї компартія виступає в ролі якогось то кретина,старого волосного старшини,який,одслуживши службу Божу, йде на роботу,грабує,обманює,дурить,живе тільки власним життям і стає найкращим виразником суспільної реакції і застою.

Та що ми будемо говорити про Аглаю. Дамо їй слово.Вона сама про себе скаже:

"...Я випила,товариство,за відважних і вольових людей.Чуєте? Я випила за безумство хоробрих.Але не за те безумство,що виродилось у сорентівського міщанина Пешкова,я випила за те безумство, що привело троглодита до стану вишуканої европейської людини.Я випила за те безумство,що не знає тупиків і горить вічним огнем стремління в невідомі краї.Я випила за безумство конквістадорів. Ви мене,Ганно,розумієте? Дозвольте вам одрекомендуватись. Я - нова людина нашого часу.Я - одна з тих молодих людей,що,як гриби,виростають біля ваших ком'ячейок і яких ви не помічаєте.Дмитрій Карамазов,ти знаєш,хто перед тобою сидить? О,ти не знаєш,як сказав би Гоголь,хто сидить перед тобою. Це сидить твій антипод. Але ви мене все таки,я бачу,не розумієте. Ах,друзі дорогі...Давайте ще вип'ємо за безумство..." Карамазов із захопленням дивився на дівчину. - "Іще я хочу сказати,друзі мої,що хоч це й

дивно,а породив мене ніхто інший,як ваша ячейка.Це моя рідна мама.Ну,от,уявіть собі.Росте десь у якомусь,скажімо,"вузі" дівчина.Дівчина,що називається,кров із молоком.Від природи її покликано до кипучої діяльности - не тієї,що комсомолить у пустопорожнє. Ну,скажімо,якоюсь нудною доповіддю,чи то "Собачим завулком",а тієї,що,скажімо,Перовська. І от кличе її ячейка й каже: так от що,свідома юнко,будеш ти в нас кандидаткою в комсомол... Твоє яке походження? А на чорта мені це походження...Ні, почекайте,я ще не скінчила. - Аглая грубо взяла за руку Ганну і посадила її.- Так от,що ж мені робити. Ви розумієте - мене від природи покликано до кипучої діяльности,і я хочу творити життя.Не так,як його творите ви,Ганно,і не так,як ти,Дмитрій Карамазов (вона знову випила келих горілки),а так,як її творили хоробрі на протязі тисячі років... Ви,звичайно,скажете,що я пропоную ідеологію нової буржуазії. Хай буде по-вашому.Але буде й по-моєму, бо ми - я й тисячі Аглай у спідницях та штанях - не можемо далі жити без повітря".

Як бачимо,Аглая ворожа нам сила.В Аглаї відповідна ідеологія нової буржуазії,і ця нова буржуазія розуміє,що дійсно без кипучої діяльности,без хоробрости,без сучасників,які можуть запалити молоде покоління представників буржуазної кляси романтикою боротьби з радянською владою,без цього тисячі Аглай в штанях і спідницях нічого не можуть зробити.Аглая свідома.Вона знає,що вона представник тих,хто закликаний в нашому суспільстві протиріччями його розвитку боротися з компартією,з пролетаріятом.Аглаї історично мусять боротися з нами жорстоко,до загину,бо вони - антиподи компартії,антиподи пролетаріяту. І під шаленим натиском ідеології Аглаї,"комуніст" Карамазов відступає,здає свої позиції і поволі стає бранцем фашизму.

ВІД КОМУНІЗМУ ДО НАЦІОНАЛІЗМУ. "Характеризуючи Карамазова,Аглая каже: "Отже,маємо безперечно здібного недоучку з романтичним складом натури.Значить,маємо те,що прийнято називати щирою людиною і що можна підкупити щирістю й використати на всі сто відсотків.Карамазова захопила соціяльна революція своїм розмахом,своїми соціяльними ідеалами,що їх вона поставила на своєму прапорі.В ім'я цих ідеалів він ішов на смерть і пішов би,висловлюючись його стилем,ще на тисячу смертей. Але як мусів себе почувати Дмитрій Карамазов,коли він,попавши в так зване "соціялістичне" оточення,побачив,що з розмаху нічого не вийшло й що його комуністична партія потихесеньку та полегесеньку перетворюється на звичайного "собірателя землі руської" і спускається,так би мовити,на тормозах до інтересів хитренького міщанина-середнячка.Це вже занадто,бо,на погляд Карамазова,цей середнячок завжди стоїть і стояв грізною примарою на путях до світового прогресу... Карамазов повинен працювати над собою,над своєю волею,над своїм характером,повинен вийти на широку дорогу,загартувати себе й організувати тисячі таких самих,як він,щоб повернути історію України іншими шляхами.

І от,Карамазови почали філософствувати й шукати виходу з зачарованого кола... Коротко кажучи,ці недоучки остаточно заплутались і таким чином прийшли до душевної кризи... Вони (часто розумні й талановиті) нездібні бути оформителями й творцями нових ідеологій,бо їм бракує широкої індивідуальної ініціятиви.й навіть відповідних термінів,щоб утворити програму свого нового світогляду...

В сучасних умовах для Карамазова ідейною віддушиною стала: "ідея відродження його молодої нації".

Карамазов і Аглая сходяться на одному, на основному, що революція відійшла в минуле, що великі гасла соціяльних заворушень 1917 року стали фарисейством, що історія в нових вбраннях повторює в 30-х роках XX сторіччя криваві дні французького термідору. "Робесп'єр уже давно поклав на гільйотину Дантона і... сам він доживає останні дні. Що з "диктатури пролетаріяту та з світової революції нічого не вийде".

Термідор у повному розгарі. Що ж залишається робити? Єдиний порятунок - націоналізм. Треба подбати лише про те, щоб термідор привів до створення могутньої української національної держави. І тут не може бути вагання, бо коли українець "комуніст" не робитиме цього - зробить це російський "комуніст", але зробить проти його, проти українця для того, щоб передати своєму рідному фашизмові "єдіную неделімую"..." Аглая, ведучи за собою "комуніста" Карамазова, повинна створити українську націоналістичну державу. В поглядах на ролю українського націоналізму, між Карамазовим та Аглаєю нема розходжень.

Вихопивши для глузування тип російського комуніста, старого члена партії і марксиста Євгена Валентиновича, Хвильовий так його характеризує устами Аглаї:

"Та це ж той самий руський інтелігент-інтернаціоналіст, який з охотою говорить про самовизначення націй... тільки не тих, що входять у радянський Союз, який всюди бачить петлюрівщину... і не помічає своєї устряловщини, який і досі думає, що українська культура існує... як австрійська інтрига, який, показуючи Европі досягнення руського генія, виводить на арену й інші народи Союзу... як цікавий "зоо" ображених руським царатом мамп. Словом, це саме той інтернаціоналіст, який під своїм космополітизмом ховає звичайнісінький собі зоологічний націоналізм..." Загрожуючи Євгенію Валентиновичу, Аглая каже: "Справа в тому, що український націоналізм не дає і не дасть спокою твоєму російському мракобесію. Справа в тому, що як ти не кажи, а в його особі виходить на історичну арену молодий прогресивний фактор..." "В унісон політичному світоглядові націоналістки, Карамазов каже, що український націоналізм "мусить бути багато прогресивніший за російський".

"Яка партія може терпіти в своїх рядах членів з такими поглядами на націоналізм після пролетарської революції?

Хіба невідомо, що в соціялістичних республіках кожний націоналізм - це ворог звитяжного маршу революції?

Хіба невідомо, що який би не був націоналізм, а він в умовах диктатури пролетаріяту спричиниться до нагромадження сил контр-революційних вибухів?

Хіба такі погляди можна в'єднати з яким би не було розумінням розгортання Союзу наших республік в дійсну інтернаціональну сім'ю?"

Аглая, конденсуючи в собі новий світогляд, зупиняє свій зір на так званому комуністі Карамазові, який став виявником і носієм ідеї відродження нації. Цю ідею хоче розвернути в великий потік

Аглая.Вона весь свій талант,силу слова,елементи романтики зосереджує в акцію своєї роботи над представником комуністичної партії для того,щоб розвернути в реальному житті боротьбу проти пересічного міщанина-середняка,проти обмеженого ком'ячейщика тощо й звести клясові рахунки з пролетарським суспільством. І з та-
Карамазов згоден. Як бачимо, Хвильовий
кою "філософією" Аглаї "комуніст" став закінченим апологетом молодої української буржуазії.Він кинув гасло боротьби з нашим суспільством,він визнав,що революція,за словами Карамазова,опинилася в тупику,він визнав,що компартія стала фарисеями,що немає жодної перспективи,і тому единим гаслом повинно бути в и х о в а н н я м о л о д о ї з а г а р т о в а н о ї л ю д и н и з світоглядом у к р а ї н с ь к о г о н а ц і о н а л і з м у, яка в и в е д е У к р а ї н у н а н о в и й ш л я х - н а ш л я х н а ц і о н а л ь н о г о в і д р о д ж е н н я... Так комуніст Хвильовий,через свого героя Карамазова,дійшов до апологетики українського націоналізму.

Революція,на думку цього "комуніста",залишила по собі лише один спогад - "димок" на далекому небі.

Таке порівняння спогадів про революцію бадьорить фашистку Аглаю,викликає шаленну радість,і вона,підтримуючи думку Карамазова, з захопленням сприймає ці слова:

"Який прекрасний димок.Нюхайте ж,друзі мої,і переконуйтесь,нарешті,що нічого вічного нема,і що все в свій час мусить зникнути в безвість,як і цей прекрасний димок... Отже,не ловіть руками того диму,що тікає від вас і що його не можна зловити.Треба розкладати нове багаття,бо тільки біля нього можна погрітись".

Багаття - річ хороша,особливо для тих,що мерзнуть,але багаття Аглаї має зовсім інше символічне значення.Вона не мерзне,вона повна сил,крови і темпераменту.Вона радить запалити багаття,щоб розпалити море націоналістичної боротьби й залізом і кров'ю повертати історію України...

Чи не про це "багаття" не так уже і давно казав один дуже знайомий Хвильовому літератор?:

> "...Для нас на дворищі багаття тліє,
> Для нас перестороги півень піє,
> І слуг гуде архієрейський хор.
> І теплий круг евангельських історій
> Звучить,як казка тонких алегорій,
> Про наші підлі і скупі часи..."

Здається,цьому "неоклясикові" М.Хвильовий "руку простягав"? За "кваліфікацію"? За "психологічну Европу"?

Ні,що ж,не винні ми,що "кваліфікація" ця перебила М.Хвильовому хребет пролетарського письменника і зробила його сьогодні джурою українського націоналізму... Орієнтуючись на Карамазова та Аглаю, він одривав себе безоднею від інтернаціоналізму і ставав з кожним днем все більш упевнено на шлях українського націоналізму...

Еміграція потирає руки,коли Хвильовий пробує забивати в організм партії отруєні націоналізмом голки і організовує суспільну думку українського націоналізму на Радянській Україні".

(Андрій Хвиля: "Від ухилу у прірву".)

-+++++++++-

своеї партії і тим раз і назавжди ухилилася від сумнівів і шукання.

Майте відвагу і шукайте.

Світ перед нами - це велика,ще непрочитана книга,повна нерозгаданих таємниць,а життя - це лиш те,що ми вміємо і що творимо.

Вчіться ж творити життя так,як творили його хоробрі на протязі тисячі років.

-+-+-+-+-+-+-+-+-+-

-+-+-+-+-+-+-+-+-+-o-+-+-+-+-+-+-+-+-+-

-o-

З М І С Т

Стор.

1.Д.Д.- СИМОН ПЕТЛЮРА........................ 3
2.МИХ.СИТНИК. - 25.У.1926 р.................. 4
3.ОСТАП ГРИЦАЙ. - На смерть Вождя............ 5
4.Др.ОСТАП ГРИЦАЙ. - Евген Коновалець в юнацькі роки.................... 8
5. + + + Роттердам...........................11
6. БОГДАН КРАВЦІВ. - Микола Міхновський,.....13
7. МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ. - Самостійна Україна..17
8. ДЕКАЛОГ МІХНОВСЬКОГО......................21
9. Д.ШУМЕНКО. - Микола Хвильовий і українська молодь...................22
10. П.К.- Донос Андрія Хвилі на Миколу Хвильового........................26
11. Д.ШУМ. - Камо грядеші?...................33
12. О.ОЛЕСЬ. - Живи,Україно!.................35
13. Н а к а з ч. 2...........................36

Д. Ш У М.

К А М О   Г Р Я Д Е Ш І ?

На цьому замикаємо друге число нашого журналу і починаємо дискусію. Так, - ми починаємо дискусію...

Ми одержали низку листів - відгуків на перше число журналу "Шлях молоді". Нас питають: "Що це за шлях? Куди він веде? До якої партії?".

В іншому листі дивуються:

"Як видно з деяких статтів,журнал "Шлях Молоді" є журналом націоналістичним і ставить своїм завданням виховати нашу молодь в націоналістичному дусі. Але як розуміти вміщення на чолових сторінках націоналістичного журналу таких імен,як Шлемкевич і навіть Багряний? Відомо ж бо,що націоналісти є ворогами цих людей і обкидають їх камінням?"

Треті дають пораду:

"Назва журналу не бойова,не націоналістична... Обкладинка теж невдала.Якщо це журнал націоналістичний,то при чому ж тут на обкладинці квіти? Націоналізм і квіти! Це не гармонує.Але тут художник не винний.Обкладинка відповідає змістові журналу.В журналі теж написано про весну,про сонце,про квіти... А де ж націоналізм? В журналі не чути "націоналістичного духа".На нашу думку,наступне,травневе число журналу треба б оформити так: Велика пляма крови... Зброя,ну і ще щось таке - це вже художник мусить знати,як скомпонувати щось дійсно бойове,націоналістичне... В журналі треба дати побільше бойових гасел,таких,щоб від журналу аж гриміло, щоб аж гуло боротьбою... Лише це може привабити молодь..."

Четверті заявляють:

"Стаття "Націоналізм і Донцовщина" є дискусійна.Вона відкрито зриває з деякими надбаннями минулого.Це вражає тим більше,що критика Донцова поєднана в цьому журналі з уміщенням деяких імен,що не мають ясного,здорового світогляду... І взагалі,не слід би вживати такого терміну,як "Донцовщина" - воно звучить негативно..."

Ми одержали й інші відгуки.Виберемо один із них.В цьому листі читаємо:

"Від вашого журналу маю велике вдоволення і справжню радість. Справді,повіяло чимсь свіжим і оригінальним.Таке враження,ніби "розбито шибку,і груди разом відчули свіже повітря". Це порівняння беру з літературної дискусії,після виступу Хвильового,а не... з фейлетону про ульмівська каміння,яке теж вибиває шибки.Тільки від того каміння віє не свіжим повітрям,а чимсь пліснявим і затхлим - тим духом чужого,що ви його наважились трішки провітрити у статті про "Націоналізм і Донцовщину"..."З вашого журналу вперше відчув з усією гостротою,що таке український націоналізм і як далекі від України і від українського націоналізму багато з тих,

хто Україною й "українським націоналізмом" найбільше реклямується".

Можна було б ще навести ряд позитивних відгуків. Та ми на цьому виступи наших читачів припиняємо і надаємо слово, в порядку дискусії, Редакції. Отже, дискусія почалася. Її тему можна б стисло визначити запитанням, що його поставив свого часу Микола Хвильовий, звертаючись до молодої молоді словами:

"КАМО ГРЯДЕШІ?"

Чи може сьогодні бути більш актуальна і більш злободенна тема для дискусії?

Ми не збираємось у цьому заключному слові дати вичерпливі відповіді на всі поставлені нашими читачами питання. Хай вони стануть предметом обговорення молоді. Ми чекаємо звітів про них і дальших одвертих і сміливих відгуків.

Нам кажуть: "Які ж ви націоналісти, коли даєте місце на сторінках вашого журналу Шлемкевичу і Багряному? Справжні націоналісти є непримиренні і нетерпимі до інших. Літератури інших партій націоналісти не читають, а знищують. До думок інших не прислухаються, а коли хтось говорить не згідне з думками їхньої партії, того змушують замовкнути гуркотом кованих чобіт і свистом, або камінням. Їх девізом є: "хто не з нами, той проти нас і проти України. Хто за Україну - той мусить бути з нами. А хто не хоче бути з нами - того змусити або знищити. Бо це є, мовляв, єдиний шлях до едности і до сили. Бо лише так ми виборем Україну!"

І ось так ці "націоналісти" й "виборюють" Україну і таким духом ось такого "націоналізму" наповнюють свою молодь. І ось маємо наслідки. Про ульмівське каміння ми вже згадували. А ось живий малюнок цієї "боротьби за Україну" на еміграції. "Наше Життя" за 29 квітня 1947 року повідомляє:

> "Дня 14-15 квітня - на другий і третій день Великодніх Свят, був організований в Ашафенбурзі напад на пластунів та пластовий прапор. Напасники кілька разів здирали пластовий прапор, зірвали пластову емблему та намагалися перевернути барви з жовто-блакитної на синьо-жовту. Пластунів, що чесно боронили свій прапор, немилосердно бито, бандити уживали навіть ножів. Після "перемоги" над малолітніми пластунами, машту повалено і прапор опинився на землі, в поросі..."

Таких повідомлень із наших таборів можна б назбирати багато. І ось цей "дух", цю "боротьбу" і цей "шлях" називають "націоналізмом". Чи не відчуваєте ви, що з цим "націоналізмом" щось не в порядку? Чи не думаєте ви, що ця молодь "комсомолить у пустопорожнє"? І чи не виривається з уст дійсного націоналіста оклик остороги до цієї молоді: К а м о г р я д е ш і?

Ні, це - не український націоналізм. Це не те, що випливає з духа відвічних українських правд, з духа українського героїзму і лицарства. Це не запах українського чорнозему, не гармонійні мелодії української землі, не ритм української крови, і не брязкіт священної української зброї. Це не те, що на степах України проповідував український філософ Сковорода, за що молився, боровся і терпів Тарас Шевченко. Це не бойова і творча активність Лесі

Українки. І це не те, за що боролися Міхновський, Петлюра, Коновалець, залізні Вояки Української Армії, гогорти повстанців і лави героїчного підпілля. Бо це не український героїчний і творчий націоналізм. Все це властиве большевизмові, що розп'яв Україну і тінню смерти повис над людством.

Тепер нас питають: якщо цей "націоналізм" і цей шлях ми відкидаємо, то що ж нам залишається?

Лишається націоналізм без лапок, і шлях, що ним обумовлений і що з нього випливає.

Ви хочете ближче пізнати нас? Розгадати наші думи і мрії? Відчути ритм наших сердець і наші почування? Заглянути в наші душі?

Ми йдемо вам назустріч. Беріть наш журнал. Думайте. Читайте...

Наш девіз: відчувати, думати і боротися.

Думайте ж і відчувайте разом з нами і приєднуйтесь до нашого гурту творчости і боротьби. Ми це робимо без зайвого шуму, без патріотичної канонади і свисту камінки. Ми родились під одним Небом, на одній Землі, - діти однієї Матері.

В наших очах іскриться світло її ясних зір, у м'язах - потужність її чорнозему, в душах - краса і простір її пахучих степів. Ми любимо її в усій красі і величі - з її степами і квітами, і з їхнім гомоном у душі боремося за Храм Української Держави.

Який і у кого може бути інший шлях і інші ідеали?

Ставайте ж у ряд плечем-до-плеча. Щоб була у нас "воля і дума єдина".

Щоб злилися наші серця в єдиному ритмі і почуванні. І щоб із кожних грудей лунала одна, всіх єднаюча пісня:

ЖИВИ, УКРАЇНО!

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.

До суду тебе не скують ланцюги
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити, і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

О. Олесь.

-+++++++-

-+++++-   -+++++-

НАКАЗ ч. 2

Ми вам не граємо напутного марша і не б'ємо в гучний бубон.

Ми лише просто кажемо: добра вам путь,ішовши!

Ідіть,не забуваючи:

- що шалено-швидко пролітають наші дні,мчать життям,як розлогими степами,наші буйногриві місяці,пропливають,як гордовито задумані кораблі,наші роки...

Ми йдемо нестримним маршем творчости й боротьби.До вчорашніх надбань ми докладаємо нові і живемо подихом весни.

Хай же будуть повні ваші серця,як повні бувають келихи...

Хай живе те,що дає нам буття,найцінніша людська цінність! Хай живе чудесна рухома рівновага! Хай живе все,що ненавидить морок і задуху,що не знає супокою і зневіри.

Погляньте навколо себе і продумайте:

Як часто трактуються речі з чужого голосу,бо ліньки самому подумати і немає бажання познайомится з ними віч-на-віч,звертаючись до джерел... Серед яких фантастичних уявлень один про одного живуть наші люди,не помічаючи їх потворної неправдоподібности.Серед яких поіржавілих упереджень і диких,давно не перетрушуваних забобонів!

Чи не відчували ви,часом,що дихати стає важко і вам хочеться відчинити вікна,щоб груди разом відчули свіже повітря. І чи не хочеться вам інколи криком кричати про потребу вітру та сонця?

Бо чи ж можемо ми,люди переходової епохи,творити нове життя і вийти на широкий шлях історії,не провітривши атмосфери,у якій панує застій і задуха?

Вам кричатимуть,що ви "впали в ересь" і завагалися; що ви "заломилися" й "збанкротували". Не звертайте уваги і відчиняйте вікна. Це мабуть ті,що бояться,щоб їх не прохопило свіженьким повітрям.Це ті,що бояться інших нових думок і опозиції і протиставлять їм "сліпий послух" і терор,як доказ їхньої сили.Вони шукають тієї сили у механічному тероризмі і в масах бездумних автоматів.І така людина,і таке суспільство є їхнім ідеалом!..

Відчиняйте вікна - у інший,у широкий і ясний світ.Де людина є людиною.Що має широку індивідуальну ініціятиву і вміє самостійно мислити.Яка має справжні переконання,а не забобон.Слово якої є словом думаючої істоти,а не голосом наученого шпака чи автомата.

Наш ідеал - суспільство вільних і мислячих громадян,об'єднаних духово в Нації. Світ Українського Духа.Світ Правди і Краси. Добра і Свободи.

Пам'ятайте:

У стократ вище стоїть людина,в якій вічна тривога думки викликає інколи сумнів,аніж та,плитка і впевнена,що вивчила катехізу

ШЛЯХ МОЛОДІ

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Ч. 3.

ЧЕРВЕНЬ - 1947

Шлях Молоді

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Ч. 3

ЧЕРВЕНЬ 1947 РОКУ

З М І С Т

Стор.

I. П.КРИЦЯ. - Вітер з України............3

2. ЄВГЕН МАЛАНЮК. - Повіє вітер..........5

3. ВЕЛИКДЕНЬ НА УКРАЇНІ 1947 року........5

4. ЮРІЙ ДІБРОВА. - Нема святішого на світі....................7

5. ОРЕСТ МАСІКЕВИЧ. - Отаман Сірко й яничари..................7

6. ЮРІЙ ДІБРОВА. - На чужині.............9

7. ОЛЕНА ТЕЛІГА. - Поворот..............10

8. Д.ШУМЕНКО. - Твоя сила в твоїх духових вартостях...........11

9. П.КРИЧ. - Батьки і діти (дискусійна сторінка)................12

10. О.ОЛЕСЬ. - Женіть думки старі і кволі15

11. ДУМКИ НА РОЗДУМ МОЛОДІ...............16

Я. КРИЦЯ

ВІТЕР З УКРАЇНИ ----

Вістки з України і повідомлення чужоземних агенцій знову говорять нам про нашу розтерзану і поневолену Батьківщину, про страждання і муки наших братів і сестер... Великі і тяжкі ці муки, нестерпний гніт окупанта, АЛЕ УКРАЇНА ЛИШИЛАСЯ НЕУПОКОРЕНОЮ. Про це знов засвідчило перед усім світом повідомлення агенцій "Асошієйтед Пресс" і ДЕНА-Ройтер, де сказано, що "Польща, СССР і Чехословаччина заключили між собою договір, який звертається проти партизанських груп українських націоналістів..." "Договір має на меті спільну боротьбу з тими партизанськими групами".

Ні для кого не таємниця, що новий "пакт трьох" скерований не лише проти військових збройних частин чинного спротиву окремих груп українських патріотів. Він скерований проти всього українського народу, і цей пакт є справою Москви і під її диктатом залучені до боротьби Чехословаччина та Польща. Участь цих держав у протиукраїнській акції має, за задумом московського уряду, не лише допомогти їй збройними силами, а головним чином - прикрити злочинну московську політику супроти українського народу. Москва хоче представити перед світом боротьбу проти українських національних сил, як боротьбу цілої групи держав проти лісових "бандитів", які нібито порушують мир і спокій в цих державах.

Не вперше в історії України окупанти українських земель і поневолювачі українського народу плямують визвольний рух українців найгіршими означеннями. Про це свого часу писав великий український поет Тарас Шевченко, передаючи ворожі наклепи словами:

"Гайдамакі - не воіни,
Разбойнікі, вори..."

На це наш поет гнівно відповідав:

"Брешеш, людоморе!
За святую Правду, Волю
Розбійник не стане..."

Сьогодні повторюється така ж історична кривда і ми з таким же гнівом і обуренням відкидаємо ворожі наклепи.

УКРАЇНА СТОЇТЬ В БОРОТЬБІ ПРОТИ ГНІТУ І ПОНЕВОЛЕННЯ, І ХОЧЕ ЛИШЕ ОДНОГО - ВОЛІ І ПРАВДИ. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД ХОЧЕ БУТИ ГОСПОДАРЕМ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ І ЖИТИ У СВОЇЙ, УКРАЇНСЬКІЙ САМОСТІЙНІЙ ДЕРЖАВІ.

Історія ще не знала такого випадку, щоб проти "бандитів" складалася військова угода аж трьох держав... Чи могла занепокоїти так дошкульно ці держави купка "бандитів" або незадоволених? В чому ж та сила, де її джерело, коли вона така страшна і небезпечна для нинішніх можновладців? Очевидно, що та сила - не в кількості озброєних патріотів, які боронять своє життя і чинять опір окупантові. Та сила - в тому, що те революційне підпілля і збройні відділи є виразниками дум і прагнень усього народу, його передовими загонами. Це ті вогники в пітьмі поневоленої країни, які готові у відповід-

ний момент вибухнути могутнім і нездоланним полум'ям усього народу. СИЛА, ЩО ПРОТИ НЕЇ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ ВІЙСЬКО ТРЬОХ ДЕРЖАВ, Є В ТІЙ ІДЕЇ, НОСІЯМИ ЯКОЇ Є УКРАЇНСЬКІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ. ЦЕ ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ, ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ І СУВЕРЕННОСТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Цієї ідеї ніколи і нікому не вдасться знищити чи принизити. Вона горіла і буде горіти вічно в душах українців, пориваючи все нові й нові лави борців до бою.

Партизанська боротьба - це лише одна з форм боротьби споміж безлічі інших, які діють проти ворога. Чистка українських комуністів, чистка урядового апарату, чистка колгоспів, чистка письменників і науковців, що була проведена перед нинішньою військовою акцією - найкращий цьому доказ. Боротьба московсько-большевицького правління на Україні проти українського народу почалась не від сьогодні. І УКРАЇНА ДОТИ БУДЕ ВОГНИЩЕМ НЕСПОКОЮ І БОРОТЬБИ, ДОКИ НЕ БУДЕ РОЗВ'ЯЗАНЕ СПРАВЕДЛИВО УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ І ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ ДЕРЖАВИ.

В ім'я миру і справедливости та в оборону потоптаних прав людських, українська проблема мусить бути розв'язана так, як того хоче весь сорокмільйоновий український народ.

Борячись за своє життя і свободу, за свою Правду і свої Ідеали, український народ тим самим стоїть на передовій лінії боротьби за здійснення правди і справедливости у всьому світі.

І тут джерело його незламности і сили. І це є запорукою його певної й остаточної перемоги.

-өөөөөөө-

"УКРАЇНСЬКІ МЕЧІ ПЕРЕКУЮТЬСЯ НА РАЛА ТІЛЬКИ ТОДІ, КОЛИ ГАСЛО НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ПЕРЕТВОРИТЬСЯ В ДІЙСНІСТЬ І ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ОТОМУ РАЛОВІ МОЖЛИВІСТЬ ЗУЖИТКУВАТИ РІДНУ ПЛОДЮЧУ ЗЕМЛЮ З ЇЇ НЕЗЧИСЛЕННИМИ БАГАТСТВАМИ НЕ ДЛЯ ПОТРЕБ ТРЕТЬОГО, АБО ДРУГОГО З ПОЛОВИНОЮ, ЧИ ЯКОГОСЬ ІНШОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ, А ДЛЯ УСТАТКУВАННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ВЛАСНОГО ДЕРЖАВНОГО ДОБРА І ЗБАГАЧЕННЯ РІДНОГО НАРОДУ".

Симон Петлюра.

ЄВГЕН МАЛАНЮК

\+
\+ +

ПОВІЄ ВІТЕР з Понту. Скитський степ
Прокинеться, зітхне і буйна тирса
Зеленим морем знов на нім зросте,
І побіжать зелені хвилі.
Ширша

За синє море встане широчінь.
О, земле вічна, ти - одна на світі! -
На небі - глибиніє древня синь,
Внизу - прозора велетенська тінь
Від хмари, що жене південний вітер.

І при балках оселі заквітчав
Вишневий цвіт, розквітлий снігом сонця, -
Твій шлюбний цвіт - та срібная парча...
І чорні очі ваблять крізь віконця.
Ой вийди в сад, що бджолами бринить,
Поглянь: - земля справляє з сонцем шлюби!

Та вдарить час. Мов меч, упаде мить,
І - нікому тоді оборонить
Твою весну від вихору і згуби.

-+++++++-

ВЕЛИКДЕНЬ НА УКРАЇНІ 1943...

Друкуємо уривок із споминів -С-, що два роки жив нелеґально під большевиками та брав активну участь у партизанських ділях.

Редакція.

Великдень! Це свято Христового Воскресення - свято, повне своєрідних чар і краси. Здається, що й у мене душа неначе воскресла, неначе забула повсякденні турботи життя, набрала віри в краще майбутнє.

Дзвони дзвонять. Вони несуть вістку, що Христос воскрес, що Він, як Богочоловік, переміг могутню смерть, що правда перемогла брехню й злобу.

Всюди видно святково повдяганий народ, який з усіх боків містечка поспішає до церкви. Скоро церква переповнилася вщерть. Уже й на церковному майдані - тиск людей. З хорів полинула зворушлива пісня Христос Воскрес! Але дивно, чому вона не принесла на людські обличчя радісної, святкової усмішки? У кожного чоло насуплене, очі втуплені в якусь точку поперед себе, наче задивилися в щось невідоме... Чому ж це так? Чому такий настрій? А ось у кутку чути тихе хлипання, яке згодом зростає й зливається

в один тон із воскресною піснею.Це плаче старенька мати: трьох синів вона мала,як яворів; скільки вона напрацювалася,заки вивела їх у люди,заки дала їм змогу набути освіту!.. А тепер... тепер у серці пустка і великий жаль.Останнього сина два тижні тому розстріляли червоні. Ні, не витримало материнське серце! Вона вепер сама,нікому на старість її доглянути,нікому буде в могилу покласти. Два старші сини згинули рік тому в бою з большевиками,а тепер і цей,останній - ця остання підпора й надія матері.

Починається відправа.В церкві тихо,неначе в могилі.А ось чути зітхання старого дідуся.Він пригадав собі,як це було колись. Як повертався було з церкви з веселими онуками,а тепер доведеться старому самому шкутильгати до хати.Але він не піддається розпачеві - знає,що на ньому лежить сьогодні великий обов'язок: він мусить утішати дочку,яка лишилася з малою донечкою,бо чоловік її вже другий рік на Сибіру,а любого сина забито.

Починається проповідь.Молодий священик вигршлує її з запалом... Люди напружено слухають.Вся народня юрма немов зливається в одного могутнього велетня-титана.Пролунало останнє слово проповіді.Наче наелектризовані нею,люди стоять,не поворухнувшись.В очах молоді яніють зловісні вогники.Ось у групі молодих хлопців 16-тирічний Андрійко стоїть,мов прикопаний.Його молодечі риси обличчя загострюються.Так,він не подарує смерти свого брата! Нехай тільки прийде час,а він помститься на червоних зайдах.Його лице набирає жорстокого,безпощадного вигляду.

Служба кінчається,дзвони безперервно благовістять,народ поволі, з повагою,розходиться по домівках.Коло сходів сталася метушня.Чоловіки виносять на руках зомлілу жінку.Не витримало вразливе жіноче серце свого горя.

Церковне подвір'я поволі порожніє.Люди розходяться,стиха розмовляючи про своє горе.А ось раптом чути крики прокльону та лайку. Два червоні солдати,п'яні,б'ються навпроти церкви.Та ніхто на них не зважає - хіба ж можна чогось кращого від них сподіватися?

По хатах люди сідають до столів,і мовчазно,невесело проходить снідання й розговляння з великодною крашанкою.

Надходить вечір.До нас у гості прийшли знайомі. Але як відмінно виглядає цей вечір від колишніх! Жінки з сльозами оповідають і споминають своїх близьких.Чоловіки розмовляють тільки притишеним голосом..

Не можу витримати в цій атмосфері.Виходжу надвір,у город.З вулиці чую нервівну солдатську ходу і дзенькіт зброї. Це районова залога міста Х.виходить на нічну облаву на українських партизан.Дивлюсь,як гадюкою в'ється колона війська.Посилаю їм услід погляд, повний прокляття. Собаки! Хоч би на цей Великий день Христового Воскресення дали спокій. Кати! Вас ця кров,нарешті,подушить. Захлинетеся в ній,недолюди!..

Наче на глум мені,у відповідь озивається гармошка і п'яні похабні голоси червоних співають якоїсь розпустної антирелігійної пісні... По хатах гасне світло.Люди лягають спати.Чорним рядном спадає на землю ніч,а на небесній синяві з'являється місяць і заливає золотим промінням стражденну землю...

-ееееееее-

ЄВГЕН МАЛАНЮК

+

\+ +

ПОВІЄ ВІТЕР з Понту. Скитський степ
Прокинеться, зітхне і буйна тирса
Зеленим морем знов на нім зросте,
І побіжать зелені хвилі.
Ширша
За синє море встане широчінь.
О, земле вічна, ти - одна на світі! -
На небі - глибшніє древня синь,
Внизу - прозора велетенська тінь
Від хмари, що жене південний вітер.

І при балках оселі заквітчав
Вишневий цвіт, розквітлий снігом сонця, -
Твій шлюбний цвіт - та срібная парча...
І чорні очі ваблять крізь віконця.
Ой вийди в сад, що бджолами бринить,
Поглянь: - земля спрагліє з сонцем шлюби!

Та вдарить час. Мов меч, упаде мить,
І - нікому тоді оборонить
Твою весну від вихору і згуби.

-+++++++-

ВЕЛИКДЕНЬ НА УКРАЇНІ 19[illegible]

Друкуємо уривок із споминів -С.,
що два роки жив нелегально під
большевиками та брав активну участь
у партизанських ділах.

Редакція.

Великдень! Це свято Христового Воскресення - свято, повне своєрідних чар і краси. Здається, що й у мене душа неначе воскресла, неначе забула повсякденні турботи життя, набрала віри в краще майбутнє.

Дзвони дзвонять. Вони несуть вістку, що Христос воскрес, що Він, як Богочоловік, переміг могутню смерть, що правда перемогла брехню й злобу.

Всюди видно святково повдяганий народ, який з усіх боків містечка поспішає до церкви. Скоро церква переповнилася вщерть. Уже й на церковному майдані - тиск людей. З хорів полинула зворушлива пісня Христос Воскрес! Але дивно, чому вона не принесла на людські обличчя радісної, святкової усмішки? У кожного чоло насуплене, очі втуплені в якусь точку поперед себе, наче задивилися в щось невідоме... Чому ж це так? Чому такий настрій? А ось у кутку чути тихе хлипання, яке згодом зростає й зливається

в один тон із воскресною піснею.Це плаче старенька мати: трьох синів вона мала,як яворів; скільки вона напрацювалася,заки вивела їх у люди,заки дала їм змогу набути освіту!.. А тепер... тепер у серці пустка і великий жаль.Останнього сина два тижні тому розстріляли червоні. Ні, не витримало материнське серце! Вона тепер сама,нікому на старість її доглянути,нікому буде в могилу покласти. Два старші сини згинули рік тому в бою з большевиками,а тепер і цей,останній - ця остання підпора й надія матері.

Починається відправа.В церкві тихо,неначе в могилі.А ось чути зітхання старого дідуся.Він пригадав собі,як це було колись. Як повертався було з церкви з веселими онуками,а тепер доведеться старому самому шкутильгати до хати.Але він не піддається розпачеві - знає,що на ньому лежить сьогодні великий обов'язок: він мусить утішати дочку,яка лишилася з малою донечкою,бо чоловік її вже другий рік на Сибіру,а любого сина забито.

Починається проповідь.Молодий священик виголошує її з запалом... Люди напружено слухають.Вся народня юрма немов зливається в одного могутнього велетня-титана.Пролунало останнє слово проповіді.Наче наелектризовані нею,люди стоять,не поворухнувшись.В очах молоді яскніють зловісні вогники.Ось у групі молодих хлопців 16-тирічний Андрійко стоїть,мов прикопаний.Його молодечі риси обличчя загострюються.Так,він не подарує смерти свого брата! Нехай тільки прийде час,а він помститься на червоних зайдах.Його лице набирає жорстокого,безпощадного вигляду.

Служба кінчається,дзвони безперервно благовістять,народ поволі, з повагою,розходиться по домівках.Коло сходів сталася метушня.Чоловіки виносять на руках зомлілу жінку.Не витримало вразливе жіноче серце свого горя.

Церковне подвір'я поволі порожніє.Люди розходяться,стиха розмовляючи про своє горе.А ось раптом чути крики прокльону та лайку. Два червоні солдати,п'яні,б'ються навпроти церкви.Та ніхто на них не зважає - хіба ж можна чогось кращого від них сподіватися?

По хатах люди сідають до столів,і мовчазно,невесело проходить сніданння й розговляння з великодною крашанкою.

Надходить вечір.До нас у гості прийшли знайомі. Але як відмінно виглядає цей вечір від колишніх! Жінки з сльозами оповідають і споминають своїх близьких.Чоловіки розмовляють тільки притишеним голосом..

Не можу витрмати в цій атмосфері.Виходжу надвір,у город.З вулиці чую нервівну солдатську ходу і дзенькіт зброї. Це районова залога міста Х.виходить на нічну облаву на українських партизан.Дивлюсь,як гадюкою в'ється колона війська.Посилаю їм услід погляд, повний прокляття. Собаки! Хоч би на цей Великий день Христового Воскресення дали спокій. Кати! Вас ця кров,нарешті,подушить. Захлинетеся в ній,недолюди!..

Наче на глум мені,у відповідь озивається гармошка і п'яні похабні голоси червоних співають якоїсь розпустної антирелігійної пісні... По хатах гасне світло.Люди лягають спати.Чорним рядном спадає на землю ніч,а на небеснім синяві з'являється місяць і заливає золотим промінням страждення землю...

-ееееееее-

ЮРІЙ ДІБРОВА

+

+ +

Нема святішого на світі,
Як Рідну Землю боронить,
За неї вмерти, нею жити,
Боліти нею кожну мить.

Й немає тяжчої провини,
І ще чорнішої ганьби,
Як зрада рідній Батьківщині
У дні негоди й боротьби.

-+++++-

ОРЕСТ МАСІКЕВИЧ

ОТАМАН СІРКО Й ЯНИЧАРИ

I

Широко, широко сунуться з полудня хмари. І сизий орел по степу літає.

То не сизий орел літає; кошовий отаман Іван Сірко іде.

То не хмари сунуться з полудня; за ним військо запорізьке, визволені бранці й ясир татарський Кримським шляхом ідуть...

Степом летить запашний вітер весняний. Неспокійно стогне земля: копита рвуть степ.

...Сурми грають,
б'ють літаври,
мають хоругви...

З Кримського походу вертається на Січ славне лицарство. Вертаються додому бранці з неволі.

Наближаються до Чорної долини. Сірко обернув коня. Спинились тисячі. Спинилися, щоб відпочити, дітей нагодувати, коні попасти.

В таборі метушня. Не всі бранці радіють. Не всім весело, що їх визволив з татарської неволі отаман Сірко. Багато побасурманилось. Тужать за Кримом. Побасурманені жінки стогнуть над своїми дітьми:

- Не матимуть діти батька.

Побасурманені дівчата тужать за своїми коханцями, жінки за чоловіками, побасурманені - за вірою новою...

- Що?..

І чує Сірко, що бранці кленуть запорожців, що визволили з неволі їх, що проклинають шлях, яким вертаються на Україну.

Палахкотить вогнений ранок. Пересипаються хвилини, тріпочуть. З неба падають сонячні бризки.

...Суворий отаман насупив брови:

- Як житиме далі так Україна, коли її діти забувають її? Як жити їй, коли рідні діти перекидаються на її ворога? І не тільки на ли-

пка й москвина,але й на басурмана.Басурманяться її діти.Те й братів своїх проклинають...

Степовим шляхом надлітав з України ранковий вітер.

- Чому душа в них не козача? Чому чужа їм Земля України і віра дідівська? Кого веду я в Україну? Братів,чи недовірків-басурман?

Перед очима - табір.

П

Дрижав кінець золотистого ранку.

Під Савур-могилою сім тисяч бранців з неволі татарської.

На Савур-могилі - кошовий Сірко.

- Веду вас на землі козацькі.Та в кого душа не козацька,хай іде,куди хоче.Хто наш - в Україну! Хто чужий нам - вертайся у Крим!

Замовк.

Бранці розділилися.

Застряг у стременах на чорному коні,отаман дивився,як недовірки покидали запорізький табір,завертали назад шляхом.У Крим.

Не відривав очей від шляху: їх було багато.

Підніс до неба зморщене чоло.

Скрипіла далечінь:

То їхали до ворога колишні діти України.

Сірко стояв,не ворушився.

Ш

- На коні!

- Догнати! Перерізать! Скарати на горло перевертнів! Усіх,до ноги! Тільки діти невинні - їх пощадіть!

Бранців уже не було видно,зайшли аж за кряж.

...І кілька сотень наймолодших козаків летіли в степ гартувати молоді серця.

Зрівнялися з гривою коня.Тільки дотик землі,тільки брязкіт копит,тільки блиск шабель,тільки курява за ними...І вітер навздогін.

Ген - - -

Прорвали обрій.

Зникли.

....

Слідом за ними їхав Сірко у задумі суворій.

ІУ

Чорна долина.Трупи її вкрили.

- Отаман!

Сірко не ворушиться. І кінь укопаний стоїть.

Зняв шапку. Перехрестився. Мовчить, як Чорна долина, як камінь мовчить.

....

Тихо.

Пізно.

Ніч.

...

...Сиві вуса вітер розвіває.

...

... - Простиш їм, Україно?

. . .

-өөөөөөө-

ЮРІЙ ДІБРОВА

НА ЧУЖИНІ

За днями дні пливуть і роки, мов лелеки,
А друзі юних літ все марятъся мені -
Одних уже нема, а інші є далеко,
І розгубились ми в калейдоскопі днів.

І мариться село... А біля тину мати
Стоїть, така смутна, і жде своїх синів...
Лишилися десь там, в Краю мої два брати,
Чи ж хоч один вернувсь після усіх боїв?..

А я на чужині... Все чую: сину... сину!
І бачу скорбну тінь - схилилася на тин.
І рветься крик з грудей, на крилах вітру лине -
"Було вас три... Вернись... Вернися ж хоч один..."

За роком рік пливе... Минув і сорок п'ятий.
Скінчилася війна, і на землі є мир.
А Ти, як і раніш, закована й розп'ята,
Й гарячу кров Твою північний п'є опир...

Кому поскаржитись і в кого запитати:
Чим завинили ми, і за які гріхи
Нам далі хрест нести і по світах блукати,
Шукати правду скрізь, а світ до нас глухий...

Немає відгуку. І на Твоїх руїнах
Лиш голос розпачу: "Який це час і вік?.."
"О, друже, брате мій, це ж наша Україна
Сплюндрована, замучена..."

- "Навік?"

О,ні! Вона живе! І кличе знов до себе
Загублених дітей і вірних їй синів...
І вабить знову нас,немов орла до неба,
У синю далечінь,у вир грядущих днів.

Там знайдемо свій шлях - душі своїй обнову!
Здобудемо в бою омріяну мету...
Гори ж,палай,вогонь братерської любови,
Гори - гартуй серця і єдність наших душ.

Гряде нова доба.З терпінь,і мук,і крови
Відроджуємось ми - незламні й молоді...
О,друзі і брати! Ми зійдемося знову,
І Мати-Страдниця нас привітає словом,
І усміхнеться нам у сяйві золотім.

-+++++++-

> ПОПЕРЕДУ ЗОЛОТОМ РОЗТОПЛЕНИМ
> НЕМИНУЧІ І ЖАДАНІ ДНІ...
>
> О.Ольжич.

ОЛЕНА ТЕЛІГА

П О В О Р О Т

Це буде так: в осінній день прозорий
Перейдемо ми на свої дороги.
Тяжке змагання наші душі зоре,
Щоб колосились зерна перемоги.

І те,що мрією було роками -
Все переллється в дійсність і можливість.
Нам буде сонцем кожний кущ і камінь
У ці хвилини - гострі і щасливі.

Подумать тільки: наші села й люди!
А завтра прийдемо - до свого міста!
Захоплять владно зголоднілі груди
Своє повітря - тепле і іскристе!

У мент розлуки,при кінці дороги,
Замерехтить між нами смуток тихий...
Поспішимо ми на старі пороги,
Розлетимося під забуті стріхи.

Відразу щастя вітром нас обвіє -
Ще мить одна,і ми у себе дома!
Та дійсність завжди не така,як мрія,
А наша зустріч інша,невідома:

Зловіщий сум зворотний вітер гишле
І кине серце у крижаний протяг.

Усе нове... І до старої вишні
Не вийде мати радісно напроти.

Душа з розбігу стане на сторожі,
Щоб обережно,але гостро стежить
Всі інші душі - зимні,чи ворожі
І всі глибокі поміж ними межі.

Як часто серце запалає болем,
А щось гаряче наше горло стисне,
Коли над рідним,тим же самим полем
Розправить крила незнайома пісня.

Чекає все: і розпач,і образа,
А рідний край нам буде - чужиною...
Не треба смутку! Зберемось відразу,
Щоб далі йти до цілі провідної.

Заметемо піском глибокі межі,
Перейдемо скрізь дикі води - бродом,
Щоб взяти певно все,що нам належить
І злитись знову із своїм народом.

-өөөөөөөө-

Д.ШУМЕНКО

ТВОЯ СИЛА В ТВОЇХ ДУХОВИХ ВАРТОСТЯХ

Краса і радість життя окремої людини не залежить виключно від зовнішніх об'єктивних умов оточення чи успадкованих талантів і здібностей.В цілком однакових умовах окремі люди є щасливі і нещасливі,одні живуть повним і змістовним життям,другі нидіють.З числа однаково обдарованих людей одні розвиваються й удосконалюються,збагачуючи себе і своє оточення новими вартостями,інші закопують і гублять свої вроджені здібності і є лише споживачами.

Що ж треба для того,щоб життя було повне змісту,радости і краси,і щоб бути щасливим?

Змістовним,цілеспрямованим,повним героїзму і патосу може бути життя лише тієї людини,яка має перед собою велику ідею і в служінні їй бачить своє життєве призначення.

Ця ідея мусить бути не штучною - вичитаною з книжок чи запозиченою,а органічно випливаючою з життя.Такою вищою ідеєю для українців є ідея Добра і Правди Української Нації. Вищим життєвим призначенням кожного українця є служення Україні і через неї - добру і благові всього людства.

Це не випадковість,що людство творить окремі нації,і це не наслідок виключно матеріяльних умов буття,як твердять матеріялісти.В поділі людства на нації проявляється глибока внутрішня закономірність і рація Буття.Голос Духа цього Буття велить і наказує: встань і борись,здобувай і перемагай,щоб Україна була квітуча і ясна,могутня і велика,і творила своє життя по власній своїй волі і своєму уподобанню.

Будь свідомий відповідальности за її долю.Будь гідним виконавцем

заповітів великих предків і борись та працюй для великого майбутнього твоєї Нації.

Людина, що керується цими правилами життя - це ідейна людина, а її життя виповнене великим ідейним змістом. Таке життя найбільш цікаве й одухотворене, і приносить людині глибоке моральне вдоволення і щастя, а разом з тим веде людину шляхом піднесення й удосконалення все вище й вище - до осяйних верховин Ідеалу.

Красу й радість життя вбачай у невпинному стремлінні на вершини Духа, ідеї і чину, - так звучить одне з 44 правил життя, накреслених українським націоналістичним рухом. Постійно пізнавай, удосконалюй і твори себе і здобудеш світ, і життя твоє буде повне і багате. Тоді ти - повна людина, якщо перемагаєш себе і світ, і постійно прагнеш до вершин.

Кожночасно будь готовий на найбільший чин, але не занедбуй щоденної буденної праці. Умій бачити і в малому велике. Ідейна людина і в буднях знаходить героїзм і романтику.

Знай, що світ і життя - це боротьба, а в боротьбі перемагає той, хто має силу.

ТВОЯ СИЛА - В ТВОЇХ ДУХОВИХ ВАРТОСТЯХ.

ДИСКУСІЙНА СТОРІНКА

П. КРИЧ

"БАТЬКИ І ДІТИ"

В політичних дискусіях на еміґрації дуже часто висувалась і, треба сподіватись, буде й далі деким висуватись проблема - "Батьки і діти". Ця проблема, як відомо досі, розв'язувалась обома сторонами, які до цієї дискусії анґажувались, двома формулами:

Одна сторона твердить: батьки - це ті, що програли у визвольних змаганнях 1918-20 років, і є опортуністами. Діти - це сучасна молодь, яка, відмінно від батьків-опортуністів, є активістичною й революційною. А тому - геть із батьками, дорогу молоді! Усі мусять підпорядкуватись цьому "активістичному" проводові. І то підпорядкуватись тотально - знизу до верху. Опозиція мусить бути за всяку ціну і всякими засобами придушена і позбавлена голосу. Або щонайменше - вона не сміє мати вирішального впливу.

Друга сторона проблему батьків і дітей вбачає в тому, що молодь, мовляв, зіпсована чужими впливами і прищепленою їй ідеологією й теорією, і через це вона дуже часто вдається до таких методів боротьби, які звичайно притаманні большевизмові. А тому молодь треба перевиховувати.

Хто ж у цій дискусії правий, а хто помиляється? Мусимо відразу таки ствердити, що помиляються обидві сторони. Сама проблема "батьки і діти" в українському суспільстві на даному історичному етапі є штучна. В цьому основна хиба, з якої випливають дальші помилкові твердження і висновки.

Проблема "батьків та дітей" виникає лише на крутих історичних поворотах, у великій революції, коли ламається старий уклад життя і стара, віджила ідеологія та світогляд, а на їхнє місце приходить новий лад, нова духовість. Інакшими словами, проблема батьків і дітей виникає тоді, коли шляхи батьків і дітей розходяться в ідеї і в методах боротьби за її здійснення.

Чи було і чи є таке розходження батьків і дітей в українській історії?

Так, було.

Микола Міхновський у свій час відзначав зміну аж трьох поколінь Української нації. Він писав:

> "На очах історії, українська інтеліґенція в ХУІ і ХУП віках прийняла польську національніоть. Всі отсі Четвертинські, Чорторийські, Вишневецькі та Тишкевичі плоть від плоти нашої, кість від костей наших. Тільки сильним і могутнім замахом український народ видав нову інтеліґенцію. Ця друга прийняла російську національність... Народ знову лишився без своєї інтеліґенції... Але український народ здобув у собі досить сили, щоби навіть посеред найгірших обставин політичних, національних та економічних витворити нову, третю інтеліґенцію. Еволюція українського інтеліґента третьої формації ще не скінчилася, але характерна його прикмета - служення своєму власному народові... Стерно національного корабля належиться їй".

Попереднє покоління Міхновський характеризує, як покоління "білих горлиць", яке "своїм псевдопатріотизмом деморалізувало всю українську суспільність на протязі півстоліття. Це покоління виплекало цілий культ страхополохства, виробило цілу релігію лояльности. Це покоління, своїм нечуваним сервілізмом, своєю безідейністю і своєю незвичайною інертністю віділхнуло від себе молодь, що стояла на українському національному ґрунті. Це покоління зробило український рух чимсь смішним і обскурантним, надало йому характеру недоношеної етнографічної теорії. Політика і тактика українофільства довела до того, що вся молодь України з відразою від них відсахнулася і, таким чином, українофільство лишилося без потомства, а сучасна молодь України вважає себе безпосереднім спадкоємцем Шевченка, традиції її йдуть до Мазепи і Хмельницького... Між молодою Україною і українофілами немає ніяких зв'язків, крім одної страшної, фатальної зв'язі: своєю кров'ю заплатити за помилки попередників".

До цього слід додати і звернути увагу на те, що мова йде не стільки про "батьків" і дітей", як про зміну поколінь чи ґенерацій, які в різні історичні періоди переймалися різними духовими й політичними течіями. Молодь становила лише добрий і вдячний ґрунт для появи нових течій і для розросту їх та поширення. Бо молодь з природи своєї швидше переймається новим рухом, у якому беруть участь також і батьки. Еволюція і зміна поколінь чи ґенерацій включає в себе і старших людей.

Отже, зміна поколінь точніше визначається не за віковою, а за ідейно-світоглядовою і політичною ознакою.

Еволюція і зміна поколінь виразно визначилась і в новіші часи

на Совєтській Україні.В умовах диктатури і терору пануючої влади, ця еволюція не могла знайти свого повного політичного й організаційного оформлення і виявлення,але в ідейно-духовій площині її добре відчув Микола Хвильовий і відобразив це в романі "Вальдшнепи",Головна героїня цього роману Аглая є "нова людина",яка виросла вже в умовах "соціялістичного оточення" і яка є антиподом попереднього,комуністичного покоління,що збанкротувало і почало здавати свої позиції.

Ідейно-світоглядова еволюція українства в наші часи характеризується такими рисами.Вона виразно і все більше прямує до ідей і політичних принципів українського націоналізму.Всі нинішні українські політичні угруповання еволюціонували й еволюціонують від різних,модних у свій час,політичних течій соціялізму і партійних доктрин до національної ідеї,як основи ідеології,світогляду і програми. Усі сходяться на одній меті - Українській Самостійній Соборній Державі.Всіх єднає одна ідея і одна мета.Різні відповіді на питання, якою має бути Україна і Українська Держава - сьогодні питання не актуальні.Всі також сходяться на тому,що на шляху до спільної мети стоїть сучасний політичний лад у Краю,який треба знести.Тут немає опортуністів.Опортуністами і сервілістами в даній ситуації є корнійчуки і тичини... Українська еміграція і українські політичні угруповання в своїй переважній більшості стоять сьогодні по один бік барикад,проти одного спільного ворога,і творення якоїсь нової барикади в середині єдиного фронту,який є історичним фактом,може сприйнятись лише - або як фатальна помилка деяких короткозорих політиків,або як вияв анархії й партійного егоїзму,чи може - як наслідок ворожої диверсії.

Отже,повторюємо: сьогодні батьки і діти в Краю і на еміграції творять одне ціле в боротьбі за своє визволення,і внесення роздору між ними - це справа штучна,безплідна і шкідлива.І коли її дехто висуває,то не з патріотичних,загальнонаціональних мотивів,а з мотивів вузько-партійної політики.

Твердження про зіпсуття нашої молоді перебільшене.Батьки,які хочуть таких дітей перевиховувати,мусять знати: молодь є молоддю. І коли вона йде туди,де більше шуму і більше "активности" - це ще не ознака її зіпсуття.Трагедія наших днів у тому,що ті,які творять більш сприятливу атмосферу для вияву молодої енергії й патріотизму нашої молоді,стоять на фальшивому шляху і дійсно дуже часто "баламутять" частину молоді і збивають її з путі.

Ось,наприклад,яку науку дається молоді в журналі "Авангард" - органі центрального комітету Спілки Української Молоді:

> "Молоді - належить майбутнє,і тому за її душу змагаються політичні партії,бо за ким піде молодь,тому належатиме майбутнє,Отже,молодь,стаючи на той чи інший шлях,бере разом з тим на себе перед майбутністю свого народу,перед його історією велику відповідальність,бо від того,куди вона,молодь українська,піде,залежить майбутнє і всього українського народу".

І далі дається порада молоді - бути дуже пильною й кмітливою, щоб не пристати до тих,які заводять "на манівці" і т.д.

Отже,висувається дилема міжпартійної боротьби за молодь,за її

душу, і наставляється молодь - з підозрою й недовір'ям ставитись до українців інших політичних переконань.

Чи може молодь вибрати для себе цей шлях - шлях вузького партійного доктринерства і заскорузлости? Очевидна річ, що передова українська молодь, нове покоління нашого часу вибирає собі сьогодні інший шлях. Це шлях українського націоналізму, який велить розглядати українців, як членів однієї національної спільноти, як своїх побратимів у боротьбі за спільну мету, хоч вони й належать до інших організацій чи партій, і мають якісь відмінні погляди. Партійному доктринерству, заскорузлості і груповому фанатизмові та ненависті до інакше думаючих, ми протиставимо національну солідарність і спільну службу Нації.

Ідея фанатичної партійної екслюзивности і боротьби всіма можливими методами і засобами з своїми противниками - також ворожа українському націоналізмові, як і марксистсько-большевицька ідея клясової боротьби.

Ми знаємо, що не всі мають правильний український світогляд, і не всі бачать правильний шлях до нашого визволення. Одні йдуть попереду, інші відстають і плентаються ззаду. Але правильний світогляд і правильний шлях шукається не через замикання рота своєму політичному противникові, і єдність осягається не терором і фізичним знищенням противників, а розвитком ідеї й думки у вільному прояві їх.

Ми віримо в нашу Ідею, в її правду й силу, і знаємо: хоч не всі однаково швидко і не всі одними шляхами прямують до здійснення її, але еволюція всіх українських політичних угруповань іде в цьому напрямі. І тому ми розглядаємо їх не як ворогів, а як своїх побратимів, і подаємо їм руку. Батьки і діти, старші й молодші - всі ми в одній лаві в поході до спільної мети і спільного Ідеалу.

-+++++++-

+

\+ +

О. ОЛЕСЬ

Женіть думки старі і кволі,
Займіться полум'ям ясним,
І всім гуртом назустріч волі
Летіть потоком вогняним.

О, всі гуртом! В єднанні - сила,
В єднанні - успіх перемог,
Бо розтіч - всіх надій могила,
Пустеля сіра без дорог.

ииииии
ооооооо
33333
ффф
о

ДУМКИ НА РОЗДУМ МОЛОДІ

ВІД РЕДАКЦІЇ

На цій сторінці поміщаємо окремі думки з української преси, співзвучні з нашими думками і варті більшої уваги. Подаємо їх на роздум нашій молоді.

Маємо при цьому подвійну мету - виховну й інформативно-освідомлюючу.

У попередніх числах нашого журналу ми вже помістили окремі висловлювання більше чи менше відомих українських політичних діячів і письменників, і це викликало у наших читачів деяке замішання. Журнал "Шлях Молоді" одверто й виразно виявив своє обличчя - прихильне до ідей українського націоналізму, і разом з цим, на чолових сторінках цього націоналістичного журналу поміщено статті і твори осіб, які до націоналістів не належать. Як це зрозуміти? Дехто вбачає в цьому помилку редакції і непродуманість. Інші запідозрюють непослідовність і безпринципність. Треті - банкротство і здачу позицій.

Доводимо до відому наших читачів, що ніякої помилки тут не трапилось, і що поміщення тих імен у нашому журналі було свідоме і продумане. І що в нашій "непослідовності" і "безпринципності" ми були послідовними і принциповими.

Це звучить парадоксально, але говоримо це не для "красного слівця". Це наша ідейно-політична лінія.

Ми порушили певний штамп і дух нашого часу - пішли проти течії. В наші часи наші сучасники звикли до іншої постави. Все, що говориться й пишеться іншими - то "від диявола". Наші сучасники не хочуть читати видань інших українських партій чи угруповань. Плекають до них нехіть і відразу. Не цікавляться. Забороняють поширювати. Спалюють на вогнищах, як "скверну". Це властиве не лише одній політичній групі. Це властиве багатьом нашим людям. В тому числі і так званим "демократам", які так багато проти нетерпимости і за толеранцію пишуть і говорять. Це загальна хвороба нашого часу - дух нашої епохи. Наша епоха - епоха розкладу, а тому характеризується також атомізацією суспільства на кляси і партії, які поміж собою ворогують і борються за своє неподільне панування. Дехто схильний цей дух епохи вважати нормальним явищем і узагальнювати до вічного закону буття - закону боротьби. Логічним висновком із цього закону є ідея клясової боротьби і перемога однієї кляси й однієї партії - тоталізм і диктатура. Цим духом тоталізму і нетерпимости перейняті й інші партії. Це загальне явище. Воно, як чума, тяжить над людством. Людство пізнало її в двох формах - брунатної чуми і чуми червоної. Наслідки їх відомі...

Людство шукає виходу до нового життя і оздоровлення. Щоб творити нове життя і знайти шляхи до відродження, треба відчути свою епоху, треба знати, на що вона хворіє. Україна, яка першою і в найтяжчій формі, і то подвійній - брунатній і червоній - пережила цю хворобу, має усі дані і всі шанси першою одужати і першою знайти шлях до нового

життя і нового Відродження.

Неправда,що клясові антагонізми і протиріччя конче мусять розв'язатися кривавою революцією і диктатурою однієї кляси над іншими. Неправда,що боротьба кляс і партій - вічна,і конечно має завершитися тоталізмом і диктатурою.

Помиляються ті,хто з факту суперництва і боротьби ідей і політичних течій виводить закон повного духового і фізичного знищення противника і лише цим методом - методом диктатури і тотального панування одного буде знайдена національна єдність і пригорнена рівновага і справедливість у суспільстві.Цей шлях і ці методи в огневій пробі часу не витримали іспиту і зазнали повного банкротства і поразки.Заперечення цього шляху,розбиття кайданів звичних штампів мислення і забобонів учорашнього - це наше призначення.

Ми - журнал української молоді - нової генерації поколінь української Нації,а не партії.Український націоналізм не є твором однієї людини чи партії - це реальний історичний рух усього українського народу.Ми є і хочемо бути його авангардом.Хочемо боротись і служити для добра Української Нації.І тому ми звемо себе націоналістами.Але це не значить,що ті,хто не прийняв цієї назви з тих чи інших міркувань,не може служити Українській Нації і бути українським патріотом.Інші політичні угруповання можуть мати трохи відмінні погляди,але вони по цей бік барикади,вони з нами - проти спільного ворога.З погляду українського націоналізму,слід вважати всіх,хто є членом Української Нації і визнає ідею Української Самостійної Держави,за братів і спільників однієї Української Справи. Правильний шлях і осягнення здорового,гармонійного і творчого ладу здобувається не наказом зверху і підпорядкуванням думці однієї людини,а широким і вільним обміном думок,дискусією,шуканнями всіх творчих одиниць суспільства.

Це не означає заперечення ідеї провідництва і карности та послуху Проводові.Це лише означає,що вони мусять мати своє належне місце і належне,у свій час,застосування.Хто вимагає в воєнних обставинах від командира дискусії й голосування,щоб "виявити волю всіх бійців",є злочинцем і зрадником.Таким же злочином є віддача долі всього народу раз і назавжди одній особі,без можливости вияву волі і думки народу в розв'язанні його життєвих проблем.

Безоглядне підпорядкування і залізна дисципліна,карність і вірність Ідеї та Проводові - неминучий елемент живого і творчого життя нації,яка хоче і мусить бути сильною і нездоланною.Ці прикмети - це наші чесноти.Але не в меншій мірі такими чеснотами українського націоналізму є індивідуальна ініціятива і свобода мислення,уміння самостійної і критичної оцінки життєвих явищ.Здоров'я і сила суспільства залежать також від кількости в ньому таких критично мислячих,інтелектуально розвинених творчих одиниць і наявности та вміння вільного вияву їхньої розумової діяльности. Виховати таку людину і цим покласти основу нового суспільства - наше друге спільне завдання.

Конкретним засобом у цьому напрямі є наш задум надавати місце в журналі "Шлях Молоді" всім українцям,незалежно від партійної приналежности.З радістю і гордістю можемо констатувати,що думки й шукання багатьох українських людей перекликаються з нашими.Та це й зрозуміло.

Поміщаючи вибрані думки на роздум молоді, керуємось такими міркуваннями і принципами:

Важливе не х т о говорить, а щ о.

Будучи непримиренними і принциповими в боротьбі з хибними і розкладаючими українське суспільство поглядами, в нашій "Дискусійній Сторінці", ми одночасно з увагою і повагою прислухатимемось до позитивних думок і шукань, подаючи їх до уваги й роздуму нашій молоді. Тут, як уже було сказано, ми ставимо подвійну мету: викликати зацікавлення до того, що думають і як думають інші, і виховати уважне і вдумливе до них відношення, научити поважати чужу думку і розважно й критично її оцінювати.

Друге - інформативно-освідомлююче завдання ясне з нашого попереднього висловлення про виховну мету. Українська молодь мусить бути в курсі сучасних політичних і філософських та світоглядових шукань. Тут важливе слово належить творцям української духової культури - філософам, мистцям, науковцям, письменникам і журналістам. Надаємо їм це слово з одним бажанням: хай збуджує воно нашу думку і запліднює її. Хай пориває рухатися вперед до нового життя і нової творчости.

-ееееееe-

"Для України, положеної на перехресті доріг, питання політичного визволу і створення суверенної держави - це питання єдности мислі і зосередження волі, питання стрункої організованости і сильного провідництва".

Др. М. ШЛЕМКЕВИЧ. - "Українська синтеза, або українська громадянська війна", стор. 49.

-+++++-

"При реалізації національного солідаризму з його системою реалізується й НАРОДОВЛАСТЯ в усій його повноті.

Народовластя не узмістовлюється й не вичерпується виборчим голосуванням.

НАРОДОВЛАСТЯ ОЗНАЧАЄ ОПАНУВАННЯ НАРОДОМ духово-морально і технічно-правно цілости життя і його практичної дії у всіх ділянках і галузях від основ, від найнижчої клітини до найвищої зверхности і влади в державі, при застосуванні національного солідаризму і його системи".

П. К. БОЯРСЬКИЙ. - "Національний солідаризм", ст. 72.

--ееееe-

"Нам кажуть: ми в лютій боротьбі. Нехай же слово буде мечем. Але воюють не тільки мечами. Воюють у наш час усією духовістю людини й

нації. І потім: провадячи боротьбу, люди думають і про те, що вони робитимуть на другий день після перемоги. Якщо ви все, все чисто перекуєте на мечі і з людей виховаєте тільки вояків, то на другий день після перемоги ви дістанете страшні наслідки: купу дезорієнтованих автоматів, стадо без думок і почуттів. Вдячний ґрунт для нової диктатури - своєї або чужої. Чи варт же боротись, щоб дістати такі наслідки?"

ЮРІЙ ШЕРЕХ. - "В обороні великих".
Мур", ч.3, стор.21.

-+++++-

"Мені аж страшно, як подумаю, що між нами є люди, які не знають перших літер свого буття. Мені стигне в жилах кров, коли зважу за і проти і бачу більше "проти", ніж "за". Мені ніяково дивитись на світ, коли відчуваю, що люди живуть тільки порожнім тілом, що перетворилося в механізм. Маємо завдання більше, ніж створити міліцію, чи полк війська. Неймовірно більше.

Ні, мої дорогі іґноранти. Ми повинні створити більші, сильніші загони сили, ніж звичайні вияви нашого тіла. Маршируймо, співаймо, командуймо вправо й ліво, але все таки ми повинні в першу чергу викликати до бою з ворогом наш розум. Не іґноруймо цим добром людини. У СВІТІ НАМ ПОТРІБНІ НЕ "ХЛОПЦІ", А ЛЮДИ. Розумієте, що це значить? Це значить, що без великого, мудрого, творчого осмислення дуже складної ситуації, в якій ми перебуваємо, немислима ніяка інша боротьба. НАМ ПОТРІБНО ВЕЛИКИХ, ТВОРЧИХ, СИЛЬНИХ ЛЮДЕЙ. Людей такого мірила, що не тиснуться в одному таборі там, де видають консерви, що не будуть бруднити рук вириванням газет свого партійного противника. Нам потрібно людей, що підуть у світ, що будуть скрізь, де міряють та вимірюють справедливість. НАМ ПОТРІБНА ВЕЛИКА, АКТИВНА, ТВОРЧА ІНТЕЛІҐЕНТНА СИЛА!

І от, над цим якраз ми думаємо. В такому напрямку ведуться думи наших безсонних ночей. Таке значення мають усі наші слова, що ми пишемо, а ви читаєте. Хотілося б тільки, щоб їх не тільки читали, але й належно розуміли. О, як дуже хотілося б!"

УЛАС САМЧУК. - "Тим, що не хочуть".
"Літерат. Зошит", ч.3.

--ееееее-
-ее-

ШЛЯХ МОЛОДІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Ч.: 4

ЛИПЕНЬ - 1947.

Шлях Молоді

ч.4 ЛИПЕНЬ 1947 р.

З М І С Т

Стор.

1.СОКІЛ. - ІЗ РИТМІВ ПАРТИЗАНСЬКОЇ БОРОТЬБИ: Героям підпілля. Смерть партизана....... 3
Спомин.................................... 4
Листопадова баляда........................ 5
2.Д.ШУМЕНКО. - Українська молодь у боротьбі за освіту і українську культуру......... 6
3.Л.МОСЕНДЗ. - Загувимотор у високості..........11
4.ЮРІЙ ДІБРОВА. - За селом дерева на горі.......11
5.СТЕД. - Адам Коцко............................13
6.МОЙ. - Боротьбою здобудеш ти право своє!......14
7.ПАВЛО ГРАБОВСЬКИЙ. - Змалку кохайтесь в освіті16
8.Ю.ШКРУМЕЛЯК. - Розправмо всі широкі крила.....16
9.Д.О.ПОСЯНСЬКИЙ. - Дещо про фаховий вишкіл.....17
10.А.Я.ЗОЛОТАРЕНКО. - Туреччина..................17
11.Ю.С.ЗИНОВІЙ. - Ніч Аскольда...................19
12.Я.ДЕД. - Думки під вечір......................20

ІЗ РИТМІВ ПАРТИЗАНСЬКОЇ БОРОТЬБИ

(Вірші партизана-підпільника С о к о л а)

ГЕРОЯМ ПІДПІЛЛЯ

Ви славні герої народу,
Ви в темряві встали й пішли,
За щастя його, за свободу
Ви кров дорогу пролили.

Ступали ви шляхом тернистим,
У ранах конали, в крові;
За вами з завзяттям огнистим
Ставали герої нові.

Ви бралися дружно до праці,
Забувши вагання й жалі,
По кожній маленькій невдачі
Ще дужче тримались землі.

Герої днів наших кривавих,
Безсмертні в народніх думках:
Блискучої вашої слави
Не згасить ніхто у віках!

-+++++-

СМЕРТЬ ПАРТИЗАНА

Ні! не дамся живий вам у руки,
Кровопивці народу, кати!
І не взяти мене вам на муки,
І в ярмо мене вам не впрягти!

Смішно вам - з крови людської п'яні?
Ось вам: нате ще раз, і ще раз!
Не закути вам духа в кайдани, -
Не піду я служити до вас!

Ще раз чергу... і другу... й четверту...
Не вгаває в руках автомат.
Коли раптом десь тут, вихром смерти,
Вибухає враз кілька ґранат...

Ох, болять тяжко ранені ноги!
В грудях куля пекельно пече...
Впав горілиць юнак край дороги,
Мов до всього йому байдуже...

А червоні шакали збігались -
Ну баґнетами труп тормосить!
Над поляглим героєм знущались...
Чи ж то люди? - Не люди, а пси!!

-+++++++-

СПОМИН

Пригадай, друже мій,
Незабутні нам дні,
Як в пітьмі лісовій
Ми сиділи сумні.

Коло нас кулемет,
Кріс і кілька ґранат.
Ми дивились вперед,
Ти стискав автомат.

Зрідка в тебе в очах
Іскра жаху цвіла,
А душа в тих часах
Все та сама була.

Твоє чоло вінком
Перев'язка стягла,
А спід неї струмком
Кров повільно плиела.

І в цей час раз-у-раз
Рвало землю з виттям,
І лише зрідка нас
Засипало груддям.

Ми безсилі, мов в сні,
І голодні були,
І картини смутні
Нам в уяві пливли:

Друзі, рідне село,
Школа, мирне життя, -
Що було, що пройшло,
Зникло без вороття...

І тепер - Рідний Край
У кайданах ганьби...
Ми впадали в одчай
Від навали журби...

Але віра твоя
Була дужа, міцна,
І на грані життя
Нас тримала вона.

Вірив ти, що й для нас,
Повний щастя й утіх,
Волі нашої час
Залоніє навік.

І ця віра твоя
Була дужа, міцна:
То ж на грані життя
Нас тримала вона!

-+++++-

ЛИСТОПАДОВА БАЛЯДА.

Мряка й темінь засліплюють очі,
Чути вітру тужливе виття.
В листопаді, в пітьмі, опівночі
Починалось таємне життя.

Ось неначе могила здригнулась,
Із хреста впав зів'ялий вінець,
Потім раптом земля розгорнулась,
Вийшов з неї Високий Стрілець.

Струнко став - на параді неначе,
Глянув - всюди могилок ряди...
Крикнув голосно: "Вірний сурмаче!
Встань і хлопців моїх побуди!"

І розкрилась могила ще друга,
Вийшов з сурмою, став, мов живий,
І полинув в простори, як туга,
Всім знайомий мотив бойовий.

І на заклик той, добре відомий,
Починали вставати мерці -
Верхівці й піхотинці невтомні, -
Всі озброєні добре стрільці.

Шум, і гомін, і рух таборовий,
Дзенькіт зброї... і - розказ дзвінкий,
І відразу - порядок військовий,
Тільки очі блищать, як зірки.

Стали струнко, завмерли всі лави,
І не видно, де край, де кінець...
- Хлопці! Підем до волі, до слави! -
Закликає Високий Стрілець.

І ударили враз барабани -
Починався вночішній парад...
Кожна сотня, віддавши пошани,
Поверталась в могили назад...

Лиш Високий Стрілець залишався,
Щоб останні ряди провести.
Потім в мряці і він розпливався,
І стояли лиш темні хрести...

А на сході поволі сіріло -
Вирізнялась з пітьми кожна річ:
То світанок надходив, то дніло,
То - пройшла Листопадова Ніч...

-ееееееее-
+++++
ооо
о

Д.ШУМЕНКО

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ У БОРОТЬБІ ЗА ОСВІТУ І УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ

I

Мудра народня приказка каже: "Вік живи - вік учись".Учитись ніколи не пізно.Та все ж найкращою порою для навчання є молоді роки.Наука,навчання,здобування освіти нерозривно зв'язані з молодістю.Молодість і наука йдуть у парі,як найкращі й нерозлучні друзі.Щасливий той,хто в часи своєї молодости має гарного друга - добру науку.

Дружба молодости з наукою обумовлена не лише часом (на порозі самостійного життя!) і випливає не лише з необхідности підготуватись до життя.Ця дружба - то органічний вияв молодечої натури.Любов до науки,жага пізнань - це одна з найяскравіших і найцінніших властивостей молодости.Це її ознака.Хто має жагу пізнань і любов до науки,хто прагне розгадати таємниці життя і природи,хто всім цікавиться і все хоче знати - той молодий, хоч би скільки йому було років.

Любов і здатність до науки - це показник якости - як окремої людини,так і всього народу.Велика любов до науки й виключна допитливість і жага пізнань - це ті познаки,які дозволяють говорити про виключну обдарованість людини й народу та про їхнє велике майбутнє.Така українська молодь і українська Нація. Не дарма українська молодь дістала від визначних публіцистів похвальну оцінку і відома,як "молода молодь",а українська нація - як "молода нація". На цій же підставі низка визначних істориків і філософів - своїх і чужих - пророкують молодій українській нації велике майбутнє.

Це не пусті слова - вони оперті на фактах.Досить згадати Сковороду,Шевченка і низку інших відомих імен,які,не зважаючи на всі перешкоди і несприятливі обставини,вибивалися спід сірої селянської стріхи на осяйні верхів'я людської мислі і культури.Допитливість Шевченка,коли він хлопчаком "шукав залізних стовпів,що підпирають небо",його наполегливість і нестримна воля до науки,коли він блукав тернистими шляхами життя та людей питав,"щоб добру навчили" і його Заповіт -

> Учітеся,брати мої,
> Думайте,читайте...

можуть бути справжнім символом української натури - символом прагнень українського народу до науки й освіти і його волі пізнати й опанувати світ.При цьому слід відзначити,що прагнення української людини до науки й освіти має в своїй основі не матеріялістично-індивідуалістичні побудники й мотиви,а глибокі ідеалістичні поривання до правди й добра,і є виявом творчої натури. Силою історичних умов буття українського народу і своєрідних особливостей української духовости,українець зовсім інакше відноситься до науки й здобуття освіти,ніж,скажімо,пересічний тип сучасної "ділової" американської людини.Цей останній в науці схиль-

ний бачити лише засіб здобути гроші і становище в особистих інтересах.Українець розглядає науку і освіту,як поле служення своєму народові,як зброю боротьби за правду і добро,за визволення людини і всього людства з темряви й поневолення.Прагнення до освіти з суто егоїстичних міркувань,щоб "вибитися в люди", стати "паном" і відокремитись від свого народу,осуджується в українському світі,як вияв зіпсутости і морального покалічення людини.Досить пригадати гумористичне народне оповідання про такого вивченого селянського сина,який "забуває",що то є "граблі" і відмовляється допомогти батькові на тій підставі,що він учений і йому не личить робити просту "мужицьку" роботу.Високо задравши носа,він гуляє по подвір'ї,як і належить "панові". І аж тоді,коли,наступивши на граблі,дістає в лоб граблями,він пригадує,що то за граблі і як вони дуже б'ються. Ця ж українська мораль і ця селянська наука червоною ниткою проходить у творах визначних українських письменників."Закутали важкі чорні хмари Україну; зібралися ті сумні хмари з усіх усюдів і давно заступили нам ясне й прозоре небо і закутали в тінь та мряку наш рідний край.І хто розжене ті сумні хмари?" - питає один із героїв повісти Нечуя-Левицького - "Хмари". І письменник показує,як покоління за поколінням освіченої ідейної української молоді кидаються до праці,щоб ці хмари розігнати.Поривання ідейної української молоді до боротьби з національним та суспільним лихом через освіту і науку - це провідний мотив цілої низки творів також і інших українських письменників.Особливе місце належить тут Борисові Грінченкові,який не лише у своїх творах,в образах своїх героїв,але й сам усім своїм життям і своєю діяльністю є живим втіленням української людини,яка користається наукою для служіння загально-суспільним ідеалам,для розбудження і поширення національної свідомости і є громадським діячем та найвизначнішим працівником на просвітньому полі.

П

Втративши свою державу,український народ,який був у давні часи - в період княжої й козацької державности - найбільш освіченим і культурним народом у родині европейських народів,під гнітом чужинців почав культурно занепадати.Верхівка українського народу,під тиском несприятливих умов,почала пристосовуватись до переможців і переймати чужу культуру,залишаючи свій народ і свою культуру і забуваючи про потреби й інтереси своєї нації.Про це свого часу писав Микола Міхновський,відзначаючи зміну трьох поколінь в історії України: "На очах історії,українська інтелігенція в ХУІ і ХУП віках прийняла польську національність. Друге покоління прийняло протягом ХУШ і XIX віків російську національність. Це були такі дві втрати,що годі знайти їм рівні в історії будьякої іншої нації.Але український народ здобув у собі досить сили,щоби навіть посеред найгірших обставин політичних,національних та економічних витворити нову, третю інтелігенцію.Еволюція українського інтелігента третьої формації ще не скінчилася,але характерна його прикмета СЛУЖЕННЯ СВОЄМУ ВЛАСНОМУ НАРОДОВІ".

Еволюція цього покоління привела до того,що розрізнена і неорганізована баротьба одиниць типу Бориса Грінченка за освіту і

українську культуру виросла й оформилася в могутній політичний і духовий рух,який поставив собі за мету боротьбу за інтереси української нації і який пов'язав боротьбу за просвіту українського народу і українську культуру в одне нерозривне ціле з боротьбою за Українську Самостійну Державу.Його джерела забили могутнім виявом українського духа під час революції 1917-1920 років,і він зв'язаний з ім'ям Миколи Міхновського.Пізніше цей рух оформився в Організацію Українських Націоналістів, а на советській Україні,крім націоналістичного підпілля,виявився в культурному українському ренесансі 20-х років і зв'язаний з ім'ям Миколи Хвильового.

Проти революційної тактики боротьби за Українську Державу, як конечної передумови піднесення освіти,добробуту і культури українського народу,що її висунув український націоналізм, з боку опортуністичного малоросійського табору висувалися такі арґументи,як "некультурність українського народу",який,в наслідок цього,мовляв,непідготовлений до державного життя.Українська Держава здавалась цьому опортуністичному таборові нездійснимою утопією.А тому реальною і корисною працею для народу є,мовляв,лише лояльна і тиха культурно-освітня праця."Робім так,щоб ніхто ніде не бачив нашої роботи". На це Міхновський від імени нового покоління української революційної молоді відповідав: "Так,ми некультурні,це безперечна правда: наша нація некультурна.Власне,некультурність її є історичною, бо вона завмерла на тому ступні,на якому вона ще була у ХУП ст.Це правда,що наша нація в культурності з часу 1654 року поступила дуже мало наперед,а з багатьох поглядів вона мусіла вернутися до нижчих форм життя як політичного,так і соціяльного.Тоді була вбита стародавня культура української нації, така інтенсивна,що кількома своїми променями вона змогла покликати до життя і могутности націю нинішніх наших господарів.

Так! Нині наша маса некультурна,але в самому факті нашої некультурности знаходимо ми найліпший,наймогутніший,найінтенсивніший арґумент і підставу до того,щоб політичне визволення нашої нації поставити своїм ідеалом.Доки ми не здобудемо собі політичних і державних прав,доти ми не матимемо змоги уладнати стан річей у себе вдома до нашої вподоби.Цю задачу мусить узяти на себе національна інтеліґенція.Це її право й обов'язок".

Пророчі слова Миколи Міхновського про "дужу і бадьору" українську націю,яка "відчула свою силу і хоче скористатись своїм правом сильного",знайшли повне своє підтвердження у революції 1917-20 років і в дальші роки,до нашого часу включно.

Передовим загоном у боротьбі за Українську Державу,яка є неодмінною умовою вільного розвитку освіти і культури українського народу,була українська молодь.Молодь перша зголошується в бойові ряди української революційної армії і відкладає книгу,щоб узяти рушницю і на ділі підтримати будову і охорону своєї Держави.Особливо відзначилася в цьому Київська молодь. Студенти й гімназисти Києва,побачивши небезпеку для нової Української Держави,в січні 1918 року добровільно зголошують-

ся на захист столиці України і свого Рідного Краю від московсько-большевицької навали і приймають героїчний бій під Крутами. Своїм героїчним і жертвенним чином київська молодь вписала найблискучішу сторінку визвольних змагань Українського Народу.

III

В тяжкій і нерівній боротьбі з московським імперіялізмом упав Микола Міхновський. В боротьбі за Українську Державу і в обороні свободи українського народу і української культури полягло молоде героїчне покоління під Крутами і Базаром. Рештки його пішли на еміґрацію і в глибоке підпілля поневоленої нації.

Устами Хвильового нове покоління української інтелігенції недвозначно заявило: "Змазувати самостійність порожнім псевдомарксизмом, значить - не розуміти, що Україна доти буде пляцдармом для контрреволюції, доки перейде той природній етап, який Західня Европа пройшла в часи оформлення національних держав". Треба бути послідовним: або ми визнаємо національне відродження, або ні. Коли визнаємо, то й робімо відповідні висновки"...

У своїх листах до "молодої молоді" Хвильовий закликає до глибокого і всебічного опанування культури, і ставить перед нею ідеал нової української людини.

Українська молодь, яка буйною повінню поплила до міст і заливала вищі школи, технікуми і робфаки, з ентузіязмом сприймала заклик Хвильового, і з усією енергією своєї молодої натури штурмувала фортеці культури.

Московський окупант, розбудовуючи густу сітку середніх і вищих шкіл, мав на увазі свою мету: через школу перевиховати українську молодь і зробити її большевицькою, денаціоналізувавши її і перетворивши в слухняне знаряддя большевицької партії. Але передова українська молодь скористалася з освіти й науки в совєтських школах по-своєму, підготовляючись для служіння своєму народові і для боротьби з ворогом. Використовуючи леґальні можливості здобуття технічної освіти, українська молодь 20-х років одночасно в різних нелеґальних і півлеґальних "літературних гуртках", у гуртках вивчення української мови і письменства, поглиблює свої знання в ділянці української культури, читає заборонені твори українських письменників, виховує себе національно. Особливу ролю відіграла тут Спілка Української Молоді, яка існувала, як нелеґальна організація молоді на Наддніпрянській Україні. Праця СУМ-у під московською владою має багато спільного з так званою шкільною акцією на Західній Україні під владою поляків. І там, і тут зусилля молоді скеровані проти духово-виховного насилля і денаціоналізації української молоді окупантами і за здійснення українського навчання і виховання.

Московсько-большевицькі наглядачі з ком'ячейок швидко помітили і зрозуміли, що за українською літературою, за Хвильовим і за всією українською культурою криється щось більше, ніж національна форма. Стало ясно, що культурний процес на совєтській Україні вагітний страшними для Москви наслідками. І Москва вдарила на сполох.

Стали одна проти одної,віч-на-віч,дві сили - сила російського імперіялізму і молода українська нація.Стало ясно,що ніяким марксизмом,ані інтернаціоналізмом самостійність України не можна змазати.Доки не пізно,треба діяти.І Москва діяла.Тепер уже проти "робітниче-селянської України".

В першу чергу і найдошкульніші удари припали на українську інтелігенцію - на письменників і поетів,на викладачів українознавчих дисциплін і українських студентів.На всіх тих,хто був носієм вільної і непокірної України.В боротьбі з новою,молодою Україною ніякі арґументи марксизму й інтернаціоналізму вже не діяли.Ідейно і морально Москва проти цієї України була вже безсила.Вона відчувала цю свою ідейну і духову безсилість і свою меншовартість.І тому з такою люттю діяла єдиною зброєю носіїв поневолення і мракобісся - терором і грубою фізичною силою.Прийшла черга на терор,і знову полилась кров кращих синів українського народу.А внизу довгого списку розстріляних - відомих усім українських письменників і поетів - дітей селян і робітників - кати з цинічною розперезанністю називали свої жертви шпигунами й аґентами ворожих капіталістичних держав, які нібито "всі прибули зза кордону"...

Настала нова Велика Руїна на Україні і велике спустошення. Але немає такої сили,яка б змогла припинити розвиток і відродження такої нації,як Українська,і спинити такого народу життя.Немає такої зброї,яка змогла би знищити те,що виходить із живої душі і творить Українську Націю й українську духовість.

Упав Микола Міхновський - на його місце прийшов і став Микола Хвильовий.Упали на полі бою київські студенти й учні гімназій - герої Крут і Базару,на їхнє місце прийшло нове покоління Української Нації.

Сучасна українська молодь,вірна традиціям незламної боротьби за волю України,перебирає український прапор із рук своїх попередників і високо підносить його знову:

МИ БУЛИ,МИ Є,МИ БУДЕМО!

На кожне покоління припадає певне історичне завдання і призначення.Призначенням молоді наших часів є розгорнути всі свої сили,уміння і здатности на таку міру,щоб завершити боротьбу наших попередників і здобути повну і остаточну перемогу.

З О Л О Т І С Л О В А

"Знання не мусить звужувати свого проміннювання на одних жреців науки,але мусить переходити на весь народ".

(Г.СКОВОРОДА).

Л.МОСЕНДЗ

\+ +

\+

Загув мотор у високості,
І плинний виклад перебив...
Спинився ти в безсилій злості,
Та крейду точену зложив.

Навіщо,канторе учений,
Ця злісна павза,злісний рух?
Чи ж не твоїм взірцем натхненний
Стремить в зеніт звитяжний дух?

Сувору мову інтеґралу
Мотор у пісню перелив...
Яку ти можеш більшу славу
Укласти в блідість власних слів?

Мовчи... ще мить... Хай доспіває,
Дасть вченій певненості крил!
Ця сама пісня нас чекає
Над морем українських сил!

\-------

ЮРІЙ ДІБРОВА

Т Р О Є

За селом дерева на горі
І ріка повилась під горою.
У рожевому сяйві зорі
Юнаків зупинилося троє.

Виростали разом ми,і от:
Розійшлися шляхи,мов у полі,
І один вже іде на завод,
Другий їде у місто до школи.

Ну,а я?.. Плинуть хмари вгорі,
А за ними і думи-лелеки.
Я дивлюсь,я лечу до зорі,
Там,де місто синіє далеке...

А внизу мальовниче село,
Чарівні весняні краєвиди...
Як же любо утрьох нам було
Про красу ту й життя говорити!

Гей,лунали ж тоді знад ріки
Співи ті - парубоцькі й дівочі...
І сплелись три юнацькі руки,
І слова продзвеніли урочі:

"Любі друзі! нам далі іти.
Все минає - розмови і стрічі.
Вабить нас до науки, в світи,
Як колись наших предків до Січі.

Щоб здобути фортеці круті
Україні, і славу в народі -
Будьмо вірні високій меті
І неписаній нашій угоді..."

....

Пригадалось... Давно це було.
Як давно! І здається... учора!
Тільки сниться весна і село,
Дерева за рікою і гори...

Скільки весен уже пропливло!
Де ж ви, друзі? Чи зійдемось знову?
Чи згадаєте й ви те село
І неписану нашу умову?

З О Л О Т І С Л О В А

"І чужому научайтесь - свого не цурайтесь".
Т.ШЕВЧЕНКО.

"Хіба можливий для нашої нації поступ і освіта доти, доки нація не матиме права розпоряджатись собою і доки темрява є способом удержати нашу націю в неволі?
МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ.

"Українська інтелігенція, за винятком кількох бунтарів, страждала і страждає на культурне назадництво. Без російського диригента наш культурник не мислить себе. Він ніяк не може зрозуміти, що нація тільки тоді зможе культурно виявити себе, коли найде їй одній властиві шляхи розвитку".
МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ.

С Т Е Д

А Д А М К О Ц К О

Один тихий,своїм відгомоном,ребольверний постріл,і з верху барикади в темному університетському коридорі упала молода,висока,отрунка постать одного з передових борців.

Це впав бл.п.Адам Коцко.Молодий,бо ледве 28-милітній мужчина,впав від рук клятих ворогів українського народу,противників благородних стремлінь,які він у життєвій борні ділово полюбив.Умирав тихо,із словами на устах,з якими приймав усі злидні і перешкоди,що їх кидала доля молодому борцеві під ноги. Вмирав із словами: "Це нічого,це нічого", - із словами,з якими йшов через усе життя,усе вперед,у праці на культурному й суспільному полі.А жодна праця для свого народу не була йому чужа.

Вже молоденьким гімназійним учнем УІ-ї кляси стоїть на чолі аматорського гуртка,бере участь у всіх виставах і працях,які виконувала тодішня молодь Бучацької,а пізніше Львівської гімназії,до яких вчащав.З одушевленням та повною посьятою віддається він малярству так,що не один студентський гурток міг похвалитися його декораціями,а академічна гімназія у Львові переховувала весь час його рисунки.

У 1905 р.здає матуру і вступає на правничий відділ Львівського університету.І тут незвичайно палка й жива,а при тому лагідна вдача бл.п.Адама розвивається до належних розмірів характерности і краси,а гаряче й могуче слово його промов - чарівно пориває за собою співтоваришів.

Тому то біля нього збирається гурток студентів,що в кожній справі та в кожному напрямі йшов на перший вогонь.Він віддає академічному життю всю свою душу.

1906-й рік і його "барикади" мають у своїх перших рядах бл. п.Адама.Звідси Покійник виходить із раною в голові.Пізніше - демонстрації в університеті,виборча реформа,агітація за рільничі страйки,не одна "Січ" і читальня "Просвіти" має в ньому визначного основника і невтомного та повного посвяти працівника.З енергією та одушевленням працює на всіх ділянках тодішнього громадського життя.При цьому не забуває своїх фахових студій; складає перший правничий іспит після знаменитої підготовки.Пова цим усім,Покійник багато подорожував.Пішком переходить він Західню Україну,пішком дістається на Наддніпрянську Україну,повертаючися звідти одушевлений.В наслідок цієї мандрівки нав'язує Покійник ближчі зв'язки з закордонними братами.Їде з еміґрантами в Америку,і спомини про цю подорож містить у пресі.

Шлях був започаткований гарно.Не одного сподівалася суспільність від свого вірного Сина... Та нараз злочинна рука перервала юне життя... Він упав.Поляг у бою так,як ішов усе життя - відійшов із переконанням,що виконав чесно і гідно свою задачу. Згинув,а заповіт його,завжди і всюди - всі труднощі та перешкоди в ідейному змаганні: "Це нішо...це нішо..."

М О Й

БОРОТЬБОЮ ЗДОБУДЕШ ТИ ПРАВО СВОЄ!

Цей клич піднесли українські студенти в 1910 р., коли на їхнє домагання одержати український самостійний університет у Львові, поляки відповіли відібранням і тих кількох українських катедр, які були на тодішньому Львівському університеті. Таке нахабство з боку поляків могло б обурити і найбільш оспалого українця, а не лиш ідейних, запальних студентів.

Дня 1 липня 1910 року відбулося, не зважаючи на заборону властей, протестаційне віче. Студенти ступили на нелеґальний шлях боротьби. Віче відбувалося під проводом А.Коцка.

Щоб не допустити до віча, зібралися польські студенти ("вшехполяки"), начальство університету з усією обслугою, та враз із ц.к.поліцією утворили боєвий фронт.

Із зброєю в руках кинулися вони на безборонних українських студентів. Посипались постріли і потекла багряним річищем невинна кров провідника віча

А д а м а К о ц к а.

Поцілений кулею в чоло, помер Він того ж дня після полудня. Кількох студентів було поранено. Поліція з наїжаченими баґнетами оточила три сотні приявних студентів та заарештувала їх. Вони витерпіли тяжкі знущання, наруги та брутальні насильства з боку поліції, польських академіків та вуличників.

Ось як привітали поляки змагання українських студентів створити огнище своєї культури. Це було зрозуміле культурницьке домагання. Та поляки, намагаючися знищити українців, не хотіли допустити до зреалізування якого-небудь нашого домагання. Щоб відперти ту брутальність поляків, українські студенти організувались із запалом у карні ряди. Вже тоді виявили вони свій активізм та старалися вчинити свою організацію кузнею твердих характерів. Їм присвічував ідеал здобути

САМОСТІЙНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ.

Так боролись наші попередники. Вони наражували своє життя в боротьбі за український університет у Львові. Цю ідею боротьби за вогнище української культури підняло студентство у 1920 р., коли поляки нахабно зовсім сполонізували львівський університет. Почалася знову боротьба, але новими методами. Студенти переконалися, що через шовінізм польської суспільности вони нічого не допросяться від жодних властей та що неможливе співжиття і наука з польським студентством під одним дахом. Тому українське студентство взялося до створення своїх САМОСТІЙНИХ УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКИХ ШКІЛ, які росли і розвивалися наперекір ворогам. Не помогли масові арешти, ревізії та переслідування польської поліції. У катакомбах світив ясно смолоскип української науки, кращого завтра нації.

Перші творці УВШ виходили з засади, що нам треба творити

"державу в державі" і таким способом якнайбільше відмежуватися від ворожого польського режиму. Університет мав бути кузнею нового типу революційної інтелігенції, яка повела би масову боротьбу проти польської держави на кожній ділянці всенародного життя. Університет мав бути засобом до перетворення нашого життя на цілковито самостійницький лад. Та з часом узяв верх у акції УВШ культурницький напрям, подібно, як це було перед першою світовою війною. Почали журитися дипломами та признанням університету польською державою. Це довело до ганебної петиції та до заломання студентського фронту.

Проламано фронт! Та решта карного студентства повела ще завзятішу боротьбу, бо отряслася від небажаних елементів. Позбулися слабодухів, яких прокляв би наш борець А. Коцко, коли б устав із могили. Студенти вдержали позицію і не думали з неї уступити.

Чи ж можна було думати інакше? Ні! Дух А. Коцка вітав над ними та кликав до дальшої боротьби. Вони не сміли уступити з єдиної тодішньої боєвої позиції.

У 1923-24 рр. боротьба за УВШ набрала відмінного характеру. Студентство перестало вважати УВШ за культурний чинник. Політичною справою вважають її вороги, то тим більше політичною являється вона для нас. Студентство перестало думати про признання своїх дипломів ворогами. Воно кинулось до пропаґанди УВШ - як революційно-політичного чинника серед загалу українського громадянства. Почалися віча, анкети та наради в цій справі. Громадянство стало по нашій стороні. Доказом цього - 35 "Комітетів Оборони УВШ", ухвали Ш-і університетської Анкети, 40 повітових університетських анкет, 8-ми віч та виникнення "Кураторії УВШ".

Широкою хвилею серед студентства котилися слова: "Боротьба за УВШ повинна стати загальною, масовою, всенародньою. Середньошкільні кружки - це наші кадри та вишколи, звідки прийдуть нові борці за УВШ. Піддержка "Комітетів Оборони" - це наші обози і постачання.

На саму згадку про кров, пролиту А. Коцком на Львівському університеті, нехай оживе в нас нове завзяття до дальшої боротьби.

Всі на фронт! Ніхто не сміє стояти збоку. Згуртувати всі активні сили в боротьбі за УВШ. Всі в одну лаву. Будьмо наполегливі аж до перемоги.

Без огляду на перешкоди і жертви, сміливо прямуймо до повалення існуючого погубного режиму та здобуття УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ!

Пролита кров Адама Коцка додасть нам завзяття. Його Дух засіває скрізь могутнє гасло:

"Б о р о т ь б о ю з д о б у д е ш Т и п р а в о с в о є!

-ооооооооооо-

ПАВЛО ГРАБОВСЬКИЙ

\+ +

\+

Змалку кохайтесь в освіті,
Змалку розширюйте ум,
Бо доведеться у світі
Всяких назнатися дум.

Треба самим розвертати,
Як і до чого все йде,
Шлях свій без помилки взяти -
Той,що до правди веде.

Щоб не зросли ви на сором
(Бійтесь найпаче того!)
Та не зробились ганьбою
Рідного краю свого!

\-------

Ю.ШКРУМЕЛЯК

Розправмо всі широкі крила
І злиньмо до ясних висот!
Зросте у сонці наша сила,
Двигнем до сонця наш народ!

Бо соколиного ми роду,
Нам ясний сокіл - рідний брат!
Ми діти славного народу
З садів зелених,з білих хат!

\-+++++-

"ТІЛЬКИ НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА,СПЕРТА НА ДУХОВІЙ ПРИРОДІ Й ТРАДИЦІЇ НАРОДУ,ВИЯВЛЯЄ ПОВНОТВОРЧІ СИЛИ ОДИНИЦІ Й НАЦІЇ.МЕТОЮ ВИХОВАННЯ Й ОСВІТИ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ СТАВИТЬ ТВОРЕННЯ НОВОГО СУСПІЛЬНОГО ТИПУ ЛЮДИНИ,ЗДАТНОЇ ДО АКТИВНОГО ТВОРЧОГО ЖИТТЯ".

(З політичної програми ОУН).

Д.О.ПОСЯНСЬКИЙ

ДЕЩО ПРО ФАХОВИЙ ВИШКІЛ

"Ми йдем у бою життєвому..."

Один із складових елементів вишколу і виховання - це професійне фахове освідомлення або фаховий вишкіл. Під ним розуміємо процес основного опановування молодою людиною однієї з ділянок національно-суспільної творчости. Популярною мовою кажемо, що людина здобуває звання, фаховість.

Але саме в ділянці фахового вишколу, у зрозумінні його змісту, ролі в житті одиниці й народу закралася сила непорозумінь, неясностей чи навіть шкідливих поглядів. Такий стан каже нам мати ясний хід думок на це питання. У погляді на фаховий вишкіл тяжать іще у нашій суспільности старі нашарування. Фаховість розуміють, як щось відірване від життя. Але що має нація з людини, яка, здобувши фахове знання, вживає його для заспокоєння виключно особистих інтересів? Або - чи добрий фахівець є вже всебічно розвинена, гармонійна та національно-творча людина? Далі мають місце серед нашої суспільности ще інші дивовижні погляди, коли фахове знання зв'язується тільки з так званими практичними ділянками життя, а не доцінюється його в справах культурних, політичних і т.п., що в висліді має жахливі наслідки у виборі звань та спростачення деяких ділянок життя. Ось коротка спадщина минулого, яка тяжить іще далі на нашому організмі.

Це - моменти, які треба мати на увазі у фаховому вишколі.

А.Я.ЗОЛОТАРЕНКО

Т У Р Е Ч Ч И Н А

Полудневим сусідом України є Туреччина. Її відділяє від України басейн Чорного моря. На берегах його зустрілися вперше обидва народи, і з прагнення опанувати їх, зав'язалась боротьба, яка різними етапами тяглася цілі століття. Вона набирала часто дуже гострих форм, до чого дали підстави не тільки політичні інтереси, а особливо культурні та релігійні ріжниці. У XIX ст. зламано було основні сили Туреччини, її посілості, що простягалися, в наслідок успішних воєн, на поважну частину европейського суходолу, обкраяно до мінімуму, і вона стала в основному малоазійською державою. З колишніх европейських, підбитих Туреччиною, земель, вона затримала лише малий клаптик, який лежить по цей бік Дарданеллів та має 24 тисячі кв.кілометрів із 1.300.000 населення.

Сучасна Туреччина займає простір 762 тис.кв.кілом., на якому живе коло 17 мільйонів населення. Азійська частина цієї держави складається з трьох географічних частин: властивого півострова Малої Азії, частини сирійської території та значної частини Вірменії. Простір цей, замкнутий на півночі понтійськими горами, на

півдні височинами Таврус,позначається на заході приступними та догідними для мореплавства берегами.Середину території Туреччини виповняє рівнинна плита,що підноситься на 800 - 1000 м.над рівнем моря.

Під оглядом природніх багатств Туреччина - країна вбога.На малоазійській рівнині розкинувся степ,що надається в більшості до випасу худоби та криє в собі фавну.Гористі околиці бідні й використовуються також більше для скотарства.Лише береги Чорного та Середземного моря визначаються буйною рослинністю та багатим звіринним світом.

Туреччина це,насамперед,хліборобсько-скотарський край.Рільництвом та скотарством займається біля 82% населення.У приморській смузі плекається там середземноморські рослини,як от виноград,бавовну,рослини для годівлі шовковика,тютюн,та такі зернові, як пшеницю й ячмінь.

Підземні багатства ще дуже слабо досліджені й поважніше значення мають сьогодні в господарстві Туреччини мідь,вугілля,олово,антимон та хром.Сама ж індустрія країни тільки в пелюшках. Це торкається особливо металевого промислу.Більшого значення в національній продукції набрав тютюновий,шовковий,деревний,текстильний та цукровий промисел.Серед текстильного та деревного промислу особливе місце посідає хатнє дрібне ремесло.

Такій господарській структурі країни відповідає зовнішня торгівля,яка полягає в вивозі,передусім,до Европи вовни,шкір,турецьких килимів,деревних та тютюнових виробів і в довозі різного роду сільсько-господарських,електро-технічних та хемічних виробів. У торговельному балансі Туреччини довший час стояли на першому пляні Англія та Франція,а з моменту вибуху другої світової війни питома вага господарського обігу переходила поволі на Німеччину.

Вся історія Туреччини - це безперервний ланцюг воєн та зовнішньої експансії.В безнастанних змаганнях вичерпалась основна сила народу,і він,занятий переважно зовнішніми справами,не приділяв належної уваги відповідному культурно-цивілізаційному розвиткові,що ще більш послабило вичерпані основи державности.Перша світова війна була під тим поглядом зворотним моментом. Програні змагання,що мали своїм наслідком втрату поважних посілостей і закінчилися для Туреччини революцією,звернули її увагу насамперед на внутрішні справи,а зовнішньо-політична експансія невигідних версальських диктатів зійшла на дальший плян.Всю енергію населення звернуто на культурно-національне відродження та перебудову.Нові реформи,що стояли під знаком реформатора Туреччини останніх 20 років - Кемаля-Паші,мали на меті скріпити національні сили держави та наблизити її під культурно-цивілізаційним оглядом до Західньої Европи.

Розумна політика Туреччини під час другої світової війни зберегла Туреччину перед тими спустошеннями,яких зазнали европейські країни.Розпочату внутрішню працю розбудовано,і це дає сьогодні Туреччині змогу протиставитись зазіханням Москви.

-ееееееееееее-

Ю.С. З И Н О В І Й

Н І Ч А С К О Л Ь Д А

(Уривок із щоденника)

Після прогулянки над Дніпром, ми опинились перед незначною височиною. Ліворуч нас котить свої хвилі Славута в поважній, маєстатичній задумі. За ним майорять розлогі поля Лівобережжя, оповиті серпанками мряки. Безмежні простори манять та приковують очі й усю істоту людини...

Старий дідуган призадумався. Його сива борода та висока, струнка постать зливалися та гармонізувалася з тими розлогами та таємничими степами. Він творив з ними якусь дивну та нерозривну цілість.

Ми довгу хвилину мовчали. Серед могильної тиші промовляла своєю мовою лише природа, а її відгомін вдаряв у найчутливіші струни почувань. Думками ми мабуть були всі в далекій минувшині, і перед нами, мов метеор, виринало майбутнє.

Худорлявий дідо мов прокинувся зо сну. Очі його запалали полум'ям, а постать виструнчилася. Орлиними очима прошив далечінь і звернувся до вкритого жовтим листям пригорбу. Його сціпенілі уста задрижали, він промовив: "Чи бачите отой камінь на верху горбка?" На підтвердження, ми схилили голови. - "Він пам'ятає, - продовжував дідуган, - найстаріші і частково забуті часи. Давно ще, в доісторичну добу, наші пращури викрешували з нього вогонь і розносили його далеко по всій Україні. Побіч нього стояли перші кам'яні божища в цьому краю. А Аскольд, сидячи на ньому, снував мрії про велике вічне місто, що розкинеться на перехресті світових шляхів та під блакитним небом родючого чорнозему. Під оцим каменем він глибоко, глибоко заховав три символи всього пізнішого життя на Україні: меч, плуг та світляне кресало".

Під шелест осіннього вітру, що легко повіяв з Дніпрового плеса, перервалися на хвилину думки дідугана. А може він полинув цілковито своєю душею в оту давнину?

Та за хвилину, немов перенісшися думками в новіші часи, він продовжував: "Пророцтво Аскольда здійснилося: виник Київ. А дружинники розійшлися, з його наказу, по всій країні, щоби сцементувати там пульсуюче життя. Вогонь культури й цивілізації перетопив усі первні чорнозему. Меч став на охороні границь країни. Плуг заорював покритий степом чорнозем. Жорстокі війни покотилися по зеленій рівнині; проти Аскольдових символів та заповітів піднялося гайвороння...

Проминули століття. Скільки разів мінялися форми життя, але не змінились його засади: Дніпро пливе так, як колись плив, плуг переорює землю, весняне сонце усміхається кожного року до хлібороба, і сірий камінь нічим не змінився. А він, Аскольд, з'являється кожного року тієї ночі, коли вперше над чорноземом озветься жайворон; стає біля цього каменя й витягає спід нього символи. Коло нього стають його мовчазні дружинники. Відбувають відправу та зникають.

оооооооооооо

Проти недооцінювання Понтівським науки й культури виступив член нашої юнацької редакційної колеґії,юнак Кузьма.Він кілька тижнів тому прийшов з Рідних Земель,де два роки працював зв'язковим між партизанськими групами.Йому тільки вісімнадцять років,але на його обличчі записалися вже риси людей,що своєю відвагою пишуть нові сторінки героїчної боротьби українського народу.

– Помиляєшся,друже, – говорив він піднесеним тоном. – Ви тут на еміґрації часто тільки деклямуєте про революційну боротьбу, щоб приховати своє лінивство.Коли б ви справді були вірні своїм словам,то сьогодні стояли б там,у рядах українських партизан, або на стійці підпільної боротьби в Краю...

Очі молодого партизана – то запалювалися чарівним вогнем якоїсь Великої Правди,то наповнялися хвилею могутнього героїзму.

Так,любов до Батьківщини,героїзм – вони давали й дають змогу вдержатися та боротися нашим партизанським групам і підпільній сітці.Але скільки разів я бачив частини,які не могли використати тієї чи тієї зброї тільки тому,що не було фахівців! Я бачив,як через брак фахових кадрів недомагав зв'язок із поодинокими частинами.Як обмаль було санітарного персоналу.А за кожне недомагання треба було платити кров'ю та життям десятків людей... Німці,а згодом большевики кидали проти нас не тільки баґнети.Тотальна війна ведеться за допомогою всього,чим розпоряджають воюючі сторони.У війні та визвольній боротьбі беруть участь та вирішають бій не тільки відвага та відданість Батьківщині.В бою беруть участь усі ділянки духового,фізичного та матеріяльного життя воюючих народів.

– Акції наших Наддніпрянських партизанських частин не мали там більших тривалих успіхів тому,що вороги розгромили раніш наші сили на культурному відтинку та різними способами перевели сильні російські культурні впливи...

Кузьма обороняв свої погляди майже годину.Він – представник нової молоді,що поєднує героїзм чину з основною працею над собою. Кузьма,що стоїть далі у вирі революційної роботи і рівночасно використовує кожну хвилину й кожну нагоду,щоб здобути знання та поширити свій виднокруг.Кузьма побачив усю глибину й ширину української революційної боротьби і витяг відповідні висновки з того.

І коли ви слухаєте його,знов пригадуються слова вже згаданого автора: – "...коли у наших складних умовах трапляються збочення,обмахи,нездорові прояви,то іноді – це неминучі помилки тих,що справді шукають,іноді – зрозумілі винятки,що стверджують істину.Ні,вибачте за щирість,але ви не знаєте нашої хорошої молоді,наповненої південним сонцем,ви не подумали гарненько над тим,у якому стані вона перебуває,не зважили її величезної ролі, її психологічних зрушень,її поступу..."

Згодом до слова зголосився друг Шуменко,який вказував на потребу виправлення мовної сторінки.Він тим дискусію на засадничі теми перервав.Дискусія ще не закінчена.Ми її продовжимо завтра, коли сонце розжареного літа знов вийде на океан свого плавання. Тоді далі говоритимемо про темряву,що облягла землю,про червону хмару на сході,про схід золотого сонця,весну й літо...

-ееееееееен-

Ч. 5-6-7 серпень - вересень - жовтень 1947

Шлях молоді

Журнал Української Молоді

1947

ЗМІСТ

		Стор.
1.	x x x Сьогодні	3
2.	С.ЧЕРКАСЕНКО. На тихі води	5
3.	Д-р Ю.В. - Сучасна доба і Україна	5
4.	О.ЛЬЖИЧ. - Хто кров'ю і волею зціпить	8
5.	- - За нами розгубленість мертва	8
6.	ГОВОРИТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ	10
7.	Живуть вічно!	13
8.	В.С.Смерти нема для творців	15
9.	30 серпня 1941 року	16
10.	ГР.ЧУПРИНКА. - Чайка. - Перемога	17
11.	Д. КАР-ИН. - Провід і Революція	18
12.	Д-Р Ю.В. - До джерел	31
13.	Д.ШУМЕНКО. - За творців нової української дійсности	35
14.	ГР.ЧУПРИНКА. - Байда	38
15.	ПРОФ.Г.ВАЩЕНКО. - Ідеал людини в українській народній пісні	40
16.	x x x Чайка	46
17.	x x x Аглая	48
18.	В.РЕД. - Проблема позитивного героя в українській літературі	54
19.	ПЕТРО ГОЛУБЕНКО. - Чи криза людини визвольного руху?	56
20.	ЮРІЙ ДІБРОВА. - Спогад	63
21.	ВОЛ. Ш.-ОРЛЕНКО. - Під крилами ночі	64
22.	КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ: "Юнацька Боротьба"	67
23.	- - "Про молодь Наддніпрянщини"	68.

С Ь О Г О Д Н І...

I день іде,і ніч іде
I,голову схопивши в руки,
Дивуєшся: чому не йде
Апостол правди і науки?..
Т.Шевченко.

I тоді,коли погасне ще один день,а в темному небі засвітяться зорі,дивлячись на них,згадуємо минуле,линемо думками в Рідний Край,туди - під рідне українське небо,"на ясні зорі,на тихі води". Чарівним видивом постає перед нами і зникає Україна.А замість неї постає в уяві і ранить серце жорстока і невмолима дійсність - остання страшна передвоєнна і воєнна Руїна,і мозок свердлить усе одне і те ж питання: "IЗ ЯКИХ ПРИЧИН I ЧЕРЕЗ КОГО СПУСТОШЕНА ЗЕМЛЯ НАША?"

I тоді,коли поринаємо в наші еміґрантські будні і починаємо думати,де ми є,хто ми,і яке наше найближче майбутнє; коли бачимо перед собою постарілих ветеранів-комбатантів визвольних змагань, старих еміґрантів,які вже понад чверть століття блукають по "чужих і холодних світах" і,замісць повороту на батьківщину,дочекались нової хвилі української еміґрації,й нове покоління українських патріотів мусить платити за свою любов до Батьківщини ціною отих блукань на чужині, - тоді знову ж постає подібне питання: "I ЧОМУ ПО СВІТАХ МИ БЛУКАЄМО,I ЯКИЙ МИ СПОКУТУЄМ ГРІХ?"

I тоді,коли перед лицем цієї страшної траґедії українського народу на Рідних Землях і не менш траґічного становища на еміґрації,душа прагне знайти відпочинок і заспокоєння в "єдиномислії і братолюбії",а замісць того бачимо,як ненависть і ворожнеча між українцями роз'їдає і руйнує останні надії й віру,як у хаосі і розтічі думок тонуть і гинуть найкращі почини і поривання і,замісць мобілізації всіх сил проти спільного ворога,організовуються "блискучі відокремлення" і будуються барикади всередині єдиного фронту,і мечуться блискавки і сиплеться каміння на українські голови, - тоді знову ж таки перед нами проноситься наша дивна історія,і проходить життя нації і сам час,і встають і не дають покою все ті ж думки: "ЗВІДКИ ЦЯ ВОРОЖНЕЧА I ТАКА РОЗТІЧ У ДУМКАХ? ЧОМУ ТАКИЙ ХАОС I ЦЯ ВЕЛИКА РУЇНА В ДУМКАХ I СВІДОМОСТІ СУЧАСНИКІВ НАШИХ?"

I тоді знову наш погляд туди,наше серце там - на Рідних Українських Землях.

З далекого туману,з тихих озер південних надморських степів чарівним видивом виринає перед нами й зникає Україна.

Мати...

Втілений прообраз тієї надзвичайної Марії,що стоїть на гранях невідомих віків -

- дві кришталеві росинки в очах,тиха журба і добрість безмежна...

I наш неможливий біль,і наша незносна мука теплюють в лямпаді фанатизму перед цим прекрасним,печальним образом...

Хіба не є цей образ - докором... Хіба не палить нас сором перед ним - пекучий сором?..

Де ж він - люблячий і Грізний,Великий і Гострозорий - кращий за всіх нас?

ПРОВІДНИК!

Хто збудив би нас і допоміг би знайти і пізнати себе,хто запалив би своїм словом наші душі і об'єднав би нас в однодумну й дисципліновану цілість?

Той,якого ми ждем і якого потребуємо,як повітря.

АПОСТОЛ ПРАВДИ!

Тієї Правди,що за неї готові встати,яку готові боронити,і за яку готові боротись на життя і смерть мільйони! Великої Української Правди,правди всіх поневолених людей,що світить у млі й освітлює шлях у їхніх змаганнях до подолання світового хаосу і ворожнечі,і до Відродження Людства.

АПОСТОЛ НАУКИ!

Тієї науки,яка є науковою теорією нашої Правди,що узагальнює і засвоює досвід віків,дає правдиве зрозуміння світу і процесу його розвитку,що освітлює шлях і є могутньою зброєю Правди та її носіїв у боротьбі за її перемогу.

ПРОРОК!

Той,хто гострим зором своїм,глибоким і проникливим розумом та інтуїцією відчув би нашу епоху і пізнав би,на що вона хворіє.Щоб знайти на ту хворобу нашого віку ліки і вказати на шлях і способи до оздоровлення і Відродження.

НОВА ЛЮДИНА НАШОГО ЧАСУ! Як приклад і зразок до наслідування новим поколінням української нації. Для тих,хто подолає цей хаос і впорядкує світ,а на руїнах старого збудує новий світ і нову українську дійсність.

ВІЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР! "Дух,що тіло рве до бою".Той вічний Дух поступу і боротьби за щастя й волю,який живе у віках і буде жити вічно,знаходячи щораз нове своє перевтілення і нове буття й вияв у поколіннях Нації.

В І Н Ж И В Е !

Чайкою білокрилою витає Він понад Дніпром і озивається в кожному українському серці. І будить їх зі сну і забуття,і пориває покоління за поколінням до лету...

І вони встають і йдуть - лава за лавою,покоління за поколінням...

Вчора,
    сьогодні,
        завтра...

Це ж тут,на цій землі -

...Лютували шаблі,і коні бігали без вершників...

І гриміла,народжувалась молода епоха,і стелилися безмежні дороги у прекрасний,невідомий край,а в борах мерехтіли тіні середньовічних Лицарів...

Сьогодні тут іде бій українських революціонерів за свободу і гідність свого народу. Нікому і ніколи не зломити силу сього Духа...

Він живе -

в поколіннях, що підводяться і йдуть у велике і світле Майбутнє.

Вчора їх була горстка - сьогодні їх тисячі, завтра їх будуть мільйони...

Ідуть, задивлені у велику Мету, що горить розтопленим золотом сонця і блакиттю українських степів на їхніх прапорах...

Ім'я тій Меті - Відроджена і Оновлена Україна...

За неї йдуть у бій...

І в очах у них - світло її ясних зір, у м'язах - потужність її чорнозему, в душах - простір і краса її пахучих степів...

Серця їх горять, як смолоскипи, палким вогнем великої Любови, і вони підносять його - цей світоч сердець і душ - у єдиному пориві все вище і вище, і просвічують шлях у Велике і Ясне Майбутнє.

С.ЧЕРКАСЕНКО

На тихі води, на ясні зорі,
В гаї зелені, в краї веселі,
Злотом повиті лани,
Пливемо всі ми, як хвилі в морі,
На Україну, в пусті оселі
Із чужини.

Козачим трупом смакують круки,
Кістками, кров'ю дорогу криють
Її сини.
Гуркочуть грізно громи в просторі,
Ревуть гармати в німій пустелі,
Котиться регіт луни.

На тихі води, на ясні зорі,
В гаї зелені, в краї веселі
Із чужини.

-++++-

Д-р Ю.В.

СУЧАСНА ДОБА І УКРАЇНА

I

Доба світових війн і революцій значила шлях історії руїнами імперій, розгромом войовничих народів і упадком їх світоглядів расової виключности та насильства. Вкінці вона вивершилася потоптанням і поганьбленням одвічних ідеалів ЧЕСТИ, ЛЮБОВИ І СВОБОДИ.

Нага правда доби звучить: ЗАГАЛЬНА КРИЗА ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ І САМОЇ ЛЮДИНИ.

На понурих обріях світу дотлівають вогнища вчорашніх пожеж,а серед темряви зловісних ночей заблискують хижі спалахи - вістуни третьої і найбільшої завірюхи,що насичені енергією глибоких протиріч і потворних пристрастей і готові вибухнути й розладуватися в світовому змагові за долю людей,народів,рас і суходолів.

Апокаліптична доба нестримно гряде до повного вияву віками нагромаджених суперечностей думання,розбіжностей прагнень і непокараних злочинів діяння,щоб визволом на яву всіх сил розкрити містерію існування навстіж ВЕЛИКОМУ ДНЕВІ,який вирішить,що заціліє і буде жити,а що впаде і відійде в забуття.

Пам'ять пережитого лихоліття і прочуття можливого загину в безодні майбутніх зривів виповнюють сучасних людей і народи неопановним страхом,що скував на їхніх устах крик розпачу і шепіт молитви,щоб Провидіння було ласкаве і доля загибелі пройшла мимо них.

На роздоріжжях світу не видно живих пророків і рукотворних дороговказів спасіння і порятунку.

Під гострим зором людського розуму великий світ помножився у безконечність і горить міріядами зір,а рідна далека земля мінпться вогнями блискучої цивілізації Майбутнього.

Проте,в душі людини,володаря Землі і земних істот,залягла пітьма і розпач бездомного сліпця,що збився з дороги і,непам'ятний мудрости прастарих мітів,не може рішитися ні на СВОБІДНИЙ ЧИН ПРОМЕТЕЯ,ні на ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ВИБІР ГЕРАКЛЯ,але ладен піддатися на ласку сліпого випадку.

Неспромога людини вичути й усвідомити до кінця небезпеку і нерішучість їй протидіяти,спричинена не БРАКОМ МУЖНОСТИ,а СКЛАДНІСТЮ ЖИТТЯ,що так скомплікувала життєву тактику самого його творця, який потрапив у залежність від власних надбань,і він боронить своє майно тоді,коли передусім смертельно загрожений ВІН САМ І ЙОГО РІД.

Правдивим пророком своєї долі мусить бути собі само життя в постаті суверенних людей і народів,спроможних у годину історичної проби виявити повноту духових сил і кинути в бій за свій прапор СВОГО ГЕНІЯ ЖИТТЯ.

Ґеній - наймогутніший творчий вислів вічної ідеї життя,і він говорить в кожній людині мовою її роду.

П

Світоглядова боротьба доби великих зламів переходить у вирішний двобій вічно- людської ідеї СВОБОДИ і нелюдської доктрини колективного рабства - витвору духа московської історії.

ЖИВА ІДЕЯ СВОБОДИ є прапором усіх поневолених народів і тих між державними народами,що збагнули грозу часу і вже відкрили джерело небезпеки для свого фізичного існування,своєї духової культури і свого становища в світі.

Поділ світу на Захід і Схід відбувається за почином першого,з метою протиставлення другому,в невблаганному наступі його нівеляційної доктрини,якою прагне обняти весь світ та підкорити його своїй нищівній волі.

ДУХ БОГОПОДІБНОЇ ЛЮДИНИ ПРОТИ ТИРАНІЇ САТАНІЧНОЇ ПОТВОРИ В ЛЮДСЬКОМУ ТІЛІ - це заповідна тема сучасного змагу, ходом і вислідом якого окреслиться обличчя людської майбутности.

Перемога і переможець у найбільшому змагові історії обумовлені РОДОМ ЗБРОЇ, яка мусить бути виявом ПОВНОЦІННИХ ПРИКМЕТ І ВАРТОСТЕЙ ВІЧНОЇ ЛЮДИНИ, вирощеної З ҐРУНТУ РІДНОЇ ЗЕМЛІ ДЛЯ ВИСОКОГО ДУХОВОГО ПОКЛИКАННЯ.

Бойова мораль воїна в похідних лавах ІДЕЇ ЖИТТЯ за творчу будучність одухотворена ЕТОСОМ ЧИСТОЇ ЛИЦАРСЬКОСТИ - нести її прапор до перемоги за всяких умов і жертв.

Ш

Навіч руїн Української Батьківщини, мільйонів жертв, що впали із злочинних рук чорного і червоного тоталізмів, перед обличчям безприкладної недолі ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, що поневіряється, гнаний і катований, в челюстях безмежної московсько-советської пропасти -

Сучасна Україна низько хилить голову перед маєстатом мертвих і долею з'єднаних живих своїх дітей, та підносить вона її і випрямляє своє зоране ранами тіло до грядущого бою за завтрішній день життя свого і своїх потомків.

На похідний шлях у соняшну будучність бере Україна ХРЕСТ - символ героїчного духа, МЕЧ - видимий знак сили живої крови, і ТРИЗУБ - володарський знак тисячолітніх державних традицій Української Землі.

Сили землі, крови і духа в неподільній одності УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ ЖИТТЯ творять основну правду України.

Україна підносить прапор своєї істоти і покликання, як заповідь собі і своїм синам - бути між народами світу суверенною одиницею і творити із своєї особовости своєрідні і ніким не заступлені вартості життя.

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЖИТТЯ - є одна і неподільна в своїй органічній сутності, а її творча природа відкриває для живущих у її підсонні істот широкий простір індивідуального вияву і ростових змагань.

Сучасний український націоналізм сприймає так окреслену свідомість української національної ідеї, як головну правду свого світогляду і буде діяти в ім'я її та творити для неї всі засоби її життєвого росту і творчого здвигу.

Найперше завдання української сучасности - це освідомитись з усій соборності свого буття, думання і стремління - в одність ідейного підмету, для визволу всіх своїх сил У ЗБІРНИЙ ЧИН ДЕРЖАВНОГО ВОСКРЕСІННЯ УКРАЇНИ.

(З матеріялів Ш-го Великого Збору Українських Націоналістів. Серпень 1947 р.).

О.ОЛЬЖИЧ

ХТО КРОВ'Ю І ВОЛЕЮ ЗЦІПИТЬ В ЦЕМЕНТ БЕЗВЛАДНИЙ ПІСОК МІЛІОНІВ...

Держава не твориться в будуччині,
Держава будується нині.
Це люди, на сталь перекуті в огні,
Це люди, як брили камінні.

"З підпілля темного йде у світ широкий український боєвик-революціонер із сурмою в руках і мечем при боці. Спід землі виходить він на світло денне і ставить свої кроки, повільні, може, але певні. Під землею він виріс, але вродився на білому світі. В надлюдських муках зродила його мати - кров невинно помордованих ворожою рукою. Кат був його повитухою, скрипіт шибениць - колисковою піснею, а казками - зойки катованих. Годувався терпінням народу, а вмивали його сльози сиріт. Дві пістунки мав він: Любов і Ненависть, а одного учителя: Правду. Лиця його усміх не красить, але й сум йому чужий. Про боязнь не чув. Милосердя не просить. Він віру має - віру в народ свій, з котрого вийшов, до котрого йде й серед котрого жити буде. Він ДУХ - думка, втілена в силу. Думка мільйонів, що за правду лягли, ідея мільйонів, що до правди йдуть.

І ціль у нього одна: воля у власній державі. Суверенна Соборна Українська Держава - то його найближча мета, а шляхом до неї - боротьба. Апостолом боротьби він був, є і буде. Святу боротьбу за правду і волю проповідувати він хоче, боротьбу, що не знає стриму, не лякається жертв, боротьбу, що святістю і величчю цілі освячує себе. Він апостол, але в руці - меч, а слова і тони його сурми будуть тільки відгуками його діл, і вони знатимуть його дорогу.

Він апостол думки і чину.

І йде він між український нарід: будити тих, що не пробудилися ще з рабського сну, додавати сил тим, що стоять у борні, двигати тих, що, виснажені, впали на шляху. І сам рости, міцніти буде на своїй мандрівці, бо він творець сили і сили твір".

"СУРМА" 1927 р.

....

За нами розгубленість мертва,
Де страх і покора - закон.
Там втрат не буває, де жертва -
Здобутий в огні бастіон!

Ім'ям невблаганним свободи
Здолали ми й кинули ниць
Понурі карпатські приходи,
Асфальти далеких столиць.

А тут на міста й хутори ми
Залізну накинули сіть.
Тут скрізь наше військо незриме
У хижих залогах стоїть.

....

Потрібно всіх в роботі,
А серце б'є,як обух,
Прокляття моїй плоті,
Що слабша за мій дух!

Їх душі - горіння і криця -
У нашому завжди гурті,
Братів,що в далеких в'язницях
І тих,що упали братів.

....

Майно революції цінний
Живий боєвик повсякчас.
Сьогодні найбільшого чину
Вона зажадає від нас.

Товаришу,любий мій брате,
Хіба упокорить нас це?
Хто вмів справедливо карати,
Той дивиться смерті в лице!

....

Для тих,що нікчемні і кволі
Заквилять про зламаний цвіт, -
Неугнутість нашої волі
І нашої віри ґраніт.

Ніколи нікому не стерти,
Що сріблом ясної сурми:
Шкодуємо тільки,що вмерти
Удруге не зможемо ми!

Дорога пряма і одверта,
І твердо іде леґіон.
Там втрат не буває,де жертва -
Здобутий в огні бастіон.

Хто має уші - хай слуха!
Хто має серце - люби!
Встає цитаделя духа -
Десятки літ боротьби.

("Вежі",1940 р.).

У ТАКТ РОКАМ ГУДЕ НАШ КРОК.
МИ ЙДЕМ...МИ РОСТЕМО...МИ БУДЕМ!
Ю.Клен. "Ми".

Надії мрійні і смутне
квиління
Загублено у передранній млі,
А гострозоре мужнє покоління
Уже росте на молодій землі.
П.Филипович.

НА БОЙОВОМУ ПОСТУ - НА ВАРТІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ
ГОВОРИТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

(Резолюції Ш ВЗУН'у).

I

1)Організація Українських Націоналістів в час між П та Ш-м ВЗУН'ом,в періоді другої світової війни,перейшла черговий етап своєї вогневої проби.Вона ще раз ствердила свою здібність починати та проводити зріло і доцільно національно-визвольними процесами.

Оцінка ПУН'ом ситуацій,у яких опинялась Україна в другій світовій війні,була правильна,що стверджено дальшим розвитком подій. ОУН,розуміючи суверенність української визвольної політики,не пішла на авантурницькі кроки чи політичні комбінації,які були би шкідливі для української визвольної боротьби.

2) Коштом великих утрат у своїх членах,ОУН у 1941-42 роках розгорнула на Наддніпрянщині широко закроєну акцію,яка скріпила самостійництво та збудила нові революційні сили на цих землях.

3) Партизанська тактика ОУН,що брала в свою основу малі,добре військово та політично вишколені групи людей,виявилась єдино доцільною під кутом дальшого розвою подій.Провід УН,щоб не допровадити до братовбивчої боротьби,не вжив безоглядних заходів у напрямку усунення терористичних метод СБ,і це мало надалі фатальні наслідки для українського політичного життя.

4) Ш-й ВЗУН стверджує,що братовбивства,вчинені над членами ОУН та іншими українськими патріотами,тяжать далі над українським політичним світом і затруюють атмосферу в ньому.

Ш-й ВЗУН жадає покарання винних у каїнових злочинах і викинення їх поза межі українського життя. Тих,які не заплямовані тими злочинами,Ш-й ВЗУН закликає повернутися в лави Організації Українських Націоналістів.

5) Ш-й ВЗУН висловлює признання Голові Проводу ОУН за його мужню,тверду та гідну поставу до націонал-соціялістичної Німеччини, коли він виступав - чи то в імені ОУН,чи українського політичного світу - в 1940-45 роки.

6) Український націоналізм,як ідея та рух,що випливають із духу та потреб української нації,закорінився протягом останніх років ще глибше на всіх українських землях.У героїчній боротьбі кращих синів України,український націоналізм збагатив свої теоретичні основи та політичний досвід,використовуючи ці здобутки в поглибленні,удосконаленні своєї програми й тактики.

7) Ш-й ВЗУН зобов'язує Провід УН звернути якнайбільшу увагу на всебічний вишкіл кадрів під кутом потреб ближчого визвольного етапу,для якого мають бути розроблені теоретичні основи та зорганізовані матеріяльні засоби.

П

1) Намагання монополізації українського життя однією партією в нинішніх обставинах протиприродні і заздалегідь засуджені на невдачу.Вони лише анархізують українське суспільство.

2) Здиференційованість українського суспільства - це явище нор-

мальне, але вона не повинна переходити певних меж, щоб не атомізувати нашого суспільства. Вона повинна знаходити свою розв'язку в національній солідарності, як головній прикметі всякого політично-дозрілого народу.

3) Вважаємо за нормальне й корисне змагання між політичними групами й організаціями, бо тим способом відбувається кристалізація ідей та добір людського матеріялу і тим шляхом оформляється правильна концепція визвольної акції. Та ті змагання, щоб дати практично-позитивні наслідки, повинні відбуватися в належній формі з додержанням етичних засад та засади національної єдности.

4) Вимагаємо від груп і організацій, які мають претензії на певну ролю в українському суспільно-політичному житті, а зокрема в визвольних змаганнях, ясного окреслення своїх світоглядових, програмових та політичних позицій, бо лише за цих умов можлива організація загально-національного визвольного фронту.

5) Приймаємо, як факт, існування в українському світі, поруч націоналістичного руху, ще цілого ряду інших політичних і світоглядових течій. Одначе, лише націоналістична ідея може стати найпевнішою підвалиною визволення і державницького скріплення української нації. Тому націоналізм бореться і боротиметься за свою провідну ролю в українському житті.

6) Мислимо Національну Революцію, яко всенародній здвиг у напрямі визволення й державного оформлення української нації, здвиг, у якому візьмуть участь усі творчі соціяльні елементи і всі творчі національні політичні сили з належним суспільним підґрунтям. Тоталітарним намаганням знищити український народ духово, економічно, політично й біологічно, українці мусять протиставити всенаціональний фронт.

7) Заокеанська еміґрація має посісти на цьому фронті своє питоме місце, і своїм досвідом, впливами, засобами та безпосередньою участю в змаганнях внести свою вкладку в велику справу визволення України і відбудови Української Держави.

III

1) Еміґрацію трактує ОУН, як дуже важливий, але побічний відтинок української Визвольної Боротьби. Проте, він важливий тим, що тільки поза межами московської окупації можливий вільний вияв духу українства та організація і систематична праця на деяких ділянках роботи.

2) Збройна партизансько-повстанська боротьба проти окупанта України в формі УПА чи якихось інших формацій - це один із виявів чинного спротиву українського народу, і наявність цієї боротьби - це його великий моральний і політичний капітал. Як рух всенародній, вона не сміє бути монополізована жодною партією чи групою.

3) III-й ВЗУН у приявності представників українських земель з гордістю вітає героїчних друзів-борців підпілля і повстанських загонів та заявляє, що всі зусилля націоналістичного руху спрямовані на піддержання їхніх змагань із ворогом.

а) Вшановуючи героїв, що впали в боротьбі, III-й ВЗУН клонить голови перед стражданнями і горем удів, сиріт, батьків, сестер і братів, які залишились по них;

б) III-й ВЗУН висловлює свою глибоку пошану друзям-інвалідам визвольних змагань українських останньої доби, та висловлює їм

признання та вдячність за зразкове виконання обов'язку супроти Батьківщини.

4) Збройна боротьба - це вияв непримиримости України з режимом окупації, але на сучасному етапі визвольних змагань ОУН вважає за головне своє завдання на українських землях дальше закорінення підпільної сітки, як основної бази всебічної боротьби з окупантом і з його політикою нищення.

5) Ворог веде скажений приспішений наступ на душу української нації та її біологічну основу. Виселювання мільйонів українців, організований голод, масові репресії, нищення найменших проявів української духової суверенности в мистецтві та науці, русифікація всього культурного життя до основ і масова колонізація України - це його засоби.

6) Сьогоднішня боротьба українського націоналістичного руху - це не лише боротьба за підготову зриву й останнього бою, а й за збереження цілости українського організму. Тому всякі передчасні виступи лише шкодять пляновій підготові й переведенню остаточного бою.

7) За передумову Української Національної Революції Ш-й ВЗУН вважає зрушення найглибших надрів народу, охоплення всіх суспільних верств та включення їх в організований фронт боротьби, бо щойно тоді революційно-самостійницька ідея здобуває повну базу під свій розвиток.

8) В долі української нації щораз більшу ролю гратиме українське робітництво. Воно щораз більше поповнюватиме революційні ряди. Воно, поруч селянства, буде одним із тих таранів, що повалять большевицьку систему.

9) Для успіху в боротьбі на життя й смерть із червоною Москвою, необхідний суцільний фронт поневолених народів і суцільний український фронт. Конкуренційна боротьба і міжгрупове співзмагання українських політичних середовищ, допустимі ще тепер, мусять зникнути на етапі головного удару. Ш-й ВЗУН кличе всі українські політичні середовища до звершення ПОВНОЇ, ВСЕНАЦІОНАЛЬНОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ СИЛ І СТВОРЕННЯ ОДНОГО СПІЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ ЩЕ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ВИРІШАЛЬНОГО ЕТАПУ.

10) Сила большевизму лежить в тотожності його цілей з цілями московського імперіялізму. Для повалення його, треба підкреслювати його антинародність, забивати клин поміж большевизмом і народом, між компартією й червоноармійцем, між верхівкою та рядовиками компартії.

11) Постава майбутніх наших воєнних союзників до державницьких змагань української нації може бути різна, але вона не вплине на ціль нашої боротьби. Українські революційні сили не дадуть себе узалежнити від зовнішніх чинників, а зіпруться на озброєні народні маси. Постава цих мас змусить сторонні чинники рахуватися з волею української нації.

ІУ

1) Існування непримиримих противенств поділило світ на два ворожі блоки держав: Західній, очолений США, та Східній, під проводом СССР. Совети далі прямують до світової гегемонії шляхом підважування сучасних політичних і соціяльних режимів. Тим вони неминуче провадять до третьої світової війни.

2) Европа, знесилена другою світовою війною, опинилась між двома блоками і загрожена в своїх політичних та господарських основах. Під впливом цієї загрози та обставин повоєнного часу, европейські народи шукають рятунку в затісненні політичної і господарської співпраці між собою. Зокрема, Англія намагається цим шляхом встановити нову рівновагу сил у світі.

3) Підлягаючи тим же вимогам та будучи загроженими в своєму існуванні розгоном московського імперіялізму та розростом Німеччини, народи сходу Европи прагнуть до творення більших державних з'єднань. Перед Україною відчувається перспектива організації та участи в блоку держав чи союзі народів, розташованих між Балтиком і Чорним морем.

4) Українська зовнішня політика, узгляднюючи факт наявности Української Совєтської Республіки в Організації Об'єднаних Націй, змагається за визнання світовими чинниками конечности відродження України, як національної держави, неминучости відірвання України від Росії, та необхідности включення Української Держави в европейську політичну систему.

5) Українська зовнішня політика мусить прагнути до усунення тих труднощів, які, в формі імперіялістичних тенденцій поляків, стоять на перешкоді до відновлення Самостійної Соборної Української Держави.

6) Для успішности української зовнішньої політики потрібне створення Світової Української Репрезентації, яка б з участю заокеанської еміґрації провадила пропаґанду української національної ідеї та державности серед чужинного світу.

"ЖИВУТЬ ВІЧНО!"

Простора і світла заля, ризиковано й сміливо прикрашена великим портретом, українським національним прапором і гербами Українських Земель... Ризиковано й сміливо - з огляду на конспірацію й нелеґальні умови, в яких зібрались ці, на перший погляд скромні і непомітні люди... Заля стає переповненою... Притишені розмови окремих гуртків раз-у-раз покриваються радісними окликами привітань і несподіваних зустрічів...

А над ними, з чолової стіни, над столом для Президії - портрет людини з затиснутими устами й зосередженим на якійсь цілі поглядом -

Є В Г Е Н К О Н О В А Л Е Ц Ь...

Тут зібрався Третій Великий Збір Українських Націоналістів. Передова бойова когорта українських революціонерів...

- Про що ви думаєте?..

- А дивлюсь оце і згадую... - ніяково відповідає висока постать своєму другові, і по павзі продовжує: - Згадую ось ці наші три літери - ОУН! - як вони відбилися в моїй юнацькій пам'яті колись... там, на рідних землях... Щось страшне і демонічне звучало в цих

трьох літерах для ворога,і щось привабливе для нас - її ще не усвідомлених,інстинктивних симпатиків - однаково хоч би де ми були: у ВУЗ-і,чи в комсомолі... І не дарма ворог шукав слідів організації скрізь і прикладав усіх своїх сил і засобів,щоби вразити її в саме серце,коли цілив у її основоположника - Євгена Коновальця... І я оце тепер думаю: що б дали і якою ціною й зусиллями заплатили б большевики,щоб накрити оце всіх нас тут разом і "уничтожить" "осиное гнездо украинского национализма..."

- Ого-го!... - піднесено і "по-східняцькому" розмашисто реагує друг на думки земляка і бере його під руку. І вони йдуть по залі, крізь інші гуртки людей,і ми губимо їх слова й думки десь у зливі інших думок і споминів...

До залі вступає голова Проводу Українських Націоналістів і вітається з людьми Великого Збору.

- Слава Україні!

І заля одним віддихом усіх присутніх відповідає:

- Україні слава!..

...Лунають чіткі,карбовані слова про пройдений шлях і про тих, кого вже між нами немає...

- "В боротьбі за волю України,за свободу поневолених народів і свободу та гідність людини,Організація Українських Націоналістів стояла в передових лавах.Про це найкраще свідчать наші втрати.Вороги України і всього людства,в постатях німецького націонал-соціялістичного бестії і московсько-большевицького таталізму,знали,хто є носієм невгнутої волі до боротьби й неупокорености Української нації,і шукали скрізь наших людей,щоб насамперед їх знищити. Але ніщо не могло залякати їх,і вони йшли на бій,щоб виконати свій моральний обов'язок перед своїм народом і своє призначення.Згадаймо ж їх - наших незабутніх друзів - борців за волю України,що полягли в боротьбі,і вшануймо їх пам'ять!"

Делеґати Ш-го Великого Збору Українських Націоналістів устають і схиляють голови перед пам'яттю полеглих...

А в цей час Голова Великого Збору - Микола Капустянський,генерал-хорунжий українських військ доби збройних змагань 1917-21 років і активний учасник революційної визвольної боротьби ОУН,читає з довгого списку імена полеглих.Кожне ім'я Великий Збір зустрічає урочистим ствердженням:

- Живе вічно!...

Звучать маєстатичні слова:"1. Др Кандиба Олег,2. Сотник Сеник Омелян,3. Полковник Сціборський Микола,4. Д-р Барановський Ярослав,5. Полковник Сушко Роман,6. Сотник Чучман Йосип,7. Генерал Курманович Віктор,8. Тураш Петро,9. Мицик Іван,10. Куц Олександер,11. Шубський Ігор,12. Щульга Володимир,13. Брати Пришляки,14. о.Чемеринський Ярослав,15. Теліга Олена,16. Інженер Теліга Михайло,17. Рогач Іван,18. Рогач Анна, 19. Олійник Петро,20. Рошко-Ірлявський Іван,21. Чемеринський Ярослав,22.Гузар-Чемеринська Дарія, 23. Кошик Іван,24. Біда Іван,на чолі з своєю групою,25. Професор Гупало,26. Кузьмик-Петренко,27. Проф.Багалій з родиною,28.Антін Баранівський,29. Інженер Романів,30. Інженер Сиченко,31. Перевертун (Голова Вукопспілки),32. Чередниченко Тодот,33.Бондаренко з

дружиною і дітьми,34.Домазар Аркадій,35. Суховерський Антін,36. Сестри Суховерські,37. Лейтенант Зеленко Михайло,38. Студент Мовчан Валентин,39. Студент Кравченко Володимир,40. Терещенко Василь, 41. Студент Кравченко Микола,42. Пані Ярембаш,43. Професор Левченко,44. Інженер Неборачко,45. Професор Назаренко,46. Орищенко з дружиною,47. Герасимчук Володимир,48. Яценко з дружиною,49.Вереш,на чолі з своєю групою,50. Борковський з 15-ма друзями,51. Стасів Володимир,52. Д-р Самотовка Ярослав,53. Шморгун Михайло,54. Д-р Яхно Володимир,55. Демо-Довгопільський Анатолій,56.Сірецький із 7-ма буковинцями,57. Інженер Кононенко Микола,58. Інженер Горбань Микола,59. Інженер Світличний,60. Коник Богдан,61.Інженер Соколовський,62. Децик Омелян,63. Д-р Фодчук Роман,64. Войтанівський Василь,65. Любченко Аркадій,66. Д-р Панченко-Юревич Володимир, 67. Д-р Інженер Равич Дмитро,68. Інженер Оскач Дмитро,69.Гайович Федір,70. Генерал Зілінський Віктор,71. о.Куницький Леонтій,72.о. президент Волошин Августин,73. Чирський Микола,74. Квасниківський Іваночко Іван,75. Володимир Колосовський-Рубич,76. Ревюк-Борговнч..."

А за ними йдуть десятки і сотні інших.А легіон поляглих революціонерів доповнюється ще новими іменами членів ОУН,що їхня доля ще не вияснена,або прізвища подавати передчасно. Але не загубиться ніколи їхня жертва,і перед ними схилять свої голови прийдешні покоління.І тоді з їхніх уст зірветься урочисте й побожне:

- Ж и в у т ь в і ч н о !

В. С.

* *
*

Смерти нема для творців,
Стиснемо дужче баґнет!
Той,хто горів і згорів,
Вічно веде нас вперед.

Юно йдемо до мети,
Ми - Революції гнів.
Весело в лавах іти,
Смерти нема для творців.

Смерти нема для творців,
Стиснемо дужче баґнет!
Той,хто горів і згорів,
Вічно веде нас вперед!

---

30 С Е Р П Н Я 1941 Р.

+++++++++++++++++++++++++++

ПАМ'ЯТІ О.СЕНИКА-ГРИБІВСЬКОГО І МИКОЛИ СЦІБОРСЬКОГО

(1941 - 1947)

У К Р А Ї Н Ц І !

Дня 30 серпня ц.р.на вулицях Житомира згинули героїчною смертю два члени Проводу Українських Націоналістів: сотник Омелян СЕНИК-ГРИБІВСЬКИЙ і підполковник,інженер Микола СЦІБОРСЬКИЙ. Згинули вони від куль каїна-братовбивці у передових рядах борців за Українську Незалежну Соборну Державу.Впали біля воріт Золотоверхого Києва,до якого рвались їхні серця і який вони обидва 22 роки перед тим,якраз днів 30 й 31 серпня 1919 року,здобували в рядах Української Армії. Вони впали при виконуванні свого обов'язку,до краю вірні Україні,Націоналістичній Ідеї й Організації Українських Націоналістів. Ворожа рука рішилася на це злочинне вбивство в хвилю,коли Українська Нація переживає вирішальний час боротьби за свою волю,коли серця всіх українців спрямовані до національної єдности й творчої праці для України.

Євген Коновалець,Омелян Сеник-Грибівський,Микола Сціборський - творці Українського Націоналістичного Руху та основоположники УВО й ОУН упали жертвою ворожих сил,що їм страшна й ненависна українська державність.Вони,що продовжували почате Головним Отаманом Симоном Петлюрою державницьке діло,загинули,як і Головний Отаман, з наказу тієї ж самої Москви,з рук різних виконавців її волі...

НАЦІОНАЛІСТИ Й НАЦІОНАЛІСТКИ!

Організація Українських Націоналістів,утративши двох членів Проводу: Омеляна Сеника-Грибівського й Миколу Сціборського,понесла велику жертву.Смерть тих двох великих українців,провідних націоналістів-революціонерів - це велика втрата для дальшої визвольної боротьби України.Серце рветься з болю у кожного з нас перед обличчям великої жертви й трагедії нашого народу.

В цю хвилину закликаю вас до спокою та рівноваги духа.Нас жде ще тяжкий змаг...

Не вб'є ворог Ідеї,вбиваючи її носіїв.Жертва крови за правду родить когорти нових борців,що у своїй вірі й завзятті доведуть Ідею до перемоги.Будьте вірні Україні й Націоналістичній Ідеї, стійте твердо на своїх стійках та давайте рішучу відсіч спробам нищити українську силу,звідкіль вони не походили б...

Слава пам'яті незабутніх наших Друзів: Омеляна Сеника-Грибівського і Миколи Сціборського! - Слава всім поляглим за Україну Героям!

Слава Україні!

Постій,5 вересня 1941 р.

Андрій Мельник,
Голова Проводу Українських
Націоналістів.

ГР.ЧУПРИНКА
(Розстріляний 28 .8.1921 р.)

Ч А Й К А

З жалем,з болем
Понад полем
Крик розноситься чаїнний,
Наче в давні
Дні безславні
Плач рабині
На чужині.
То неначе
Мати плаче
За погубленими дітьми,
Що в неволі
Та в недолі
Зникли в горі,зникли в пітьмі.
Плавним льотом
Над болотом
Чайка лине,чайка в'ється -
То з одчаю заридає,
То в риданні засміється...

П Е Р Е М О Г А

(З циклю "Смертію смерть поправ").

Як спалахне серце кволо
Палом страчених надій,
Я прийду до тебе,доле,
На страшне криваве поле,
На останній смертний бій.

Все одно я маю рану,
Рану смертного жалю,
Так на бій я сміло стану,
Гучно висловлю догану,
Хоч тебе і не зломлю.

Я не гнусь,мов раб,під гнітом,
Доле,мачухо лиха,
Знай - з тобою,з цілим світом,
Я поб'юсь з лицем одкритим
Проти злости і гріха.

Смерті в очі я загляну,
Жах могильний я стерплю,
Все одно я маю рану
Нестерпучу,нездоланну,
Рану смертного жалю.

"""""""""

Д. КАР - ИН

ПРОВІД І РЕВОЛЮЦІЯ

> А попереду отаман
> Веде,куди знає...
> Т.Шевченко.

I

Є велика доля правди і глибокий сенс у словах,що причиною нашої трагедії і кожночасного упадку й поневолення України є те, чого "треба шукати не в землі (її багатство,географічне положення),ні в"народі(його свідомість,задоволення його інтересів,добробут), - лише в третьому,в найважливішому складнику Держави - в провідній верстві і в Проводі. "Той,хто хоче смерти якогось народу,цілить у його голову". Українці переконалися в цьому на своєму власному досвіді - з досвіду своєї гіркої,але й повчальної історичної долі.Останні десятиліття дають до цього найкращий доказ.Затруївши свідомість української інтелігенції фальшивою "правдою" і фальшивою "наукою",і розклавши її,ворог узяв Україну з середини.Щоб затримати своє панування,ворог діє в тому ж напрямі і тимиж засобами - в напрямі духової й політичної кастрації української інтелігенції шляхом прищеплення їй своєї фальшивої "правди" і своєї "науки" і методами фізичного винищування тієї частини української інтелігенції,яка цій ворожій правді й науці не хоче вірити й не підкоряється їй,а пасивно чи активно боронить свою суверенність і свободу.

І коли ми звертаємось обличчям до проблеми визволення українського народу і відродження української нації сьогодні,то знову ж перед нами виступає у всій своїй гостроті й актуальності ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ ВІДПОВІДНОГО ДО ЗАВДАНЬ ДАНОГО ІСТОРИЧНОГО МОМЕНТУ І СТАНОВИЩА ПРОВОДУ - ПОЛІТИЧНОГО І ДУХОВОГО ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ І УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Ідея провідництва - це не порожня вигадка теоретиків-схолястиків чи твір українських націоналістів,або їхня "позичка" з чужих доктрин і систем.Ця ідея - це відбиток однієї з правд об'єктивної реальної дійсности і теоретичний її вислів. Цю правду - правду провідницького елементу суспільного життя - ствердили і науково обґрунтували соціологи на підставі дослідження історичного процесу і фактів історії.Ця правда стверджується не лише логікою,розумом - наукою,а й відчувається інстинктом - інтуїцією,ірраціонально.Коли ми відчуваємо брак проводу і його потребу,коли ми хочемо такого проводу і прагнемо до нього,щоб піднестися і скріпитися в одній думці і в одній ідеї і знайти в цьому джерело своєї сили й окрилення,то цим самим інстинктивно ми пізнаємо цю правду нашого життя.

Але все сказане тут не означає,що і в нашому українському суспільстві не було викривлення цієї ідеї,або неправильного розуміння її і хибного організаційного та ідеологічного оформлення в теорії і практиці деяких українських теоретиків і політиків.

Момент очолювання,провідництва - це постійна і тягла риса суспільного життя і неодмінний елемент органічно-закономірних виявів

історичного процесу.Але справжніх і великих вождів породжує історія народу в моменти великого духового перелому,в час великого напруження суспільних протиріч і великих прагнень народу.Ніколи справжній вождь не твориться штучним культом чийогось ім'я і пропагандою провідницької ідеї та сліпого послуху.Маючи в собі щось несподівано-нове,таємниче і чудесне,як дар з ласки Божої,геній вождя виростає з реальної історичної дійсности.Всім своїм єством і всіма фібрами своєї душі він відповідає на її вимоги й запити. І тому він - не лише об'єктивний продукт доби,а й суб'єкт - творець історії. Бо,знаючи свою добу,будучи її конденсатором і виразником,знаходячи яскравий вислів її ідей і потреб,вслухаючися в її ритм і тенденції і шукаючи розв'язки проблем,що назріли в історичному процесі,він тим самим очолює свою добу та її рушійні сили,і формує їх і дає їм напрям.

Без відповідно підготовленого історичним процесом середовища і ґрунті сила й найбільш обдарованої людини залишається безплідною і пропадає марно,і - з другого боку - геніяльний провідник запліднює дане середовище своїм вогнем і своїми ідеями,збуджує його до нового життя і пориває до зросту і лету. Тут існує взаємна діялектична взаємодія,взаємне визнання і взаємовпливи.Справжній вождь - це виразник дум і стремлінь мільйонових народніх мас і шукає в них визнання і підтримки - нарід,своїм порядком,шукає свого вождя і хоче,щоб його вели. Це органічні елементи здорового і нормального суспільства - основи його здоров'я,сили і плодотворчого розвитку.

Щасливий той народ,який творить сприятливий ґрунт і атмосферу для появи вождя і якому доля посилає вождя,відповідного до вимог часу й обставин.Тоді вони взаємно доповнюють одне одного і знаходять у зустрічі своїй взаємне окрилення і піднесення. ВОЖДЯ НЕМАЄ БЕЗ ВЕЛИКОГО ІДЕЙНОГО РУХУ ЧИ РЕВОЛЮЦІЇ.РЕВОЛЮЦІЇ НЕМАЇ БЕЗ ЇЇ ПРОВОДУ.

Наша "провідницька ідея" не вичерпується поняттям провідника чи вождя.Вона включає в себе також поняття ДУХОВОЇ ЕЛІТИ НАЦІЇ.Не мислимо собі вождя без еліти нації,на яку він спирається і яка є його апостолами і співтворцями - носієм великого ідейного руху. Відношення вождя і еліти нації не того характеру,що вождь наказує і веде,а еліта йде сліпо за ним і веде за собою сліпу масу.Такий "вождізм" справді чужий духовості і світоглядові української нації. Такий тип вождізму - це вульгаризація і викривлення провідницької ідеї.Реалізація цієї "ідеї" вождізму в застосованні націонал-соціялістичним рухом у Німеччині і московським большевизмом в СССР виявила,до яких згубних і страшних наслідків це може привести.

Яка функція провідника чи вождя в нормальній синтезі проводу і народу? Вона не вичерпується наказом і підкоренням народу волі вождя.Вождь,справжній вождь співпрацює з народом і елітою нації - вміє скоординувати шукання і воління окремих індивідуальностей і груп нації,силою своєї інтуїції вичути правильний шлях розв'язки назрілих проблем,і своїм авторитетом утримати розбіжності в рівновазі,або пірвати маси в одному напрямі.Ось чому ортодоксальний напрямок українського націоналістичного руху,репрезентований ОУН на чолі з полк.А.Мельником,у своїй тактиці і практичних заходах сьогодні - за консолідацію всіх українських сил і за корегування їх діяльности тоді,як ті "націоналісти",що живуть у полоні доґми

"вождівства" і виключности,ідуть шляхом "блискучого відокремлення". Яка теорія,така й практика.Ось чому так важливо викрити і подолати викривлення і фальшування провідницької ідеї в українському світі, що сталися,як данина певному часові і в наслідок безкритичного захоплення цією ідеєю в чужому ідеологічному й організаційному оформленні.

Табір "блискучого відокремлення" посилається на маси і оперує "блискучою" ультрадемократичною і р-революційною фразеологією.Отже,маємо блискучий парадокс,який має свій зразок і свою аналогію з таким же парадоксальним поєднанням "масовізму" і "вождізму" та революційної фразеології в системі большевизму.До такого масовізму і такого вождізму мусимо поставитись якнайкритичніше.

Така розв'язка проблеми народу і проводу вже перевірена на гіркому досвіді - на спині українського народу большевиками,і було б трагічно цей досвід повторювати.

Зло є зло,хоч би яким прапором і хоч би якими словами воно прикривалося - червоним чи жовтоблакитним,"соціялістичним",чи "націоналістичним". Мусимо дивитись на дійсність одкритими очима і мати мужність сказати про неї одверте і щире слово. Два світи не лише десь там далеко поза нами,і залізна заслона,що їх ділить,проходить не лише лінією геополітичного їх розмежування і впливу.Український світ ТАКОЖ ПОДІЛЕНИЙ на два світи,і барикада "блискучого відокремлення" проходить не лише лінією розмежування політичних угруповань,ВОНА ЧАСТО ПРОХОДИТЬ І В УКРАЇНСЬКИХ ДУШАХ.

Будьмо ж послідовні.Пізнаймо себе.Хай кристалізується наша думка, хай хуткіше йде процес диференціяції і розмежування - ЦЕ ЄДИНИЙ ШЛЯХ ДО ПОДОЛАННЯ ХАОСУ І ЗЛА І ДО НАШОГО ВІДРОДЖЕННЯ.

П

НАШІ ПОЗИЦІЇ

Проблема створення політичного й духового національного проводу українського народу в сучасних обставинах - ЦЕ ПИТАННЯ ЖИТТЯ ЧИ СМЕРТИ УКРАЇНИ,ЯК НАЦІЇ. Створення такого проводу мислимо собі не в спосіб творення безґрунтовного і примусового культу вождя і тотального підпорядкування йому всього народу силою примусу.Залишаємо цей шлях і зв'язані з ним невдачі і остаточну поразку гетьманцям і "вождям" із табору "блискучого відокремлення".Вважаємо цей шлях нереальним,хибним і згубним.Природню і правильну розв'язку проблеми проводу в визвольній боротьбі українського народу сьогодні бачимо на іншій дорозі.Лише могутній ідейно-політичний рух, який охоплює найактивніші й найсвідоміші елементи всієї нації і який являє собою вираз думок і прагнень усього народу,здатний очолити революцію,висунути провідників і повести весь нарід до перемоги.Провідник приходить не як диктатор,а як людина,яка глибше розуміє ситуацію і стремління мас,яка знаходить яскравий і цілком сформований і усвідомлений вислів мрій і прагнень народу і намічає та вказує шляхи до здійснення їх. Справжній керманич не лише використовує наявні в масах настрої і прагнення,а й збуджує маси і ставить перед ними нові проблеми,розв'язка яких неминуча і необхідна для повної й остаточної перемоги і дальших прямувань у перспективі історії.

Вождь - це лише функція такого колективного проводу еліти нації і дальше усіблення цього проводу. І тому наше завдання сьогодні - НЕ ТВОРИТИ БЕЗҐРУНТОВНИХ КУЛЬТІВ гетьмана чи вождя, а творити БОЙОВУ КОГОРТУ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ, які знають, на чому вони стоять і чого вони хочуть. Вождь, провідник, чи лідер організації або руху - це неминучий її атрибут. Ніколи ще не було випадку в історії, щоб існував великий духовий чи політичний рух і не було його провідників чи апостолів. І навпаки, найбільш боготворені вожді, коли страчали соціяльний ґрунт, швидко і безславно падали.

Такий, а не інший зміст нашого "вождизму", і ми горді, що свідомо несемо його на своєму прапорі. Бо в цій ідеї лежить відбиток наших потреб і нашого суспільного ідеалу. Вона - правда життя - наша правда.

Дивні і смішні спроби заперечити цю ідею з боку деяких навіть наймодерніших "революційних демократів". Такі люди на одній сторінці пишуть про те, що вони не борються за жодну філософську світоглядову концепцію чи систему, і що їхня ідеологія обумовлена "економічною структурою і психологією мас та їхнім інтелектуальним рівнем", і що вони, в впротилежність до волюнтаристичної постави до дійсности й ідеальної вимріяної України - реалісти, а тому, в протиставленні до волюнтаристичного абстрактного ідеалу України, вони прихильники єдино можливої реальної України, якою вона є тепер, і що революційна антибольшевицька свідомість стихійно породжується в масах народу його буттям, і що не "вожді", а народ сам собі вибере свободу. А на другій сторінці пишуть, що народ зможе перемогти лише тоді, коли буде "керований єдиною всеукраїнською (щодо свого ідейно-політичного рівня і масштабу) здисциплінованою, досконалою революційною теорією озброєною, партією, як справжнім авангардом великого народу. Така партія мусить бути політичною партією - проводом народу і його чільною бойовою армією - в повному розумінні цього слова, відповідною по силі до історичних завдань, і гідним протиставленням політичному проводові ворога". Така партія мусить "увібрати в себе досвід, набутий за чверть століття українським народом обабіч Збруча", "бути пробоєвим авангардом нації", "виразником волі українського народу", "носієм його ідеї" і "всеобіймаючої войовничої ідеології".

Так пишуть новітні "революційні демократи", і не помічають, що вони перекреслюють цим своє попереднє твердження, от і залишки свого, непереборенного до кінця, вульгарного трактування маси.

Залишки вчорашнього і упереджене та забобонне відштовхування від націоналізму та ідеалізму, успадковане від попередньої доби і нашіяне ворожою пропагандою, тяжить над багатьома українцями і заважає їм швидше знайти правильний шлях і своє місце в визвольній боротьбі українського народу.

Коли б наші опоненти дійсно увібрали в себе досвід минулого і вчилися з того минулого "так, як треба", не відкривали б нині давно відкритих америк, і не йшли б до аксіом так довго, так трудно і з таким запізненням. Дуже люблять ці наші опоненти посилатись на те, що вони - представники тих передових політичних сил, які виросли в підсовєтській дійсності і прообразом яких є постать Аглаї з роману " Вальдшнепи" Хвильового. Але ж Аглая не шукала і не творила собі ніякого "революційного демократизму" чи міту соціялізму, а знайшла найкраще місце для себе в системі українського націоналізму,

і в ідеї відродження української нації,тоді як сьогочасні "послідовники" Хвильового,наслідники з партії УРДП протиставляться націоналізмові й поборюють його. Аглая доводила Карамазову,що від його марксизму залишились ріжки та ніжки.Такої оцінки марксизму з боку наших опонентів ми щось не чули. І сам Карамазов прийшов до тієї істини,що ми її аж досі змушені доводити і пояснювати посіям передової революційної теорії,і яку вони ще ніяк не можуть до кінця усвідомити,а саме - що "Революцію маса творить через свою інтелігенцію,бо всякий масовий вибух тільки тоді робиться революцією, коли ним починають керувати Дантони,Леніни чи то Троцькі".("Вальдшнепи").

Після всього цього мусить бути ясно,як розв'язує український націоналізм проблему маси і проводу,чому він її розв'язує так,а не інакше,і чим обумовлене наше "за" і наше "проти".

Наш ідеалізм,наш волюнтаризм і наша ідея провідництва - це не абстрактні догми якоїсь доктрини,до якої мусить бути припасоване примусом усе наше життя і наше мислення. Така є доктрина марксизму і так з нею поступають її послідовні прихильники і реалізатори - московські большевики.Наша філософська система - ідейно-світоглядова система українського націоналізму - це теоретичний вислів нашого буття і потреб життя української нації. Вона випливає з українського життя і ним диктується.Хто ухиляється від неї і шукає правду і науку десь інде - "у чужому краї" - той зраджує своє єство і руйнує підвалини свого існування.

Захоплення української інтелігенції чужими доктринами і розпорошення її в різних партіях і течіях відтягло її від ідейного й теоретичного осмислення свого українського буття і розв'язання проблем,сполучених із визволенням і відродженням української нації. Вихолощена марксизмом і драгоманівщиною українська інтелігенція не могла взяти на себе ролю провідника нації. Захопившись різними модними ідеями марксизму,соціялізму і всякими іншими всесвітянськими і вселюдськими ідеями та ідеалами,наша інтелігенція забула про основне - про Україну,як націю,про її свободу і незалежність і про її суверенне існування у своїй власній українській державі. Лише пізніше наші соціялісти і навіть комуністи такого типу,як Скрипник чи Хвильовий,на гіркому досвіді переконалися,що такі проблеми,як проблема перебудови на краще внутрішнього суспільного ладу можливе лише у своїй самостійній державі з рішаючою участю свого народу. Що перше і основне - це цілість і державно-політична незалежність усього народу - нації,а соціяльні проблеми мусять розв'язуватись лише в зв'язку з цією основою буття кожного народу.

Перехід на таку точку погляду - це перехід на позиції українського націоналізму.Це не означає відмови від здійснення ідеалу справедливого соціяльного ладу і "самостійної держави за всяку ціну", - хоч би й коштом соціяльного поневолення панівними клясами свого народу.Протиставлення націоналізму,як нібито"реакції і вияву ідеології буржуазії" - з одного боку,і соціяльних прагнень народніх мас - з другого - це в наш час безґрунтовний пережиток.Сучасна доба в нашій українській дійсності характеризується злиттям соціяльних і народовладних устремлінь в одну нерозлучну цілість.

III
НАРОД І ПРОВІД

На майдані коло церкви
Революція іде.
"Хай чабан, - усі гукнули, -
За отамана буде!"
П.Тичина.

Як у краплі води відбивається весь світ,так у наведених словах поета відбивається динамічний життєвий зв'язок,взаємовідношення і взаємочинність найголовніших факторів і складників суспільно-історичного процесу - Революції,Народу і Проводу.І цей зв'язок і взаємовідношення відбилися так,як це було в УКРАЇНСЬКОМУ історичному процесі,в революцію 1917 року і в українській історії. Це органічно-національний український варіянт відношення маси і проводу в революції.Основні риси цієї української концепції революції,народу і проводу такі:

1. Революція,як масовий зрив і всенародній рух.

2. Нарід,як основна рушійна сила революції.

3. Провід революції,який рекрутується з числа найяскравіших представників революції і є плоть від плоті,кость від кості основної рушійної сили революції - народу.

Вибір на отамана чабана - це типове для української революції 1917 року,як революції народньої,основною рушійною силою якої було малоземельне і безземельне селянство.Це символічно уяскравлене підкреслення соціяльного змісту революції і заміни старої дворянсько-поміщицької правлячої верхівки новою,рекрутованою з тих соціяльних верств,які виступають на арену історії.В історичному процесі провід і репрезентацію нації переймали панівні економічно найсильніші кляси чи стани: февдальна аристократія,буржуазія і т.д.В особі чабана маємо символ боротьби за владу і прихід до влади і проводу трудящих народніх мас.Це - особливість нашої епохи,в яку ми живемо. Але це не означає заперечення провідної верстви - еліти нації - лише підкреслення нового соціяльного змісту нової еліти і нових вимог до неї,що випливають із сучасности.

Проте,не безпідставно висувається твердження про наш вік,як "вік мас" і про занепад провідних верств народів,і в цьому вбачається джерело сучасної кризи і хаосу в світі. Місце порядкуючої еліти еліти зайняли спекулянти революції і фарисеї,що використовують рух мас для здобування влади і здійснення антинародніх партійних доктрин.Суспільство стає ареною боротьби партій за владу.Клясові антагонізми розпалюються в цій боротьбі до білого,разом із тим занепадає мораль і етика,суспільство атомізується,що веде до розкладу і заперечення нації - органічної основи прогресу і здорового буття народу.Разом із тим у наші часи гостро виявилась тенденція приниження і заперечення провідної верстви - еліти нації або інтелігенції.І в цьому розумінні КРИЗА НАШОГО ВІКУ - ЦЕ КРИЗА ВІКУ МАС,віку ПАРТІЙНИЦТВА і загостреної клясової боротьби.Загально її означають,як кризу демоліберальної капіталістичної системи.Але сучасна світова криза ширша і глибша,ніж криза певної суспільно-економічної системи.На наших очах переживали і переживають кризу

і крах і ті нові системи - система фашизму і большевизму,які породжені цією кризою і які вбачали свою місію - подолати цю кризу і принести новий,кращий лад.Суть кризи і краху тоталітарно-диктаторських систем та ж сама.Її джерело в порушенні нормального здорового взаємовідношення проводу і маси,що врешті-решт можна звести до одного джерела - до кризи проводу.

Якщо демоліберальна капіталістична система привела до заперечення одноцілого проводу нації і розбиття його на ворогуючі партії і привела до культу маси і цим самим еліта нації перестала виконувати свою функцію,то в тоталітарно-диктаторських системах,через культ вождя і диктатури,маємо ухил до однобічно викривленого "вождизму",що усуває нормальне життя суспільства через тотальне обмеження народніх мас.

Ідеальну формулу синтези маси і проводу знаходимо у відомого українського теоретика Миколи Сціборського - виразника ортодоксального напрямку українського націоналізму.У відмінність від Донцова,який обґрунтовував теорію проводу і маси у їх протиставленні (з одного боку провід - аристократія,каста ліпших людей,і з другого боку - "інертна і тупа маса"),що не відповідає ані духові українського народу,ані історичним традиціям і вимогам сучасности,Микола Сціборський - це яскравий виразник української синтези проводу і маси.Ось його тези в цьому питанні:

> "Усякі спроби творення тих чи інших устроєвих форм завжди давали від'ємні наслідки тоді,коли вони відривалися від народу або полишали його лише в становищі пасивного глядача та виконавця.
>
> Історія дає численні приклади величезної ролі індивідуальности й провідної еліти в державно-політичному та культурно-цивілізаційному житті народів.Але чи управнює це до скороспілих,при тому "засадничих" висновків про брак конструктивної народньої більшости,до погорджування нею?.. Чи дійсно народні маси - це лише "юрба",що її отарна психіка, примітивність і ворохобність унеможливлюють творчість і засуджують її лише на ролю сліпого знаряддя в руках провідної меншости?.. Такі погляди,що їх тепер доволі часто зустрічаємо в надто екзальтованих ідеалізаторів "вождизму" - це діяметральна протилежність до теорії політичної демократії та споріднених із нею "народницьких" течій,що лише в масі добачають джерело "правди всіх правд..." Порівнюючи ці відмінні погляди,ми гадаємо,що правда десь посередині...
>
> Наша історія дає справді рідний приклад,коли не еліта, лише власне народні низи стимулюють появу нової провідної меншости,видвигаючи її на кін життя із своїх невичерпних творчих глибин.
>
> Коли комуно-соціялізм добачає причини політичних,господарських і соціяльних процесів в історії лише в факторах матеріяльного порядку,то він допускається помилки,подібно як ті,що ці процеси пояснюють виключно впливами ідей і волі провідної меншости. Бо в дійсності на ці здвиги (зміни соціяльно-господарських систем,державні переворотй,національні революції і т.д.) впливають фактори й духово-ідейного і матеріяльного характеру,що,сполучаючись у певний причинковий зв'язок,витворюють імпульзи нових прагнень і чину.Поруч із впливами ідеї еліти та реальних обставин життя,стає з

тих здвигах активним співчинником і народня маса".
Еліта (провідна меншість) - це функція власного народу; її внутрішній зміст і спроможності великою мірою залежать від його зрілости й розвитку,а провідна роля - від постійного з народом контакту через втягнення найглибших його прошарків у процес активної співтворчости з нею.
Справжня сила політичного устрою і тих ідей,що в ньому закладені,найкраще виявляється в умовах відповідної свободи, - де,при збереженні авторитету влади й її провідної зверхности,забезпечені суспільству необхідні сфери критичного думання,чинної співучасти в державному житті й самовиявлення".

(М.Сціборський."Націократія").

Отже,найперша умова здорового функціонування народу і проводу - це гарантія громадської свободи і творчости.А звідси випливає наша постава до гасла "насамперед держава". Ми вносимо до нього "маленьку" поправку: не будьяка держава - аби лиш українська,а така держава,де були б забезпечені вище згадані умови "відповідної свободи",які не лише дають змогу масі виконувати свою творчу суспільну функцію,а й виключають загнивання і розклад проводу і являють собою одну з умов оздоровлення й поновлення його.

Якщо для маси досить відповідних умов свободи,щоб вона стала суспільно-творчою і здоровою силою,то для оздоровлення і посилення проводу самої свободи і контролі мас не досить.Тут потрібні інші умови й інші шляхи до подолання кризи проводу.Потрібна,насамперед,самоорганізація української національної еліти і консолідація сил усіх політичних угруповань.І це лише жонглери фраз із "Української Трибуни" можуть сьогодні висувати такі гасла: "жодної консолідації партійних угруповань понад голови мас..."(?!). Яке призначення цього гасла - ясно без коментарів.Блискуче відокремлення уперто й тупо прямує своєю дорогою...

Але самоорганізація і консолідація - це лише перший крок,це лише ті умови,в яких можливе повне оздоровлення й відродження еліти Української Нації.Сучасна світова криза має глибше коріння, ніж механічний поділ нашої землі на два світи - дві соціяльно-економічні системи.Так само наша внутрішня криза - криза в українському політичному світі - не в партійницькому розбитті,і не вичерпується бажанням чи небажанням об'єднатися,браком політичного роздуму,чи справжнього,надпартійного патріотизму.Суть кризи в чомусь більшому: коріння її сягає глибше.ЦЕ - КРИЗА СВІТОГЛЯДУ І МОРАЛІ, криза ідеології й духовости української інтелігенції.

1У

ІДЕЯ І ПРОВІД

Неначе наш Дніпро широкий,
Слова його лились,текли,
І в серце падали глибоко,
І ніби тим огнем пекли
Холодні душі... Т.Шевченко.

Об'єднати розпорошені політичні сили українського народу,натхнути українську інтелігенцію новим творчим духом,новою поставою

до життя і дійсности,і запалити її новим ентузіязмом і творчою самопосвятою в ім'я Великої Ідеї,зможуть лише великі ініціятори, великі революціонери: революціонери думки і чину.

Той,хто знайде в собі стільки сил,щоб вирватися з полону інерції старого й пережитого,порвати кайдани старих уявлень і догм і повно глянути на дійсність і світ. Світ уже не той,що був колись,і таким уже не буде ніколи.Але від проводу вимагається ще більшого. Не лише бути сучасним новій добі,бути носієм її духа і новою людиною нашого часу.Треба інтуїтивно і всіма фібрами своєї душі вчутися в ритм нової доби і передбачити,що росте і що виросте з тих зерен,що лише закільчились і дають своїми паростками тільки натяк на дерево майбутнього.

Ролю організатора нових творчих сил і скерування їх в одному напрямі - на подолання сучасного хаосу і піднесення українського визвольного руху на новий,вищий ідейно-теоретичний і організаційно-тактичний рівень може взяти на себе і виконати ЛИШЕ ТОЙ,ХТО ВОЛОДІЄ ТАКОЮ ВСЕОБІЙМАЮЧОЮ І ВСІХ ОБ'ЄДНУЮЧОЮ ІДЕЄЮ,хто зуміє оформити її й висловити в конкретній формі і мовою сучасности, ХТО ЗУМІЄ ЗАПАЛИТИ НЕЮ ДУШІ МІЛЬЙОНІВ І ПІРВАТИ ДО ЇЇ ЗДІЙСНЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ.

Таке завдання зможе взяти на себе і виконати лише великий ідейний рух,очолений відповідною політичною організацією - з міцною духовою і фізичною будовою,достатніми кількісно і дисциплінованими кадрами революціонерів.

Чи є хоч натяки на зародження такого руху і на таку організацію? Такий рух в дійсності існує,і він має глибоке коріння в українській історії.В минулому він мав стихійний характер і обривався терором або заганявся в підпілля.В історичному процесі мінялися його форми і методи,інтенсивність і розмах,ступінь його ідейно-світоглядового оформлення,але не всихали його історичні джерела,і ми - більшою чи меншою мірою - свідомі чи несвідомі його носії і спадкоємці.Маємо на увазі Українську Революцію.

З історії ми знаємо про українське національне відродження XIX віку - яке,беручи свій початок із народніх глибин через народню пісню і думу й українських поетів,поширюється в літературі,обіймає всі ділянки української культури і виливається в формуванні української політичної думки й української національної ідеї.Відомо також,що українське національне відродження XIX віку не було відгороджене китайським муром від решти світу.Воно було українським резонансом і українським втіленням світового історичного процесу і світової історії.Це була епоха поширення визвольних ідей, кинутих у світ англійськими та французькими філософами і які прогриміли у Великій французькій Революції,коли падали застарілі уявлення про державний лад,про станову структуру суспільства.в умовах якого вільними людьми могли бути лише імущі,упривілейовані верстви.Натомісць поширились нові ідеї свободи людини і суверенітету народу.

Наступний вибух українських сил відбувся в подіях 1917 року.Далі - після Революції - в "Українському Ренесансі 20-х років" і українському націоналістичному русі 30-х років.

Сьогодні ми - сучасники і співтворці цього ж руху на новому етапі і в нових історичних обставинах.Український націоналістич-

ний рух НАБИРАЄ ОСТАТОЧНОГО СВОГО ІДЕЙНО-СВІТОГЛЯДОВОГО Й ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ОФОРМЛЕННЯ І ЗАВЕРШЕННЯ.

Відродження України в нашу добу поставлене на порядок денний усім ходом світової історії. Воно обумовлене потребами і неминучістю обнови і духового відродження людства. Свобода людини і народів - невідмінні умови світового історичного прогресу. Ця істина світобудови сьогодні не є в стані стихійного і неусвідомленого самоздійснення в історичному процесі. Це - політичні тези сьогоднішніх передових прогресивних сил людства, і носієм їх - не окремі люди чи партій, або поодинокі країни - це те, за що змагається сьогодні і до чого прагне весь світ проти сил реакції і гноблення. ОЗДОРОВЛЕННЯ І ВІДРОДЖЕННЯ ЛЮДСТВА НЕМОЖЛИВЕ БЕЗ ОЗДОРОВЛЕННЯ І ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІЙ.

Українська Революція стихійно наростає на ґрунті нинішньої української дійсности на Українських землях. І не випадково ляйтмотивом і генеральною лінією політики московсько-большевицьких окупантів на Україні сьогодні - посилена боротьба з українським визвольним рухом, і наголошується ідеологічна боротьба з ідеями українського націоналізму.

Українська Революція в формі Українського Відродження стає сьогодні домінуючою ідеєю також на еміґрації. Вона виявляється в процесі формування нової еліти Української Нації, також - в українській тузі за єдністю і внутрішнім упорядкованим замиренням на принципі національної солідарности і єдиного фронту проти спільного ворога. Усе, що виривається з цього фронту і бунтує, вносячи в домінуючу атмосферу нашого сьогодні нотки дисонансу, як би не ворохобилось і не метушилось, намагаючись блиснути своїм відокремленням, викликає враження чогось несучасного й анахронічного, і воно, безперечно, засуджене до ізолювання з українського світу і вимирання.

----

* *

*

Колись Донцов писав: "Макіявель каже, що політик повинен єднати в собі чесноти лева з чеснотами лиса, і що треба не ідеї, а характерів. Рішаючим чинником в історії є не знання, а характер, не програма, а особистість, не "що", лише "як". Спір про форми правління - словесний спір". ("Маса і Провід").

Чи не чуємо ми й сьогодні подібних заяв від деяких ідейних епігонів Донцова, і чи не бачимо запровадження цієї теорії в практиці одного політичного угруповання?

Був час, коли здавалось, що це - непорушні істини. Аджеж досвід большевицької партії в СССР і фашизму на Заході, здавалося, стверджував ці істини і ніби вказував, що лише в дотриманні тих засад шлях до влади і сили.

Сьогодні, в історичній перспективі, на досвіді і большевизму і фашизму, а також на досвіді нашого внутрішнього політичного життя ті істини підпали ревізії, і над їх "правдою" став знак великого запитання. Ті, що їх проголошують і практикують сьогодні, лише зайвий раз доказують, як глибоко закріпилась та хвороба і в наш орга-

нізм,і яких треба зусиль,щоб її викоріниити.

Наслідувачі модних ідей і концепцій "доби голодної,як вовчиця" забували про одну деталь: большевизм,крім поєднання чеснот лева з чеснотами лиса і наявности в своєму проводі людей з характером, мав до того ще й "ідею". І,власне,на ґрунті поширення соціялістичного руху виросли характери його провідників,а не з порожнечі. А до того ж,ці люди "з характером" мали ще й знання і чітку програму,які допомогли їм запалити своєю ідеєю мільйонові маси і повести їх за собою.

Чи мали наші послідовники Макіявелі таку ідею,такі знання і таку програму? Ні,вони її не мали,або мали лише в натяках і початках.І в цьому їхні невдачі,і крах,і теперішня криза.Вихід із кризи лише на шляху знайдення такої ідеї,яка б лягла в основу великого ідейно-політичного руху.Не останню ролю відіграє тут озброєння відповідною теорією і знанням та чітка і ясна програма.

Хіба не мають такої ідеї,таких знань і теорії,і такої програми наші політичні угруповання й партії? А приглядьмось по черзі до кожної з них.Візьмімо спочатку тих,кого насамперед тут мали на увазі.Отже,чи має таку ідею,таку теорію і програму "блискуче відокремлення"?

Нам скажуть: допустимо,що вони своєї ясної і чіткої теорії й програми не мають і кажуть,що "спір про форми правління - словесний спір",але ж ідею вони ж таки мають. Яку? А Українська Самостійна Соборна Держава. Чи ж досить цієї ідеї,щоб створити на ній великий ідейний рух? Український народ уже має державу.Яку? В цьому то й річ.Ідея мусить мати сьогодні щось більше.Вона повинна мати,насамперед,конкретний життєвий зміст.Щоби здійснити нашу мету,не досить змінити державний прапор. Позбутись окупанта - це лише початок справи.Але щоб і до цього початку добратись,потрібно мати щось більше,ніж ідею повалення окупанта через тотальне підкорення всіх і вся "провідницькій ідеї".Якби ідеї УССД вистачало,не існувало б в українському політичному світі політичних угруповань і партій і такого ж напруження поміж ними,яке маємо сьогодні.Отже,провідницька ідея в монопартійно-тотальній редакції для осягнення навіть першого завдання - повалення окупанта і здобуття самостійности України - не вистачальна. А в сучасних обставинах ця ідея зовсім не на місці і - шкідлива.

Тепер погляньмо,носіями яких ідей є інші політичні течії і партії. В журналі "Проблеми" читаємо:

> "Об'єднаний соціялістичний світ (УСДРП,УСР,УРП,УРДП) покликаний політично оформити велику частину українського населення,одну з основних його продукційних сил: говорячи символічно - Донбас,цебто,шари робітництва безвласницького і без власницьких хотінь"."Призначенням упорядкованого соціялізму буде дати тому безвласницькому робітництву українську державну ідею і оформити його в ім'я власної соціяльної правди в своєму державному домі".Така ідея соціялістичної партії - партії праці.
>
> Національно-Державний Союз і решта правих партій,в тому числі й гетьманці,мають,очевидно,репрезентувати власницьку, чи дрібно-власницьку селянську і міщансько-інтелігентську стихію".("Проблеми",липень 1947 р. "На шляху до впорядкування").

Де місце серед цих трьох політичних таборів (монопартійного "провідницького" націоналізму, соціялізму і правих партій) для ОУН під проводом полк. А. Мельника?

Дехто думає, що буде логічне злиття двох націоналістичних організацій (мельниківців і бандерівців) в одну організацію, як це сталося з соціялістами. На нашу думку, таке злиття буде "логічне" лише по спільній назві. Покищо, ідейна і політична відстань між ОУН під проводом полк. А. Мельника - з одного боку, і ОУНС під проводом Бандери - з другого - більша і принципово суттєвіша, між між ОУН (мельниківців) і, скажімо, УРДП.

Сподіатися злиття українських націоналістів із бандерівцями, це те саме, що сподіватися злиття демократичних соціялістів із большевиками, бо ж і ті й ті, мовляв, соціялісти. Як большевики дискредитували й опаплюжили ідею соціялізму, як ідею свободи і соціяльної справедливости і через це справжні ідейні соціялісти від большевиків відмежовуються, так само бандерівське "блискуче відокремлення" дискредитує і вбиває саму ідею українського націоналізму, як і ідею національної єдности і національної солідарности. І через це справжні ідейні націоналісти протиставляться і відмежовуються від бандерівського "блискучого відокремлення".

Розлам ОУН, помимо страшних своїх наслідків, має, проте, і свою позитивну сторону. Бандерівський відлам, який розійшовся з ОУН не лише в тактиці, а й у світогляді й ідеології, спричинився до прискорення процесу остаточного самовизначення українського націоналізму і ясного самоусвідомлення ним своєї істоти і свого історичного призначення. Сьогодні не існує двох українських націоналізмів - є лише один, і лише одна мусить бути, є і буде націоналістична організація.

*) Коли вони далі підуть шляхом ідеологічного зміновеховства і дотеперішньої тактики, -

В інтересі всього українства лежить, щоб бандерівське середовище остаточно викристалізувалось. Теперішній його ідеологічний і політичний стан нагадує якусь страшну вавилонську вежу, у якій є неорганічне змішання різних людських і ідеологічних елементів. Ідейні середовища придушені звичайними політичними спекулянтами, а асуспільні типи знищують своєю роботою все, що створює фанатизм жертвенних борців. Ідею націоналізму викинули зміновеховські ідеологи на смітник та прикрили її бур'яном чужих ідеологій. Злиття ОУН можливе тільки з ідейно настроєними і думаючими елементами бандерівського відламку, а не з "бандерівством", як таким. Українським ідейним націоналістам слід якнайшвидше відмежуватися від спекулянтів на ідеї українського націоналізму і фарисеїв української революції. Вони вже самі кілька разів від націоналізму відмежовувались і довели цим, що для них важлива не ідея та її здійснення, а влада. Влада, за яку вони готові боротися всіма засобами і всякою ціною - хоч би й ціною крови кращих українських людей і чести українського імени.

ОУН ПІД ПРОВОДОМ ПОЛК. А. МЕЛЬНИКА СТОЇТЬ НА ТАКИХ ІДЕОЛОГІЧНО-СВІТОГЛЯДОВИХ ТА ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНИХ ПОЗИЦІЯХ, ЯКІ НІКИМ НЕ ЗАСТУПЛЕНІ, І ТОМУ ВОНА НІ З КИМ НЕ МОЖЕ ЗЛИВАТИСЯ, А МОЖЕ ЛИШЕ З КИМОСІ СПІВПРАЦЮВАТИ. ВОНА МАЄ СВОЮ МІСІЮ В УКРАЇНСЬКОМУ СВІТІ, МІСІЮ, ІСТОРИЧНО ВИЗНАЧЕНУ, ЩО ПЕРЕРОСТАЄ ПРИЗНАЧЕННЯ ВСІХ ПЕРЕЛІЧЕНИХ ПАРТІЙ.

При перегляді всіх політичних партій,впадає в око те,що вони всі ідеологічно,світоглядово і політично будуються за вчорашніми зразками і пережитими поняттями минулого. Чи не пережиток сьогодні ідея монопартійної націоналістичної диктатури з тотальним усуненням усіх інших політичних течій? Так само й нашій українській дійсності зник ґрунт для організації політичного життя і проводу нації за принципом партій - політичних репрезентантів окремих кляс і станів.Ані сучасний стан,ані майбутній соціяльно-економічний лад не дає ніяких підстав для відродження кляс і різкого розмежування станів.Ніколи ще український народ не становив такої органічної цілости,як з погляду соціяльно-виробничих стосунків,так і з погляду морально-політичної єдности.Ніколи ще не була така популярна ідея єдности Української Нації. І тому ми стоїмо на принципі надпартійности,і в основу своєї ідеології кладемо не кляс,а націю.З цієї основи виростає і наша ідея,і наша програма.І з цього погляду ОУН - наймодерніший ідейно-політичний твір сучасности і завершення процесу оформлення суспільно-політичного розвою українського народу.ОУН - перспективний прообраз політичної організації української нації,яка прийде на зміну партійного розбиття і розпорошености політичних сил українського народу.

В процесі дальшої еволюції й організації державного життя,ролю репрезентантів окремих кляс і станів заступлять професійно-станові організації,а партії перебмуть на себе ролю світоглядового сформування українського.Будування партій на клясових та станових противенствах - є рецидиви і залишки марксизму.Цим шляхом іде большевизм.

ОУН - це центральне ядро в процесі кристалізації української духовости і носій основної провідної ідеї наших часів - ідеї відродження Української Нації,її цілости і єдности.

Ця ідея має глибоке історичне коріння і непроминаюче значення, вічне буття і вічний розвиток.Вона оперта на глибокому універсальному світогляді і нерушимих морально-етичних і духових вартостях. Лише вона,висуваючи принцип національного солідаризму,об'єднає всі елементи суспільства в одне органічне ціле і створить морально-політичну єдність українського народу.

Лише така ідея об'єднає всі найактивніші і найідейніші елементи суспільства в Організації,що стане мозком Нації,її духовим і політичним Проводом.

Мета цієї організації - не прийти до влади,щоб реалізувати свою партійну доктрину й програму і втиснути багатогранне життя нації в тоталітарні рямці одного напрямку.

Її мета - створити умови вільного вияву всіх творчих сил народу і скерувати їх на непроминаючу й універсальну МЕТУ - Відродження Нації й перетворення української ідеї Життя в дійсність.

Д-р Ю.В.

Д О Д Ж Е Р Е Л

За першої світової війни зголосилась Україна молодим ДОБРОВОЛЬЦЕМ у чужі лави. Несміливо й боязко підіймали юнацькі руки свій національний прапор угору, і душа неофітів збройного чину раділа хлоп'ячим захопленням від того, що романтична мрія про Україну перетворюється в чин. Леґендарний меч суворої й величної давнини, ступлений і зламаний на твердих черепах степових орд і по віках перекований на козацьку шаблю, в руках пізніх нащадків поливався кров'ю молодої невинної жертви і тужавів під стукіт маршу юних колон, що росли в полки, бриґади й армії: Кінець першої світової війни - це пролог української ґероїчної епопеї, співаної брязкотом кривавих битв, що сплелися лавровим вінком на блідому чолі смертельно зраненої України. Свій визвольний порив 1917-20 років завдячує український народ ґеніїві нової доби України - Ш е в ч е н к о в і. Під Крутами і Базаром переміг Шевченко - пробудник і провісник українського лоґосу, що був завмер і від нього почав жити й горіти вогненним стовпом волі. Сила Шевченкового духа врятувала Україну перед найбільшою небезпекою, яка народилась на боєвищах першої світової війни з духа XIX століття, очоленого ідеалами найбільшої щасливости, всесвітянства і братань під прапором соціяльних ідей і вселюдських утопій. Тут, понад голови своїх нащадків - всесвітянців, Шевченко гримів словами свого невмирущого Заповіту і домігся національного зриву і розриву національних кайданів саме в хвилину, коли підносилася щораз вище хвиля соціяльної свідомости, розливалася все ширше і заливала світ. Зрозуміло, українська нація заплатила духові часу величезну данину, однак факт, що найбільший скарб вона зберегла і не дала видерти собі його з душі, завдячує вона своєму Пророкові і тим, що зрозуміли його так безпосередньо і глибоко, як щиро і правдиво він висловлював своїм словом і життям долю і покликання свого народу.

Визвольний почин рр.1917-20 - це ЗБРОЙНИЙ пролог нової доби української історії і, як такий, зобов'язує українську національну свідомість о р г а н і ч н о. Аналіза успіхів і невдач того часу дає перевагу ОСТАННІМ і не дозволяє виправдувати їх об'єктивними обставинами понад міру їх дійсної питомої ваги. Дискусія на тему МОЖЛИВОСТЕЙ засновується на УМОВНИХ моментах і мусить імпровізувати різні передумови для усновання бажаних наслідків, що за даної історичної дійсности - як з погляду зовнішнього становища та силових потенціялів ворожого українській ідеї світу, так і внутрішньої структури національного життя та духового і політично-суспільного формату української людини, - не могли мати місця. Пересадний критицизм у відношенні до минувшини насилує дослід своїми тенденціями сучасности, і в наслідку ж неможливе відтворення вірного її образу, цебто, ствердження ДІЙСНИХ прикмет і ДІЙСНИХ помилок, які творять власне обличчя української правди на відповідному етапі історичного буття нації. Цю непідроблену і нестилізовану для певної мети ДІЙСНІСТЬ учорашнього дня треба сприйняти кожній сучасності в свою свідомість і з неї засвоїти собі найцінніші первні, а все неґативне і деструктивне ВІДКИНУТИ. Поквапність осуду і пристрасний нахил стати СУДДЕЮ над минувшиною з правила призводить до крайностей неґації, при одночасному обожуванні своєї сучасности і себе самого. ДІЯЛЕКТИКА НЕДОЦІНУ Й ПЕРЕЦІНУ - звичайний наслідок такого становища, в основі своїй несправедливого і тим самим НЕЕТИЧНОГО. Морально визначене відношення до своєї

бувальщини має за мету відкриття БУДУЮЧИХ первнів і вартостей її з погляду актуальности сучасного життя,а в ніякому випадку не сміє воно керуватися патологічною ненавистю і непереможною розкішшю поменшувати і плюгавити своїх предків.Ґеніяльне,величне і вартісне треба впіймати інтуїцією і відчути органічно,для чого ніколи не потрібно тенденційно знижувати рівень тла і середовища,на якому і з якого справжні величини росли і виросли.

Скромний початковий порив визвольних років українського державного відродження був овіяний романтичним подувом першої весни,оповитий хлоп'ячою ще душею несміливих юнацьких мрій - іти козацьким походом лицаря на мітичного ворога - змія,щоб убити його і визволити чарівну бранку - свою полонену матір - Україну,з холодної печери - тюрми. Щирість і безпосередність цього пориву,завірена любов'ю молодого серця і посвідчена жертвою крови сміливого героя - становить досягнення невмирущої ідейної сили,яка своєю кришталевою чистотою національного етосу забезпечена раз назавжди від усякого підозріння й сумніву.В цьому значенні програний бій за українську волю і державність в роках 1917-20 - це велика виграна боці УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ,яка в той час святкує великий день свого пробудження,врочисту хвилину голосної збройної заяви своєї волі перед світом і пам'ятний момент своєї самосвідомости і особливости.Після тристалітньої перерви визвольний чин зв'язує кров'ю розірвані вогнища української державности знов у живу цілість.Дарма,що відроджена українська держава впала після короткого існування під ударами історичних ворогів - не вдається вже загасити запаленого роком 1917-м визвольного вогню в українській свідомості,яка оформлюється в майбутнє,як НАЦІОНАЛЬНО-РЕВОЛЮЦІЙНА СВІДОМІСТЬ і здобуває собі в українському світі право ДОМІНАНТИ - ЗАСАДИ ПОЛІТИЧНОГО ДУМАННЯ.

Оформлення,проголошення і чинне культивування волової ідеї національної революції належить УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛІЗМОВІ,що МУСІВ прийти на чергу дійсности порядком ОРГАНІЧНОГО народження з надрів ВИЗВОЛЬНОГО ЗРИВУ 1917-20 рр. і піднятися до великого і відповідального завдання - організатора і здійсника постулятів визвольно-державницької думки шляхом систематичної дії.Тим способом вилонюється з української дійсности нова жива форма - ДУХОВО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ в постаті Організації Українських Націоналістів,який здобуває собі ступнево щораз ширший ґрунт в українській дійсності та згодом висувається на передовий плян у житті українського світу.

Д о б а,що в ній зростав і формувався світоглядово і політично цей рух українського самостійництва,є глибоким зривом-переворотом світоглядового думання і політичного діяння в горнилі великих народів европейського суходолу.Дух тієї доби заполонював стихійно людську думку,тому не можна заперечити певного його впливу в процесі формування і кристалізування окремих позицій українського націоналізму.Однак,бачучи цей природній вплив замітних явищ світового життя,не вільно перебільшувати його і вважати,за методою ворогів усякої націоналістичної думки,український націоналізм відбитком чужих ідей і політично-соціяльних настанов.Навпаки,оригінальний характер власної духовости і традицій політичного думання (Шевченко-Міхновський) зазначені в українському націоналізмі яскраво і здецидовано,і роблять його законним явищем українського життєвого ґрунту.

Новина,яку приніс із собою український націоналізм - це була ДУХОВА СОБОРНІСТЬ УКРАЇНСТВА,програмово вивершена в ідеї Українськ кої Соборної Самостійної Держави. Практичною п'ятнадцятилітньою діяльністю самостійницького націоналістичноготруху ця засада стала загальним ідейним добром свідомого українства і являє нині основу думання і діяння всіх українських світоглядових формацій,політичних партій чи груп.Вперта постава націоналістичного руху домоглася в цьому відношенні після літ праці тієї односги і згоди, яка сталася сьогодні вже ОСНОВНИМ ПЕРВНЕМ ПОЛІТИЧНОЇ ПРИРОДИ УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ.

Позиція певної супремації націоналізму в політичному середовищі українців привела до переросту культу провідництва в практиці життя та до занедбання деяких,очевидно неважливих,моментів,що згодом виявилось у катастрофально задуманому розколі в рядах націоналістичного руху.

Ідейно виправдане перебрання на себе повної відповідальности за цілість національного життя включно з головним моментом визволення зобов'язувало цей рух передусім до вияву чину,жертвенности і відданої служби національній ідеї,до сторожі над чистотою українського думання,зокрема в політичному житті,а ніколи до АПРІОРНОГО ПРЕРОҐОВАННЯ СОБІ ВСІХ КОМПЕТЕНЦІЙ РЕАЛЬНОЇ ВЛАДИ. Порядком нагальної честолюбности власне цей момент БЕЗОГЛЯДНОГО КРИТИЦИЗМУ проступав на практиці особливо енергійно і виключно.Хибне розуміння провідницької засади дало з часом крайньо деструктивні наслідки і довело не тільки до розколу серед цього самого середовища,в якому ВІРНІСТЬ,ДИСЦИПЛІНА,ВІДДАНІСТЬ І ДОВІР'Я конституали духовий етос члена і учасника того середовища - націоналіста,а й до трагічної проекції цього розколу й на загальне суспільне і політичне життя.Факт самого бунту та його потворне обличчя перекреслюють одним брутальним рухом змовницького ножа перґаміновий сувій моральних заповідей українського життя і являють собою заперечення елементарного почуття людської гідности та блюзнірський насміх над вимогами товариської культури і кодексу лицарської чести.Доконаний злочин на доброму імені українського націоналізму поставив, і сьогодні ЩЕ НАСТИРЛИВІШЕ ставить на порядок дня кардинальне питання УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ,як ЕМБРІОНУ нашого державного відродження і національного життя.За ґучним,імперативним проголошуванням і культивуванням МАСОВО політичних гасел і світоглядових істин, український націоналізм не добачав РЕАЛЬНОЇ ЛЮДИНИ,її вдачі,нахилів і дрімаючих пристрастей,бо він повірив,що саме засвоєння проголошуваних засад пам'ятю самопливом уже сформує людський характер у найкращій,ідеальній постаті.Цей недогляд можна записати на рахунок доброї волі і довір'я тільки умовно,бо дійсність людська,обнажена другою світовою війною,не випадкова,і зумовлена не тільки моментом воєнного хаосу і надзвичайних стимулів,що ходом воєнних дій знаходять собі місце,але вона,як виявляється у світлі фактів і біжучих дослідів,є структуральна,органічно ї глибоко буттєва. Свідомість потреби відкрити правду про людину є наказом сучасности,щоб не будувати суспільної правди на фальшивому ґрунті і не обманювати себе довірливим поглядом на вроджену шляхетність людини тоді,коли вона в дійсності інколи навіть не здібна бути пересічною твариною.

До другої світової війни підійшло українство з великими надіями і свідомими вимогами стати в лави безпосередніх учасників змагу

за власну справу.Швидко,одначе,виявилося,що згадані надії не базувалися на правильній розцінці реальних ситуацій і були помилкою з боку фактичних інтенцій головних потуг гіганського змагу.Вони виключали кожного претендента з арени змагу,присуджуючи йому заздалегідь ролю слуги і,в найкращому випадку,помічника,без будьяких зобов'язань супроти нього.Дійсність диктувала ОДНОДУШНУ ПОСТАВУ НАЦІЇ - ПЕРЕТРИВАТИ ГРІЗНИЙ ЧАС І БЕРЕГТИ СВІЙ БІОЛОГІЧНИЙ МАСИВ, що був загрожений велетенськими кліщами двох тоталізмів.Виконати цей постулят перешкодила собі сама нація,яка не знайшла в собі досить гарту вгамувати свої честолюбиві посяги і не йти на приману отрути,кидану їй в різній обгортці ехидним ворогом то з права, то зліва.В наслідок цього,вийшов український народ із другої світової війни може найбільше обезсилений і обезкровлений з усіх народів світу.Та найбільша трагедія його пишеться злочином БУНТУ І ЗРАДИ в лоні найпотужнішої формації українського народу в його боротьбі за свою державу - в лоні націоналістичного руху.Ця трагедія заторкує в с ю н а ц і ю,і вона мусить вивершитись надзвичайним зусиллям усього народу до оздоровлення і нормалізації біжучого громадського життя,що його треба оперти на ЕТИЧНИХ ВАРТОСТЯХ ВІЧНОЇ ЛЮДИНИ.

Розкол серед згадуваного середовища означає вияв традиційного українського двоєдушшя,двополости вдачі,поляризації основних первнів української духової життєвої субстанції.Цей бій мусить бути переведений,а переможець у ньому має бути не рідний Ариман,а рідний Ормузд. Якого ІДЕЙНОГО напруження треба Ормуздові,якої з'ярок ДУХА,щоб перемогти противника,який чинить насправді волю стороннього ворога і готує йому доступ до тих людських душ у нашій Батьківщині,до яких він ще до цього часу не дійшов.Здобувати ці рідні для української ідеї душі - це наше сучасне першорядне завдання, що мусить поглибити свій ЕТОС лицарською честю,просвітити свій ЕЙДОС мудрістю життя і запалити свій ЕРОС - чистим патосом свободи і творчости.Не пропаганда - шлях до людської душі,але пробудження в ній відгуку на все шляхетне і високе.

Доба добігає до розв'язки.Зарисовується на землі найбільший в її історії змаг.Готуватись до нього треба ДУХОМ і бути готовим ПОВНОЮ ЛЮДИНОЮ,що з'єднала в своїй душі глузд землі і міт неба.Це заповідь нової релігійности,яка єдино на потребі людям і народам за наших часів озвіріння і глибокого занепаду.Це велике завдання ставить історія українському генієві.Він уприймав таємниці цей загад її,і наказ розв'яже його мірою найбільшого творчого зусилля і моральної краси.

ГЕРОЇЧНА ДОБА для нас,справді,лише починається.Оновлення міту героя в людській душі - гідний ідеал людського духа.Нова релігійність зродилась на руїнах світоглядових війн і світових революцій,як відповідь Бога сатані.Як завжди,воля найвидих потуг пливе жилами людського тіла і здійснюється в містичних теремах людської душі.Якою мірою і питомою вагою на терезах світу внявиться українська правда - це питання творчої сили УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ ЖИТТЯ. Нею треба озброїтися і з неї добути заповіді для бойового прапору,під яким Україна піде в найбільший похід-змаг,у якому боротися будуть усі сили добра і зла за перемогу нового життя.Наперед треба,одначе,пізнати ворога В СОБІ і перемогти його у власних рядах, бо він найбільш небезпечний союзник і висланець вождя темних сил світу.Не легке завдання самопізнання й наведення ладу у власних

думках,прагненнях і почуваннях. Важка,а може й недосяжна теж мрія в сучасних умовах українського РОЗСІЯННЯ і насильного зрушення народніх мас із споконвіку рідної землі,знайти доступ до розпорошених світом українських душ із своєю проповіддю. Тим більше пекучою стає потреба говорити до них ПРАВДАМИ НОВОЇ ВІРИ і кувати зброю духа вогнем релігійного горіння.Українська соборність,висунута епілогом першої світової війни,зазнала ходом другої важких ударів, і стала сьогодні розколота перед СОВІСТЮ живучих українців,як виклик,докір і смертельна небезпека. ЄДИНА УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЖИТТЯ неможлива в хаосі двоєдушности української людини,тому грядучий духовий подвиг єдности лежить повинністю на українському націоналізмі, в рядах якого вняавився ПЕРВОРОДНИЙ ГРІХ української природи могутньо і нищівно. Перемогти його ДООСНОВНО - передумова виходу України в світ у поставі моральної сили і чести.

Шлях здоров'я,духової сили і етичної великости простелений широко і відчинений навстіж у майбутнє.Єдина передумова вступити на нього - це ВІДВАГА і почуття САМОПЕВНОСТИ - витримати страшний тиск САМОТИ і СУМНІВУ в свої творчі здібності.Бо бути героєм найтяжче,для цього треба глибокої ПОКОРИ перед волею Провидіння і готовости не жадати і чекати за свій подвиг ніякої заплати і признання. Україна сьогодні в становищі самотника,який може піти шляхом найбільших небезпек за ціну відваги героя,який думає тільки про повинний подвиг,а не про принадні його овочі.Геройство - це найдосконаліший овоч життя,отже,має в собі первень його творчої сутности,а з тим надію життєвої невмирущости.

Доля нації - в душі української людини.Ніхто не має права виключати брата по крові від імени носія української долі.Хіба лише один Каїн,але він своїм братовбивством виключив себе сам із кола великої сім'ї.Хто ж блукає з тавром однодумства на своєму чолі і боронить Каїна,нехай робить це мужньо,або нехай має відвагу осудити себе перед власною совістю і перейти в ряди поборників братовбивства і духа руїни.

Україна чекає нового втілення свого логосу.Її грядущий Месія не прийде там,де чекають спасіння,він внаявиться між тими,що готові діяти,творити і жертвувати іменем УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ ЖИТТЯ для будучности світлої України.

(З матеріялів Ш-го ВЗУН'у.Серпень 1947 р.).

Д.ШУМЕНКО

ЗА ТВОРЦІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЙСНОСТИ

Перше,ніж анґажуватися в політичному житті і взяти на себе ролю проводу,слід завоювати собі МОРАЛЬНЕ ПРАВО говорити іменем народу чи еліти до збірноти,моральне право нею керувати та вести відповідним шляхом до мети.Цього ніяк не можна зробити,поминаючи себе самого.Треба придивитись до себе,ПІЗНАТИ,насамперед,себе самого,ПЕРЕБУДУВАТИ,якщо треба,свою власну духовість,ВИРОБИТИ в собі відповідне духове наставлення,і з себе самого виробити зразок-ОДИНИЦЮ - і тоді братися за виховання інших і за перебудову всієї збірноти.Одиниця - зразок для всього суспільства.Від себе - до збірноти.Така найперша вимога перед тими,хто почуває на собі моральну відповідальність - узяти на свої плечі долю найбільшої спільноти - нації.

Теза,яку висуває сьогодні життя в цьому хаосі переходової доби, звучить справді категорично: БОРОТИСЬ НЕ ПО-ВЧОРАШНЬОМУ і БУТИ СИЛЬНИМ. Цю вимогу - жорстоку і невблаганну вимогу сучасности - мусимо виконати,або зійти з кону історії і дати місце іншим - сильнішим.Боротись по-новому це значить не повторювати помилок і гріхів минулого.Бути сильним - це один шлях і для нас,як і для леґендарного Антея: стояти обома ногами на власному ґрунті - мати постійний контакт із нашою матір'ю - Землею,пити з її цілющих джерел і плекати в собі ті духові й моральні якості,якими володіли представники наших предків...

ЗА НОВИХ умов боротись ПО-НОВОМУ зможуть лише НОВІ ЛЮДИ.Кожна нова доба проходить під знаком якогось ідейно-світоглядового і політичного руху,і висуває своїх передовиків і піонерів.Це люди особливого типу й особливої вдачі.Вони - носії нового світогляду і нової моралі.Вони - живе втілення нової епохи і її творчости.

В нашу добу і в нашій українській дійсності тим рухом є український націоналізм,а тими новими людьми є борці за відродження української нації.Ті,що творять культ героїчної української духовости і нового активного життя,культ нових,сильних бойових людей і тих ідей,які мають відродити і оновити життя всієї нації і зробити її сильною й великою.Світогляд та ідеологія українського націоналізму підносить нас на високий ступінь борців за ідеал такої сильної України,і скеровує всю нашу волю в цьому напрямі.

Усім цим ми є запереченням ідеології "смерда" і матеріялістичного розуміння життя,як заспокоєння лише потреб шлунку.Український нарід не є народом смердів.Історик В.Доманицький якось писав: "Почавши з ролі промисловців,чумаків,риболовів,добичників,козацтво помалу дійшло до ролі оборонців віри православної".У створених піснях та думах цього козацького періоду нашої історії,перед нами проходить героїчне покоління лицарів-борців за Україну і носіїв тієї моралі,що й сьогодні світить нам і підносить нас до вищих ідеалів. Ідеологія українського націоналізму - це дальший розвиток тих духових і моральних вартостей,вироблених у боротьбі на важкому і кривавому шляху нації.Ми хочемо йти далі і вище.Бо й справді,"дорога життя спинається вгору,дорога смерти спадає вниз".Воля тих,хто йде вгору,стисло висловлена в кількох пунктах,що ми їх маємо нині перед собою в журналі "Розбудова нації".Подаємо їх,як вихідні пункти наших міркувань на тему про творців нової української дійсности.

1. "ТИ ЧОЛОВІК,ДОКИ ПРАГНЕШ УГОРУ". Іти вгору може лише людина, яка має високу мету і шляхетні ідеали.Шляхетна справа ушляхетнює й нешляхетну людину.Ти чоловік і шляхетна людина,якщо маєш таку мету і такі ідеали.Не обмежуй і не збіднюй свого життя своїми маленькими еґоїстичними інтересами,які тягнуть тебе вниз і до упадку. Будь живою людиною.Став собі,як ідеал,таке життя,якого благав і яким жив наш національний ґеній і пророк."Не дай спати ходячому, серцем завмирати,і гнилою колодою по світу валятись,а дай ЖИТИ, серцем жити і людей любити..." Ти чоловік і ти йдеш угору,коли любиш Україну й українську людину,і живеш для неї...

2. "ТВОРИ СЕБЕ САМ". Відродження нації - відродження людини.Щоб збудувати велику і могутню Україну,мусимо спершу збудувати самих себе.Відродитися зможемо лише власною волею і власним трудом.Людина справді сама себе творить.Якщо не видобудемо сили самі з себе, ніхто нам тієї сили зовні не вкладе і не подарує.

Щоб творити себе,мусимо мати перед собою зразок української людини - героїчної людини нашого часу,з твердим,загартованим характером і ясним світоглядом.В наших умовах,справді,боротьба за світогляд - боротьба за українську державу.

Справжній викінчений світогляд здобувається зусиллям думки і духовим наставленням.Правда не проста.Дуже часто за правду вважається те,що найбільше вбито в голову... Жива творча індивідуальність постійно шукає справжньої своєї правди.Про Хвильового говорили: "Воістину Хвильовий: сам хвилюється і всіх хвилює".Була це справді постійно хвилююча натура,яка шукала правди життя і не мала охоти бути гнилою колодою,продуктом чужої пропаґанди і чужого світогляду.Йому закидали: "Який же ти революціонер,коли в тебе "кололось я"? На це Хвильовий відповідав: "Коли ти просвітянська колода,то,звичайно,без сокири ще вік пролежиш.Але коли ти людина,то "буття визначає твою свідомість"."Коли ти революціонер,ти не раз розколеш своє "я". Але коли ти обиватель і служиш, припустім,у якомусь департаменті,то хоч ти об'єктивно й маєш тенденцію бути царем природи,але суб'єктивно ти - гоголівський герой. Справа тільки в тому: чи бути тобі Акакієм Акакієвичем,чи держимордою.Тут маєш вибір..."

3. "БУДЬ ТВЕРДИЙ ДО СЕБЕ Й БУДЕШ СПРАВЕДЛИВИЙ". Плекай у собі дух постійного поготівля і готовости до боротьби з усім,що розкладає нас ззовні і з середини.Тримай свою душу завжди у формі. Хто віддається ослабленню,оспалості й охлялості,той стає здобиччю ворога.Стережись усяких проявів слабости.Огортай себе могутнім крицевим панцером моральної дисципліни.Будь відпорним на всі спокуси світу."Не дай себе залякати порожнім словам,хай не відвернуть вони тебе від твоїх власних добрих замірів,що ти їх собі виробив".(Пітагор). Ні змінливі настрої оточення,перед якими угинається позбавлена шляхетности думка слабої людини,ні модні течії "громадської думки",ані "дух часу" не мусять збити тебе з шляху.

4. "НЕ РОБИ З СЕБЕ ПРЕДМЕТУ ВЛАСНОЇ ЛЮБОВИ і звільнишся від вічного страху за себе,що є твоїм щоденним гостем". В собі люби Україну і в Україні люби й увіковічнюй себе.Служба великій справі незалежна від страхіть,що вона несе з собою.

5. "УБИЙ ВСЕ,ЩО ХОЧЕ ТВОГО УПАДКУ Й ЗНИЩЕННЯ". Уникай прив'язання до малого.Погорджуй миром і спокоєм.Стережися всього,що може приспати тебе і ослабити. Пасивність - прикмета рабства.

6. "НА СВІТІ ТИ НЕ САМ - ДИВИСЯ,СЛУХАЙ І ПОСТІЙНО ПІЗНАВАЙ,ЩОБИ ТИ НЕ ЗУПИНИВСЯ ПЕРЕДЧАСНО". Те,що здобуто іншими,зроби своїм надбанням,закріпи і здобувай більше.Будь міцною й нерозривною ланкою "живих і мертвих,і ненароджених земляків своїх",що йдуть уперед у велике Майбутнє.

7. "ЗДОБУВАЙ СВІТ СВІТЛОМ І ДУХОМ,бо темнота потрібна для смерти,спокій для тіла". Вбирай у себе все світле й ідеальне - воно зміцнює твій дух і є твоєю силою й твоєю зброєю.Знай і гордись: українці були,є й будуть носіями високолюдських,високоідеальних і глибоковиховуючих ідеалів для всього людства.Будь лицарем духа і світла.Май погорду до тих,хто несе у світ темноту і дбає лише про спокій для тіла та йде дорогою смерти.Будь суворий і гнівний до земляків своїх,які заради матеріяльних благ і "лакомства нещасного" порушили заповіді нашого Бога,забули послух і

дисципліну,втратили моральний гарт і лицарську честь нашого козацького роду і забажали вертатися з шляху служби ідеалам до єгипетських казанів із м'ясом та нагаєм поганячів.

8. "ЗАПАЛЮЙ ДОВКОЛА ЖАР СВОБОДИ І ПОДАЙ РУКУ ТИМ,ЩО МАЮТЬ ТУГУ ЗА ЛЕТОМ". Нам потрібні люди.Не всі народжуються з однаковими дарами природи,та кожна людина має в собі невичерпні джерела духа і можливостей.Одні їх використовують,інші марнують.Хто хвилево впав, той може підвестися.Подай такому руку і запали його холодне серце вогнем своєї любови і жаром свободи та лету.

9. "НЕ ПІДДАВАЙСЯ І КОЛИ ТИ РОЗП'ЯТИЙ". Будь,як той Байда на гаку,або як інші запорізькі лицарі,яких не могли зігнути ані зломити ні залізо,ні золото.Будь,як Тарас Шевченко,який на всі муки й кару,мав одну відповідь: "Караюсь,мучусь,але не каюсь!" Будь,як твій Народ-Прометей,якому вороги щодень Божий "розбивають серце, та не вип'ють живучої,гарячої крови" й "воно знову оживає,і знову говорить..."

10. "РАДІЙ,ЩО ТИ Є І ЩО ШЛЯХ ТВІЙ НЕ СКІНЧЕНИЙ". Бо тобі випала честь зробити те,що не встигли і не змогли зробити твої попередники.Бо ти несеш добро і світло у світ і твоє гасло: не даром прожити на світі...

НА РУЇНАХ СТАРОГО СВІТУ,ГНИЛОЇ "СМЕРДІВСЬКОЇ" МОРАЛІ І КОРОТКОЗОРИХ ІДЕЙОК УСТАЄШ ТИ - ГЕРОЙ НАШОГО ЧАСУ.

Так звучить наказ нашого духа і нашої епохи.Такий наш світогляд,наша ідеологія і такі НАШІ ПОЗИЦІЇ. Такий наш ідеал людини і суспільства. Наш ідеал - ідеал нової справжньої людини - творця нової української дійсности.Наш Ідеал - об'єднана одним духом,однією мораллю і однією політичною метою тверда і міцно сформована суспільність.Ми за такі ідеї,які організують життя і вчинки мільйонів,указують правила їх поступування,формують звичаї,указують шлях,що веде нас угору,до справжнього життя.

Ми проти тих ідей,які ведуть не до консолідації суспільства,а до його розриву,розпорошення,анархізації й загибелі.

<u>ГР.ЧУПРИНКА</u>

<u>Б А Й Д А</u>

(Історична поема).

I

До великої покари
На розпутті при дорозі,
Судять Байду яничари
В Золотім Галатськім Розі.

Суд скінчився. - Хлопці,гайда! -
Мовив сам султан турецький:
- Люту смерть хай прийме Байда,
Князь-отаман Вишневецький!.

Так скатуйте розбишаку,
Щоб почула і забула

Україна з переляку
І дорогу до Стамбула.

Хай почує вся отара
Гайдамаків запоріжських,
Що чекає й їх та кара
На плящах Золоторіжських!

"Смерть йому!" - кати гукнули.
Змовчав Байда перед горем,
Тільки іскри промайнули
В грізнім погляді суворім...

Тут взяли його наскоком
Яничари злісні й грізні,
Й почепили правим боком
Та на гак товстий,залізний.

П

Гей,не гнись,могутня спино,
Не зломись,моє ребро!
Ти прощай,прощай,Вкраїно,
Ти прощай,старий Дніпро!

Хай же турок не вчуває,
Як терплю я муки й глум...
І старий козак співає,
Розганяє біль і сум.

Оддає він Богу дяку,
Що досяг цього вінця,
Що не знав ніколи ляку
За Вкраїну до кінця.

Тут до нього кат нагнувся,
Щоб надати більше мук,
Байда хутко стріпонувся,
І вхопив од турка лук,

І тремтячими руками
У султана навдалу
Понад злісними катами
Він пустив свою стрілу.

Та пропав задармо замах,
Бо в очах маріла мла,
І в руках,в кривавих плямах,
Посковзнулася стріла!..

Через три дні він скінчився,
Як дійшов до серця крюк,
Та терплячим залишився,
Аж до смерти серед мук.

А як турки прибирали
В яму з крюку мертв'яка,
В ту сторінку поглядали,
Що вродила козака.

Проф.Г.ВАЩЕНКО

ІДЕАЛ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ПІСНІ

Ідеал людини,властивий певному народові,відбивається в його побуті,творах письменства,народній творчості.Між усіма цими формами вияву розуміння ідеалу людини є міцний зв'язок.Найвиразніша з них,безперечно,народня творчість.Вона виявляє саму душу народніх мас,тоді,коли письменство БЕЗПОСЕРЕДНЬО віддзеркалює погляди окремих авторів і тільки посередньо воно виявляє властивості народу.Щодо українського традиційного ідеалу людини,то він найяскравіше відбивається в українській народній пісні.

Відомо,що українська пісня своїм змістом,багатством,глибиною і різноманітністю переживань,відбитих у ній,красою й мелодійністю посідає одно з перших місць серед пісень народів світу.Саме вона підтримує свідомість національної єдности українського народу,любов до батьківщини й пошану до себе.

Багато відомих українських діячів стали такими завдяки народній пісні.Тому Шевченко й каже:

Наша пісня,наша дума
Не вмре,не загине.
Ось де,люди,наша слава,
Слава України".

Характеристична особливість світогляду нашого народу,як вона відбилася в народній пісні,є високий ідеалізм на релігійній основі.В ідеальному образі людини передусім підкреслюються високі властивості душі.Це навіть видно в піснях про кохання,про що буде мова нижче.

Ідеальна людина,насамперед – глибоко релігійна.Релігійним духом перейняті передусім обрядові пісні,як,наприклад,колядки,щедрівки,пісні весільні.Але й інші пісні часто відбивають релігійні настрої й світогляд українця.

Особливо характеристичні з цього погляду історичні думи і псальми.Як відомо,історичні думи створені були в один із найбільш драматичних моментів історії українського народу.В них релігійне почуття,віра й надія на Бога підносяться до рівня полум'яного пафосу. ("Дума про бурю на Чорному морі","Про Марусю Богуславку", "Невольничі плачі" та інші).

Отже,так само,як і письменники Київської Русі,українська народня пісня визнає за найважливішу рису людини міцну віру в Бога.Звідси здоровий оптимізм українця.Бог єсть Найвища Правда,і тому правда переможе,як в особистому,так і в громадському житті.Здоровий оптимізм поєднується з мужністю ,здібністю сміливо дивитися в вічі смерті.

А чи пан,чи пропав –
Вдруге не вмирати!

Висока мужність українця підтримується й вірою в безсмертя людської душі,в царство небесне,що уготоване для тих,хто виконує волю Божу.На цьому засновується християнський ідеалізм,перевага благ духових над благами матеріяльними.

Українська пісня цілком в дусі євангельської науки відзначає велику силу щирого покаяння. В думі "Буря на Чорному морі" яскраво змальовується картина морської бурі, що ось-ось затопить корабель із козаками. Аж тут виступає Олексій Попович і просить козаків, щоб вони вкинули його в море, бо він - великий грішник і через нього загибель загрожує козакам. Щиросердне каяття врятовує Олексія Поповича і всіх козаків.

Крім глибокої релігійности, українця характеризує щирий патріотизм. В душі його органічно поєднана глибока віра в Бога і любов до "народу християнського". Для нього Бог і Батьківщина - найвищі блага.

Український лицар живе для Батьківщини: він завжди готовий віддати за неї своє життя. Найдорожче для нього - лицарська честь і слава.

...Як злетілися орли
Чайки рятувати,
Слави здобувати...

співається в бойовій козацькій пісні. В другій пісні козаки бажають:

Нехай піде наша слава
Поміж лицарями.

Такі настрої властиві не лише козакам, а й їхнім матерям і сестрам.

Тією ж палкою любов'ю до України, рішучістю битись за неї до останньої краплі крови пройняті й сучасні стрілецькі пісні. Складались вони в обставинах запеклих боїв. Автори їх, здебільшого, невідомі, як невідомі й автори старих народніх пісень. Подібно до старих козацьких дум та історичних пісень, сучасні стрілецькі пісні закликають нарід боронити рідний край.

Хто живий - вставай боронити край,
Вкритий огнем і мерцями,
Не буде тобі сумно в боротьбі
Між січовими стрільцями.

Лютий кат прийшов, проливати кров,
Взяти народ наш в неволю,
І море сліз у край приніс,
Розбій, смерть і недолю.

У боротьбі "з лютим катом" беруть участь не лише козаки, а й героїні - дівчата.

Хто там іде і вперед веде?
Диво: це наші дівчата.
Личко, як мак, кругом козак,
Душа стрілецька, завзята.

В боротьбі за рідний край виявляється, чого варта людина:

Приходить час, приходить час,
Нехай же кожний скаже з вас,
Чи він народу вірний син,
Чи тільки раб поганий він.

І де він стане? Чи до тих,
Що в путах вік сидять гидких,

Що край,нарід свій продають
Врагам,що кров із нього п'ють.

А чи до сміливих борців,
Що серед бур похмурих днів
За рідний край,за нарід свій,
За долю й волю йдуть у бій.

Приходить час,зайнявсь вже світ,
Вільним душам вже шле привіт,
Озвіться всі,хто є навкруг,
Хто з вас є раб,хто волі друг!.

Боротьба за рідний край кривава і тяжка: вона вимагає багато жертв і страждань.Але ні смерть,ні великі невдачі не зупиняють героїчної боротьби кращих синів України за волю,що точиться вже століття.

Такими настроями пройнята,між іншим,пісня про відхід нашого війська за Збруч під час боротьби з поляками:

Ой,та зажурились стрільці січовії,
Як Збруч-річку проходили.
Скільки то народу впало за свободу,
Встоятись не було сили.

Ой,та зажурились стрільці січовії,
Стали дрібні сльози лити;
Буде лях проклятий батьками орати,
Матерями волочити.

Ой,не тішся,ляше,
Що по Збруч - це ваше:
Вернуться ще тії стрільці січовії,
Задрижать ще Краків і Варшава.

Борці за Україну знають,що ідея волі Батьківщини не вмре,і що ворог "лицаря уб'є - думка ожиє між січовими стрільцями".Знають вони й те,що український нарід не забуде своїх героїв:

Довкруги могили
Трава зеленіє,
А в могилі спочивають
Стрільці січовії.
Спіть,рідні вірлята,
Хоч темная хата:
Вам весною хрест вквітчають
Вкраїнські дівчата.

Вкраїнські дівчата,
Вкраїнськії діти,
Буде пісня вам на славу
В полі гомоніти.

Буде гомоніти,
Та буде казати,
Що вас Бог благословляє
І Вкраїна-мати.

Боротьба за віру й Батьківщину не мусить бути лише виявом хвилевого афекту,що скоро згасає.Справжній український лицар твердий,як криця у своїй відданості Богові й Батьківщині.Зразком такої

твердости - Байда. Це мужній і непідкупний патріот. Ніщо його не може спокусити на зраду Україні. Коли султан турецький каже йому:

Годі тобі, Байдо,
Байдо, байдувати,
Сватай мою дочку
Та йди царювати, -

Байда відповідає:

Твоя дочка поганая,
Віра твоя, царю,
Царю, проклятая.

Він знає, що його чекає за цю відповідь, але іншої не дозволяє йому дати лицарська честь.

Такий же твердий і мужній український патріот - Морозенко, що героїчно загинув у нерівній борні з татарами. Вороги знали, що найдорожче для Морозенка, - Україна, і тому, замучивши його, вирвавши у нього живцем серце, вони вже мертвого поставили його на Савур-могилу:

Дивись тепер, Морозенку,
На свою Вкраїну...

Коли найбільша чеснота українця - безмежна вірність Богові і Батьківщині, то найбільша ганьба для нього - зрада вірі й Україні. Нема нічого огиднішого для українця, як "потурнак", що зрадив вірі батьків ізза "лакомства нещасного".

З великою огидою й ненавистю змальовується тип "потурнака" в наших думах і невільницьких плачах, як бусурменський пес, як лютий кат своїх братів по крові. Маруся Богуславка, що потрапила в турецьку неволю і стала жінкою турка, сама усвідомлює свою провину й спокутує її тим, що визволяє з в'язниці українських невільників.

З огидою й ненавистю ставився наш нарід і до тих, хто переходив на бік поляків. Таким типовим зрадником був, між іншим, Сава Чалий, якого покарали смертю його бувші товариші, українські козаки.

Любов до батьківщини особливо гостро відчувається в розлуці з нею, а найгостріше - в неволі. Гострою тугою за рідним краєм пройняті невільницькі плачі. Бідні невільники згадують

Про тихі води, ясні зорі,
Про люд хрещений,

і весь час линуть думкою на Україну.

Українська пісня високо ставить любов і пошану до батьків. В обрядових піснях подається величний образ Матері Божої, що є зразком для земних матерів. Тому до Неї звертається український нарід в часи напасти, як звернувся, наприклад, під час облоги Почаєва:

Ой, рятуй, рятуй, Божая Мати,
Увесь мир погибає.

І Мати Божа відгукнулась на це прохання і врятувала Почаїв.

Наш нарід створив культ дружби й побратимства, що особливо процвітав у козацькі часи й зберігся і в часи новіші. Ось уривок із бурлацької пісні - "Забіліли сніги":

Ніхто не заплаче по білому тілу,по бурлацькому:
Ні отець,ні мати,ні брат,ні сестриця,ні жона його.
Та тільки заплаче по білому тілу
Товариш його.

Трудно знайти в піснях інших народів такі високі погляди на родинні відносини,як у піснях українських.

Невідмінна риса справжнього українця - це любов до праці.В пісні "Ой із-за гори та буйний вітер віє" з великою симпатією оспівується працьовита вдова,що пшениченьку сіє.Самий тон пісні - дуже бадьорий.Не меншою бадьорістю відзначаються пісні про гуртову працю,особливо пісня - "Вийшли в поле косарі". В праці для українця є своєрідна краса.

Нарешті,звертає на себе увагу характеристична для українця риса - свідомість своєї людської гідности,почуття чести,те,що можна назвати духовним аристократизмом.Це не аристократизм бундючного пана,що пишається своїм походженням,титулами,маєтками та розкішною одежою,за якого підкреслюється вартість не самої людини,а чогось зовнішнього для неї.

Аристократизм духовий - це свідомість гідности с а м о ї людини,незалежно від її становища чи матеріяльного стану.Отже,таку гідність виявляє Бондарівна,що кидає в обличчя нахабі графові Потоцькому:

Ой,не годен пан Каньовський
Мене цілувати,
Тільки годен князь Каньовський
Мене роззувати.

Свідомість своєї гідности має сполучатися з пошаною до інших людей саме тому,що вони теж люди і через це мають свою гідність. Ця пошана виявляється в чемній поведінці,в привітаннях і т.ін.Приклади такого вияву пошани можна бачити в наших колядках та інших піснях.Від'їжджаючи в похід,козак

Шапку знявши,
Низенько вклонився

своїм сусідам і знайомим. Вертаючися з походу,

...До дівчини
Козак поклонився.
Ой,дав же він їй поклон низенький
З коня вороного.

Аристократ духа органічно не може бути рабом.Тому справжньому українцеві властива непереможна любов до волі й ненависть до рабства й неволі.Цими почуттями пройняті козацькі думи,невольницькі плачі,а також майже всі стрілецькі пісні,складені вже за наших часів.Цими почуттями пройняті побутові пісні про працю.Радісна вільна праця на своїй ниві; тяжка й ненависна праця на чужому; вона гнітить і принижує людину.Тому так тяжко зносив наш нарід кріпацтво.

Такі основні риси традиційного народнього українського ідеалу людини. Хто ж є носій цих традицій? Вища верства українського народу в значній своїй кількості зрадила рідним традиціям.Зраджували їм "ляхи-срібляники" ХУ-ХУП століть; зраджували й московські

полигачі в XVIII-XIX століттях.

Все це утворює прекрасну основу для розвитку високої культури - як матеріяльної,так і особливо - духової. Це усвідомлювали наші кращі письменники й учені.Дуже близько стояв до українського народу і високо шанував його традиції великий український філософ Григорій Савич Сковорода (1722-1794).Великий вплив мав Сковорода на нашу літературу."Наталка Полтавка" Котляревського і в характері героїв,і в окремих сценах відбиває погляди Сковороди.Котляревський включив у свою п'єсу навіть цілі вірші,складені Сковородою ("Всякому городу нрав і права").

Головна героїня п'єси Котляревського - Наталка втілює в собі риси традиційного українського ідеалу дівчини: глибоку релігійність,пошану до матері,скромність,вірність у коханні,пошану до старших і т.ін.

Фактично в "Наталці-Полтавці" нема неґативних персонажів.Виборний і Возний на початку виступають,як неґативні персонажі,але потім,під впливом голосу совісти,вони стають на вірний шлях у відношенні до Наталки і Петра.Тому то основна ідея п'єси: "полтавці - добрі люди". Вся п'єса пройнята духом миру,лагідности,побожности, що цілком відповідає українським моральним традиціям і поглядам великого філософа Сковороди.

Кращі традиції українського народу відбились і в творах Квітки-Основ'яненка,Марка Вовчка та інших.В своїх творах вони,змальовуючи побут українського народу,разом із тим відбивають і погляди його на обов'язки людини.

Дуже міцно був пов'язаний з українськими народніми традиціями і Тарас Шевченко.Насамперед,слід відзначити глибоку релігійність багатьох його творів.В "Кобзарі" багато є творів,написаних на релігійні теми.Мова його насичена слов'янізмами.Вся творчість Шевченка пройнята палкою любов'ю до батьківщини.Такі герої його творів, як Гонта,Залізняк,Галайда,все віддають у боротьбі за благо України. Ідеали Шевченка - це кращі прагнення українського народу до правди волі і державної самостійности.

(Передрук із книги "Виховання української молоді").

Ч А Й К А

Ой,горе тій чайці,чайці небозі,
Що вивела чаєняток при битій дорозі.
Народня пісня.

Чайка скиглить,літаючи,
Понад Дніпром плаче.
Сонце гріє,вітер віє
По степу козачім.
Т.Шевченко.

Тая,я Чайка! Тая Чайка,що літала над Жовтими-Водами,об дороги чумацькії билась,що літає і б'ється в кожному козацькому серці.
М.Куліш."Патетична соната".

Все до сонця прагне - вище й вище,
На очах у тебе вироста.
Над зеленим вічним полотнищем
Володимир звів свого хреста.
Ми побачим цю красу з тобою,
Хоч тепер - журба і самота.
Але чайка та ж понад рікою,
Що літала,і тепер літа...
З нової української поезії Наддніпрянщини.

Марина - Чайка - героїня твору Миколи Куліша "Патетична соната". Дія "Патетичної сонати" відбувається в 1917 році - в часи революції,коли на Україні,на руїні російської імперії,розгорілася боротьба між трьома силами - українськими національними,російсько-білогвардійськими і большевицькими.

Чайка - символ нового покоління України.Вона протиставлена батькові,який є втіленням старшого українського чи "просвітянського" покоління.Батько - Ступай-Ступаненко - нереальний мрійник,що марить про старі козацькі списи і шаблі тоді,коли Марина має повну свідомість,що "покійниками не ввоюєш - гей,якби повстанці!" "Гармат би нам та кулеметів замість мрій,тату".

Побачивши большевицький прапор з українським написом,Ступай-Ступаненко починає вагатися - за ким істина.Він із захопленням говорить до Марини про те,як то до нього большевик звернувся по-українському: "Збирайся на смерть",а не "готовься к смерти".Матрос! Генерал Пероцький скоріш сам собі смерть заподіє,ніж промовить слово українське.Ні,найкращий спільник той,хто мову нашу розуміє і по-вкраїнському говорить..." Але Марина іншої думки: "Найкращий спільник той,у кого зброя по-українському говорить!".

Марина-Чайка вся заполонена "святою ідеєю національного визволення" - свій запал і свої поривання вона виливає в музиці,що символізує собою національну вдачу і красу української душі та патос національного відродження нації.В цю патетичну сонату національного відродження заслужений український інтеліґент Ілько і

він звертається до Чайки з словами захоплення:"Ви граєте сьогодні щось нове,що саме - не знаю,але ця музика напевно ж про юнака,що мчить конем степами,шукає країни вічного кохання..." І Марина йому відповідає: "Дівчина самітна.Так.І жде.Кого,не знаю,але давно вже жде.У снах,у мріях,десь ніби в голубих віках,когось іза Дніпра,чи то від трьох могил,од Жовтих-Вод чи з Січі ждала і жде.Кого? (Торкнувшись клавішів). Можливо - вас,поете милий.Напевно вас,якщо ви на коні.Так,тільки вас,якщо ви на коні і при зброї.Жде вас,поете милий.Самітна дівчина.В країні вічного кохання.В країні,де на дверях два замки іржаві висять - московський і польський... що тому оддасть і душу й тіло,хто замки ті позбиває.."

- Українче,спізнай самого себе! - закликає Чайка і розпалює люльку повстання.

- Люльку запалено! Дми тепер,північний - не згасиш! Ще більше роздмухаєш - дуй: Щоб іскри летіли! Запалюйте ж ваші люльки,щоб дим ішов через усі степи вихорем до неба! Куріть,аж поки все небо закурите,аж поки не пошле до вас Бог ангола спитати,як у тій казці: чого ж ти хочеш,роде козацький,що куриш і куриш? - Своєї держави я хочу під прапором ось (винесла захованого прапора.Розгорнула в руках). Під цим!.. Чуєш,таток? Як мчать наші лицарі з околичних хуторів?.."

Та серед тих лицарів не було Ілька.Пішов Ілько іншою дорогою... І це також вирішувало вислід повстання...

Зустріч їх відбулась уже після поразки повстання.

- Ви?

- Я.

Вона: я по стукоту відчула,що прийшов хтось інший,хтось не такий,як (жест нагору) ті,хтось тихий,свій...

Ілько: так.Прийшов,іменно,що хтось.На жаль,хтось не такий,як ті,не ваш,і сам не свій.

Вона. Прийшов поет,милий,щирий.Я така рада! Адже я ждала вас. Простіть,що не вийшла назустріч,не відчинила дверей (жест нагору) в мою країну,але,як бачите,провина не моя.Мою країну в мене одібрали.

Ілько.Нічого. Ми з вами скоро дійдемо д'одного краю..

Вона. Присядьте,гостю милий.Ви певно втомились? Ні? Тоді - чим мені ще вас вітати? Я б оце заграла вам,якби не розлучили мене з моїм піаніном. Навіщо воно їм? Хто з них уміє грати? Скажіть,хто гратиме?

Ілько. Не турбуйтесь ними. Заграють.

Вона. І патетичної?

Ілько. З цього й почнуть...

Вона. Так! (З сумом). Ой,як би я оце заграла! Сонату про юнака, що мчить конем степами,дороги у вітрів питається... Пам'ятаєте? Великодню ніч? (навіть руками повела ніби по клявірі). Я тоді листа вам писала. Хочете,покажу?.. Я довго ждала вас! Давно...У снах. У мріях.Десь ніби в голубих віках літала й виглядала.

Ілько. Ви й тоді Чайкою літали?

Вона. Так!.. Я Чайкою літала! (Перемоглася.Проникливо). Скажіть, а тепер прийшли оспівати її,чи забрати?

Ілько. Я прийшов її спитати...Просто! Без алегорій! Скажіть, чи пішли б ви зараз зо мною туди,нагору,вкупі й разом,щоб розказати про все це?

Вона. Про що?

Ілько. Про що? Ну,про таке,наприклад... Нагорі поет жив і недалеко його дівчина одна,як у неї все життя було музика,у поета мрії від тієї музики... Як пробив час повстання,та як дівчина почала грати Золотою булавою... напустила повстанців, - поет допоміг... Я йду сказати,що я зрадник,ви скажете,що ви - Чайка?

Вона. Значить,там іще про це... не знають?

ІЛЬКО. Якби там знали,то,думаю,нам годі було б туди йти - вони б давно до нас прийшли й нагадали,що той борець за ідеї,що того лише ідеї переможуть,хто з ними вийде й на ешафот і смерті в вічі скаже. Ви скажете?

Вона (виразно). Я сама про це скажу! Я йду й скажу...Так,я Чайка!.. Скажу: я тая Чайка,що літала над Жовтими-Водами,об дороги чумацькії билась,що літає і б'ється у кожному козацькому серці... Я скажу,що я... (Червоноармієць забирає Марину).

Чайка пізніше з'являється в образі Аглаї в романі Хвильового, і вона тепер уже остаточно полонить і поривае за собою Ілька - Дмитра Карамазова.

А Г Л А Я

I

Роман "Вальдшнепи" Миколи Хвильового належить до того жанру в літературі,який охоплює собою цілу епоху в житті нації,виявлену в живих людських образах - типах,у боротьбі ідей і в тенденціях суспільного розвитку.

Микола Хвильовий поставив собі завдання відтворити образ позитивного героя свого часу - тип сучасного українського інтеліґента в його формуванні й ставанні.

З літературно-мистецького погляду цей жанр сполучає в собі мистецьку довершеність образів у змалюванні характерів,ідейну глибину з публіцистичністю в найкращому розумінні цього слова.

Роман такого типу,як писав недавно один критик,у своїх найкращих зразках "був не тільки мистецьким твором,а й суспільною діягнозою і прогнозою"."Своїм зв'язком із життям,глибиною вглядання в суспільно-психологічні процеси він є повчальним і дорогоцінним документом епохи. В образі позитивного героя,як його творить література,"завжди є програма дій нації і навіть провістя її ближчої долі..."

Інший критик з приводу роману Хвильового писав: "Ріжниця між хвильовістами й іншими націоналістами в українській літературі така делікатна,що хочемо спеціяльно звернути увагу ще на одну рису,яка їх відрізняє.Письменники неонародники і навіть аполлоністи,це інтуїтивні націоналісти... Вони нападають,висміюють ворога,ізолюються від нього,боронять національні традиції - особливо козацтво й збройну боротьбу, - але вони не в стані піднестися вище цього. Створити сучасний ПЕРСПЕКТИВНИЙ роман не відважується ніхто з них.Бо,коли навіть узяти "Місто" Підмогильного,то воно трактує важну,але все ж таки тільки часткову проблему українського життя. Так само й "Смерть" Антоненка-Давидовича.Створити вповні сучасний роман,що охоплює все життя нації,що дискутує її проблеми розвитку, - пощастило тільки одному Хвильовому у "Вальдшнепах". Створити такий роман - найтяжча річ кожної літератури.Наприклад, по цей бік Збруча ми ще такого роману не маємо.Хвильовий у "Вальдшнепах" уже нічого не боронить; він критикує сучасний стан нації й пропаґує націоналізм.Пропаґувати націоналізм - ось головне завдання кількох письменників довкола Хвильового,і воно їх надзвичайно відрізняє від неонародників та аполлоністів".(С.Николишин - "Націоналізм у літературі на Східніх українських землях").

II

КАРАМАЗОВ І ГАННА

Центральна постать роману "Вальдшнепи" - Дмитро Карамазов,але власне героїнею роману є Аглая.В образі Аглаї і відтворено той новий тип героя нового часу,який формувався в процесі Українського Відродження 20-х років і призначенням якого було втілити в собі риси нової української людини і дати перспективу її розвитку на майбутнє.

Аглая - символ нової України - протиставиться Ганні,яка символізує собою Малоросію в новому совєтському варіянті і є спадкоємицею старої дореволюційної рабської психіки і світогляду. Про Карамазова в свій час ми вже говорили - прослідкуймо за цими останніми двома образами - Ганною і Аглаєю.Досить яскраво відтворює ці образи в публіцистичному їх розкритті відомий большевицький критик Андрій Хвиля у своїй критичній розвідці - "Від ухилу у прірву".А тому ми й скористаємось із цієї праці.

> "Карамазов знервований,розбитий суперечностями нашого часу. Він уже й на свою дружину дивиться,як на міщанку.І так само,як теперішній час у кожному рухові дратує його психіку, збуджує нервовість,конденсує ненависть до кожної частини життя нашої партії,так само це відбивається на його відносинах до Ганни.Він дивиться на неї не як обиватель,а як політик,з високим розумінням того,куди його країна,його нація ступає.Ганна в недавньому минулому бойова жінка пролетарської революції,а сьогодні член КП(б)У й подружжя Дмитра Карамазова,в думках героя Хвильового виступає в такому вигляді: Ганна все ж таки типова миргородська міщаночка й саме вона не дає йому зробитись цільною й рішучою людиною,саме вона й перешкоджає йому протиставити себе рабській психіці своїх деґенеративних земляків.Хіба ці здивовано вишневі (обов'язково вишневі) очі не характеризують її,що називається "до отказу". Хіба це не вона та типова українська жінка,що,так г...

небно випровадивши синів Тараса Бульби на Запорізьку Січ,почала плодити безвольних людей?"

Карамазов,як бачимо,проти Ганни не тому,що вона особисто йому не подобається,як жінка,як дружина тощо,Карамазов проти Ганни тому,що вона " типова українська жінка",що ця українська жінка перешкоджає йому "протиставити себе рабській психіці своїх дегенеративних земляків".

Ми не будемо говорити про те,чому саме,на думку Хвильового,українська жінка ганебно випровадила синів Тараса Бульби на Запорізьку Січ,чому після цього вона почала плодити безвольних людей.Ці слова є,власне,художнім оформленням певної політичної думки,що її має Хвильовий.У сьогоднішньому дні на Україні він хоче бачити такі ж бурхливі картини,як бачив він їх в історії Запорізьсої Січі.В сьогоднішньому дні України перед собою він хоче побачити людей іншої психіки,іншої волі, ніж те,що в дійсності є.І тому Хвильовий,кинувши тінь на матір Андрій й Остапа,кинув виклик усьому жіноцтву України.Виклик цей у художній формі,безумовно,має ту політичну суть,що він перед усім жіноцтвом України ставить проблему виховання дітей з новою психікою,з новими думками,з новими перспективами,порівнюючи з тим,що ми маємо в теперішньому житті радянської України.Чому саме потрібна зміна психіки,чому саме потрібно змінити цей курс у верхівлі нашого суспільства,що сьогодні є керівником України? Це не випадковий елемент у "Вальдшнепах". Дмитро Карамазов виступає у "Вальдшнепах" - в 5-й книжці "Ваплїте",як суцільна людина з твердою думкою про події на Україні".

Ш

ЧОМУ АГЛАЯ,А НЕ ГАННА?

"Хто веде перед у "Вальдшнепах?" - Аглая. Вона веде й Карамазова. Аглая по суті виявник нових націоналістичних настроїв у наші часи. Вона прекрасно знає,що собою являє компартія,вона знає наше внутрішнє життя.Вона прекрасно знає,як живуть профспілки,вузи.Вона живе поруч них,вона кожний день їх спостерігає,вона кожний час критикує їхню роботу,критикує зле,критикує люто,і в цій критиці гартує ворожу проти нашого суспільства ідеологію.Але це не заважає Аглаї відповідним чином вести розмови з так званим "комуністом" Карамазовим.Ці розмови вона веде для того,щоб остаточно вплинути на Карамазова й зробити його зброєю своїх ідей: "Ми хочемо сказати, - кинула Аглая,- що комуністи,хоч і непогані люди,але в більшості страшенно нудні...Ну, словом,світорозуміння їхнє - можна напевне твердити - не сягає далі Чемберлена з моноклем і чергової парт'ячейки.Правда,цікавляться ще китайськими справами".

Хіба в цих коротких словах,повних сарказму й злої іронії над компартією й партійними ячейками,над її комуністами,не видно,що з Карамазовим говорить ворог,хіба не видно те,що ця людина дивиться на компартію,на революційне суспільство,як на нудний етап у житті людства? Зрозуміло,що кожний діяч,кожний активний елемент повинен боротись з цим нудним світоглядом,що не сягає далі ячейки й Чемберлена, хоч займаються,правда,і "китайськими справами". Ясна річ,що в поглядах Аглаї компартія виступає в ролі якогось то кретина,старого во-

лосного старшини,який,одслуживши службу божу,їде на роботу,грабує, обманює,дурить,живе тільки власним життям і став найкращим виразником суспільної реакції і застою.

Та що ми будемо говорити про Аглаю.Дамо їй слово: Вона сама про себе скаже:

"Я випила,товариство,за відважних і вольових людей.Чуєте? Я випила за безумство хоробрих.Але не за те безумство,що виродилось у сорентівського міщанина Пешкова,я випила за те безумство,що привело троглодита до стану вишуканої европейської людини.Я випила за те безумство,що не знає тупиків і горить вічним огнем стремлінням у невідомі краї.Я випила за безумство конквістадорів.Ви мене,Ганно, розумієте. Дозвольте вам одрекомендуватись. Я - нова людина нашого часу. Я - одна з тих молодих людей,що,як гриби,виростають біля ваших ком'ячейок і яких ви не помічаєте. Дмитрій Карамазов,ти знаєш, хто перед тобою сидить? О,ти не знаєш,як сказав би Гоголь,хто сидить перед тобою.Це сидить твій антипод. Але ви мене все таки,я бачу,не розумієте. Ах,друзі дорогі... Давайте ще вип'ємо за безумство..." Карамазов із захопленням дивився на дівчину. - "Ще я хочу сказати,друзі мої,що хоч це й дивно,а породив мене ніхто інший,як ваша ячейка. Це моя рідна мама.Ну,от уявіть собі.Росте десь в якомусь,скажімо,"бузі" дівчина.Дівчина,що називається,кров із молоком.Від природи її покликано до кипучої діяльности - не тієї, що комсомолить у пустопорожнє. Ну,скажімо,якоюсь нудною доповіддю, чи то "Собачим завулком",а тієї,що,скажімо,Перовська. І от кличе її ячейка й каже: "так от що,свідома юнко,будеш ти в нас кандидаткою в комсомол... Твоє яке походження? А на чорта мені це походження. Не я ж робила батька,а він мене зробив... - Ні,почекайте,я ще не скінчила. - Аглая грубо взяла за руку Ганну і посадила її. - Так от,що ж мені робити. Ви розумієте - мене від природи покликано до кипучої діяльности,і я хочу творити життя. Не так,як його творите ви,Ганно,і не так,як ти,Дмитрій Карамазов (вона знову випила келих горілки),а так,як її творили хоробрі на протязі тисяч років...

Ви,звичайно,скажете,що я пропоную ідеологію нової буржуазії.Хай буде по-вашому.Але буде й по-моєму,бо ми - я й тисячі Аглай у спідницях та штанях - не можемо далі жити без повітря".

Як бачимо,Аглая ворожа нам сила.В Аглаї відповідна ідеологія. Аглая розуміє,що дійсно без кипучої діяльности,без хоробрости,без сучасників,які можуть запалити молоде покоління романтикою боротьби з радянською владою,без цього тисячі Аглай в штанях і в спідницях нічого не зможуть зробити.Аглая свідома.Вона знає,що вона представник тих,хто закликаний в нашому суспільстві протиріччями його розвитку боротись з компартією,з пролетаріятом.Аглаї історично мусять боротися з нами жорстоко,до загину,бо вони - антиподи компартії,антиподи пролетаріяту.І під шаленим натиском ідеології Аглаї "комуніст" Карамазов відступає,здає свої позиції і поволі стає бранцем українського націоналізму,який став виявником і носієм відродження нації.Цю ідею хоче розвернути в великий потік Аглая. Вона весь свій талант,силу слова,елементи романтики зосереджує в акцію своєї роботи над представником комуністичної партії для того щоб розвернути в реальному житті боротьбу проти пересічного міщанина-середнячка,проти обмеженого ком'ячейщика доще й звести клясові рахунки з пролетарським суспільством.І з такою філософією Аглаї "комуніст" Карамазов згоден.Як бачимо,Хвильовий став закінченим

апологетом молодої української буржуазії. Він кинув гасло боротьби з нашим суспільством, він визнав, що революція, за словами Карамазова, опинилася в тупику, він визнає, що компартія стала фарисеями, що немає жодної перспективи, і тому єдиним гаслом повинно бути виховання молодої, загартованої людини з світоглядом українського націоналізму, яка виведе Україну на новий шлях - на шлях національного відродження. Так комуніст Хвильовий через свого героя Карамазова дійшов до апологетики українського націоналізму".

IУ

ДРУГА ЧАСТИНА РОМАНУ

"Доводжу до відома своїх літературних однодумців, що кінець свого роману "Вальдшнепи" я знищив", - писав Микола Хвильовий у лютому 1928 року зза кордону. Зробив він це на ультимативну вимогу партії та уряду.

Поки офіційна преса поширювала покаянний лист Хвильового, викрадений із друкарні примірник ч.6 "Вапліте" з другою частиною "Вальдшнепів" ходив таємно по руках. Ця друга частина була мистецько соковитіша, ідейно ще гостріша, ніж перша. Любовний трикутник Ганна-Карамазов-Аглая горів символічним полум'ям трагічного змагу трьох сил: сірої всепожираючої імперської олігархії, опозиційного українського комунізму і ростучих незламно - молодих сил Українського Відродження.

"Тут кінчається мистецтво і дихає доля й земля", казав один поет. Це колюче дихання долі й історичного грунту чуєте ви на своїх щоках, читаючи навіть другорядні описові сцени другої частини.

У другій частині Аглая далі розгортає свій наступ. Трикутник вона хоче зліквідувати і перетворити його на лінію двох ворожих фронтів. Вона воює за комуніста Карамазова, відриваючи його від сірої партійки Ганни, що мислить тільки черговою передовицею "Правди". Роздвоєного між партійною догмою і живим життям, між Москвою й Україною, між Ганною і Аглаєю, українського комуніста-опозиціонера Карамазова Аглая хоче вирвати з безвихідного тупика і поставити його на службу Українському Відродженню. Вона дає гучних ляпасів великодержавному шовіністові, московському професорові марксизму Євгенові Валентиновичу, викриваючи його реакційну гнилу імперіялістичну ідеологію, опір'єну марксизмом. " Знаєш, - каже вона до нього, - коли я говорю з тобою (і взагалі з людьми, подібними до тебе), тоді я не тільки переконуюсь, що ви цілком пропащий народ, але й більш того: мій світогляд усе більш загострюється й викристалізовується". Вона говорить про переродження російського комунізму в російський фашизм "єдиної неделімої", про те, що партія перетворилась на зборище паразитів, що присмоктались до державного пирога і "яким у житті при інших умовах зовсім не було б місця...В партії залишились (я не говорю про верхівку - до неї спеціяльний підхід)... тільки кар'єристи ревізорівського масштабу, самоварники й аршинники, тупоголові міщани канареєчного ґатунку, некрасиві жінки й т.ін.". "Ти, Женю, краще розкажи нам, як ти будуєш соціялізм в одній країні?.. Ну, скажімо, так: хіба від твого матеріялізму не залишились тільки ріжки та ніжки?..Хіба ви не кастрували життя "пошлим" обожненням Арістотеля, чи то пак"кремлівського мрійника"?... Але я, Євгенію Валентиновичу, боюсь цих поглядів, бо не хочу розлучитися з партією. Так? І потім - навіщо мені ця критика, коли вона

може порушити єдність моєї калузької вітчизни? Так? Краще вже я буду виконувати туманопускателя і творця "безверемння",щоб потім передати своєму рідному фашизмові..."єдиную-неделимую"? Так? О,ти, безперечно,знаєш,де раки зимують.Ти прекрасно розумієш,що й сам він доживає останні дні.Але ти добре засвоїв і те,що четвертий інтернаціонал сьогодні неможливий,і що взагалі становище безвихідне.Десь позахалявно ти,може,і зітхаєш важко,мовляв,в диктатури пролетаріяту та з світової революції нічого не вийшло,але в той же час ти не можеш не втішати себе й тим,що Расєя збунтувала увесь світ і... значить,по суті нічого поганого не трапилось. Отже,треба лише найти в собі мужність довести до її логічного кінця і тільки! Правда?"

Євгеній Валентинович безсилий перед залізною логікою Аглаї,а вона далі остаточно зриває машкару з цього фашизованого комуніста-імперіяліста.

"Та це ж той самий руський інтелігент-інтернаціоналіст,який з охотою говорить про самовизначення націй... тільки не тих,що входять в Радянський Союз,який всюди бачить Петлюрівщину... і не помічає своєї устряловщини,який і досі думає,що українська культура існує... як австрійська інтрига,який,показуючи Европі досягнення руського ґенія,виводить на арену й інші народи Союзу...як цікавий "Зоо" ображених руським царатом мавп. Словом,це саме той інтернаціоналіст,який під своїм космополітизмом ховає звичайнісінький собі зоологічний націоналізм".

Аглая вважає,що історія не потерпить такої чорної реакції і руху назад.Місія молодої України - знищити цю реакцію."Справа в тому, - каже вона далі комуністові-москалеві, - що український націоналізм не дає і не дасть спокою твоєму російському "мракобєсію". Справа в тому,що,як ти не кажи,а в його особі виходить на історичну арену молодий проґресивний фактор"... "Аглая блиснула білками своїх очей і зупинилась.Карамазов відчув,як йому прискорено забилось серце: щось без кінця привабливе він побачив у її погляді,і йому здалося,що він стоїть на краю таємного бездонного провалля".

Роздвоєний,хитається український комуніст між двох сил.З одного боку - його дружина Ганна,партія та ідея інтернаціонального комунізму "загірньої комуни",що перетворюється на очах у машкару чужого непринадного зоологічного тоталітаризму,а з другого боку - прекрасна,молода,сильна,як леопард,дівчина Аглая,сміливий і розумний бард українського проґресивного відродження.Нехай і так,нехай Аглая має рацію,що "Маркс - чужорідне тіло для України.Але хто сказав,що Маркс вічний і єдиний прапор проґресу? Сьогодні він веде вже до найбільшої реакції,а спадкоємцем великих визвольних ідей 1917 року,за які він,Карамазов,проливав кров,є тільки молоде відродження його народу.Від вогню жовтневої революції сьогодні остався тільки прекрасний димок".Такі думки Аглаї ширяють у широкому українському степу,і їх слухає захоплено Карамазов із товариством, сидючи над степовим озірцем.Показуючи їм на далекий,таємниний у небі,димок,Аглая каже:

"Який прекрасний димок.Нюхайте ж,друзі мої,і переконуйтеся,нарешті,що нічого вічного нема,і що все в свій час мусить зникнути в безвість,як і цей прекрасний димок.Це,здається,в календарі написано.Але не завжди до календарної мудрости треба підходити з погордою.Отже,не ловіть руками того диму,що тікає від вас і що його

не можна зловити.Треба розкладати нове багаття,бо тільки біля нього можна погрітись".

Друга частина роману кінчається на тому,що Карамазов внутрішньо пориває вже з Ганною,з партією,з своїм домом,у якому безсловесно покірна служниця Одарка довершує картину соціяльного безглуздя,несправедливости та порожнечі.Серед ночі опиняється він в абрикосовому саду під вікном Аглаї і дивиться крізь п'янючий туман своєї любови на чарівну молоду постать Аглаї в кімнаті,дівчини,що своєю досконалістю підноситься в його уяві до олімпійських богів.

"Він бачить її впевнені рухи,і йому здається,що перед ним стоїть не Аглая,а якась збірна людина,що виникає й викристалізовується на переломі двох епох". "Аглая,мабуть,не випадкова постать на його життєвому шляху,він,мабуть,не випадково закохався в неї,вона вже давно підстерегла його,і тільки прийшла до нього вчасно.Саме тепер вона й мусіла прийти".Немає жодного сумніву,що для Карамазова,цебто,для Хвильового,Аглая - символ,Аглая - тип нової сильної людини, що виведе Україну з глухого закутку.

Який же зміст дальших розділів роману,і скільки їх було,тих розділів? Про це по-різному розповідають легенди,що обплутали роман "Вальдшнепи". Здається,найближче до істини стоїть переказ,що в роман Карамазова вплутується держава і її поліційні органи.Карамазов стріляється,Аглая ж гине в застінку,як справжній герой.Бо вона з тих людей,про яких мріяв усе життя Хвильовий,про яких писав він у "Санаторійній зоні",малюючи хворих людей і хвору епоху: "Я бачу перед собою нових невідомих людей, - сильних,як леопард,прозірних, як ЧК,і вільних,як воля". Їх породила жорстока дійсність,вони виросли біля ячейок партії,тиранії яких покласти край і почати нову епоху в історії,покликало життя "тисячі Аглай у спідницях і штанях".

В. Р Е Д .

ПРОБЛЕМА ПОЗИТИВНОГО ГЕРОЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Роман "Вальдшнепи" Миколи Хвильового - не перша й не остання спроба відтворити позитивний тип передової людини нашого часу в її боротьбі й шуканнях.

Надаючи величезного виховного значення літературі,большевицька партія,як одну з перших вимог до письменників,ставить вимогу створити позитивний,звичайно,в большевицькому розумінні,тип молодої совєтської людини - героя нашого часу,який був би пориваючим зразком для всієї молоді.

"Вальдшнепи" писались не на замовлення партії. Навпаки - це твір який написаний на інтуїтивно відчуте замовлення української стихії і скерований проти большевицької партії.Але цікаво відзначити,що будучи змушені прийняти замовлення большевицької партії - дати образ "нової радянської людини" в літературі,українські письменники, наскільки це дозволяли підсовєтські умови і большевицька цензура, вкладали в цей образ свої мрії і свої ідеали,які з большевицьким замовленням зовсім не збігалися.Відомо,наприклад,що таке замовлення партії змушений був прийняти Гр.Епік,і він викликав у цій справі на соціялістичне змагання Миколу Хвильового.І дійсно,Епік ударним темпом написав і здав до друку роман "Петро Ромен".

В попередньому романі ("Перша весна") Епік,за словами совєтської критики,виявив "націоналістичне захоплення добірною українською жінкою"."Петро Ромен" не догодив із іншої причини.Це новий тип людини,мрія поета про героя нашого часу,який має "повне усвідомлення свого місця в суспільстві,усвідомлення праці,принциповости,критичне ставлення до праці навіть найвидатніших теоретиків світової мислі".

Не трудно догадатися,що це тип,культивований в організації "Вапліте" і який становив величезну небезпеку для большевиків. Критика відразу накинулась на Епіка: "критичне засвоєння буржуазної спадщини" - так! А коли мова йде про марксизм-лененізм,то ця думка - критичне ставлення - просто шкідлива"...

В образі Петра Ромена є натяки саме на ту передову людину,яку пропаґував Микола Хвильовий у своїх творах і,зокрема,у памфлетах, воюючи проти примітивізму,рабської психології,назадництва і пересічности. "Тут ми,нарешті,стикаємося з ідеалом громадської людини...Цей клясичний тип ми мислимо в перманентній вольовій динаміці. Це та людина,що її завжди і до вінців збурено в своїй біологічній основі.

Це европейський інтеліґент у найкращому розумінні цього слова. Це,коли хочете, - знайомий вам чорнокнижник із Вюртемберґу,що показав нам грандіозну цивілізацію і відкрив перед нами безмежні перспективи. Це - доктор Фауст,коли зрозуміти його,як допитливий людський дух".(М.Хвильовий).

Микола Хвильовий змушений був також узяти виклик Епіка і замовлення партії.Спаливши "Вальдшнепи",де відверто говорилось про ворожість нової української людини до большевизму (Карамазов-Аглая) і де одверто пропаґувався український націоналізм,Микола Хвильовий,можливо,вирішив на цей раз вдатись до іншого прийому й інших засобів: відтворити свої революційні ілюзії,свою ідеальну "загірну комуну",такою,як вона колись виринала в його уяві і жила в його серці,і цим самим дати той ідеалльний світ,як контраст до потворної совєтської дійсности.Адже ж це теж може збудити критичну думку і змусить думати... Так було оголошено в пресі,що Микола Хвильовий,у відповідь на виклик Епіка,пише роман "Комсомольці"...Але й на цей раз свій роман Микола Хвильовий знищив,скропивши його подерті сторінки своєю кров'ю.

Так кінчалися спроби кожного справжнього мистця з українців - відтворити образ позитивної української людини.В підсовєтських умовах такій людині виявитись цілком було не можливо.

Виникає питання: а де ж є твір з позитивним героєм нашого часу в літературі українській на еміґрації? Адже ж тут і "свобода слова",і "свобода творчости"? Чому такого твору ми досі ще не маємо? Ставимо це питання перед нашими письменниками,які так багато пишуть про "велику літературу" і про її ґеніїв,типу Косача,з одночасною неґацією або недооцінкою Хвильового... Як би ми хотіли мати роман типу "Вальдшнепів"!

ПЕТРО ГОЛУБЕНКО

ЧИ КРИЗА ЛЮДИНИ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ?

Під вище наведеним заголовком поміщено в українській газеті "Час" (20 липня 1947 р.) два розділи статті "Прощання з учора" Юрія Шереха. Цю статтю редакція "Часу" супроводжує своєю вступною приміткою, в якій говориться, що вона, не дивлячись на перескравлення деяких тверджень, у загальному погоджується з тезами автора. Така заява з боку редакції "Часу" більш ніж дивна, бо з більшістю тез шановного автора ніяк не можна погодитись, а ті тези, з якими, з певними застереженнями погодитись можна, б'ють в людину саме того середовища, якому, здається, "симпатизує" ця газета.

І стаття Юрія Шереха, і примітка до неї редакції може в дечому заплутати читача і збити з путі істини. І тому ми змушені зробити свої зауваження.

Уміти і не боятися відважно й оригінально ставити проблеми - безперечно, цінна риса публіциста. Позитивна риса також - і за найгострішої форми не переступити меж культурности. Але важливіше - це ставити проблеми ЧІТКО і ЯСНО, давати ПРАВИЛЬНЕ насвітлення їх і накреслювати ПРАВИЛЬНУ РОЗВ'ЯЗКУ їх. За відсутности цього, попередні якості повертаються до нас зворотньою, неґативною стороною, і слова про "культурність", "відвагу" і "турботу за справу" повисають тоді в повітрі.

Юрій Шерех безперечно відчуває нашу сучасну кризу, але - або не знає, в чому і де вона є, або не має відваги ясно і чітко про це сказати. Він, безперечно, культурний публіцист, але якщо ця культурність вичерпується лише умінням відчути актуальність проблеми і поставити її в делікатно-дипломатичній формі, а не насвітлити її чітко і ясно, зайнявши певну і тверду позицію, - тоді "культурність" його стає синонімом браку відваги або браку ясно окреслених поглядів і поизцій.

Отже, про що йде річ?

Річ іде про "кризу людини визвольного руху". Автор безперечно найменше турбувався і найменше дбав про нашу, для всіх українців дорогу, справу, коли не окреслив точніше, яку саме "людину" він має на увазі. Адже ж поняття "визвольного руху" надто широке. І не кожен читач одразу зрозуміє, що мова йде про людину покоління "Вісника", яке, на думку автора, знайшло своє мистецьке і, очевидно, ідеальне й адекватне втілення в образі Ірина з повісти Юрія Косача "Еней і життя інших". В оцінці цієї повісти Ю. Шерех не шкодує слів похвали. Це, на його думку, "повість про епоху, як про людей епохи, і написана "на рівні сучасної европейської прози і перекликається з тим романом XIX ст. світової літератури, "що ставив собі завданням схопити ОБРАЗ ІНТЕЛІҐЕНТА - ГЕРОЯ СВОГО ЧАСУ в його формуванні й прямуванні, що хотів сполучити в собі мистецьку глибину з змалюванні характерів з публіцистичністю в найкращому розумінні слова". Зразок такого роману дав Бальзак, Турґенєв, а у нас, на думку автора, "на жаль, лише у сугубо провінційному варіянті - у Кониського, Нечуй-Левицького, Грінченка. Юрій Шерех забув про такі блискучі зразки цього роману в сучасній українській літературі, як "Вальдшнепи"

Хвильового, "Чорне озеро" Гжицького, і т.д. Досить згадати про ці "забуті" Шерехом романи і співставити їх із романом Косача, щоб відчути і зрозуміти, як далеко позаду Косач від названих романів нашого минулого і недавнього. Але ми не вдаємось тут у докладний аналіз роману Косача, і не будемо з приводу нього з Юрієм Шерехом полемізувати. Зробимо це іншим разом. Наша полеміка - з приводу "кризи людини визвольного руху" і тих тез, що їх висунув Шерех.

Юрій Шерех пише: "Ніби символічно, що журнал ("Вісник") помер 1939 року. Люди, виховані ним, звичайно, живуть, але якщо вони не хочуть бути живими трупами, вони повинні якоюсь мірою переглядати свої старі позиції. Вони створили своєю діяльністю легенду про себе, це так. Але ж леґенда - перший сигнал смерти".

З якогось часу в нашій пресі почали появлятися "блискучі", "оригінальні" й "парадоксальні", але БЕЗВІДПОВІДАЛЬНІ афоризмими й афористичні фрази. До таких зачисляємо і фразу Юрія Шереха про леґенду, як "перший сигнал смерти". Ми прихильники погляду, що такі леґенди, як, скажімо, леґенда Крут і Базару, а також чималою мірою леґенда покоління "Вісника" - це вияв і сигнал невмирущости і вічного життя нації, а не смерти.

Та не будемо чіплятись до парадоксів, звернемось до суті.

Ставимо над тезами Юрія Шереха запитання. Чи справді покоління "Вісника" або, іншими словами, покоління націоналістичної доби українського визвольного руху - пропаще покоління, яке робило з себе "пересічності" і для якого лишався шлях лише "сліпого автоматизму?" Чи дійсно в цьому поколінні у війні було "повстання бестії" і вся ця доба (доба "Вісниківства" і націоналізму) - це доба "чорного провалля нікчоти". Що Ірини (= "вісниківство") були помилка, як помилка є все те, що не бере людей такими, як вони є, а змушує чи штовхає їх робити себе", і що "Ірини, звичайно, не могли виграти в війні 1939-1945 років українську справу, як би війна не протікала й не закінчилася". Чи дійсно це покоління переживає тепер кризу і повинне якоюсь мірою переглядати свої старі позиції і "скидати з себе луску свого минулого?" Чи дійсно настав час "скинути з себе луску старого корсарства", і "вийти спід орденського склепіння на широкий простір?". Через "поразку і кризу прийти до оновлення". Чи дійсно на черзі дня "перебудова людини Українського визвольного руху"?

Такі тези висунув Юрій Шерех, а ми їх узяли під знак запитання.

Не належимо до тих, що з почуття враженого самолюбства й гідности схильні легко й відруховo, але поверхово все це заперечувати і зачислити Юрія Шереха до ворогів українського націоналізму. Треба вміти, насамперед, вслухатися і зрозуміти сенс і хід думки свого противника, а не хапатися за "уяскравлення" чи "парадокси", якими противник користається навмисне, щоб яскравіше виявити свою думку.

Криза покоління "Вісника" таки існує! Питання лише в тому, щоб правильно схопити сенс цієї кризи і чітко собі виясни ти, що слід цьому поколінню переглянути з свого минулого, яку "луску" з себе скинути, і який шлях до оновлення.

На нашу думку, Юрій Шерех не спромігся цього зробити. Спробуємо стисло на помилки Юрія Шереха вказати і, в зв'язку з цим, виявити свої погляди і свої позиції в питанні про кризу. Керуємось при цьо-

... лише одним – любов'ю і прагненням до істини і турботою за нашу спільну справу.

Юрій Шерех дав безперечно непродуману до кінця статтю,хоч і зачепив актуальну тему.В цій статті бракує чіткости і розмежування понять,і бракує саме того,чому не раз автор висловлював свою похвалу,а саме – діялектики.

Це безперечне,що "точаться живі процеси,не всихають живі джерела життя,в глибинах його зароджуються і розвиваються нові парості,і людина,якщо вона жива людина,теж підлягає процесам розвитку і змінам.Ворогом цього життєтворчого процесу є недосконалість людини,яка виявляється у прив'язаності до старих звичок,в інертності думки і небажанні чи безсилості скинути,коли настане час,"луску" старого",переоцінити вартості минулого,провірити придатність їх до нового життя,усумнитися в істині їх і зробити творче напруження,щоб перебороти і звільнитися від гіпнозу набутих уявлень і понять і стати новою людиною нової епохи.Масовій людині заважає це зробити ледача інертність і брак глибшої аналізи,глибшого думання. Завданням публіциста прийти такій пересічній людині на допомогу і своєю аналітичною думкою і уяскравленим показом пережитків у свідомості людей розбити той гіпноз і зрушити людину з інертного закостеніння.З цього погляду виправдані і найбільш гострі уяскравлення і перебільшення,але лише тоді,коли вони скеровують на правильний шлях і ведуть до істини.Коли та критика і заперечення пережитого ведуть вперед і з людей вчорашнього і позавчорашнього дня роблять сучасників,а не скептиків і реставраторів передминулого.

Юрій Шерез із своєю критикою і своєю негацією й запереченням далекий від цього ідеалу.Ми б сказали більше і гостріше: така критика і таке насвітлення проблеми лише зіб'є читача,внесе в його свідомість хаос і дезорганізацію,і створить хибне уявлення про дійсність.

Доба "Вістника" і "вістниківство" представляється сьогодні багатьма тільки з негативного боку,а саме: під "вістниківством" розуміється відомі переяскравлення публіцистики Донцова,найбільше виявлені в тезах його "Націоналізму". В цьому розумінні "вістниківство" – це "апотеоза волі,що руйнує і будує світи","апотеоза чину для чину,боротьба для боротьби,проповідь аморальности,як засобу еманципації суспільної енергії і повного виявлення сили,"фанатизму віри","культу агресії і безоглядности","запалу і фанатизму" і т.д. і т.д.

Якщо під "вістниківством" розуміти тільки ось ці різкі й переяскравлені антитези на хвороби XIX віку,то в них справді міститься світогляд та ідеологія людини того "руху",що його хибно й несправедливо Шерех утотожнює з усім "визвольним рухом".Але невже Юрій Шерех не бачить і не знає,що Маркс і соціялістичний рух не вичерпується большевизмом,а Донцов і націоналізм також не конче ведуть до того "руху" в нашому українському світі і тієї "людини" яка має свою абсолютну аналогію в більшовизмі? Сьогодні можемо констатувати факт двоподілу українського націоналізму такого ж самого,як і в соціялістичному русі,де цей двоподіл відбувся рані[ше]. Природа цього двоподілу та ж сама.Маємо націоналізм тотально-диктаторський,аморальний і брутальний,і маємо націоналізм,як вияв духовости українського народу,його етики і його ідеї життя.

"Вістниківство" - історично-закономірне явище в українському історичному процесі на західньо-українських землях і,як таке,має свої позитивні зерна й оту "луску",що про неї говорить Шерех. В інтересах справи треба розрізняти і відділяти полову від зерна і називати речі своїми іменами.Слова про культурність,такт і тому подібне - тут погане виправдання.За наших умов говорити натяками, по-добролюбовському - це свідчить уже не про культурність,а про брак відваги.

Методологічна помилка Юрія Шереха - ухиляння чи небажання чіткости і глибшої аналізи покоління "визвольного руху" і нерозуміння розвитку й шляху еволюції цього покоління.Для нього "вістниківство" - не закономірний вияв певної доби,а "помилка". Він не хоче бачити,що,скидаючи "луску" часовости і данини певній добі,це покоління зберігає позитивні зерна того часу в дальшому своєму рості і становленні. Луска спадає,а зерно тієї доби дає нове дерево і новий плід.І в цьому процесі - "перебудова людини українського визвольного руху". Але трудність не в тому,щоб це зрозуміти й усвідомити.Трудність у тому,щоб відчути і зрозуміти,що є "луска",а що - творчий набуток доби,тобто,те зерно,з якого виростає дальший етап і дальший рух вперед.Ось це Юрій Шерех не ясно собі уявляє і не розуміє.І це тому,що він покоління "Вістника" утотожнює з безкритичними його епігонами в сучасному.Він не бачить,що краща,передова частина цього покоління вже давно скинула чи скида "луску" 20-30 років і цим самим творчо продовжує обраний шлях у сучасному, тоді,як епігони і невдалі наслідувачі "вісниківства" виступають і сьогодні з тією "лускою",яка в новій дійсності видається не більше й не менше,як анахронізмом.Якщо Юрій Шерех скеровує свою критику проти ось цих епігонів і реалізаторів "Вістниківства" у сучасному - він має повну рацію.Дійсно,Ю.Косач схопив деякі риси цих"епігонів": "програма Ірина - програма володаря й диктатора, - пише Юрій Шерех про цього героя."Я ніколи не говорю революція.Я кажу завжди влада". "Правди взагалі немає - ні в моральному,ні в науковому сенсі", - говорить він проф.Кравчукові в одн з тих рідких хвилин,коли він взагалі щось каже.Бо для чого говорити зттими, над ким треба панувати... "Ми тільки для нищення", - каже Ірин. Ірини - одержимі мітом.Мітом вольовости.Одначе,це тільки міт.Чому розум,розумові міркування мали породити міт? На це була не одна причина.Однією з головних причин було відчуття слабости,невіри в маси,боязнь революції. Сумний досвід 1917-1920 років породив зневіру... Порядком перегляду досвіду тих років виникло "вістниківство" - теорія використання вольовими організаторами поза волею самої маси.Апотеоза волі і екстаза віри (квія абсурдум!) виникла з розуму,але з кволости розуму". "Розум і почуття мусіли замовкнути перед силою волі... Це було знищення людини в собі... Ірин хотів бути тільки„солдатом своєї справи" і в боротьбі розплутувати в собі "повстання бестії".

Чи не пізнаємо ми в цьому образі твору Косача і в інтерпретації цього образу Юрієм Шерехом вищезгаданих однобоких епігонів певних елементів "вістниківства",які не тільки не скинули цієї "луски",але й бравують ним у своєму "блискучому відокремленні"?

Епігони "вістниківства" (і то лише однобічно схоплених і хибно зрозумілих її елементів) дійсно переживають в наш час кризу і мусять дещо переглянути й переоцінити,щоб,нарешті,скинути з себе луску вчорашнього,вийти спід свого орденського склепіння на широ-

кий простір до людей і після чорного провалля нішоти почати нове життя.І це на адресу цього блискуче відокремленого табору епігонів "вісникiвства" звучать слова критика: "не зосередженістю в собі,не орденським самозамиканням і самовдосконаленням,не конспіраторським змовництвом,а відшуканням ґрунту під ногами можна знайти ту точку прикладання важеля,яка дасть змогу перевернути світ".

В такому сенсі і скеруванні критика і заперечення "вістникiвства" Юрієм Шерехом має свою рацію і своє історичне виправдання. Але чи означає це "поразку вістникiвства в цій війні і кризу "людини визвольного руху" - отже,кризу українського націоналізму в цілому,у тому розумінні цієї кризи,як вона трактується Юрієм Шерехом. Чи є доба "Вістника" "чорним проваллям" і "суцільною помилкою" і чи є все покоління,яке виховалось на "вістникiвстві" ось таким, як воно виступає з вище поданого образу Юрія Косача і в розкритті цього образу Юрія Шереха? Чи все воно є в таборі "блискучого відокремлення"? І чи всі є такими,що в силу тих чи інших причин там опинилися?

Відповідь може бути тільки заперечна.Те жалюгідне відокремлення - лише частка того покоління,а точніше - це лише одиниці з того вістникiвського покоління,які потягли за собою політично не вироблену і недосвідчену частину молоді.Це слід бачити і розуміти, і таке розмежування мусить робити кожен,хто хоче знайти правильний образ і шлях цього покоління в сучасному.Цього розмежування нема ні у Косача,ні у Шереха.І це зачеплену проблему лише затемнює і заплутує.

В образі Ірина Ю.Шерех за Косачем подає ще такі риси. "Ірин - майже легенда.Оповитий таємничістю підпілля,всюдисущий,недосяжний, непереможний,незламний,організатор і виконавець,воля і розум,розум і руки... Вдруге і втретє тікав Ірин від смерти й сам гнав смерть перед собою,і темніла блакить в його очах,і з десятком не своїх імен ішов він елегантом по Курфірстендамі,й студентом по Йозефштадті,і робітником у Підзамчі... Ми бачимо прозору ясність його короткозорих сірих з голубим вольовим відтінком очей,русяві кучері.Скупа згадка про те,що він - надійний молодий учений - археолог і ми втрачаємо його з обиду. Друга зустріч в Україні під час війни І перше враження - знову прозорість тихих,упертих очей,насмішкувата владність якоїсь риски коло уст... Ірин тепер не археолог,а командувач підпілля... Ірин з блакитно-холодним полиском сірих очей продукт самовиховання. - Своєрідного духового спорту... Це була сталева дисципліна ордену.Безум твердости.Мабуть з таким відчуттям виходили на арену Колізею мученики християнства, - не ті,що рвалися на страту в надземному маренні релігійної пристрасти,а ті,що йшли тому,що переконали себе,що ТАК ТРЕБА. Ірин належить до тих людей,хто сказав собі: треба бути таким - і зробив себе таким, і повірив у те,що він такий".(Ю.Шерех).

Перед нами фізичний і духовий портрет не літературного героя,а відомого поета і одного з найактивніших людей з покоління "Вістника" - Ольжича. Чи ж є цей "вістникiвець" - цей Ірин - "вчорашній день"? Чи не є він актуальним і живим типом нашого сьогодні? І що в ньому можна заперечувати?

Як не дивно,а й тут,не зумівши глибше приглянутись до ровесників і побратимів Олега Ольжича,які уціліли і є живими і сучасними не лише у фізичному значенні цього слова,але й духово, - Юрій Ше-

рех пише: "В екстазі Ольжичевого заковування власної душі в ланцюги аскетичної самодисципліни провіщена заздалегідь поразка "вістниківства" в цю війну..."

До такого помилкового твердження Юрій Шерех міг прийти,очевидно,через хибну методологічну поставу по відношенню до доби "Вісника".Вище ми відзначили,що Ю.Шерех вважає цю добу "чорним проваллям" і "помилкою",і цим самим зраджує не раз ним хвалену діялектику історичного процесу.В ліпшому випадку він вульґаризує діялектичну зміну епох,через заперечення. Він скочується до абсолютного заперечення доби Вісника і,прощаючися з минулим,не лише струшує луску вчорашнього,а й викидає,разом із нею,повні і життєві зерна.Можна погодитись,що заперечення правди,і моралі,і етики,і гуманізму,розуму і почуттів,і пересадне наголошування сліпої віри і волюнтаризму,перевага деструкції над конструктивною творчістю,орденське самозамикання і заперечення всіх і вся поза собою,сліпий автоматизм і "повстання бестії" - всі ці риси якоюсь мірою є елементами тієї доби,її доктрини і стилю.В умовах сучасности і в практиці сучасного "блискучого відокремлення" ці риси виступають явно,як рецидиви вчорашнього,і є анахронізмом.Але чи випливає з цього,що разом із цією "лускою вчорашнього дня слід відкинути і заперечити" також усе,що пропаґував і підносив у свій час на своїх сторінках "Вісник",Юрій Шерех відкидає і заперечує.Заперечує все від початку до кінця: волюнтаризм,самодисципліну,культ віри,самозречення і самопожертву в ім'я ідеалу,вироблення характеру,корсарство,орден,самовдосконалення - все,що культивував "Вісник" і що створило цілу добу в історії розвитку української визвольної боротьби і духовости.

Досі ми думали,що коли Ольжич не міг обмежитися "чистою наукою", то цим самим він виявив себе не як звичайна людина,а як сильна індивідуальність,і був тим великим кораблем,якому призначене велике плавання в широкому і бурхливому морі боротьби за визволення і піднесення своєї нації.Ознаками великости такої людини є її характер,сильна воля творити себе і перетворювати дійсність згідно з своїм ідеалом. Юрій Шерех перевертає цю нашу уяву,коли пише,що усім цим "Ірин робив із себе пересічність! Так,те,що йому здавалось новим,якістю нової людини, - це було знищення людини в собі". Ірини (= "вісниківство") були помилка,як помилка є все те,що не бере людей такими,як вони є,а змушує чи штовхає їх робити себе". "В епілозі повісти Ірин скидає з себе луску свого минулого і вибирає шлях "гуманізму супроти себе і супроти інших",і "скидає з себе луску старого корсарства".Він стає вже не "вольовою чи якоюсь іншою людиною,а людиною в усій широті її духового і фізичного існування". "Війна пронеслась над життям Ірина,як злива над Ізаром. Страшна і згубна,але - очисна. Через поразку і кризу він прийшов до оновлення".

"Отже,скажуть нам,автор (Ю.Косач) проповідує (а може й ви з ним) перебудову людини українського визвольного руху.Яку ж програму можете ви запропонувати?"

І тут ми стикаємось із тією діялектикою,яку Ю.Шерех мусить продумати і зробити відповідні висновки."Вісниківство" у його позитивних творчих елементах і його втілення в образі Ірина є не "помилкою",а лише певним етапом,який підготував старт для дальшого руху.І лише "вісниківці типу Ольжича здатні стояти в передових ла-

вах сучасників,які є носіями "вічного самовідродження духа в його втіленнях - епохах". Лише люди цього типу здатні "стати над життям" і боротись за його зміну,пориваючи за собою інших: "Майбутнє України стоїть отвором. Ідімо і борімось,борімось і йдімо!" І хіба не в творчих початках живих побратимів Ольжича і в його наслідників "є справжня програма нового етапу українського визвольного руху і формування нової,нашої людини".

Ю.Шерех відзначає: "Відкидаючи поняття совісти,правди,зла,Ірин водночас говорить про "остаточний тріюмф добра" і гадає,що підготовляє разом із своїми співборцями,"відродження розуму".Ця суперечність стала зерном,що здатне пустити нові паростi". "Нове оформляється із старого"."Дуже можливо,що попередня доба ще відносно довго продержить нас у своїй владі. Звичайний закон інерції...Але елементи її вже скорено".

Якби у згоді з цими думками Ю.Шерехи чітко сказав,які саме елементи скорено,і в чому є те "старе",що його поразку нова людина мусить визнати і розпрощатися з ним, - в такому разі стаття Юрія Шереха була б новим поштовхом у її перебудові.Але Шерех цього не тільки не сказав ясно й чітко,але дещо й наплутав і затемнив своїми "уяскравленими єресями",які самі себе заперечують.Справді,як можна перебудуватись "новій людині нашої епохи" і,"підносячи людине в собі","скорити елементи бестіяльного вчора",якщо вона не буде сама себе виховувати і опановувати,і не жити "мітом вольовости "Ірин належить до тих людей,хто сказав собі: треба бути таким - і зробив себе таким і повірив у те,що він такий".

І Юрій Шерех пише,що цим самим Ірин робив із себе пересічність. Це суперечить правді і логіці.Безвільна і безхарактерна людина,виробивши в собі характер і волю,тим самим виростає і перестає бути пересічністю. Пересічність робиться там,де панує атмосфера сліпого автоматизму,ледачої інертности,сліпого послуху і культ поліцая з твердим п'ястуком і кованим чоботом - в атмосфері монопартійности і тоталізму. Чи ж можна з цим утотожнювати і до цього зводити "людину визвольного руху"? І ще ми питаємо "в упор": чи була то помилка "Вісника",коли він "не брав людей такими,як вони є,а змушував,чи штовхав їх "робити себе"? Робити і виховувати в собі характер і волю,віру і готовість до самопожертви,культивувати самовдосконалення і сталеву дисципліну ордену - те,що було,і що є й сьогодні єдине,що на потребі - чи суперечить це тому,щоб бути "людиною" в усій широті її духового й фізичного існування?

Сьогодні вже час уміти відрізняти елементи нашого рідного,жовтблакитного большевизму від здорового й творчого націоналізму,який переборюючи в українстві пасивність,почуття меншевартости і брак національної волі й відпорности,та культивуючи характер,волюнтаризм і дисципліну ордену,разом із цим підносить і культивує ідеї українського життя - ідею морального гуманізму і гідности людини. Нова українська людина і духове відродження нації не можуть прийти звідкись стихійно.Вічне самовідродження духа відбувається через людей і в людях.І тут на допомогу розумові мусить прийти запал і ентузіязм,віра і екстаза,самозречення і самопожертва.Фанатичній грі темних сил мусить бути проголошена боротьба за правду і мораль піднесена на ступінь релігійного горіння.Сучасне життя,справді жахливе - мусимо боротись за його зміну.

ЮРІЙ ДІБРОВА

СПОГАД

Мов диригента палиця блискуча,
Проміння сонявне снувалося з небес.
І в шумах весняних зливався світ увесь,
Останній танув сніг,текли струмки співучі.

Я до ріки зійшов тоді із кручі
І став над берегом: здіймався буревій,
Гримів оркестр розбурханих стихій,
Котились хвилі - грізні і могучі.

І блискали на сонці,як мечі,
І вабили у синю далечінь,
У грізний вир,на хвиль могутні брили.

І я у човен без надуми сів,
Махнув веслом і знявсь,і полетів
Туди,де лиш чайки літали білокрилі.

...Що вабило мене тоді на грізні хвилі
На утлім човнику у бурю ту пливти?
Боротись з вітром? Проти хвиль іти?
Чого шукав? Якій корився силі?

Не знав.Не думав.Лиш відчув душею
Красу життя і зміст у слові - жить!
Увесь до дна цей дивний келих пить!
Любити! Прагнути! Змагатись за Ідею!

...Минали дні і роки пропливали,
Як хвилі ті. І ось дев'ятим валом
Гримить двадцятий неповторний вік.

О,Рідна Земле! Вже твій берег зник.
І я ходжу в чужім краю в зажурі,
А серце жде чогось і знову прагне: бурі!

-+++++++-

ВОЛ. Ш.-ОРЛЕНКО

ПІД КРИЛАМИ НОЧІ
(Оповідання-спогади)

"...Над нами ніч безрадісна осіння
Куди іти? Кудою нам тікати?..
Оточені зусюди катом ми...
Коли не смерть,так вічні ґрати
Проклятої тюрми!"
О.Олесь.

Вечоріло. З синіх верховин,навпростець ярками,через рудки і видолинки підкрадався вечір до гірського села.

З мокравин і річок підгір'я гнав вітер у гори табуни вечірньої імли; вона старанно зарівнювала землю своїм сірим килимом, покривала яри і видолинки.Тільки горді,величаві верховини Карпат не були покриті.

На привиклих до гірського терену конях - три бойовики: Володимир,Роман і Славко.Вони обережно пробирались до Лавочного: мали договоритися з отаманом тамтешньої боївки про спільну акцію проти ворожої групи,що тероризувала і без того вже зубожілі села.На зворотньому шляху треба їм було з'єднатися з чотою Чорного і роззброїти мадярський загін,що охороняв міст на гірському шляху Сколе - Тухолька--Мадярщина. За всяку ціну висадити міст і цим унеможливити відступ німецьких і мадярських військ.

Наступала серпнева ніч. Темна,як воронові крила,тиха,мрійлива ніч Карпат.

Проїхавши кільканадцять кілометрів,дали коням перепочинок.Було тихо.Навіть гілля дерев не ворушилось. Вітер,нагасавшись за цілий день по всіх усюдах,десь спочивав тепер у підніжжі гір.

- Друже хорунжий! - озвався Славко, - ти був у Полтаві?

- Був, - відповів Володимир.

- І в Каневі?

- Та,,і в Каневі довелося бути.

Володимир розповідав про Наддніпрянщину,про Київ,Полтаву,Канів, про Дніпро,про широкі степи України,що розкинулись ген-ген далеко, а на них хвилюється ковиль,дрімають козачі могили,перешіптуються з буйновіями про славу минулу...

На світанку вони під'їздили до невеликого гірського села,роз-

ташованого на схилі гори.

Проїхавши через ярок,тільки вступили в смерековий кругляк, коли спереду пролунав грізний оклик:

- Стій!!!

Сказано паролі.Коней залишають біля чатів,а самі з провідником ідуть до отамана.

В зруб побудована дерев'яна хата,як орляче гніздо,примостилась на грудях стрімкосхилої гори.Світло пробивалось крізь заслону вікон - не спали.

- Блукаємо,хочемо знайти загублене...(пароль) - проговорив Володимир.

- Горе тій чайці,чаєчці небозі...(пароль) - відповів отаман - кремезний чоловік,років на сорок сім.

- Ви голодні,хлопці? - запитав він,а привітна господиня (отаманова дружина),не чекаючи відповіді,поставила на стіл смачну вечерю.

....

Другого дня ввечорі Володимир,Роман і Славко під'їздили до пастушого літника,де їх чекав чотар Чорний із хлопцями.Поділились на дві групи. Чорний і Славко з однією частиною пішов обходом у село роззброювати мадярський загін; Володимир із другою - пішов висаджувати в повітря міст.

Раптом із лісу почулись крики.Чорний послав двох бойовиків на розвідку.Володимир також почув їх і заліг із своїм відділом у придорожньому рівчаку,так само вислані одного бойовика до Чорного.

Повернувшись,посланець доповів,що за пів кілометра від мосту стала німецька колона: тринадцять возів і біля двадцяти солдатів. Передній віз застряг у вибоїні,і німці не можуть виїхати.

Чорний вислав трьох бойовиків із кулеметом на засідку до мосту,щоб,на випадок спротиву мадяр,не допустити німців на допомогу.

На міст наскочили раптово.Мадярський вартовий падав,прошитий кулею з пістоля. Ще мить - і сильний вибух міни потрясав повітря, відкликаючись далеко в горах.Міст,охоплений клубками чорного диму, падав у річку.Володимир із хлопцями біг туди,звідки долітали сердиті кулеметні черги.

- До кулемета! На допомогу!..

Скобець і Чмола там. Біля них,із розкиданими руками,ниць лежав труп...

Постріли,і знов вибухи ґранат. Тріск німецьких "емпі" припиняється.Вісім німців захоплено в полон,кілька валяється в багнюці, решта втікла в ліс.

Кілька бойовиків із Романом залишаються біля німецької колони, інші поспішають на допомогу чотовому Чорному...

З піднятими вгору руками,виряченими від страху очима,бліді на обличчях,стоять біля воріт обеззброені мадярські "катуні" (солдати). Повстанці поспішно вантажать на вози пакунки і зброю.Чотар Чорний сидить на землі і перев'язує собі ногу.

– Зачепило... – каже він Володимирові, – один биків син через вікно кинув ґранату... Мене і Гурлая зачепило...

......

...Біля вогню лежав молодий,вродливий хлопець із розкритими синіми очима.На чоло недбало зсунулось пасмо золотавого волосся, а під оком закипів кров'ю слід від кулі. Це був двадцятидворічний повстанець Славко Корбут...

З сумом схиляються над тілом друга голови повстанців.

– Спи,Друже наш,вічна пам'ять Тобі. Ти любив Україну і віддав усе за неї... Спи,Друже наш...

......

Пройдуть роки,розвіються чорні хмари,і на оновленій землі заклекотить нове життя.

Раннім ранком,як сонце зійде над задуманими шпилями гір,дівчина-пастушка вижене худобу на полонину і,плетючи вінок,заспіває пісні про українських повстанців. З широких степів Наддніпрянщини прилинуть буйновії,шугатимуть понад верховинами Карпат,шепотітимуть із хвоїнками про невмирущу їхню славу...

-+++++-

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

"ЮНАЦЬКА БОРОТЬБА" - журнал української революційної демократичної молоді, ч.1.

Недобре і незручно починати бібліографічний відгук на новий журнал молоді компліментом, але хочеться почати саме з цього. Підшукуючи відповідне означення нашої оцінки і нашого відношення до "Юнацької Боротьби, не знаходимо іншого слова, як те, що його вжила "Юнацька Боротьба" відносно нас: з появою журналу "Юнацька Боротьба" маємо нашого СПІВТОВАРИША. Хоч, звичайно, це означення вимагає з нашого боку деякого уточнення і поправок. Але зробимо їх у процесі читання і відгуку на прочитане.

Що нам співзвучне в "Юнацькій Боротьбі"? Це, насамперед, теза про наявність і потребу руху революційного відродження людства і пов'язаність із ним українського визвольного руху й українського революційного відродження.

Це також теза про те, що Україна має можливості бути не тільки активним учасником відродження людства, але й стати наріжним каменем тієї епохи "азіятського ренесансу", яку пророкував Хвильов[...]

Це, нарешті, третя теза про осучаснення ідеології українського відродження і про "похід за тип нового українця, що є невід'ємною частиною процесу українського визволення і про творення політи[...] сил української революції, як найважливіше завдання нашого сього[...]

Щоправда, ми вкладаємо в поняття "відродження" і "новий тип укр[а]їнця" не зовсім тотожний зміст. "Юнацька Боротьба", говорячи про "революційне відродження, має на увазі радикальну зміну і реформи соціяльно-еко[ном]ічного і політичного ладу під гаслом: дорогу трудящим. Ми ж, говорячи про "відродження людства" і українське НАЦІОНАЛЬНЕ відродження, маємо на увазі глибший процес і глибшу революцію, яка мусить не лише механічно змінити на краще суспільний лад, а й привести до духово-етичного оздоровлення і відродження людини і націй. Без такого морального і духового відродження не мислиме ніяке здорове суспільство і новий, кращий суспільний лад. Зрештою, це єдиний процес: зміна на краще суспільно-економічного ладу створює умови для духового оздоровлення і відродження людства. І це, очевидно, мають на увазі наші співтовариші з "Юнацької Боротьби". Але дуже важлива з самого початку правильна постава. Україна перебуває в особливому становищі, і тут саме життя ставить на чергу дня національне відродження, а не лише знесення большевицького ладу. Це ще не відродження. А нам треба ставити чітку і ясну мету. Думаємо, що "Юнацька Боротьба" кінець-кінцем наближається до нашої точки погляду.

Збігаються в основному наші погляди так[ож] [і] [в] оцінці ситуації і становища в українському політичному світ[і]. [Ос]обливо в оцінці "блискучого відокремлення", зміст і характер [й]ого окреслено досить влучно і пра[вди]во.

Необґрунто[ва]не твердження про те, що "мельниківці є на правому відтинку наш[ого] життя". В наші часи поняття "правого" і "лівого" крила - досить умовні. Згадане твердження належить до чисто суб'єктивних упереджень і випливає, ма[бу]ть, із аналогії з одноіменними рухами старих державних націй. В таких державах (Італія, Франція, Ес-

панія тощо) націоналістичні рухи справді посідали праве крило і протиставились усяким лівим "народнім фронтам" і соціялістам.Це протиставлення переніс Донцов і на український націоналізм в теорії.В дійсності,особливо на Наддніпрянщині,в умовах поневолення України чужим окупантом,найбільш лівим і найбільш революційним не лише в методах,а й своїм соціяльним змістом були ті сили,які репрезентують український націоналізм.Символом українського націоналізму наших часів є Хвильовий.

Однобічно-перебільшена оцінка того факту,що УРДП - це новонароджена дитина нових обставин і нового часу,а всі інші політичні партії добігають,мовляв,своїх кінців,бо вони,нібито,обтяжені минулим і не в силі ґрунтовно,відповідно до нових обставин,перебудуватись. В цих фактах - і в першому,і в другому випадку є й плюси і мінуси. Перебудуватись,за доброї волі,кожен зможе (а така воля завжди знайдеться),а от набути тієї сили,певного ідейно-теоретичного багажу і організаційного досвіду,як також і кадрів випробуваних революціонерів новонароджена партія не зможе ніяк, хоч би як вона того хотіла.І тому ще не можна ствердити рації творення нової партії тоді,коли люди,які її творять,змогли б успішно ввійти в найближчу духом існуючу організацію.

Р.

ПРО МОЛОДЬ НАДДНІПРЯНЩИНИ. - До наших рук потрапила непогано видана брошура "Про молодь Наддніпрянщини",яка є критикою іншої брошури на цю ж тему,а саме - "Молодь Великої України і наше завдання",що її видала раніше УРДП. Автор критики - Шульга Михайло - поставив собі за завдання "розкрити справжнє світоглядове,ідеологічне і політичне обличчя автора брошури "Молодь Великої України" і покласти основні засади до розумінь світогляду,ідеології та політичних стремлінь наддніпрянської молоді".

Тема полеміки,намір автора і зовнішня солідність видання змусили нас зацікавитись цією брошурою і приглянутись до неї ближче. Автор присвячує свою працю Спілці Української Молоді.Мова йде про молодь Великої України.Все це накладає на автора велику відповідальність.ЧИ СПРАВЛЯЄТЬСЯ АВТОР ІЗ СВОЇМ ЗАВДАННЯМ і чи робить він своєю полемікою ЯКУСЬ ПОСЛУГУ УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОДІ?

Спершу - кілька слів про брошуру УРДП - "Молодь Великої України". Ми її пам'ятаємо.До того ж Шульга Михайло щедро її цитує і дещо нагадує нам.Названа брошура УРДП написана автором,який, безперечно,є плоть від плоті,кістка від кістки тієї молоді,про яку пише,і книга ця є відбитком безпосередніх переживань,життєвих вражень та уявлень цієї молоді. І в цьому її вартість.Вона являє собою цінний матеріял для вивчення психології,світогляду і характеру та вдачі тієї наддніпрянської молоді,яка "народжена бурею Революції" і формувалась та проходила відповідну еволюцію в УССР і сьогодні складає основну частину українського народу.

Брошура УРДП "Молодь Великої України" - це безпосередній відгук на поширену в певному середовищі погордливу і негативну оцінку цієї молоді. Патріотизм автора і справедливе обурення проти сліпої негації основного масиву українського народу,як зіпсутого і збольшевиченого,викликали відповідну реакцію.Темперамент автора диктував навмисне загострені антитези і уяскравлені твердження.

Це може декому не сподобатись. Така запальність і протиставлення у формі різких антитез має певні небезпеки попасти у крайність і до того ж не всі за таким протиставленням бачать суть і не всі правильно їх розуміють. А крім того, там, де автор (за вдачею, мабуть, письменник або поет) починає теоретизувати, він не завжди знаходить відповідну і прийняту термінологію й теоретичні формули, щоб дати суттєві, правильні і глибокі узагальнення і висновки. Все це стало причиною того, що автора не всі правильно зрозуміли і він нажив собі чимало противників. Йому закидають "матеріялізм", укапізм і т.д. А в дійсності названа брошура до таких обвинувачень не дає ніяких підстав. Навпаки, як ми вже відзначили, вона являє собою цінний матеріял до вивчення сучасної української молоді, і її варто декому читати.

Зовсім інше доводиться сказати про брошуру Михайла Шульги - "Про молодь Наддніпрянщини". Автор поставив перед собою невдячне завдання: взяти розділ за розділом, тезу за тезою, і будьщо - їх заперечити, протиставивши їм свої погляди. А ці погляди не становлять ніякої вартости, бо це не є власна думка - плід безпосереднього досвіду і знання наддніпрянської молоді. Шульга підходить до дійсности в УССР і молоді, а також і до тез брошури, яку він критикує, з готовими, штампованими фразами, запозиченими з дешевої антибольшевицької пропаганди і політазбуки бандерівського ґатунку. І цим самим робить медвежу послугу і українській молоді. Більшого спрощення життя і проблем і більшого примітивізму думки трудно собі уявити. Через це полеміка Шульги не варта вліденого яйця, і ми б пройшли повз неї, якби в ній не пропагувалось явно помилкових і викривлених уявлень і думок та шкідливих поглядів. А ця ж праця присвячена Спілці Української Молоді!

А тому - прослідкуймо за цією полемікою. Що говорять полемісти про наддніпрянську молодь?

Автор з УРДП пише, що "на 99,9 процентів уся молодь Великої України - робітничо-селянська, і не тільки ідеологічно, а фактично, за соціяльним походженням". Що ж тут заперечувати? Але Михайло Шульга таки заперечує і це, і витрачає на це дві сторінки дрібного друку.

Автор з УРДП пише, що українська молодь - і та, що творила спершу Крути, а потім пішла в державний апарат і вищі школи (бо на еміграцію вийшли одиниці, дома ж лишились мільйони), і та, що брала Перекоп і громила польські армії, включилася в культурний процес і суспільне життя в УССР, вважаючи її за свою державу, або прагнучи її такою зробити.

Михайло Шульга заперечує це і твердить, що "Перекоп і розгром польських армій творила БОЛЬШЕВИЦЬКА МОЛОДЬ" і ділить молодь на різні прошарки, і читає авторові з УРДП лекцію з політграмоти на тему: УССР була колонією Москви, а не Українською Державою". Бо ж так написано в політграмоті. А як сприймала УССР молодь - до цього Михайлові Шульзі байдуже. Вибачте, - якась там "третя частина молоді вважала УССР колонією Москви, а не Українською Державою".

Особливої уваги варта полеміка Михайла Шульги в питанні ПРО ХВИЛЬОВОГО І ВПЛИВ ХВИЛЬОВОГО Й ХВИЛЬОВІЗМУ НА МОЛОДЬ НАДДНІПРЯНЩИНИ.

Автор з УРДП пише:

- "Хвильовизм - то є консолідація настроїв і прагнень передової,найбільш потенціяльної частини українського суспільства.А насамперед бунтівливої революційної молоді. Хто обертався тоді, скажім,серед студентської молоді,той знає,який колосальний резонанс мали серед тієї молоді всі виступи Хвильового". Хто знає, що таке "хвильовизм" і хто знає еволюцію і настрої передової молоді,той не може з цим не погодитись. Але не з таких Михайло Шульга. Він заперечує:

- "Хвильовизм ми,студенти,(еге,голубчику,так ось ви хто - і ви звідтам? - Репліка наша) трактували тоді,як секту мрійників-письменників,що жила мріями,а не дійсністю".(Що й говорити - розумні голови були ці студенти. - Репліка наша).

- "Хвильовизм разом із смертю Хвильового поховав себе ідейно, політично й тактично навіть для його незначних противників"(Так поховав,що й сьогодні,на 15-му році по його смерті,з ним усе ще в УССР борятьcя. - Репліка наша).

- "Хвильовизм,як ідеологічний і політичний рух - це бенгальський вогонь,що блиснув на мить,згорів і,нікого не запаливши,назавжди погас".(Дай Боже,щоб хтось блиснув так,як Хвильовий,хоч би й у нас,на еміграції - а не так,як блиснуло "блискуче відокреленння". - Репліка наша).

- "Насправді про Хвильового і його ідеї при його житті робітничо-селянська молодь нічого й не чула.Почула вона про нього лише в травні 1933 року,коли Хвильовий покінчив самогубством.Робітнича й селянська молодь тоді говорила: "Якийсь комуніст Хвильовий застрілився,коли побував на посівній і побачив,як селяни пухнуть і мруть з голоду".

Он воно як!

- Але ж дозвольте, - скаже читач, - кому ж вірити? Два наддніпрянці говорять про наддніпрянську молодь,і по-різному. Кому ж вірити? Може,Хвильовий справді "не теє",а ви про нього розписуєтесь... Он же і в "Часі" про Хвильового написано так,як Шульга пише,і у "Визвольній політиці" пишуть,що "ніякого ренесансу 20-х років",чи якогось там "відродження" на советській Україні не було і не могло бути,а молодь там справді розкладена і збольшевичена.. То на що ж ви натякаєте - що Шульга,щоб догодити своїй партії,неправду пише і душею кривить?

- Ні,шановний читачу,ми припускаємо,що Михайло Шульга пише цілком щиро і йому здається,що він пише правду,і то все,що він знає і як розуміє. Але це не міняє справи.

Слова Михайла Шульги про те,"що хвильовизм ми,студенти,трактували,як секту мрійників" і що про Хвильового українська молодь нічого не знала й не чула" дуже нагадали нам одного наддніпрянця-приятеля. Він теж був студентом і теж належить до того покоління молоді,яке виросло і сформувалось в часи виступу Хвильового і "ренесансу 20-х років". Він був сином розкуркулених батьків,але пробрався до ВУЗ-у (вищої школи) і вивчився на інженера.А тепер потрапив оце на еміграцію. І дісталась якось до його рук одна невеличка книжечка,видана на еміграції,під назвою: "Націоналізм у літературі на Східніх Українських Землях" - С.Николишина. І що б ви думали? Старий емігрант Николишин відкрив цьому наддніпрян-

цеві з нової еміграції Америку - його Батьківщину,на якій він жив,де виріс і якої не знав і як пізнав оце тепер - на чужині. Книжечка Николишина,у відмінність від теперішньої писанини про підсоветську дійсність і підсоветську людину у виданнях одного політичного середовища,інформує про советську літературу не штампованими словами з політграмоти про те,що всі советські письменники - це мертві душі,або ті,що пишуть лише на замовлення,і що там,на советській Україні,друкували не літературу,а макулятуру,яку і в руки не варто брати, - а інформує,наводячи значкі уривки з творів і критики на них. І ось ці уривки й цитати перевернули уяву мого знайомого про українську советську літературу і підсоветську дійсність. Маючи відразу до советського ладу і до підсоветської дійсности,мій добрий приятель теж не хотів брати до рук і не читав її,і нічого не знав не тільки про Хвильового,а й про всіх інших. Він був "внутрішнім еміґрантом" і знав лише свою науку. І не бачив усього того,що навколо творилося.І лише тепер,на еміграції,дещо пізнав.Перечитавши цю книжечку і ознайомившися в ній хочаб із цитат з деякими творами,він здивовано і захоплено сказав:

- І я в цей час там жив і нічого не знав і не бачив! Я досі не міг собі навіть уявити,щоб там друкувались такі книги,і що там так могло бути. Як я шкодую,що не цікавився всім цим і не читав тоді... Та це ж зовсім інший світ,ніж мені уявлялось...

Ось таким "внутрішнім еміґрантом" міг бути в УССР і Михайло Шульга,і тому він міг не знати про Хвильового. То ж нічого нема дивного,що він зеленого поняття не має про Хвильового і хвильовизм,і трактує його з чужого голосу штампами з писань згаданого політичного середовища.А проте,ми припускаємо й інші причини - недосконалість людини,невміння самостійно мислити і податливість до готових штампів і чужих поглядів.Не виключено,звичайно,що автор так пише,а не інакше - з нахилу до партійної ортодоксії і звички - до неї все припасовувати. Ця метода дуже поширена в СССР.Там досить знати набір готових,штампованих тез із Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна,щоб за допомогою їх усе довести і непомильно вхопити правду за бороду. Такою методою орудує і Михайло Шульга,на все у нього готова відповідь,що її він бере з азбуки політграмоти своєї партії.

І він пише: "В брошурі УРДП невірно те то й те,не відповідає дійсності інше - а для доказу береться не дійсність,а та чи інша "непомильна доґма". І таке дотримування ортодоксії аж до дрібничковости. У брошурі УРДП автор,скажімо,читає: "Корчагіни перероджувалися в Болобуєвих. Ортодоксальні інтернаціоналісти робилися непримиренними націоналістами". Михайло Шульга протиставить свою формулу: "Насправді це не було переродження,а усвідомлення свого банкрутства". Бо ж так написано в короткому курсі... чи то пак,у писаннях нової партії...

Недавно нам доводилось слухати одного професора,теж наддніпрянця,не виключено,що колишнього викладача діямату й істмату. Тепер він служить іншій партії і,звичайно,перебудувався - тепер уже не "буття визначає свідомість",а - "плоть нічтоже,дух животворить". Але метода лишилася та ж сама: ах,як він,користаючись цитатами нового євангелія,паплюжив наше "вчора",як громив наше "сьогодні", на тлі якого блищить лише одна блискуча зоря,що виведе нас усіх у наше прекрасне "завтра". А яким страшним матеріялістом змальо-

вано було одного сучасного поета на еміграції - точнісінько такими фарбами,як це робилося відносно ідеалістів там,по той бік залізної завіси.

Михайло Шульга є ретельним учнем цієї школи і цього професора, і діє такими ж методами.

Увесь Ш-й розділ книги "Про молодь Наддніпрянщини" присвячений цій темі і має назву: "Захист автором (з УРДП) діялектико-матеріялістичного світогляду".(Подумайте! В'яжіть його і кидайте каміння!)(Репліка наша).

Давайте ж придивимось,що ж це за чоловік,який ту чортівську науку,через яку ми й визвольні змагання програли,тут на еміґрації посмів захищати.

А цей тип таки пише про МАТЕРІЯЛІЗМ і не лає його,а...хвалить! І каже,що молодь Наддніпрянщини - матеріялістична,і це не зле,а добре! І що це "ще питання,який світогляд на Україні лишиться панівним.Хто кому на тій Україні робитиме ревізію і який світогляд візьме гору в тому змаганні в Українській Державі.

Не виключена можливість,що візьме гору матеріялістичний світогляд. Уже хоч би тому,що то є світогляд більшости,в боротьбі за державу візьме гору та більшість,і,насамперед,молодь Великої України".

Ні,це таки щось надзвичайне! Як так можна допустити,щоб у нашому українському світі - у світі ідеалістично-волюнтаристичного світогляду -та посмів хтось говорити такі єресі,і нашу молодь розкладати! Гострімо ж на нього списи,сідаймо ж на наші мальовані коні,і,як справжні рицарі ідеалізму - до бою! Та це ж большевик, а може й шпик!

І гостримо ми списи й зуби,і кидаємось за Шульгою Михайлом у бій на нашого ворога. І тріщать наші списи - пера,ламаючи ребра ворогові,і летить градом каміння на голову нашого ворога. Слава Україні! І героям слава!

Отак ми доборолись "до самого краю". Придивляємось - а то ж звичайнісінький собі вітряк - наш таки,український,для нас муку меле і з нашим же таки мельником,що тим вітряком заправляє.

Отака історія і з тим матеріялізмом виходить.Точнісінько.Придивляємось до книжечки "Молодь Великої України",що її видало УРДП, і в ній читаємо:

"Що то є за таке страхіття "матеріялізм"? "Стисло кажучи - ідеалізм то є віра.Матеріялізм - то є знання,то є озброєний досвідом точний і допитливий людський розум.І віра в той розум,і віра в людину".Ми не будемо цитувати всіх міркувань автора з УРДП на тему про ідеалізм і матеріялізм - там справді дещо наплутано,і слово матеріялізм ужито у невластивому значенні. Розрізняють два поняття матеріялізму й ідеалізму: 1) як визначення філософських систем,що визнають правосновою і причиною всіх причин або примат духа (ідеалізм),або матерії (матеріялізм); 2) вживаються поняття матеріялізму й ідеалізму також у життєво-побутовому аспекті: як визначення ідейности і зв'язаних із нею ідеалістичних поривань до здійснення певної ідеї (ідеалізм) і як визначення обмеження людини до матеріяльних інтересів - інтересів свого особистого матеріяль-

ного благобуту і забезпечення свого шлунку (матеріялізм).При цьому,звичайно,дуже часто трапляється таке,що прихильник філософського ідеалізму і релігійна людина є найбільшим матеріялістом у житті і в побуті - тобто,є егоїстом,дбає лише про себе і про свої матеріяльні вигоди,і чужий усякій ідейності.І навпаки - філософські матеріялісти можуть бути найпалкішими ідеалістами в житті.

Автор з УРДП має саме це останнє на увазі,коли пише,що не слід плутати ідейности з ідеалістичним світоглядом,і що "матеріялістичний світогляд східньо-української молоді зовсім не виключає високої ідейности,а навпаки - носії цього світогляду дали якнайскравіші приклади тієї ідейности".

Тут можна до автора причепитися:отже,наддніпрянська молодь ідеалістична в житті,але прихильниця філософського матеріялізму,і ви це вважаєте за позитивне?Але автор і цього не говорит а під матеріялізмом наддніпрянської молоді розуміє щось інше. Він дає своє - третє поняття матеріялізму й ідеалізму - в аспекті світовідчування і психологічної постави до дійсности.Ідеалізм - це сліпа віра в якусь містичну силу,що "ставить в основу всього історичного процесу на землі і в цілому всесвіті вищу волю,дух,що спричиняє по своїй уподобі такий чи такий хід того процесу"."Людський розум доходить до заперечення того,що твердив від віків перший світогляд і ще стояв безсилий перед незрозумілими явищами,втікаючи до сліпої віри в якусь містичну силу "Цей людський розум,цей вічний єретик і бунтар,розвінчує помало всі надприродні чудеса і таємниці,стягає вогонь,що доти був божеством,і робить із нього звичайне явище,замикаючи його в коробочку сірників і т.д.Цей матеріяліст творить інші леґенди - леґенди сили і могутности людського розуму і людського дерзання".

Отже,коротше кажучи,мова йде про раціоналізм і ірраціоналізм та про відповідну поставу до дійсности.Віра в розум і в людину почуття певности і володарности у світі - ось що підкреслює автор із УРДП у світовідчуванні наддніпрянської молоді,і це разом з її технічним вишколом,реалізмом і практичністю,є,безперечно,примітивною рисою характеру і світовідчування наддніпрянської молоді.І молодь ця дійсно така.Але при чому тут матеріялізм?І недарма автор брошури "Молодь Великої України" в одному місці пише: "Декому здається,що ми беремо під захист матеріялізм.Ні,ми беремо під захист молодь Великої України".

Отже,коли ми придивимось ближче до того страхіття,що його автор назвав матеріялізмом,ми були прикро розчаровані.Дарма ми гострили своє перо-спис і прибрали войовничу позу.

А проте,дехто скакає на коні перед вітряком і ламає свої списи об його крила.До таких належить і Михайло Шульга,який приписує авторові критикованої брошури не що інше,як апологетику діялектико-матеріялістичного світогляду,і на цій підставі обґрунтовує теорію прірви між автором критикованої брошури та його передовою молоддю з одного боку,і "національно-свідомою українською молоддю",до якої належить Шульга - з другого.І лежить та прірва, - пише Шульга, - не в різності,а в протилежності їх "світоглядів,ідеологій і політичних устремлінь"."Тому намагання до загачування цієї "прірви",від кого б вона не по-

ходили,недоцільні й непотрібні,бо її не можна загатити. Навпаки, треба рішуче відмежуватись від "передової молоді автора брошури".. (Ст.50). Одним словом,хай живе блискуче відокремлення і слава героям!"

І така брошура присвячується СУМ-ові і поширюється серед української молоді!

Погану,дуже погану послугу робить Михайло Шульга своєю брошурою українській молоді.

Було б півбіди,якби брошура Михайла Шульги була єдиним випадком. Але в ній,як у краплі води,відбилося все середовище з його специфічним духом самоізоляції,примітивізмом мислення і владним грюкотом кованого чобота. І в цьому середовищі і в його сосі вариться і "виховується" значна частина здібної і патріотичної молоді.Зразком,ідеалом цього виховання є не людина,не українець,а тупоголова і бездумна,або за трафаретом своєї партії думаюча людина - бестія,яка готова виконати всякий наказ свого "зверхника" чи вождя,але не здатна мислити і бути людиною. Бо ж сам п.П.писав,що "насамперед держава і поліція",і що лише ота бездумна і тупоголова бестія,або,лагідніше висловлюючись,"тип войовника,борця в дослівному,найбільш фізичному розумінні цього слова","може виконати основну визвольну державнотворчу працю" і "бути політичним проводом".("Українська Трибуна, понеділок,11 серпня 1947 р.; стор.4). Як виглядає той "провід" і "державнотворча праця",ми могли вже переконатись і переконуємося щодня на прикладі будівництва таборових держав у кожному таборі.Чи ж маємо ми право сподіватись,що цей провід і "державнотворча праця" у ширшому масштабі будуть іншими?

Хочеться вірити,що зусиллями всіх творчих сил буде створений справжній провід,гідний великого народу і відповідний до завдань, які стоять перед нами сьогодні. В цьому проводі займуть своє почесне і належне місце і "войовники,борці в дослівному слові",але не ті, що ведуть домашню війну біля таборового корита і спекулюють кров'ю українських патріотів,які боряться на Україні.

Велику ролю в створенні справжнього проводу Української Нації відіграє наша ідейно-по~~лі~~тична виробленість і зрозуміння один одного.Роля передової теорії нашого визвольного руху і нашого відродження в цьому процесі не остання. Отже не слід творити свої поняття "матеріялізму" і цим провокувати недозрілих войовників "до бою". Не слід чіпляти без потреби на крила нашого вітряка багряних лат.

-+++++-

П.Ч.

Шлях Молоді

Журнал Української Молоді

Ч. 1 (8) січень 1948

ШЛЯХ МОЛОДІ

Журнал української молоді

Ч. 1 [8] Січень - 1948 р. Рік II.

ТРИ ВЕЛИКІ СІЧНЕВІ ДАТИ

ОДНЕ ВЕЛИКЕ СВЯТО:

Державність і Соборність України

ОСВЯЧЕНІ ЮНАЦЬКОЮ КРОВ'Ю УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

22-го січня 1918 року:

«УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!
ТВОЄЮ СИЛОЮ, ВОЛЕЮ, СЛОВОМ —
УТВОРИЛАСЯ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ ВІЛЬНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА, ЗДІЙСНИЛАСЯ ДАВНЯ МРІЯ ТВОЇХ БАТЬКІВ, БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ І ПРАВО РОБОЧОГО ЛЮДУ!...
ВІД НИНІ УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА СТАЄ САМОСТІЙНОЮ, ВІД НІКОГО НЕЗАЛЕЖНОЮ, ВІЛЬНОЮ, СУВЕРЕННОЮ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ...»

З IV. Універсалу Укр. Центр. Ради.)

22-го січня 1919 року:

«ВІД НИНІ ВО ЄДИНО ЗЛИВАЮТЬСЯ СТОЛІТТЯМИ ВІДІРВАНІ ОДНА ВІД ОДНОЇ ЧАСТНИ ЄДИНОЇ УКРАЇНИ, ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА (ГАЛИЧИНА, БУКОВИНА, ЗАКАРПАТТЯ) І НАДДНІПРЯНСЬКА ВЕЛИКА УКРАЇНА.
ЗДІЙСНИЛИСЯ ВІКОВІЧНІ МРІЇ, ЯКИМИ ЖИЛИ І ЗА ЯКІ ВМИРАЛИ КРАЩІ СИНИ УКРАЇНИ. ВІД НИНІ Є ЄДИНА НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА...»

(З Акту Соборности.)

29-го січня 1918 року:

У БОЮ ПІД КРУТАМИ, ЗАХИЩАЮЧИ МОЛОДУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ, ЗЛОЖИЛИ СВОЇ ЮНІ ГОЛОВИ 300 УКРАЇНСЬКИХ ЮНАКІВ —ВІРНИХ СИНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

О. ОЛЬЖИЧ

У Свят-вечір

Перша зоря загаряється на шовковому, необвідному небі, і сім'я у малій хатині сідає за врочисту вечерю. Свят-вечір — прадавня кутя — свято недопоJаного життя і народженого Бога.

Золото ярої пшениці, бурштиновий мед, таємна сила макового зерна зібрали в собі багатство поля, повів пахучих зборів і невмирущість рослинної сили землі споконвічного хлібороба. В них — душа його предків, золотий ланцюг минулих соняшних літ та поколінь, кремезна сила його синів і плідність гордих дочок, запорука прийдешнього, вічного життя. Невичерпні сили землі переливаються з роду в рід, з покоління на покоління, даючи їм свою непоборність.

Снігові хуртовини скаженіли над малою хатиною, рвали солом'яну стріху морозні вітри, але твердий господар виходив повагом надвір, дивився у бурю і думав про засів і про майбутній урожай.

Багато приходило їх з далеких степів і зза синього лісового обрію, що напливали, наче каламутна повінь, рвали береги, вивертали дерева і стодоли, а потім збігали і пропадали без сліду. Залишалося по них тільки кілька переказів, цьвяхованих вчинками слави господарів землі, повставали одна чи дві бадьорі колядки або думи та ще по хатах на стіні зявлялися нові відміни шабель чи інша зброя чужинців. До скарбу традиції народу докидалося кілька нових блискучих камінців.

Скити, обри, печеніги, татари, всі вони шуміли і ревли мов набряклі води, та де вони тепер? . . . Виростали бувало, наступаючи на нашу землю, блискучі і бундючні держави, кричали від моря і до моря, розпливалися на одну шосту земної кулі, а земля струшувалася, і вони падали в груз і порох, сама ж вона, натомість, проростала мурами твердинь, золотими банями церков, цвітом і зеленню рясних садів, і плоди її багатого духа мандрували, передавані з рук до рук, далеко на всі сторони світа.

Казка землі, вірність їй і могутнім заповітам традиції давали народові силу перетривати і перемогти кожне історичне лихоліття.

Вечірня зоря, що зійшла над малим незнаним містом провіщала колись прихід нової віри і нової доби в історії людства.

Віра простих хліборобів і вівчарів, зрісши з їх чистих і прямих серць, мала таку міць і таку силу, що не встояли перед нею навіть фортеці і палаци чужинців, і поклонитися їй прийшли царі трьох суходолів.

Віра у велику, чисту правду, ясне світло високої ідеї в найчорнішу добу тримає горі людські душі, не даючи їм упасти в безодню розпуки і тліну. З неї родяться — найвищі пориви і найбільші чини.

Це ж струнка і нова віра і віра в післанництво своєї землі надихала українських князів, що молилися, щоб Бог дав їм за християн і Руську землю голови свої покласти і бути причисленими до мучеників.

Це ж вона, права віра, кріпила кремезне низове лицарство і дала йому силу стати на прю з наймічнішою Отоманською імперією і разити її в саме серце, над звированими водами Босфору.

Віра предків і віра в українську правду надхнула Зиновія Богдана і підняла Року Божого 1648 на Польщу буруни Хмельниччини.

Великою вірою горів і говорив Шевченко, і вона збудила увесь приспаний український нарід до нового життя.

Висока віра, пів століття пізніше, вишикувала Базарських Лицарів над розкритою могилою, і їх заповіт, заповіт невмирущих 1917—1921 рр. зродив усю сучасну українську визвольну боротьбу.

Чуємо в собі присутність великої і чинної віри. Бачили і бачимо чини наших друзів, що не вагаються в ім'я її наразити і покласти своє життя.

Жива віра, віра, що не спиняється перед жертвами — та, що перемагає.

То ж в найчорніший, блюзнірчий час не покидає нас певність нашого остаточного тріюмфу.

Свято заповіту землі, невмирущости життя і народженої віри . . .

Вечірня зоря яскравішає на оксамитному небі.

1943 р.

ОЛЕГ СТЮАРТ

22 Січня

Над полем ніч, над серцем вирок долі,
Чужих земель засніжені гаї...
Встають, як сни: жита, шляхи й тополі
Її Одної з різних Україн...

Із жовтих книг — Олег як сили вислів,
Чайки, Босфор і слави корогви...
І хмільний Хмель жене ляхів за Вислу,
Ім'я Мазепи — пострахом Москви,

Та грім і кров, розп'яті літа й зими,
І помсти дух до неба руки звів...
І в темну ніч, як слово херувима,
Вогненний прапор зводить гордий Львів.

І йдуть з вогнем бійці нової Січі,
Нові думки нова душа несе...
І сріблом слів говорить срібний Січень:
«Від нині вільна будеш Ти навсе!»

О, славний дне! Велике Двадцять Друге!
Дарма Сибір, могили і хрести...
Ми чуєм тут, Ти прийдеш, прийдеш вдру-
Щоб вже ніколи більш не відійти, [ге,

І там, і там на площі близь Софії,
Останнє слово вимовиш мечем,
І наш Тризуб сонцями заясніє,
І кров ворожа в гори потече.

Упаде спів на сніг холодних ранків,
На тишу нив болючу і важку...
Застогне сталь нових вкраїнських танків,
Йдучи на Люблин, Пряшів і на Курськ...

Ми злічим все, що може Бог не лічить,
Всі каплі сліз і крови у житті...
І новий, свій ми відсвяткуєм Січень
На Україні Вільній і Святій.

Українська молоде! Організація Українських Націоналістів кличе Тебе під крила своїх прапорів, зрошені кров'ю соток і тисяч, мучених, катованих і убитих братів. Встань і ходи! Твори і борись! Хай об'єднаними силами цілої нації, усіх поколінь зірвуться вікові національні пута! Окрилені одною великою ідеєю, сповнені одним великим бажанням, вдивлені в боєве знам'я Української Національної Революції ми йдемо в наступ!

Українська молодь у боротьбі за Українську Державу

У січні — на початку кожного року — ми відзначаємо три величні українські дати:

22. січня 1918 року

четвертим Універсалом Української Центральної Ради проголошено на Софійському майдані в Києві вільну Українську Народню Республіку. Україна стала самостійною, незалежною, вільною, суверенною Державою...

22. січня 1919 року

на Софійському майдані в Києві проголошено об'єднання всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу...

29. січня 1918 року

під Крутами, в бою з большевиками склало свої голови 300 українських студентів і гімназистів, які боронили молоду Українську Державу...

Кожна з цих дат стала для нас священним символом, а всі разом зливаються вони своїм внутрішнім змістом в одну нерозривну цілість: **державна самостійність і соборність України навіки-вічні скріплені молодою, гарячою кров'ю української молоді . . .**

Не перша це була кров і не остання . . .

Минуло вже тридцять років з того часу, а боротьба не зупиняється й на мить. І немає і не може бути такої сили, щоб спинити її — бо в ній вирішується наша історична доля і наше життя — доля і життя Української Нації. Бути у цій боротьбі, стати на місце полеглих в бою — є й нашим призначенням. Великий і героїчний шлях пройшов український народ від січневих днів 1917—1918 років. Тяжкі були втрати. Але й сьогодні, як і тоді, український народ у боротьбі, і, як завжди, молодь у перших лавах. В лавах бійців українських партизан і в глибокому підпіллі твориться і оживає леґенда Крут — леґенда незламної боротьби за Українську Правду і Українську Державу.

І виросте велика пісня — повість
Про ці великі, незабутні дні . . .
Як Україну, славу, честь і совість
Ви берегли, вмираючи в борні.

Гриміти будуть вічно у просторах
Пісні і сльози гордістю у Вас,
Бо Ви — це ж ті, історія которим
Дала ключі відкрити світлий час.

Про Вас леґенди житимуть усюди,
Любов до Вас горітиме палка.
Умерли Ви, як умирають люди,
Та як борці —
безсмертні у віках.

Чекає нас, друзі, невсипуща тверда й мозольна праця, жертвенність та риск власним життям на шляху до визволення України.

Та немає у нас зневіри. Нам ясно світитиме зоря нашої Великої Ідеї, віра у правильний шлях і успіх нашої праці, в перемогу і здійснення прагнення батьків і наших задумів — жити вільним життям у власному Українському Державному Храмі. Нам присвічує віра у воскресіння Самостійної Соборної Української Держави нашим трудом і потом, нашою кров'ю та життям, яке радо віддамо на те, щоб жила і цвіла Вона - Україна.

Андрій Мельник

ЮРІЙ КЛЕН

Творить армію свою Держава...

З поеми «Попіл імперій»

Так творить армію свою Держава,
І ранкова займається заграва
(Відбита золотом стм'янілих бань
І водами ковбань)
Над Лаврою і над священним градом,
Над гуркотом трамваїв і над чадом,
Над ятками, яким бракує крам,
І над новим життям.
Із Дарниці у Київ полонені
Прийшли. Їх стрінув шум дерев зелений.
Була їх горстка — двадцять два,
Але, мов та жорства,
Яку нам при дорозі не злічити,
Зросло число; леґендами повите,
Із галицького виросло ядра.
Та йде лиха пора . . .
Лягла під Крутами вже буйна молодь.
Немов течуть по снігу чорні смоли,
Пливе, згуртована в людські стада,
Нестримана орда.
Іде, іде від Ніжина на Київ,
Вже розповзлись потоками помиїв.
Захоплено Поділ і Арсенал,
Лютує людський шал.
Та Січові Стрільці на оборону
Стають, шикуються в стрункі колони,
То ж Коновалець їхній командир.
Кипить, клекоче вир.
Житомирською йде ворожий навал.
Але летять назустріч крики: Слава!
То Пасіка вже на Сінний Базар
Свій скерував удар.
Та підсіклися раненому ноги,
І полягла кістьми його залога.
Лише один наводчик, що ім'я
Його, рід і сім'я
Назавжди невідомими лишились,
Не відриваючись від скоростріла,
Під дужим натиском ворожих лав
Стріляти не вгавав.
Штурмуючи ґранатами, з налету
Січовики ударили в багнети:
Отак гортаючи руками жар,
Сінний взяли Базар.
Пробігши по Житомирській Великій
Під перехресним обстрілом із вікон,
Відважний загін Федя Черника
Зустрінув хижака,
І стягся бій у нерозв'язний вузол
На Трисвятительській, де купи грузу,
Румовища розбитих боєм хат
І гори барикад.
Січовики під стрільний тріск і лускіт
Дістались до Андріївського спуску.
Веде укрита килимами тіл
Дорога на Поділ . . .
Стягли потомлену аж до знемоги
У манастир Михайлівський залогу.
Штаб постачає фронтові вночі
Набої та харчі.
І командир виправи бойової
Розносить сам той харч і ті набої:
Хто Мельника впізнає Андрія
В тій ролі носія?
Ввійшла в Слобідку Дарницька колона,
І гайдамацькі яросні загони,
Що їм серця пойняв вояцький пал,
Ввірвались в Арсенал.
Розжеврену в бою затисши крицю,
У рукопаш займають Щекавицю,
А потім відбивати йдуть бійці
У ворога двірці.
Але спливає Україна кров'ю,
Бо підступають орди Муравйова,
І ясний Київ кидають стрільці,
Мов стомлені женці.
Вже відступила Рада на Житомир,
Столицю наче стис залізний комір.
На вулицях, гуляючи три дні,
Стріляють навісні
Бешкетники і винних, і невинних.
Та березневе сонце тихо плине
І знов до Києва веде стрільців,
З грудей їм лине спів.
Вітай, вітай же, ґвардіє залізна!
Зростай, зростай в потужну силу грізно,
Державі підмурівок закладай,
Злоти блакитний край.
Тепер, перетривавши хуртовину,
Міняй на знак червоної калини
Свої стрічки червоні на шапках,
Торуй в майбутнє шлях.

У вогні перетоплюється залізо в сталь, у боротьбі претворюється народ у націю..

Євген Коновалець

С. О.

Крутянська кров

Їх створила та наснажила своєю енерґією Велика Українська Революція. На грані двох діб у житті українського народу поставила їх як свій прапор і дороговказ на шляху до Свободи й Гідности. Як фортецю українського самостійницького духа, як символ посвяти в ім'я національної ідеї і твердиню незламности борців за правду. Як символ свідомої та прикладної жертви для своєї історії. Жертви — кров'ю й життям.

Тридцять років тому наша золотоверха столиця, разом із усіма українськими землями, переживала великі історичні хвилини. До розв'язки були питання: чи український народ надалі має вірити «доброзичливості» північного сусіда, чи прийняти як кредо слова гетьмана Мазепи: «Нехай буде тая слава — же през шаблі маєм права».

Вагання не могло бути. Свободолюбива, амбітна нація вирішила так, як гідно було Лицареві. Проти загарбництва та насильства ворога рішено протиставити силу, якій — як основу — відновлено столітні державні традиції.

Своєю власною силою, без допомоги, яку мали інші народи, український народ схрестив шаблі проти сваволі руїнницького імперіялізму, в обороні своїх прав.

22. січня 1918 року Великий Універсал Центральної Ради проголосив у столичному городі Києві Україну Самостійною Державою.

Це не був паперовий акт, що став музейним документом. Від першого дня його проголошення аж до сьогодні його уквітчує кров Борців за Волю... За його народження страждали мільйони жертв, за його здійснення й утвердження падали дальші мільйони.

Право на державне існування намагався зломити відвічний північний ворог-наїздник. Він, цим разом із червоними прапорами, насував ордою на молоду нашу Державу. Вже в кілька день після проголошення Великого IV. Універсалу стояв під загрозою столичний Київ.

І кожен знав, що коли червона орда ввійде в столицю — це означатиме не одноразовий грабунок Андрієм Боголюбським, а накладення поновного ярма, знов довгі роки каторги на своїй і чужій землі, Соловки, Сибір, знищення країни.

Свідомі були, що за формальним проголошенням Держави настає час і потреба чинного приєднання свого голосу за Неї, віддання Їй на службу — себе. Бо революція вимагає не тільки революційних думок, але й чинів. Держава вимагає готовости віддати всі сили для неї. Держава вимагає не тільки деклярацій. Держава вимагає розумних, із посвятою, державно-творчих чинів. І цього були свідомі провідні верстви покоління 1918 року.

Того була свідома й київська молодь. І тому вона перша зголошується в боєві ряди своєї революційної армії, щоб на ділі підтримати будову й охорону Держави. Без вишколу, без добірної зброї, студенти й гімназисти Києва зголошуються добровільно стати на захист своєї Столиці й Краю — до боротьби з далеко чисельно переважаючим ворогом.

Нашвидку (кілька днів!) зформований курінь із студентської молоді вирушає навпроти большевицької орди. Він зупиняється на станції Крути, недалеко від Києва, щоб тут заслонити своїми грудьми Столицю перед наступом матросів Муравйова.

29. січня 1918 року — на восьмий день після оголошення Української Держави, в її ім'я розгортається історичний **героїчний бій під Крутами.** Бій куреня київської молоді проти полків п'яних матросів дикої півночі.

Чи це був звичайний бій? Чи це була боротьба зброї й людей, між якими була якась нормальна пропорція?

Далеко — ні! З однієї сторони школені роками, загартовані вояки з добором піхотної та артилерійської зброї, — з другої сторони — **молодь, тількищо з мурів університету та гімназій, примітивно озброєна, з мізерним запасом амуніції.** З однієї сторони полки з досвідченими офіцерами, з другої — кілька сотень молодняку, який ще не знав добре запаху боєвого пороху...

Але не було ляку й вагання, бо їм світила відвічна ідея боротьби за народну свободу. Відвагу посилював дух Лицарів минулих поколінь, традиції князів і гетьманів.

Настала хвилина вписати та закріпити народню волю на сторінки історії — чином. І український народ це зумів зробити. Він дав у восьмий день своєї самостійности печать державности у формі трьох сотень юнацького життя. Печать жертви кров'ю.

Бій був нерівний. Холодні сніги рідного степу залила гаряча юнацька кров. Із гімном самостійности вистрілювали молодечі руки останні набої, рвались ґранатами, щоб не віддатися живими в п'яні руки дикуна. Три сот-

ні молодих сердець вийшли із життєвого струменю, три перші сотні одчайдушних голів упали на жертовник Нації.

І хоч Столиця на цей час не була врятована — був урятований перед історією державний акт. Формально бій був програний, але фактично він був виграною пробою життєздатности молодої відродженої Нації. Народ зумів визначити свої права і зумів, в обороні їх, стати в бій. Крутянська подія стала незаперечним фактом, що український народ ще повний державницьких традицій, героїзму і свободолюбства.

Крутянська героїчна посвята для Батьківщини — це не тільки історична дата. Це кревний акт, що в'яже давніші змагання з новішими, що стає величавим кільцем у ланцюгу історичної боротьби — від князів і гетьманів по новітні дні. Він продовжує й стверджує нові традиції у боротьбі за здобуття й утвердження Держави.

Молоді Лицарі з-під Крут відійшли у вічність. Своїм подвигом вписали головну сторінку в українській історії. Своєю кров'ю вписали ще одну сторінку до вічних традицій свідомої посвяти в ім'я України, залишаючи для дальших поколінь їх продовження.

Над могилою вашою тиша і спокій,
Та по рідному краю — зловіщі вогні . . .

Не жаль викликають Крути, лише святу пошану. Вони збільшують гордість за український народ і його молодь. Вони утворюють міт самопосвяти, гідний наслідування.

. . . Крутянська кров.

Рубінова сторінка нашої історії, що залишилась навіки святою.

Державний акт, проголошений Великим Універсалом, освячений цією кров'ю, підіймає народ на нові подвиги. В його ім'я народ до сьогодні веде боротьбу.

Кров Крутів палахкотить незгораємим полум'ям, як перша, що пролилася в охороні Держави. Як та, що породила сотні нових чинів. Як та, що не шукала слави, золота і влади, але поставила себе на службу владі й Державі. Вона жеврить у серцях. Вона не дасть забути про обов'язок служби й посвяти великій ідеї Української Держави.

Вона — як дороговказ до Національної Свободи, як невичерпний запас енергії для боротьби, як незламна твердиня державнотворчих чинів і традицій.

Вона — Крутянська кров — зобов'язує нас високо і твердо тримати наш прапор і донести його до повної і остаточної перемоги.

І піти по слідах ваших скошених кроків
Рвучко тягнуться сотні окрилених ніг.

* * *

Сучасна Україна глибоко хилить голову перед маєстатом мертвих і долею живих своїх дітей та підносить вона її і випрямлює зоране ранами своє тіло до грядучого бою за завтрішній день життя свого і своїх потомків.

(З Резолюцій III-го ВЗУН)

ЛЕСЬ ВИШНЕВИЙ

Ми чуємо поклик...

Гремлять вже останні гарматні удари,
І знову затихла доба бойова,
Лише Україна палає в пожарі,
Вона одинока ще кров'ю сплива.

Там б'ються ще вірні сини України
Із ворогом лютим — московським ярмом,
Немає бо сили носити кайдани,
І рвуться до волі і правди разом.

Ми чуємо тут, на далекій чужині,
Порив бойовий до свободи братів,
Той поклик до бою, останнього бою,
Що вирішить долю вкраїнських синів.

Ми чуєм і підем у слушну годину,
Коли нас покличе сурма бойова
Туди, до Дніпра у степи України,
Туди, до Дніпра, у степи України,

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

І ти колись боролась

І ти колись боролась, мов Ізраель,
Україно моя! Сам Бог поставив
Супроти тебе силу невблаганну
Сліпої долі. Оточив тебе
Народами, що, мов леви в пустині,
рикали, прагнучи твоєї крови.
Послав на тебе тьму таку, що в ній
брати братів не пізнавали рідних,
і в тьмі з'явився хтось непоборимий,
якийсь Дух часу, що волав ворожо:
«Смерть Україні!» Та знялась високо
Богданова правиця, і народи
Розбіглися, немов шакали ниці.
Брати братів пізнали і з'єднались.
І Дух сказав: «Ти переміг, Богдане.
Тепер твоя земля обітованна!»
І вже Богдан пройшов по тій землі
від краю і до краю. Свято згоди
між ним і Духом гучно відбулося
в золотоверхім місті. Але раптом
Дух зрадив. Знову тьма, і жах, і розбрат,
І знов настав єгипетський полон,
та не в чужій землі, а в нашій власній.
А далі розлилось Червоне море
і розділилося по половині,
і знов злилось докупи й затопило . . .
Кого? Ой, леле! Новий фараон
пройшов живий поміж Червоне море,
але козак з конем пропав навіки.
Співай, радій, ненависна чужинко,
бий в бубон і лети в танок з нестяму:
кінь і їздець в Червонім морі згинув,
тобі зостався спадок на покраси,
бо зносиш ти України клейноди,
святкуючи над нею перемогу.
Такий для нас був вихід із Єгипту,
немов потоп. Заграло та й ущухло
Червоне море, висохло й осталась
безрадісна пустиня після нього.
І став по ній блукать новий Ізраель,
по тій своїй землі обітованній,
немов якась отара безпричальна.
З отарою блукали й пастухи,
вночі за тінню йшли, а вдень з вогнем.
Коли ж у їх з'явився дух величний,
що вогняним стовпом палав у тьмі,
вони не вірили своїм очам
і врозтіч розбігались манівцями,
і попадали ворогам в полон.
Чи довго ще, о, Господи, чи довго
ми будемо блукати і шукати
рідного краю на своїй землі?
Який ми гріх вчинили проти Духа,
що він зламав свій заповіт великий,
той взятий з бою волі заповіт?
Так доверши ж до краю тую зраду,
розбий, розсій нас геть по цілім світі,
тоді, либонь, журба по рідні́м краю
навчить нас, де і як його шукать.
Тоді покаже батько свому сину
не срібне марево у далині
і скаже: «Он земля твого народу!
Борись і добувайся батьківщини,
бо прийдеться загинуть у вигнанні
чужою — чужиницею, в неславі».
І, може, дасться заповіт новий
І Дух нові напише нам скрижалі.
Але тепер? Як маємо шукати
свому народу землю? Хто розбив нам
скрижалі серця, Духа заповіт?
Коли скінчиться той полон великий,
Що нас зайняв в землі обітованній?
І доки рідний край Єгиптом буде?
Коли новий загине Вавилон?

10. IX. 1904.

Невмируща владарна воля Української Нації, що казала Твоїм предкам завойовувати світ, водила їх під мури Царгороду, поза Каспій та Вислу, здвигну ла могутню Українську Державу, мечем і плугом зазначувала границі своєї владарносаи, в боротьбі проти орд сповняла історичну місію України, що проявлялись у державницьких чинах і творчих задумах Великих Гетьманів і Геніїв, що піднялись з руїни до нового революційного чину й державного будівництва що посягає тепер владною рукою по нове життя і творить могутню епоху Українського Націоналізму та наказує Тобі : встань і борись, слухай і вір, здобувай і перемагай, щоб Україна була знову могутня, як колись і творила нове життя по своїй владарній волі й могутній Ідеї.

ГРИГОРІЙ ЧУПРИНКА

Рідний край

Розкішний степ ... Убогі села ...
То ти, мій краю чарівний.
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний.

Як часто я в своїх надіях
З тобою, краю мій, живу,
Бо вірю я — не тільки в мріях —
Ти будеш вільним наяву ...

Твої сини на всі дороги
Старцями вбогими пішли;
Давно чумацькі круторогі
Вони попродали воли.

Давно степи свої широкі
Вони задурно віддали,
Гаї ж розкішні і високі
Другії власники звели.

Нащадки прадідів дебелих,
В ярмі ідуть твої сини ...
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний.

А все ж надійним вільним жаром
Твої сини вже розпеклись.
О, краю! Може незабаром
Ти будеш вільним, як колись.

Розкішний степ ... Убогі села ...
Це ти, мій краю чарівний.
Мій рідний край такий веселий,
Мій рідний край такий сумний!

ЮРІЙ ДІБРОВА

Сповідь

(ФРАҐМЕНТ)

Що знали ви про нас? Глухим китайським муром
Нас роз'єднав кордон — ім'я якому Збруч.
І як нам подолать по днях неволі й бурі
Провалля наших душ, страшніші прірв і круч?

Що знає світ про нас, про край той — Україну?
І пекло тут, і „рай": ... Це знов тепер над ним
Лунають голосні слова про ту країну,
Де вільно дише все і все співа над ним:

„Нехай живе наш вождь — нових часів Месія
І сонце наших днів, що світить нам у млі.
Народам лад новий несе тепер Росія
І волю, і права найбільші на землі.

Для нас відкрито все — початки і причини,
Що людством рухають і сонцем золотим,
І двері в земний рай лиш він один відчинить,
І шлях лише один до світлої мети" ...

... І ми пішли ... Ішли і падали в безсиллі,
А шлях увесь промок від поту, крови й сліз.
Байдужі ми до них корились дивній силі,
Мовчали ми при них, і все мовчало скрізь.

Темніло ув очах ... Душа не раз боліла,
І думка рвалася, і в серці чувся крик —
Та ми й рідні своїй про це сказать не сміли,
І був героем нам суворий большевик.

„Так треба! В боротьбі нещадній і упертій
Збудуемо новий, іще незнаний лад.
Хай лине все старе! Усе на порох стерти,
Що на щляху стоїть і тягне нас назад".

І що нам горе й біль? І що нам та утома?
І злидні й голод що? І що чиесь життя? ...
Скувала душу нам і розум мертва догма
І витиснула все — людяність, почуття ...

І нищили ми все — і звичаї і віру,
Що їх нам берегли батьки і матері ...
І світ перемінивсь — не люди це, а звірі,
І села пусткою ... Лиш сонце у горі

Незмінний держить шлях — блискуче і гаряче,
Правдиве і ясне — таке ж, як сотні літ.
Куди ж це ви йдете, за ким, глухі й незрячі?
Чого накоїли, о, люди, на землі?! ...

Де ж щастя чарівне? Де воля і братерство,
Що ми до них ішли крізь бурі і сніги?
Затиснуто уста. Гризня, і людожерство,
І зрада, і терор лютують навкруги ...

Все затоптали нам — і правду, і свободу,
І любий рідний край ... А що судилось тим,
Кого назвали нам як „ворогів народу",
Гендлюючи в брехні ім'ям його святим.

Лише в Тобі наш рай і воля, і принада,
Безсмертя на землі й життя щасливі дні.
Лише в Тобі наш рай і воля і принада,
І все, що вабить нас — лише в Тобі одній!

* *
*

Нас роз'єднали так, як вороги хотіли,
І розітнув кордон, здавалося, навік.
Мов на хресті було живе народу тіло,
І пильно стерегли його кати нові.

І ось війна... Війна!... О, скільки в цьому слові
Сплилося наших дум і прагнень, і надій...
Війна — це море сліз, страждань і мук, і крови,
Але війна також — це вир нових подій...

Ти ждеш, народе мій!... Плекаєш знов надії,
Бо допекло тобі, до краю допекло
У тім раю, війна ж — то свіжий вітер віє,
Що зносить рабства гніт і кривду й люте зло.

І ось вона прийшла — новим страшним потопом.
Що пекло Дантове! І з чим це порівнять?
Радій і торжествуй — прийшла „Нова Европа"
Докінчить, що не встиг москвин і азіят!

Неначе сарана прийшли нові номади
І залили степи і села, і міста.
Прийшов ще гірший кат із чорним знаком гада,
Мов сатана із тьми, і над Тобою став.

І цей на Тебе знов наклав залізні пута,
І той, що відійшов, на Тебе гострить ніж.
Але незламна Ти, нездолана й невгнута
На грані двох світів, стояла і стоїш.

І ворог скаженів: бо знов з лісів і степу
Від вибухів гула, здригалася земля —
Це з України знов повіяв дух Мазепи,
Й Тараса Бульби блиснуло ім'я.

Безсмертна у віках! Землі Твоєї чари
І воля боротьби ніколи не умруть!
І ось вони встають — герої з днів Базару
І йдуть, у бій ідуть нові герої Крут.

1944

Націоналісти мусятъ зрозуміти світ і життя глибше і краще від їх оточення, хотіти більше й упертіше від інших та працювати подвійно за себе і за тих, що не працюють, або працюютъ зле.

О. Сеник-Грибівський

ЄВГЕН МАЛАНЮК

За страшну гекатомбу Базару

За страшну гекатомбу Базару,
За наругу зґвалтованих лон, —
Спалахни гайдамацьким пожаром,
Загреми чорним рокотом кари,
Терпеливе козацьке село!

За розстріляне тіло Петлюри
За кривавий біблійний закон —
Стань нещаднім нащадків Тімура,
Щоб страшніш грали заграви бурі
На залізній усмішці Гонт!...

До кісток допекли тебе біди, —
Досить! В кожнім — Дажбогів онук!
Вже встає вона — Діва — Обида,
Й лебеденими крильми — побіда
Розплескає морок мук.

ХАРАКТЕРНИК

Наша путъ

Свою путь прокладемо мечем
І дзвінкі проспівали пісні,
Ще й тепер кров гаряча пече
Тих, хто хоче забутися в сні.

Своїм трупом ми вислали шлях
До державности брам золотих,
Ще зусилля — й на наших полях
Гордо прапор замає ясний.

Хай в крові наша хресная путь,
Хай в розсіянні вірні сини, —
На кістках квіти дивні зійдуть,
Квіти помсти, криваві й грізні.

На похідний шлях у соняшне майбутнє бере Україна ХРЕСТ — символ героїчного духа, МЕЧ — видимий знак сили живої крови, і ТРИЗУБ — володарний знак тисячолітніх державних традицій української землі.

(З Резолюцій III-го ВЗУН)

Проф. Т. ВАЩЕНКО

Сучасні завдання освіти й виховання української модолі

I.

Вірний шлях розвитку народу полягає в тому, що нові покоління, сприймаючи культурні здобутки попередніх поколінь і зберігаючи національні традиції, рухають свою культуру вперед, вносячи в неї нові надбання. Це повною мірою стосується й до виховання молоді.

Виховуючи її в пошані до кращих національних традицій, в той же час треба враховувати завдання сучасности.

Отже, розв'язуючи питання про цілі виховання сучасної української молоді, ми мусимо рахуватись не лише з нашими традиціями, а й з тими завданнями, що ставить перед нами сучасне й майбутнє, а також прийняти до уваги психічні властивості нашого народу, як позитивні, так і неґативні. Перші треба розвивати, другі — усувати, або принаймні ослаблювати.

II.

Завдання, що стоять перед українським народом.

Протягом всієї своєї історії український народ боровся за самостійну державу. Титанічним зусиллям він боронив себе і всю Европу від диких кочовників зі Сходу. Але сили його надломились. Українська держава розпалась, а далі ввесь український народ опинився в чужому ярмі. А проте він не припинив своєї боротьби за волю й незалежність. Були моменти, коли в цій боротьбі об'єднувався майже ввесь народ, як це було за часів Богдана Хмельницького. Були моменти, коли народні маси підупадали духом і мирились зі своїм рабством. Але в ці чорні години за волю народа боролись його кращі сини. І не було в нашій історії жадного моменту, щоб ця боротьба зовсім припинилась.

Отже перше завдання, що стоїть перед українським народом, — об'єднатися в великій боротьбі й здійснити віковічне прагнення до державної і національної самостійности. Друге завдання — відбудувати Україну, що лежить в руїнах, збудувати фабрики й заводи, розвинути й розгорнути промисловість, сільське господарство й торгівлю. Третє завдання — піднести на високий рівень свою духову культуру, освіту, науку й мистецтво і стати в рівень з передовими народами Европи й Америки.

Для досягнення цих завдань потрібне, з одного боку, велике напруження сил народніх, а з другого — певні психічні здібності.

Властивості українців і причини наших невдач.

Мало на землі народів, що мали б таку долю, як українці. Протягом віків своїми грудьми захищали европейську культуру і цивілізацію від навал диких кочовників зі Сходу, — і тепер не мають своєї власної держави. По-лицарськи боролись за волю і сотні років були на становищі колоніяльного народу, — а тепер примушені кидати свою рідну землю й мільйонами йти на Сибір, або перебувати в стані еміґрантів в непривітній і ворожій Німеччині. Де причина цих невдач?

На колоніяльному становищі, звичайно, перебувають народи, що з причини своїх народніх особливостей або з причини історичних обставин виявили низький розвиток розумової культури. Але про українців сказати цього ніяк не можна. В період Київської Держави українці були в Европі передовим народом; тогочасне українське письменство ніскільки не нижче письменства інших европейських народів, а „Слово о полку Ігоревім" назавше залишиться одним з найкращих пам'яток всесвітньої літератури. Про Київ, про його багатства й красу слава ширилася по цілій Европі.

Високі здібності до розумової культури виявили українці і в XVI—XVII ст., коли точилась жорстока боротьба з Польщею. Про це свідчить велика кількість шкіл на Україні і розвиток полемічної літератури. Архидіякон Павло Алепський, що відвідав Україну за часів Богдана Хмельницького, дивується високому культурному рівневі українців, особливо, коли порівняти його з московським. Його вражає мелика любов українців до знання і науки, завдяки чому майже всі українці — грамотні. А особливо яскравою ілюстрацією великих розумових здібностей українців є їхня роля в історії розвитку російської культури в кінці XVII і в XVIII-ому ст. Обманом попавши в політичну залежність від Московщини, українці стали її вчителями в галузі духової культури. Вони заснували на Московщині вищі школи й були в них першими вчителями. Вони обсадили в Московщині переважну більшість епископських

катедр, вони вели перед в російській літературі і мали великий вплив на формування російської літературної мови. Коротше, з росіянами сталося те, що сталося з римлянами, коли вони опанували Грецію. Греки, опинившись під владою Риму, стали керманичами й законодавцями в галузі римської науки, літератури й мистецтва.

В XIX ст. російська духова культура становиться на власні ноги, а проте й тепер українці відограють в розвитку її визначну ролю. Багато українських імен ми зустрічаємо посеред інших еміґрантів безперечно посідають ців Росії. Основоположник реалізму в російській літературі — геніяльний українець Гоголь, найвидатніший художник-маляр — українець Репнін, найвидатніший педагог в Росії — українець Ушинський, геніяльний композитор — українець Чайковський, найвидатніший фізик Советської Росії — українець Капиця. І так майже у всіх галузях науки й літератури. А особливо переконливим доказом наших здібностей до культурного розвитку є той факт, що Україна, перебуваючи під тяжким московським ярмом, в умовах жорстокого переслідування всяких проявів і прагнень до самостійної культури, все ж таки зуміла утворити свою національну науку, літературу й мистецтво, що посідають далеко не останнє місце серед слав'янських народів, навіть таких, що не стратили своєї державности.

Навіть на еміґрації, живучи в тяжких матеріяльних і моральних умовах, українці виказали високу цікавість і здібності до духової культури. В культурному житті українці серед інших еміґратів безперечно посідають перше місце.

Аналізуючи особливості українського інтелекту, ми маємо відзначити особливий розвиток здібностей до синтетичного мислення, яке є одною з найважливіших умов творчости в галузі науки й техніки, без якого не можна побудувати широких, узагальнюючих теорій.

Характерно, що на широких просторах дореволюційної Росії був єдиний оригінальний філософ — українець Григорій Сковорода.

Отже не в інтелекті українця треба шукати причини тяжкої долі нашої батьківщини. Не можна її шукати і в інших емоційних особливостях. Наша народня пісня свідчить про багатство, красу й силу почувань українського народа. Чужинці, що відвідували нашу батьківщину, завше відзначали охайність, чемність, гостинність і високий моральний стан українців. Вся історія українського народа свідчить про лицарську мужність. Звертає на себе також увагу високий рівень моралі української молоді.

За останні роки емоційні властивості українців значно підупали: збільшився егоїзм, знизились альтруїстичні почуття, підупала мораль. А проте навіть тепер на еміґрації моральний стан українців ніскільки не нижчий, ніж стан інших еміґрантів.

Отже причин нашої недолі треба шукати в чині, в дії, — в тому, що ми не хотіли або не могли використати для блага Батьківщини своїх багатих природніх здібностей. Інакше, причиною нашої недолі є хиби чи брак волі.

Про українця, а особливо про українського селянина створилось уявлення, як про людину апатичну, пасивну, інертну, а навіть ліниву. Особливо яскраво ці хиби української вдачі подані в творах Гоголя. Пацюк із «Різдвяної ночі» остільки лінивий і пасивний, що навіть не простягає руки за варениками, а тільки роззявляє рота, і вареники, викупавшись наперед у сметані, самі стрибають в Пацюків рот. Солопій з „Сорочинського ярмарку» через свою апатичність та інтерність стає попихачем своєї жвавої жінки Хіврі. Атанасій Іванович з «Старостівських поміщиків» тільки й робить, що їсть та жартує зі своєю дружиною, а після її смерти виявляє повну безпорадність. Безперечно все це — карикатури, особливо щодо закидів про лінощі українця.

А проте не треба забувати, що всяка художня карикатура спирається на дійсність, і що Гоголь в основному — реаліст. Отже значна частина українців, до революції мала такі хиби вдачі, як нерішучість, інертність, млявість в рухах і т. ін.

Але постає питання: чи всі ці хиби вдачі — природні, чи вони виникли в наслідок тяжких історичних умов життя українського народу? Наше минуле свідчить, що наш народ не завше був позбавлений високих рис волі й характеру. За славетних часів Київської Держави наш народ стійко й мужньо боровся з хижими кочовниками і в цій боротьбі виявив велику силу й міць. Не менше стійкости й енергії виявив наш народ в боротьбі з татарами, Туреччиною та Польщею. Слава про запорожців, що на човнах перепливали Чорне море й своїми відчайдушними нападами на турецькі міста викликали страх у турецьких султанів, що були тоді страхіттям для Европи — ширилась по цілому світу. А скільки героїв мужніх, стійких, ініціятивних виставив тоді з-проміж себе український народ. Коли поляки катували Гонту, вони смугами здирали з нього шкіру. Із грудей Гонти не вирвався жадний стогін або крик з болю. Це жахнуло катів, бо вони бачили в ньому втілення стійкости й запеклости українського народа.

І дійсно, як свідчить історія, таку ж мужність й стійкість виявляли сотні й тисячі українців. Але якже це сталося, що Наливайки, Богуни й Гонти перетворились в Солопіїв, Пацюків? Це сталось через надзви-

чайно тяжкі історичні умови, а також через деякі психічні риси українського народу.

Зупинимось на одній з них. Це — в основному шляхетна риса. Її можна назвати своєрідним аристократизмом. Треба відрізняти аристократизм духа і аристократизм положення. В примітивних політичних і економічних умовах життя народів ці два види аристократизму міцно поєднувались між собою. Аристократи положення, в першу чергу царі й вожді, були разом з тим аристократами духа, — людьми, що втілювали в собі найкращі риси людини, згідно з моральними поглядами того чи іншого народу. В Гомерівську епоху такими аристократами були Ахілл, Патрокл, Агамемнон, Нестор, Одіссей, Діомед та інш. Вони були царями або вождями, володіли великим майном, а разом з тим були зразками мужности, сили й мудрости, — тих рис, що їх найбільш цінували тоді греки в людині. Але в подальшому розвитку історії народів цей зв'язок між двома формами аристократизму слабшає і навіть зовсім заникає. Аристократи положення перестають бути аристократами духа. Тоді навіть змінюється зміст самого поняття «аристократизм». За аристократів в першу чергу визнаються нащадки іменитих батьків, або ті, кого відзначить своєю ласкою цар чи король. Аристократам цього типу протистоїть маса простого люду — плебеї.

Аристократи за всяку ціну намагаються відрізнятися і не змішуватися з плебеями. Звідси велику увагу приділяється всяким відзнакам високого положення, зовнішній поведінці і т. ін.

Такий процес зниження поняття аристократизму неоднаково проходив у різних народів. Це залежало в основному від особливостей народніх мас тієї чи іншої країни. Там, де народні маси були пасивні й інертні, де ініціятива в політичному й господарському житті країни була майже виключно в руках пануючої верхівки, там населення різко розподіляється на аристократів і плебеїв, причому саме поняття «аристократа» ототожнюється з поняттям людини високого походження, багатої і добре одягненої. Оскільки ж людину в першу чергу характеризують її духові риси, то єсть всі підстави твердити, що народ, який втратив поняття духового аристократизму, є народ плебейський. Для верхівки такого народу найбільш характеристичною рисою є пиха, а для мас — рабська приниженість і улесливість. Оскільки у такого народу в найбільшій пошані зовнішні риси людин, а не внутрішні її вартості, для нього є дуже характерним різкий перехід від пихи до приниження і від приниження до пихи.

Навпаки, там, де народні маси активні, де верхівка в інтересах цілого народу мусить рахуватися з масами, там зонішні ознаки вищого походження людини в суспільстві не відіграють рішаючої ролі, там зберігається духовий аристократизм, властивий не лише людям з вищих суспільних кляс, але й кращим представникам простого народу.

Єсть всі підстави такі народи називати аристократичними. Для них характеристичною рисою є свідомість власної гідности й пошана до людської гідности взагалі.

Таким народом-аристократом є, між іншим українці. Історичні умови життя українського народу з давніх-давен склалися так, що народні маси мусіли відогравати в ньому активну ролю й завще бути ініціятивними. Український хлібороб, особливо на східніх і південних землях своєї батьківщини, мусів кожну хвилину бути готовим до боротьби з кочовниками. Тут не досить було організованих походів в Дике Поле під проводом князя чи його воєводи.

В XV—XVII ст. боротьба з кочовниками змінилася на боротьбу з татарами і поляками. Але вона вимагала від населення таких же самих рис, як і попередня боротьба. В таких умовах українці звикли поважати себе, у них виховувалась любов до волі і незалежности. Для них не мало рішаючого значення зовнішнє положення людини, її походження, службовий стан тощо. Вони могли ,отже, коритись волі лише такої людини, яку вони поважали за її високі духові якості, за мужність, відвагу й мудрість. Високим зразком українського аристократизму був Святослав Хоробрий. Відомо, що він, ідучи на ворогів, наперед сповіщав їх: «Іду на ви!». Найвищою вартістю для нього була військова честь. Хоробрий, як лев, він не боявся смерти, а зате боявся неслави. «Мертвії сраму не імуть», — казав він війську перед рішаючим боєм в Болгарії. І разом з тим цей гордий князь-завойовник одягався, як звичайний вояка, спав, положивши голову на сідло, споживав найпростішу їжу. Справжній аристократ духа, він не потребував і не цінував зовнішніх ознак свого аристократизму.

Подібним до нього аристократом духа був Володимир Мономах. Великий патріот, мужній захисник української землі від кочовників, мудрий адміністратор, суддя і господар, — він був дуже простим в поводженні з людьми і не соромився роботи смердів.

Але такий аристократизм духа властивий є простим українським людям. Прикладом їх може бути син козака із Чорнух — великий український філософ Григорій Сковорода. Він дуже нагадує Сократа, у якого під зовнішністю Сілена крилася надзвичайно шляхетна душа.

Характерна ознака аристократизму духа є свідомість своєї гідности й шанування людської гідности взагалі. Отже цей аристократизм в часи високого піднесення національного усвідомлення українців завше був дже-

релом мужности й високого героїзму. Так було в часи боротьби з кочовниками. Так було в XVI—XVII ст. в часи боротьби з панською Польщею.

Але аристократизм логічно веде до індивідуалізму. Для українця найцінніше — воля, незалежність в житті особистому, родинному й господарському.

Українець, оженившись, відділюється від батьків, щоб жити окремою родиною. Він типовий власник і не любить чужої роботи. Для нього власна вбога хата — краща за чужий пишний палац.

Індивідуалізм не заважає в спільній праці. Про це свідчить «т о л о к а», спільна хліборобська робота, чумацькі валки, артілі, кооперативи всіх типів на Україні. Але така співпраця мусить бути добровільною. А проте індивідуалізм українця при несприятливих умовах політичного й суспільного життя перетворюється в егоїзм, що характеризується замиканням в коло вузьких особистих інтересів, нехтуванням інтересами суспільними. Цей егоїзм набуває різних форм, як напр., ренеґатство, кар'єризм, хуторянство і т. ін.

Ці форми українського егоїзму надзвичайно яскраво окреслені у вірші Олеся: «Про удову й трьох синів», про Івашечка, Василечка і Незнаєчка. Коли стара вдова (символ України) приходить з найменшим сином до Івашечка й просить у нього притулку, той відповідає їй:

«Іншу матір маю, її пою, її кормлю, про неї я дбаю.»

Вона йде до середущого сина Василечка і чує від нього:

«Моя хата скраю, нікого не знаю,
Себе пою, себе кормлю, про себе я дбаю.»

Вбита горем удова йде з сином Незнаєчком далі. Їх зустрічають люди, на очі Незнаєчкові вони наклали полуду:

«Ніколи він світу Божого бачити не буде.»

Виходить, що відсутність об'єднуючої ідеї є основна причина того, що внуки й правнуки запорожських лицарів, великих патріотів і борців за волю народа, перетворюються на Івашечків і Василечків, Пацюків і Солопіїв.

Цій безнадійності частини українців сприяла відсутність протягом довгого часу своєї держави. Українці довго боролися за неї, але вкінці знемоглися, у багатьох українців з'явилося зневір'я, а потім і байдужність до долі свого народу. Що це саме так, а не інакше, про це свідчать події 1917—1920 років.

Коли у частини українського народу піднеслась на високий рівень національна свідомість, знову відродився його героїзм.

Отже основне завдання у вихованні української молоді є виховання волі і характеру під гаслом:

«С л у ж б а Богові й Б а т ь к і в щ и н і.»

О. ОЛЕСЬ

УКРАЇНА КЛИЧЕ НАС...

Ранок, ранок! Час світання...
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.
Голос страдниці лунає,
Голос матері, сини,
Під корогви вас скликає
Стати в грізні буруни.
Тіні прадідів блукають,
Тіні ходять по землі,
Нам корогви розгортають,
Нам дають свої шаблі.
Швидко дзвони в Україні
Залунають, загудуть...
Швидко нас великі тіні
Під стягами поведуть.
Час горіння... Час світання.
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

Український націоналізм, як ідея та рух, що випливаютъ із духу та потреб української нації, закорінився, протягом останніх років ще глибше на всіх українських землях. У героїчній боротьбі кращих синів України, український націоналізм збагатив свої теоретичні основи та політичний досвід, використовуючи ці здобутки в поглибленні, удосконаленні своєї програми й тактики.

(З Резолюцій III-го ВЗУН)

Д. ШУМЕНКО

Культура живого слова

Ви певно помітили у себе в школі чи на юнацьких сходинах або в товаристві два типи поведінки ваших друзів? Ось один. Це ваш товариш Х. Він завжди перед вами, завжди на чолі, не любить сипати без потреби порожніми словами, але й не мовчить, і до його слова прислухаються. Не завжди це найрозумніший. Він говорить те ж саме, що й ви, інколи навіть тими ж самими словами — але до нього прислухаються, його слова роблять враження, з ними сперечаються або приймають, але не є байдужими до них. А ось другий тип. Це ваш товариш З. Бути в товаристві на чолі, говорити так, щоб усі чули, він ухиляється. А коли його призначають виступити з словом перед більшим гуртом людей — він почуває себе непевно, не на «своєму місці», і говорить невиразно, спотикаючись і поспішаючи, щоб швидше скінчити і сховатись десь за спиною.

В чому таємниця різної поведінки цих ваших товаришів?

Це таємниця — у призвичаєнні чи непризвичаєнні до публічних виступів і в культурі живого слова.

Хто з вас не заздрив гарному промовцеві або декляматорові! І хто з нас не хотів би бути гарним промовцем!

В наші часи бурхливого суспільного життя кожному доводиться мати потребу і необхідність прилюдних виступів, але не кожен має до того призвичаєння й уміння.

Щоб бути гарним промовцем — для цього треба мати низку даних і певний вишкіл.

І не кожному це вдається. Але призвичаїтись до прилюдних виступів і оволодіти елементарними правилами культури живого слова — це зможе кожен і для цього не треба вивчати багато правди. Найкращий спосіб для цього — практична участь у прилюдних виступах і уважне та серіозне до них ставлення.

Культура живого слова полягає в тому, щоб, виступаючи перед слухачами, не хвилюватись, тримати себе вільно й упевнено і говорити чітко, ясно і з відповідною дикцією та настроєм.

Найкращою нагодою і місцем для набуття початкових навичок до прилюдних виступів і оволодіння культурою живого слова є юнацькі сходин. Не уникайте, а шукайте нагоди зробити доповідь, прочитати вірш, виступити з промовою.

Ідучи назустріч потребам вишколу і виховання з української молоді активних громадських і політичних діячів, редакція журналу «Шлях Молоді» час від часу містила і містить відповідний матеріял, який можна використати на сходинах. В цьому числі ми помістили такий матеріям, який може бути використаний при святочних сходинах, присвячених 22-ому січню. Зробіть таку спробу: розподіліть поміщений матеріял (за виключенням статті «Сучасні завдання освіти») між своїми друзями, хай вони привчаться добре й виразно його читати — з листа чи напам'ять. І на сходинах, в тій черзі, як це є в журналі, прочитають. Редакція певна, що «прочитавши» ось так це число в товаристві, ви будете мати подвійну користь і приємність. Прочитаний в товаристві матеріял сприймається набагато краще, ніж мовчки наодиниці. Це створює певну атмосферу спільних переживань і думок, це згуртовує вас в однаково думаючу і однаково відчуваючу громаду і виховує звичку бути в товаристві, як у себе дома. А крім того в такий спосіб ви призвичаюєтесь до прилюдних виступів . . .

Таке голосне читання чи деклямації в товаристві мають крім того ще одну дуже цінну і позитивну сторону, як одна з форм культурного побуту. Один з біографів нашого великого поета відзначає, що Шевченко, знаходячись у товаристві своїх близьких друзів у Петербурзі, дуже любив влаштовувати голосне читання творів визначних на той час письменників. Це була одна з культурних навичок тодішнього побуту. Чи треба вам пояснювати, яке це має велике значення на чужині — чути в товаристві живе українське слово безпосередньо з джерел його кращих зразків у творах нашого письменства? Хай же лунає воно серед нас повсякчас і єднає нас з далекою Батьківщиною.

Перед нами великі завдання суспільного й державного будівництва, тому кожен повинен віддати волю, душу й руки на службу у цьому ділу. Ми повинні віддати на це всю нашу енергію.

Година повинна бути за день, день за місяць, бо тільки таким чином осягнемо своєї мети!

СИМОН ПЕТЛЮРА

Зміст

1. Три великі січневі дати.
2. О. Ольжич: У Свят-вечір.
3. О. Стюарт; 22. січня.
4. Д. К.: Українська молодь у боротьбі за Українську Державу.
5. Ю. Клен: Творить армію свою Держава.
6. С. О.: Крутянська кров.
7. Л. Вишневий: Ми чуємо поклик.
8. Г. Чупринка: Рідний край.
9. Ю. Діброва: Сповідь.
10. Є. Маланюк: За страшну гекатомбу Базару.
11. Характерник: Наша путь.
12. Проф. Т. Ващенко: Сучасні завдання освіти й виховання української молоді.
13. О Олесь: Україна кличе нас...
14. Д. Шуменко: Культура живого слова.

Шлях молоді

Журнал української молоді

Ч. 2-3 (9-10) Лютий-березень 1948

ШЛЯХ МОЛОДІ

Журнал української молоді

Ч. 2-3 [9-10] Лютий-березень 1948 р. Рік II

У Шевченкові роковини

Минуло 87 років з дня смерти Тараса Шевченка. Кожні роковини є для нас підсумком пройденого шляху до здійснення його Заповіту. Із цього погляду культ нашого великого поета, нашого національного героя, духового провідника і пророка не має нічого подібного і рівного в жодній країні і в жодного народу.

Покоління за поколінням проходять,і кожне з них черпає в Ньому духові і моральні сили, переймається Його ідеалами, Його любов'ю і Його ненавистю, іде беззастережно і віддано за Ним, прагне до Його мети, бореться за здійснення Його ідеалу.

Різні покоління в різні історичні епохи по різному Його сприймали і не однаково розуміли. Були покоління, в душах яких знаходили відгук лише «садок вишневий коло хати», і вони здатні були лише «по-катериняччи» плакати і марно нарікати на свою долю, не могли піднестись до цілого, справжнього Шевченка. Але з кожним новим поколінням геній Шевченка щораз ширше розгортає крила і підноситься до осяйних верховин. Він нас розбудив, як націю, з ним ми виростали, навколо нього кристалізується сучасний духовий світ Нації. Пірване ним ішло боротись за Україну не одно покоління. І лише з ним ми переможемо!

Шевченківські Роковини відзначаються і святкуються в рідному краю, на Україні, і на чужині. З Його ім'ям на устах проводять «шевченківські дні» і ті ,для кого Він є прапором і духовим вождем, і ті, для кого Шевченко потрібний і неминучий, щоб приспати Україну в новій неволі і Його словами виправдати свої каїнові вчинки. Але там нема Його.

Шевченко з нами. Той справжній, багатогранний, вічно живий і актуальний. Той Шевченко, до якого ми тільки тепер починаємо доростати. Найглибший, всебічний, стихійний виразник духовости українського народу. Невпинний мотор прагнень Нації до свого повного самоздійсненя і завершення. Це він розідрав завісу історії і показав «хто ми, чиї сини, яких батьків, ким, за що закуті».Це він навчив нас любити Україну і розгорнув перед нами видиво «живих і мертвих і ненароджених», що йдуть у віках, щоб здійснити свою правду і свою волю! — Це він показав нам ідеал «сім'ї вольної, нової», України «без холопа і без пана» — до якої прагнемо і за яку боремося. Це він гнівним словом таврує «рабів, підніжків, грязь Москви, варшавське сміття» і возвеличує національних героїв і сам, як найбільший наш національний герой, підноситься у віках як приклад для всіх нас.

Ми пішли і на чужину з Його Заповітом, і хоч будемо «каратись, мучитись», але не покаемось, а голосно перед усім світом говоритимемо «чия правда, чия кривда і чиї ми діти». І за ту нашу національну правду ми будемо боротися аж до остаточної перемоги, бо він наказав нам:

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!

КЛИМКО —учасник.

Молодь і відродження Карпатської України

Майже тисячелітнє мадярське панування на території Карпатської України після розвалу Австро-Угорщини залишило по собі дуже тяжку спадщину. Таких тяжких національних і релігійних переслідувань з боку окупанта, такого натиску плянової і постепенної денаціоналізації, такого страшного економічного визиску не зазнала на протязі історії ні одна вітка многострадального, але високогероїчного Українського Народу, як саме карпато-українська. Бо ж і не була ні одна так довго відлучена від цілости, ні одна не була так довго в лабетах ворога. Та тут сталося чудо! Український Народ Закарпаття на протязі довгих століть ставив безприкладний в історії людства опір мадярсько-монгольському наїзникові і зберіг своє національне культурне і релігійне обличчя.

Не помагали тут найрафінованіші способи переслідування українського духовенства, почавши від 16-ого століття, не помагало тут відірвання карпатоукраїнської церкви з-під впливів галицьких єпископів, щоб легше було її змадяризувати, не помагав тут страшний економічний визиск селянства і штучне його розпиячування, що доводило людину до духової, моральної й економічної руїни, не помагала тут цілковита заборона українського шкільництва, навіть т. зв. дяківських шкіл (бо існували тільки мадярські школи, а тому по селах дяки вчили молодь читати Біблію і Псалтир), не помагала тут заборона навіть Біблії і церковних книжок друкованих кирилицею, не помогали тут вкінці масові вішання селян на шибеницях за спротив мадяризації церкви, не помагали різки на тілі української дитини за вимовлене нею кожне українське слово, і то не тільки в школі, або на шкільному подвірії, але і всюди там, де могла дійти її рідна мова до вух мадярського ката-вчителя. Не помагало тут і клянове винищування інтеліґенції, не помагала ані заборона тодішньої народної назви «р у с и н»*). Народ стоїть, мов скеля непорушено, на сторожі своєї духовости, на сторожі своїх традицій, на сторожі свого національного «я». І коли Геній і Пророк Т. Шевченко над Дніпром закликав усіх українців «мертвих, живих і ненароджених в Україні і не в Україні сущих» словами: «свою Україну любіть, любіть її во времи люте», то не Срібній Землі відкликується народній пробудник Олександер Духнєвич (якого вороги українського руху на Закарпатті пізніше чомусь хотіли зробити москалем, щоб користуючися його популярністю в народі, легше робити своє брудне діло денаціоналізації) і відповідає йому по-своєму, що він свій народ і свою Україну любить, словами:

«Я русин був, есьм і буду,
Я родився русином,
Чесний мій рід не забуду,
Останусь його сином»,

а коли Шевченко кличе: «Вставайте, кайдани порвіте!», тоді О. Духнєвич на Срібній Землі йому підспівує на свою нуту і рівнож закликає «Підкарпатські русини, оставте глибокий сон». І подібно, як Шевченка заслали на Сибір, так переслідувано і Духновича за вищезгадані слова. Його переслідувано так, як це яміла тоді робити мадярська жорстокість. В зимі, при сильних карпатських морозах, відвезено його з парафії (був священником), приблизно 20 кілометрів віддаленої від Пряшева, з о в с і м б о с о г о до пряшівської визниці. Та муки не зломали ні одного, ні другого. Не зломали терпіння і духа українського народу.

Ці терпіння і переслідування ще більше скріплювали ненависть до окупантів, а вона в свою чергу ще більше гуртувала народ навколо ідеї визволення. І так, як московські намагання знищити українську духовість, вирвати серце, вирвати саму душу з народу на Центральних, Північних і Східніх Землях, як австрійські й польські намагання в Галичині, Лемківщині і Буковині, так мадярські на Закарпатті пішли в н і в е ц ь. Вони, щоправда, нанесли Україні незмірну шкоду, нанесли українському народові страшні рани, але вони не осягнули своєї мети — їм не пощастило знищити українського національного духа. Не пощастило, бо українство загартувалося, мов криця, і стало непохитним. А таким воно залишається тому, що має вповні віддану на службу нації молодь.

Молодь в житті нації відограє дуже важливу ролю. Вона з одного боку являється помостом між кожночасною старшою ґенерацією і майбутніми поколіннями, тобто пебирає духові, моральні і матеріяльні надбання дотеперішних поколінь, засвоює, поглиблює і поширює їх та передає їх у свій час майбутнім поколінням, а з другого боку вона являється рушійною силою майбутнього нації. Гасло: яка молодь, таке майбутнє нації — вже нераз виправдало себе. І тому

*) Р у с и н — це стара назва для українців. Її не мішаті зі словом «русскій», яке означає москаля. Назву «русскій» для означення москвинів впровадив аж Петро I.

Русин — вживалося раніше на всій Україні. Ця назва заховалася на Закарпатті ще й досі.

й у житті карпатських українців молодь відограла дуже важливу ролю, займала все, свою важливу позицію у суспільній драбині.

На істину «Чия молодь, того й майбутнє» звернено особливу увагу і на Закарпатті після першої світової війни. Тут відразу пішла боротьба за неї. З огляду на брак місцевої інтеліґенції, брак місцевого українського учительства, чеський уряд покликав до праці в школах частину перебуваючих на Закарпатті українців з усіх земель, а частину шкільництва передав галицьким москвофілам і правдивим москалям, белоґвардійським еміґрантам. Тоді як українство взялося до конструктивної, освідомлюючої, культурно-освітньої праці та до розбудови краю, то москалі почали робити свою брудну роботу. Почали ширити москвофільство, розкладати народ духово, виривати йому з душі те, чого не могли вирвати мадяри на протязі майже тисячі років. Маючи в своїх руках частину шкільництва, взялися вони за денаціоналізацію молоді. Це довело до дуже шкідливого т. зв. «мовного питання». І саме молодь тут виявляється тим крицевотвердим елементом, що не тільки, не підпадає під вплив москвофільства, а навпаки вірно стоячи на сторожі національного «я», закладає свої орґанізації, як «Пласт», «Січ», різні самоосвітні гуртки, гуртки «Відродження», масово гуртується навколо «Просвіти» і веде завзятий бій з залишками мадяронства, зі штучно насаджуваним московськими еміґрантами москвофільством і започаткованою чехізацією. Молодь Закарпаття в загальному гуртується навколо т. зв. народовецького руху і стає заборолом перед чужими впливами. Вона дорожить народніми традиціями, дорожить славним минулим предків, вона органічно ненавидить всякого окупанта і всякого денаціоналізатора, а заразом з погордою дивиться на тих одиниць що віддалися чужим впливам.

Карпатоукраїнська молодь веде активно освідомлюючу роботу серед населення. Середньошкільна молодь, що отримує дуже тісний контакт зі селом, організує по селах «Пласт» і веде в ньому роботу, виїзджає з театральними аматорськими виставами і в найглухіші закутини, поширює добрі книжки і пресу, організує читальні «Просвіти», бере активну участь у народніх святах і з'їздах і сама орґанізує з'їзди.

Дуже важливим моментом в процесі відродження Карпатської України були з'їзди народовецької молоді. В 1929 р. відбувається 1-ий з'їзд народовецької молоді в Ужгороді, на якому вона зриває зі закостенілим «русинством» і відкрито стає на всеукраїнську плятформу. Вона, не зважаючи на переслідування чехами за «іреденту», пожвавлює свою роботу в народі з одного боку, а входить у тісний контакт з українськими націоналістами з другого. Саме на цей час припадає творення перших клітин молоді ОУН на Закарпатті. Ідея Українського Націоналізму серед молоді Карпатської України знайшла дуже пригожий ґрунт, бо ця молодь, як і весь народ, стояла завжди на засадах націоналізму ,вона носила його віками підсвідомо в серцях і боронила перед ворогом. Тепер приходилось тільки виявити його з підсвідомости на яву. Найкращим доказом цього може бути II. З'їзд Народовецької Молоді, що відбувся в 1934 р. в Мукачеві, де кількатисячні ряди здисциплінованої, свідомої своїх завдань молоді стають на шлях боєвого новітнього Українського Націоналізму, що в його дусі проходить увесь з'їзд.

Дальше пішли з'їзди організацій молоді — в Перечині, Рахові, Севлюгі, Середньому, Кальнику, Нижньому, Студеному і багатьох інших місцевостях. Завдяки інтенсивній і невпинній праці націоналістичної молоді національне і політичне відродження карпатоукраїнського населення значно прискорюється. Духовий зв'язок з українським минулим закріплюється і маніфестується назовні масово влаштованими у всіх закутинах Закарпаття, святами в часть Матері Божої — Цариці України, що відбувалися в 1937 р. з нагоди 900-ліття проголошення Великим Українським Князем Ярословом Мудрим Діви Марії покровителькою України. Не зважаючи на масові арешти, українство святкувало їх всюди, а молодь їх організувала. Кульмінаційним пунктом вияву волі народу був Всепросвітянський З'їзд в Ужгороді, що відбувався в осени 1937 р., в маніфестації якого взяло участь понад 30 тисяч учасників з усього Закарпаття. Його історичність полягає в тому, що з трибуни на площі князя Ф. Корятовича молодий націоналіст сл. пам'яти Іван Рогач, який пізніше на стійці в рядах ОУН згинув геройською смертю в Києві з рук німецького брунатного ката, перший раз публічно відобрав присягу усіх українців Закарпаття на вірність Україні і готовість боротися за її волю. 30 тисяч правиць зі зложеними до присяги пальцями піднеслося в гору, і рознеслося з уст 30-ох тисяч представників усього українського населення могутнє «Присягаємо»!

Не помогли дальші чеські арешти, не помогла лють мадярів і поляків. Цей дух від цього часу опанував не тільки молодь, яка видає свою пресу з «Пчілкою» і «Пробоєм» на чолі, але й широкі народні маси. І, тому, коли наспіли події славних 1938—39 рр., українська молодь Закарпаття була вже вповні підготована. Вона тепер допомагає в будові держави всюди там, де її поміч найбільше потрібна. І не жаліє вона ні праці, ні рук, ні неспаних ночей, ні крови для святої справи нації.

Коли в 1938 р. збільшується загострення між українцями й чехами на внутрішньому

відтинку з одного боку, а українцями і мадярами та поляками, що висилали своїх терористів на Закарпаття, з другого боку, українська націоналістична молодь Закарпаття не опускає безрадно рук, але, як личить борцеві за святе діло, організує спротив. Треба було з краю забезпечити спокій і працю 1-ої Української Центральної Народної Ради в Ужгороді, треба було хоронити українське духове національне і матеріяльне добро перед знищенням, треба було не допустити до вбивств українських закарпатських народніх діячів, треба було не допустити до стероризування українського населення чехами, мадярами, поляками та москвофільськими недобитками. Треба було боронити дотеперішні досягнення і боротися за кращу долю всього українського населення. Для цього потрібно було конкретної сили. І то не тільки духової, але й фізичної. Тому націоналістична молодь 4. вересня 1938 р. в Ужгороді організує «Українську Національну Оборону» з відділами по всьому Закарпатті. Молодь масово вступає в її ряди і виконує свої завдання. Особливо в українських містах Ужгороді, Мукачеві, Берегові, Хусті, де живуть передові люди, де зосереджені українські організації, а де живе й частина мадярського населення, припадає на націоналістичну молодь. УНО борони важке завдання. Саме тут скріплено терор мадярських терористів. В Мукачеві відбувається напад на «Учительську Громаду» саме в часі засідання провідного політичного активу, в Ужгороді повторено кількакратно напад на Народній Дім «Просвіти».

Молодь вийшла на фронт. Напоспіх ведеться підготова володіти зброєю. Особливо українська середньошкільна молодь бере на себе тягар оборони міст. Вона вдень у школі, а ввечорі розміщена по всіх закутках міста на стійках. І тільки завдяки цьому українство не понесло зразу більших жертв у людях. Бо чехи не зберігали спокою, а навпаки самі тероризували населення вбиваючи молодих людей (пригадати хочби Юрка Купчика і Ригана). Авторові цих рядків, тоді 18-літньому учасникові тих подій, пригадується, скільки то разів приходилось входити в сутички з терористами. Пригадати б хоч ніч з 2-го на 3-го листопада 1938 р. в Мукачеві, де мадяри все відготували, щоб відразу по проголошенні висліду віденського арбітражу стероризувати українське населення, а у випадку признання Мукачева за Карпатською Україною, що вже від 12. жовтня була сфедерованою державою, зробити повстання. Нам і так доводилось відбивати збройні напади в ту ніч.

У дальшому розвитку подій в Карпатській Україні молодь грала визначну ролю. Тільки завдяки їй переведено нормально, пляново, евакуацію столиці Ужгороду і інших міст. Зараз після переселення столиці Карпатської України до Хусту, УНО перетворено на Організацію Національної Оборони «Карпатська Січ» — військо уряду Карпатської України.

І так за неповних 20 літ карпатоукраїнська молодь не тільки сама «пробудилася», як цього бажав колись Духнович, але вона своїми чинами будувала державу. Молодь Карпатської України дала не тільки доказ незвичайної живучости української нації, не тільки доказ живучости відвічного українського націоналізму в її серцях, виявила не тільки спосібність, мов скеля, протиставитися зазіханням на життя української нації, але виявила великі здібности до конструктивної праці державних будівничих. Так, українська молодь будувала державу! Будувала її, зрошуючи її підвалини своєю кров'ю, і завзято боронила існування її, кладучи свої буйні голови на фронтах в рядах «Карпатської Січі».

День 22. січня 1939 р., день 20 річниці Української Соборности, що її святковано з особливими урочистостями в столиці Хусті і по всьому краю, належить безсумнівно до найсвітліших моментів молоді. Вона в рядах «Карпатської Січі» гордо дефілювала перед урядом Карпатської України і ген. Курмановичем та Ярославом Барановським, відомими бойовиками за українську справу в рядах ОУН. Тут карпатоукраїнська молодь поруч з вояками «Карпатської Січі» з усіх Земель Соборної України щераз засвідчує свою готовість боротися за повне визволення всього українського народу, щераз потверджує свою **соборницьку** плятформу.

В часі виборів до І. Сойму Карпатської України, що відбулися 12. лютого 1939 р. у всіх місцевостях Закарпаття «Карпатська Січ» влаштовує величаві маніфестації відданости народові та послуху українському урядові. Вогні свободи в навечеря виборів палають на всіх верхівях південної частини Карпат, вогні свободи палають у всіх місцевостях і перекликуються між собою. Вогонь свободи ще дужче запалав у серцях кожного українського юнака та юначки. Вони оце вперше відчули її **велич**. Відчули її ті, що за неї так невпинно на протязі віків боролися. Відчули її наперекір ворогові ті, що були від віків засуджені ворогом на загибіль. І це відчула молодь, і саме тому вона стала ще більше дорожити здобутою свободою.

Коли в половині березня всі вороги українського народу — мадяри, чехи, поляки, румуни і большевики, і німці, а навіть далекі італійці — виповіли рішучий бій молодій Карпато-Українській Державі, то «Карпатська Січ» гордо ставить їм усім чоло, погеройськи боронить свою державу перед наїзником. Боронить, бо вона знає гасло «Краще з честю згинути, ніж з ганьбою жити»,

якою керувалися дружинники Святослава Завойовника, славні Запорожці, Герої з-під Крут, Базару і 1-го листопада у Львові. І карпатські січовики відчули національну гордість! Вони під знаком бойового Тризуба, з Мечем ішли гордо в бій. Ішли, не зважаючи на матеріяльну, збройну і кількостеву багатократну перевагу наступаючих ворогів. Вони йшли, бо були сильні духом! Вони знали, що українського національного духа не вбити ні скорострілами, ні бомбами ворога. Бо він вічно живий.

І сьогодні ми горді з чину «Карпатської Січі». Потекла кров, впали жертви, але буде вічно жити її слава. А слава «Карпатської Січі» — це слава української націоналістичної молоді!

*

ВАСИЛЬ ПОШТАК,
(учень семінарії).

Бій на хустському полі

15. березень. В Севлюсі рух. Одні йдуть похмурі, другі кричать, вимахуючи кулаками, треті сміються й криком доповнюють гамір. Горожанська школа переповнена січовиками, є тут селяни, професори, вчителі, ученики горожанської школи, а найбільше семинаристів. Всі чекають на зброю з Хусту. Прибігають січовики з міста, схвильовані, подають вістку: чеське військо відходить на Копаню, мад'яри у Срдівці, кулі долітають до міста. Настав неспокій. Вуйко К. добув десь кріса і показує як стріляти. Командант К. дає наказ: 20 січовиків, добровольців по зброю! Голосяться всі. Вибирається найвідважніших і вони відходять на фронт.

Мадяри наступають на місто. Чехи відходять. 20 січовиків спиняє монгольську навалу. Решта при школі чекає зброї, а її все не привозять. Якийсь дідусь викрикує: «Хлопці на чехів! Розброймо і йдім у бій!» Дехто й добув кулемет чи кріс, але все це замало. Гранати долітають на корзо. Січовики формуються в ряди під проводом проф. Голоти й поручника Чучки та відходять в напрямі Копаня-Хуст. Сумно позирають з вікон українки-матері на своїх синів. Бадьоро летить голос пісні. Січовики завзяті, твердим кроком ступають. «Чи пан, чи пропав — двічі не вмірати»!

Приходимо до Великої Копані. На вулиці повно народу. Всі тривожно позирають на нас, і благають нас очима, щоб ми їх не залишали на поталу монголам. При кінці Копані здоганяють нас тягарові авта. З них злізають озброєні січовики, що відступили зі Севлюша. Він вже занятий. На копанській зупинці, бачимо, стоїть моторовий поїзд. Ми вагаємося, чи мадяри не обійшли нас? Моторівка рушила й перетяла нам дорогу. З неї вискакує відділ озброєних січовиків. Дивлюся й пізнаю: січовики з Королева. До нас прискакує українець-жандарм, питається, куди йдемо? «По зброю!» гукає товариство. В цей час наближаються чеські вози зі зброєю. Відділ січовиків залягає за купу залізничих рейок. «Віддайте зброю!» — кричить жандарм-українець на військо й помахує револьвером. Ті вагаються. Він показує озброєний відділ січовиків і чехи піддаються. Так озброюються наші дві сотні, сідають на моторівку й ідуть до Королева. — «Гей! Куди?» — кричать на мене учитель В. А я примкнув двері і гайда! Надів шолом на голову поверх козацької шапки, на плечах новий гарний кріс аж блищить, підперезався паском, запасся соткою набоїв і їду.

Моторівка переповнена. Всі озброєні, кулемети стирчать крізь вікна. Хлопці жартують, глузують один з другого. Професор Голота перестерігає щоб не гралися з гранатами, яких повно валяється по закутках. Кожний дивиться, як буде спускати курок.

Бачимо, пор. Чучка вже перейшов конем Тису, теж рушаємо через міст. У Веряці стаємо й формуємося в ряди в такому місці, де ніхто не може нас побачити. Починається короткий вишкіл стріляння. Є нас щось три сотні. З Веряці приходять до нас добровольці. Дівчата посходилися і плачуть. Дехто їх потішає, що всі повернемо живі, здорові. Розгортаємося в розстрільну трьохкілометрову, і наступаємо на Королево. Тому, що мадяри ще на заняли Королево, на станції збірка. Заходимо до моторівки, де нас розділяють: одні йдуть на стійки, по мостах і скрізь по полю, а другі лишаються на поготові в поїзді.

Надходить ніч. На двері студінь. Стійкові проходжуються і надслухують, чи хто наближається непрошений. Тут до нас прилучається знову відділ з околиці. Хлопці жартують. Майже кожний ще ніколи не стріляв з рушниці, а тепер стає прямо до бою з наїздником. Один молодий хлопчина з Горбків здобув якусь стару австрійську рушницю і хвалиться, що як стрілив з неї, то так його штурхнула, що трохи не впав. Дуже хотів проміняти її за іншу Потім я

того хлопця взагалі більше не бачив і не знаю, чи живий він зістався, чи ні.

Ледви почало збіратись на днину, як наша моторівка рушила на Хуст. Всі ми не були повні починати бій за Тисою, боячись, щоб нас мадяри не заскочили. Про рокосівському каменоломі поїзд задержався. Команданти телефонували до Хусту, підготовляли наступ. З Королева телефонують: «Мадяри облягають». Моторівка повертається.

На копанській зупинці застановляємось. Одна частина відходить на Копаню, друга до Королева. Я й ще пара семинаристів залишаємось на зупинці при пор. Чучці, як стійкові. Він телефонує то до Хусту, то до Королева. Минуло кілька хвилин. З Королева долітає регіт скорострілів. Битва почалася. З Копані також лунають вистріли. Мадяри наступають зі всіх боків справжньою ордою. В нас тільки легкі кулемети, в них гармати. Точиться нерівний бій. Поручник Чучка не відходить від телефону.

З Королева почали відступати наші. Мадяри половили багато семанирист ів. Юду й коло десять інших. Всіх розстріляли. Моторівка підіхала до зупинки. Всі злізають. Ставиться фронт. Від Веряці аж до Рокосова попри залізницю. Чекаємо помочі з Хусту. Мадяри пруться з трьох сторін. Помочі нема. Тримаємось в бою до першої години. В першій годині ведемо наступ на Копаню. Приходимо геть аж під село. Мадяри хвилюються. Надлітає тяжкий літак і січе з кулемета по нашому лівому крилі. З Копані мадяри б'ють з мінометів. Починається завзятий бій.

Я притулився до сніжаної землі й стріляю. Стріляючи не втямив серед гуку, що наші відступили. Раз подивився, а січовики вже до триста метрів за мною, ховаються за штреку, — перед мною мадяри. Я опинився в такій халепі, що не було виходу. «Прискоками» почав доганяти своїх, але й мадяри були не далеко. Не було жодних мудрувань, тільки схопитися на ноги й бігти в граді куль. Я так і зробив. Хай діється воля Божа . . . і за пару хвилин наздогнав наших.

Відступали ми так чотири кілометри, без перестану стріляючи. Мене залишили сили, і я відірвався від товаришів, щоб перебігти боком корчами. Знесилений біжучи спіткнувся, впав, і опинився в руках мадяр. Я йшов десь коло кітометра взад, підштуркуваний рушницями — на розстріл. Ішов я ні живий, ні мертвий. Місцями рокотіли ще січові скоростріли. Тут і там розстрілювали січовиків . . . Ранених дорізували. Сповнялося монгольське гасло: «Нема полонених, ані ранених». Ліве крило фронту все полягло.

Пізніше довідався я, що там упали мої товариші, студенти семинарії, як Юда та багато інших. Коли згодом до Рокосова звозили забитих січовиків, що були зі мною в боях, то я не міг, між 28, розпізнати ні одного. Вони лежали в полі вже три дні, а до того мадяри пороздягали їх ще, а обличчя порубали.

Тим часом вояки вели мене далі. До мене бурмотіли мадярські слова й штуркали, а я нічого не розумів.

Потім поставили мене близько залізниці і відійшли на пару кроків. Було їх три у чорнаих сорочках. Я почав тратити пам'ять, але кріпко тримався на ногах. Нараз: Гуррк! Скоростріл . . .

Я дивлюся — всі три впали на землю. А з корча видно січову шапку . . . Я користаючи з замішання кинувся втікати за штреку, у лози. Мадяри стріляли за мною, стріляли до корча й певне, що мій спаситель упав.

Коли пройшла перша мадярська навала, я вхопив кріса киненого січовиками й подався до лісу.

(Передрук з альманаху: «Карпатська Україна в боротьбі»).

Я палко мрію до самого рання,
Щоб Бог післав мені найбільший дар:
Гарячу смерть — не зимне умирання.

Олена Теліга.

Або погибіль, або перемога,
Ці дві дороги перед нами стане . . .
Котра з цих двох нам судиться дорога? . . .
Дарма! Повстанем, бо душа повстане.

Леся Українка.

Коли палко і щиро кохаєш
Ти убогий і рідний свій люд, —
То невже ти ще досі не знаєш,
Що любов може гори звернуть?!

Борис Грінченко.

За кров, за сльози, за руїну
Верни, верни нам Україну!

Ольга Басараб.

Нехай пролунають благовіщі дзвони Софії!
Нехай прогремить наш могутній клич:
За вільний наш народ, за незалежну Батьківщину!

Віра Бабенко.

ЮРІЙ ШЕГЕЛЕВСЬКИЙ.

Віра Бабенко

Чудового раннього ранку, весною, коли так ясно сонечно світить і в повітрі повно всяких пахощів, на подвір'ї господаря Бабенка розлягся страшенний крик: Мамо! мамо!..

На той крик вибігла з хати господиня, а з стайні вийшов господар. Вони побачили, я кїх маленька доня Вірця тікала з подвір'я до хати і кричала, а за нею гналася гуска. Обоє розсміялись і почали свою доню заспокоювати. Вона ж хотіла лише попестити мале гусятко, та гуска не дала.

Вірця любила всякі тварини, птахи, рослини і все їх пестила, цілувала і коло них ходила.

Любила вона цілими годинами сидіти серед квітів, що росли у садку біля хати, під вікном, на сіножаті, що за садком так гарно розляглася.

Цілими оберемками рвала квіти і зносила їх до хати, де плела віночки, а потім ними всіх обдаровувала. Найліпші зіставлялися мамці і татусеві, хоч не забувала вона й сусідньго хлопця Василька, товариша своїх іграшок. З яким бавилася щодня.

Любила вона цілими годинами талапатися з Васильком у потічку, що протікав за садком, копати в мокрому піску кринички й дивитися, як у них набиралася вода. Вечером питалася мамці: «Звідки, мамцю, береться вода в криничці, як її викопати?»

Перед тим, як лягали спати, любила слухати маминих казок і пісень.

Отак у заможнього господаря Івана Бабенка в селі Веселих Тернах, Криворізького повіту на Катеринославщині, росла дівчина Вірця.

Коли Вірці минуло 8 літ, мала вона ходити до сільської школи, разом з своїм товаришем Васильком. В школі Вірця всім цікавилася і безнастанно докучала вчителеві своїми питаннями: «Чи правда, що зірки на небі, то Божії очі? І чого їх так багато? — Чому птахи літають, а люди не можуть?» Щодня Вірця про щось питалась в учителя, а як навчилася читати, то все брала в школі читати книжки і прочитувала їх по кілька разів.

Так пройшло кілька літ, Вірця скінчила школу, стала чорнокою дівчиною невеличкого зросту та мала вже 17 літ, а товариш її дитячих іграшок, Василько, став бравим, струнким хлопцем, і йому стала чорніти верхня губа. За цей час вони багато прочитали книжок і все мріяли, як би їм дістатись до гімназії.

Хоч батьки їх були заможніми господарями, але не настільки, щоб їх утримувати в місті, де лише й були гімназії.

З вибухом революції в 1917 році скрізь по Україні пішов великий рух у різних напрямках в інтересі села. Одно з чільніших місць в тих інтерсах займала справа сільської просвіти. Селяни здебільшого бажали мати в себе гімназію, не рахуючися зі своїми матеріяльними засобами й труднощами, зв'язаними з переведенням цього в життя. Управи земських самоврядувань завалені були ухвалами селян про відкриття у них гімназій, на що сільські громади асигнували дуже малі гроші, просячи, аби решту доложили земельні збори.

Земства мали чимало клопоту з такими селами, бо доводилося витолковувати представникам тих сіл нереальність їх бажань, виясняти, що мусять вони рахуватися з шкільною сіткою, виробленою Управою, й земським бюджетом.

Село Веселі Терні найшлося в щасливіших умовинах і вже на початку революції спромоглося відкрити в себе мішану гімназію, давши на це з свого боку площу, будинки й грошеву допомогу.

Ясна річ, що одними з перших, що записалися до гімназії, були — Віра й Василь. Учнів у гімназії було повно, й життя її йшло повним ходом, відкликаючися також і на кожноденні інтереси краю, що їх висунула революційна доба того часу. Мирне й будуюче життя на Україні почала каламутити своїми демагогічними гаслами комуністична пройдисвітня.

В той час комуністи захопили владу на Московщині й, міцно засівши там, старалися розповсюднити свій вплив і на ті краї бувшої Росії, що їх не визнавали. Незабаром московський комунізм, слідком за аґітацією, напустив на Україну і свої озброєні відділи, а потім і військо, і з того часу Україна надовго стала тереном війни.

Майже всі учителі Весело-тернівської гімназії та її старші учні взялися за зброю й стали на захист Рідного Краю.

Всі вони вступили до українського війська й утворили першу залогу бронепотягу «Україна», який добре дався в знаки ворогові і набув великої слави.

На цій панцирці був і Василько.

В 1921 році на вулицях міста Тарнова, де перебував Уряд УНР, примушений переважаючими ворожими силами опустити рідний край, появилася чорнява дівчина, в кожушку і в темнозеленій хустці, з кошиком у руці.

То була Віра Бабенко, висланниця повстанчої організації на Катеринославщині або, як мала називатися, Січеславщині. Вона тоді була гімназисткою 7. кляси.

З розмови з нею виявилося, що коли війська УНР в 1918 році залишили Катеринославщину і вже не мали змоги туди вернутися, то там заснувалася повстанча організація під проводом лікаря д-ра Галієва. До тої організації вступила і Віра, прийнявши на себе ролю розвідниці.

З 1919 і по 1921 рік організація нераз посилала від себе післанців до Уряду УНР для зв'язку, але ні один з них вже назад не вертався.

1921 році Віра сама виявила охоту піти як зв'язкова. Почуваючи себе обов'язною послужити Рідному Краєві та своїй організації, вона радо взялася за це небезпечне діло. Далі свого села вона зроду не бувала, а потягу й на очі не бачила, а тут прийшлося пройти біля 1000 км.

Розмовляючи з нею і дивлячись на неї, я просто дивувався, скільки у тої дівчини відваги, сміливости, саможертви. І все те так просто робилось, ніби то вона прийшла з сусіднього села, яких 3—5 км., у гостину до знайомих, а не такий далекий край, та ще в найнесприятливіших умовинах, які тільки можна собі уявити, коли на Україні навіть дома небезпечно було сидіти, а не кажу — поїхати в якусь далеку дорогу. Коли по всій Україні вешталися узброєні банди і різні злочинці, коли кожне місцеве «ЧЕКА» що захотіло, те собі робило, коли войовничий і переможний московсько-жидівський комунізм не знав міри свому нахабству і виловлював всіх хоч трохи для себе підозрілих людей, а то і просто інакше думаючих і їх розстрілював — в цей час дівчина йде в незнайому далеку дорогу й несе з собою папери від своєї організації ,з якими якби її зловили, то не знали б, яких мук для неї придумати. Серед еміґрантів з Великої України в Тарнові знайшовся один студент, Феденко, що був учителем у Весело-тернівській гімназії, і пізнав її. Пробула біля тижня Бабенківна в Тарнові та, одержавши папери від УНР, вирушила назад до дому. А за місяць отримали вістку, що якийсь урядовець зі своїх видав всю повстанчу організацію і що приблизно 60 людей зловлено і розстріляно. Бабенківну арештували і мучили комуністи страшним способом, бо знали, що вона виконувала ролю розвідниці, ходила до уряду УНР, і думали, що вона знає, хто бере участь в організації та хотіли від неї довідатися прізвища.

Знущалися над нею, як над дівчиною, в страшний спосіб: витинали на шкірі паси і здирали з живої, забивали під нігти цвяхи й голки, кололи і відрізували пальці на руках і ногах, видовбали їй очі.

Видумували всякі муки, а вона ні слова не сказала. Нарешті замучили селянську дитину і — не довідавшися від неї нічого — відрубали їй голову.

Честь і слава тобі, дівчино — мученице за Україну!

Історія світу — ніщо ніше, як розвиток поняття свободи.

Гебель.

Хто може пожертвувати свободою, щоб тимчасово бути забезпечним, той не заслуговує бути ані вільним, ані забезпеченим.

Франклін.

Свобода — це відповідальність, тому більшість людей її боїться.

Шов.

Хто хоче осягнути благословення свободи — мусить завдати собі труду його здобути.

Пайне.

Свобода полягає на тому, щоб не робити того, що шкодить іншим.

Матіяс Клявдіюс.

Хто має охоту панувати над рабами, є сам рабом; вільний той, за ким слідують вільні і хто добровільно вільним служить.

Ратенав.

На питання: Що таке свобода? — відповідає майстер: чисте сумління.

Вільний той хто, хоч і приневолений, робить те, що йому потрібно — як слуга мусить служити, щоб могти жити; раб же дає себе змусити робити те, що йому не потрібно.

Ріваролъ.

З літопису ОУН

(27. січня — 3. лютого 1929 р.).

«Боротьба Української Нації за незалежність у рр. 1917—20 скінчилася поразкою. Поневолення України змінило лише форму.

Кількість окупантів української землі збільшилася.

Але в огні боротьби вибуяло в українському народі незламне прагнення волі й остаточно оформився ідеал Незалежної Соборної Української Держави, який серед тяжких обставин сучасности владно кличе Українську Націю до продовження боротьби аж до остаточної перемоги.

Цей ідеал ліг в основу нового українського світогляду й нового творчого чину, в основу

українського націоналізму.

За короткий час націоналістичний рух перейшов внутрішнє організаційне оформлення. Слідом за стихійним постанням численних

угруповань українських націоналістів,

що провадили діяльність без спільної керми й пляну, Конференція Українських Націоналістів 3—7 листопаду 1927 р. покликала

Провід Українських Націоналістів.

У тісній співпраці з поодинокими націоналістичними групами, Провід підготовив і скликав **27. січня — 3. лютого 1929 р.**

Конґрес Українських Націоналістів,

в якому взяли участь представники з різних українських земель і чужини. Конґрес покликав до життя і чину

Організацію Українських Націоналістів,

що має охопити всі існуючі націоналістичні групи, та ухвалив головні засади українського націоналізму.

Маючи за свою мету відновлення, впоря — дкування, оборону та поширення

Незалежної Соборної Української Національної Держави,

українські націоналісти змагатимуть до зібрання творчих сил унутрі нації та до зміцнення їх відпорности назовні.

... Організація Українських Націоналістів буде змагати, через опанування цілого українського національного життя на всіх землях України й на чужині, до найширшого

розгорнення української національної сили

та до забезпечення великій Українській Нації відповідного місця серед інших державних народів».

За президію — **Микола Сціборський.** Секретарь — **Володимир Мартинець.**

* * *

«В останнім числі «Розбудови Нації» появилася прецікава листа всіх тих суперечних і цілком неправдивих відзивів, що їх майже кожна українська політична організація поспішила видати про ОУН. Вражає ця чисто українська міщансько-демократична риса — вимастити якнайшвидше болотом свого «конкурента».

А тим часом для нас важлива не **конкуренція**, але воля й праця для того, щоб усі, хто має в собі хоч іскру живої душі, роздмухували її в **полум'я національної пожежі,** щоб нитка **національного єднання.** зав'язана у спільній боротьбі **за українську державність** на полях спустошеної України між усіма окремими частинами української землі й українського народу, аж до далеких частин його в американській та азійській еміґрації, — не тільки не пірвалась, але зміцнилась у сталеву линву. Ми хочемо, щоб провідною ідеєю кожного українця була не ідея особистого чи партійного піднесення, але ідея

Великої, Соборної, Самостійної Української Держави.

(«Розбудова Нації», 1929 р.).

Наростіж вікна

В лютому 1942 р. німецькі загарбники України розстріляли в Києві українську поетку - революціонерку Олену Телігу.

Літературним «Вірую» Олени Теліги було: життя з усіми його дарами й ударами та повний вираз цілої гами переживань і почувань творчої душі письменника. І від самого початку своєї поетичної діяльности вона визнає це Вірую і його реалізує. Тому то її поезії дають найвиразнішу та найповнішу її сильветку як мистця, як людини, як жінки. Знайшовши себе в націоналістичному світогляді й світовідчуванні, вона розчинає нарозтіж вікна своєї душі.

Домінантною її духової сильветки є радість життя, вітальність, захоплення й воля жити та формувати те життя, здобути його собі. На тлі тодішньої плаксивости й розгублености української еміґрації — голос нового середовища був голосом відродження і голосом не зламаних, не поборених, а загартованих у вогні змагань борців.

Не була це глупо-оптимістична трамтадрація, що перочує дійсність. Ні! Чорні фарби сучасности бачила Олена Теліга. Вона чула «зловіщий брязкіт днів, що б'ються на кавалки», бачила «жах ночей, що затискають плач». Але в цій дійсності запевняла всіх: «Повір: незнане щось у невідому пору тебе зустріне радісним — живи!»

Жити, ставити чоло життю, жити повно — ось засада Олени Теліги.

Усе — лише не це! Не ці спокійні дні,
Де всі слова — у барвах однакових.
Думки, мов нероздмухані вогні,
Бажання — в запорошених оковах.

«У мене дні, — каже вона, — бунтують і кричать, підвладні власним, не чужим законам». Вона не зносить сірости невиразности. Її дні «значать все не сірим, а червоним» — тобто виразним. Тому вона інших кличе:

Не бійся днів заплутаних вузлом
Ночей безсонних, очманілих ранків.
Хай ріже час лице — добром і злом!
Хай палять серце — найдрібніші ранки!

Не будь тупим і байдужим. Будь активним.

Ти в тінь не йди. Тривай в пекучій грі,
В сліпуче сейво не лякайсь дивиться.

Тоді ти будеш борцем і переможцем. В її поезії — молодість та радість. І то повна, розгониста. Бож сама вона була молода, повна життя та сонця. І так вона бачить життя. Її день «жовто-червоний» і дзвінкий, мов «веселий рій». Життя «іскристе і багате». «Сміх рветься джерелом на волю», а «гостра радість — стрілою вгору».

І радісно моїм тонким, рухливим пальцям
Торкатись інших рук і квітів запашних.

А ось її «Козачок»:

Кожний крок — сліпуча блискавиця,
А душа — польовий буйний вітер.
Розгоряються уста і лиця
Неспокійним, пурпуровим квітом.
— — — — — — — — — —
А з оркестри бризне поцілунків
Весняна, бурхлива завірюха.

Але життя складається не з самої тільки радости.

Ніч була розбурхана і тьм'яна.
Вітер грав і рвав напнуті струни.
Я пила самітно аж до рана
Темну розпач — найгіркіший трунок!

Та вона знає, що щастя сполучене з болем. І біль її не ломить. Знає, що в житті, як сум і пристрасть — сплелися біль і радість. І її сила не слабне ніколи.

Моя душа й по темнім трунку
Не хоче слухатись порад
І знову радісно і струнко
Біжить під вітер і під град.

Успіхи належать до життя так само, як невдачі. Але їх треба перемагати. «Тільки тим дана перемога — хто й у болі сміятись міг». Завжди треба

Іти крізь січні в теплі квітні,
Крізь біль розлук у радість стріч.

Певно, життя скомпліковане. Не завжди й не все ясне, — «ще не всьому зватися дано». Але треба без медитації його сприймати таким, яким воно є: «Пий же бризки, свіжі та іскристі, безіменних, радісних джерел».

Однак Олена Теліга зовсім не проповідувала пасивного сприймання життя, самого радіння чимбудь, без розбору, або покірного приймання упокорень. Вона є поеткою твердости, чести й гордости.

Я руці, що била — не пробачу,
Не для мене переможний бич.

І так без розбору вона життям не насолоджується. Вона любить його повноту. Вона любить всі його радості. «Не лічу слів. Даю без міри ніжність», — каже вона, але зараз же додає: «Та там, де треба — я тверда й сувора». А спеціяльно сувора вона й безкомпромісова, коли йдеться про ворогів її краю. Вона дає всім свої привітні усміхи, але зазначує:

О, краю мій, моїх ясних привітів
Не діставав від мене жаден ворог.

Так втілювала Олена Теліга молоде українське покоління: життерадісне, сильне, віддане своєму краєві.

Сторінка початківця

На вимогу наших читачів відкриваємо «Сторінку початківця» — новий розділ нашого журналу, де будемо містити літературні спроби наших юначок і юнаків, а також дещо з теорії літератури і поради молодим, початкуючим поетам і письменникам.

Редакція.

Обсервер
ж. «Вапліте», ч. 4. 1927.

Думки про молоду белетристику

(Скорочено).

Нас в даному разі турбують культурні збитки — загибель талановитої молоді в огруйній, незаслужено «фімільній» атмосфері.

Коли молодий письменник написав річ невдалу, то бити його кілком по голові не треба, на те він молодий письменник, щоб писати недосконалі твори, — навпаки, кіллям треба бити тих редакторів і критиків, що друкують, а потім вихваляють ті недосконалі молодечі вправи.

Мистецтво — жорстока Спарта, в якій недорозвинених дітей, не питаючись їхніх батьків, кидають із скелі . . . В серйозних справах не мусить бути сентиментів, а лише обережність . . .

Художня література орудує не точними формулами, а в пляні певної ідеології формує емоції.

Кристалева ясність і чіткість мови, витриманість композиції, збудованої на вимогах доцільности, а не красивости.

Художній твір мусить не тільки ставити і розв'язувати суто художні проблеми, а ставити й розв'язати в художніх формах проблеми «ідеологічні». Кожен твір мусить сам за себе відповідати на запитання «для чого він написаний».

Ідеологічна витриманість не забезпечує повноцінности твору, а є лише неодмінним елементом тієї повноцінности. Соціяльна повноцінність твору складається з соціяльно-потрібної ідеології і з такого художнього оформлення, що може формувати емоції в пляні тієї ідеології.

За нудотою прози жахає порожнеча. Жодної свіжої думки, не кажучи вже про якісь там проблеми, жодного мистецького завдання. Можна подумати, що пишуть якісь імпотентні дідугани, а не двадцятилітні юнаки, бо замість справжньої мистецької молодости з її вибриками, рисковними експериментами, з молодими думками, — декляративні запевнення про свою молодечу бадьорість.

Приятелюй з цікавими людьми, оминай міщан і штампованих обивателів. Письменникові оточення, як рибі вода.

НАДІЯ ХМАРА.

Над Дунаєм

Сиджу над Дунаєм і думу мою
Журливо вплітаю в швидку течію.
Я знаю, я бачу — далека їй путь.
За хвилями хвилі пливуть і пливуть.
І думи, як хвилі . . . Несе їх Дунай
До Чорного моря, де рідний мій край.
До рідного моря, туди, де колись
Човни за човнами — і співи лились,
І слава козацька гриміла, гула,
І воля святая в оселях цвіла . .
За думами думи . . Тобі їх складаю —
Неси в Україну, блакитний Дунаю!

ВСЕВОЛОД РІЗДВЯНСЬКИЙ.

ТОРПЕДА

Довго продовжувалася лекція. Учитель розповідав про події останньої світової війни, і перед очима учнів 7-ої кляси постають картини барикад, пожеж і походів, проходять війська. Ось вони — білі, червоні, ось анархісти-махновці, ось отамани зі своїми загонами, які воюють лише для того, щоб воювати, ось петлюрівці, денікінці, врангелівці, колчаківці й інші й інші. Неясним, далеким, незрозумілим образом проходить повз учнів Українська Держава, і знову ллється бруд на голови її провідників, на кожного, хто її обстоював.

Учні беззаперечно сприймають все, що говорить їм учитель. Так, це певно: у великому Радянському Союзі найкраще життя, і ми мусимо — так думав кожен з них — допомогти нашим братам-трудящим і їх дітям за кордоном, бо їх там поневолюють капіталісти, фашисти й буржуї.

Тільки Андрій задумано дивиться на китицю живих квітів, що стоять у склянці на столі . . . Чому? — мимоволі назріває в його голові запитання . . . — Чому в найщасливішій країні мого батька, який чесно працював на фабриці, викинули з роботи? . .

Може тому, що він три роки як покинув свою тиху парафію в Пекарях над Дніпром і хотів затаїти, що був колись священиком? . . Чому, коли він у своїй столиці говорить українською мовою, на ньому зупиняються їдкі, холодні погляди навіть деяких його шкільних товаришів? . . Чому, зрештою, і яке мала право втручатися нова соціялістична Росія в справи його батьківщини? . . Чому його батьківщина — найбагатша країна Европи — голодує!? . . Чому люди бояться один одного, чому це все!? . . .

І здавалося йому, що його мила батьківщина така сама, як та квітка, що її відірвали від кореня, а вода не може дати їй необхідних життєвих соків, і вона в'яне, в'яне . . .

Дзвінок перервав його міркування. У відчинені вікна було видно квітучі сади; свіжий вітер, що ввірвався до кляси, здавалося, заспівав веселої, весняної пісні.

Школярі веселою зграєю висипали надвір. Тільки Андрій був самотній зі своїми думками. Він задумано переходив через подвір'я, коли назустріч йому вийшло кілька босяків, з Мишкою, сином райпарткома — першим хуліґаном на чолі.

— Андрєй, воробей, — закричав він — чаво надулся, хаді з намі, у нас свая шайка!

— Відчепись, я хочу бути сам! — відповів Андрій.

— Ах ти, хахол, даже ґаваріть нє умеєш по человєческі. Ну, нам такіх, как ти, нє нужно, ми тваєму атцу бараду абскублі, а ти тоже не уйдьош, нє бойся.

Босяки зареготались.

Удар сильного Андрієвого кулака був відповіддю ображеного. Довкруги утворилося коло цікавих, а Мишка й Андрій стояли проти себе, піднявши кулаки на висоту обличчя.

Дзвінок примусив їх відкласти справу на наступну перерву.

Настоятель школи записував звання батьків кожного учня.

— Хто ваш батько, Савченко? — запитав Андрія.

— Гм . . . Мій батько — нічний сторож на заводі.

— Єво атец поп под маской, Ніколай Петровіч.

— Я вас не питаю, Артьомов, до того прошу в українській школі говорити по-українському.

— Вот тебе і на! Ґаварі па українському! Ведь же руский красівее!

— Замовчіть, ані, то вийдіть з кляси!

— Какой он умний! І вийду, што ж ви думаете, вийду! — І він, огризаючись, вийшов за двері.

На перерві видовище — Мішка сильніший, звинніший, жорстоко побив Андрія під регіт і голосне схвалення юрби.

З ображеним почуттям вернувся Андрій додому. Мати його вмерла ще під час голоду, вони ж з батьком чудом врятувалися на бруках столиці.

З'ївши тюльки з сухим хлібом і запивши водою, він вийшов у парк над Дніпро.

Весна була в цвіті сил. Зелень вкривала Дніпрові кручі, цвіла маса квітів, а гордий, мовчазний Дніпро зливався далеко з голубим обрієм і котив свої хвилі під пісчаний Труханів острів і новозбудовану Набережну.

З чотирьох труб великої електрівні ішов густий дим, човни й менші пароплави плавали повз місто, а святий Володимир великим хрестом благословляв усе — кручі, Дніпро, простори, Задніпров'я . . .

Враз він відчув, що біля нього хтось зупинився. Так, це була Оксана, одинока з дівчат, яка вміла бути скромною і протиставилася лихій моді говорити по-московському. Мала карі, задумні очі. Її батька давно вже не було на світі — він вмер на далекому засланні тільки тому, що . . . почував себе українцем.

Вони довго говорили, відчуваючи однаковість свого становища, вони були близькі до себе і постановили зорганізувати таємний гурток, в якім мали пропаґувати ідею національного і державного відродження.

Гурток ріс. Душею його були Андрій і Оксана. На кінець шкільного року їх було вісім — сім хлопців і Оксана.

Одного разу на лекції історії Богдан — товариш Андрія, член гуртка — спитав учителя, яке право мала Росія посилати на Україну свої війська. Вчитель не відповів ясно, сказав, що інтерпретувати цю справу будуть в наступній клясі, звів розмову на іншу тему і підозріло подивився на Богдана. Андрій і Оксана переглянулися, Мішка з кута спостерігав усю сцену з пильною увагою.

Наближався кінець шкільного року. Гурток Андрія, що назвав себе «Торпедою», збирався вечорами в хаті Оксани, і її мати — учителька української літератури — викладала їм історію України за Грушевським.

Вони проходили і військовий передвишкіл. Мали дві пістолі й одну ручну ґранату, які досконало вивчили.

В річницю жовтневої революції появилися в школі летючки. Вслід за тим в одній клясі на дошці з'явилася велика карикатура, що зображувала «наймудрішого й найґеніяльнішого», що тримав в обох руках револьвери направлені в спини двох генералів, генерали тримали по двох нижчих, і т. д., аж герга закінчувалась довгою лавою багнетів. Над тим стояв напис: «Вільні у вільній країні».

Два дні не було навчання. Директор, голова піонерської й комсомольської ячейки, також між ними й Мішка, переслухували кожного зокрема.

Андрія і двох його товаришів, членів «Торпеди», викинено зі школи.

Але «Торпеда» діяла дальше...

Влітку сходини відбувалися далі в Оксани.

В кухні, в товаристві балакучих господинь, обговорювалося одного разу, чого то сходяться в Оксани ті симпатичні молоді люди. Текля, сільська дівчина, служниця партійного урядовця, сказала, що чула раз, як там говорили про якусь самостійну Україну. Господині охали, нарікали на молодь, а на біду де не взявся партієць, що прийшов попросити свою дружину, щось там спекти. Він почув розмову, і справа його зацікавила. В години, коли ніколо не було в помешканні, він тихо виклав зі стіни три цеглини й підсунув туди своє ліжко. Звук долітав досить ясний, особливо, коли на вулиці не було авт.

Чуже вороже око вглянуло в нутро «Торпеди».

...Чергові сходини в одинадцять, біля Андріївського собору. Собор замикався на міцний, великий замок. Між вітринами хмар блистять зорі, тихо, нікого ніде...

...Внизу — сходини, на верху в повній тиші відчиняється вікно, і темна, лахмата голова Мішки, висунувшись, чує слова Андрія:

— Пам'ятаймо, друзі, що сказав нам в своєму «Заповіті» великий Шевченко. Його правдивий зміст — не такий, як нам пояснюють — вільна Україна.

Уста Мішки зігнулись в криву усмішку, а вікно тихо зачинилося.

...За Андрієм, який вертався останнім, непомітно майнула темна постать в капелюсі.

Сьогодні Андрій ніде не показувався. Його батька викинули з роботи, а життя підірвало його колись міцні сили, і тіло його розбив жорстокий параліж. Андрій був біля нього. Товариші розповіли йому. що маму Оксани ще минулої ночі забрав «Чорний ворон», а Оксану забрали до «виховного» закладу. Серце Андрія палало жадобою помсти.

Ввечорі, о год. дев'ятій п'ятнадцять, вони знову зібрались біля Андріївського собору. Не було одинокої Оксани... Горді каштани київських вулиць поволі губили пожовклe листя... Вітер шумів лозами на тім березі Дніпра.

— Друзі, — сказав Андрій, — ворог нищить нас. Будьте готові до арешту. Коли попадемось, — не говоріть нічого. Якщо вони все знають — не заламайтеся, глядіть гордо в вічі ворога. З ім'ям Симона Петлюри йдіть на смерть!

Темними сходами спускалися вниз. З-за рогу з'явилися військові з синіми шапками. Тут же стояло чотири «Чорних ворони». Андрій витягає пістоль. Падуть три стріли. Богдан кидає ґранату... Хлопці починають втікати... Але всі провулки вже заздалегідь були обставлені чекістами. Двох друзів паде забитих, Андрій важко ранений...

Все затихло... Київ насторожився...

Батько Андрія лежав одинокий в темнім помешканні. Місяць блідий, як привид, дивився через вікно. Тихо навшпиньках підходила смерть...

— Місяцю, — подумав Андріїв батько, — далекий, недосяжний місяцю, скажи... чому??? ... В тихих вулицях міста загули сирени, чотири великі автомобілі пронеслись повз вікно.

Над ліжком батька став у натуральній величині прозорий образ його дружини, матері Андрія, що усміхався чарівно-прибавлюючe.

— Маріє, — прошептав він, — скажи, чому по тихих вулицях столиці мчать опівночі «Чорні ворони», чому?... Кого вони везуть?...

— Маріє, я йду до тебе... Може в тебе краще. — І перехристився в останній раз.

За Дніпром шуміли лози...

Проф. Г. ВАЩЕНКО.

Ідеал і мета української молоді

Завдання, що ставить перед собою людина, можуть бути різні з погляду їх обсягу й моральної вартости. Людина може поставити собі за мету особистий добробут і йти до неї, ламаючи норми суспільного життя. Вона може ставити перед собою високі завдання, як напр., служба своєму народові, наукові дослідження, мистецтво, творчість і т. под. З громадського боку мають вартість лише завдання другого типу. Лише вони варті того, щоб людина присвятила їм все своє життя. Тільки на основі високих ідеалів може утворитись міцна, суцільна особістість. Отже, коли ми хочемо виховати в українській молоді міцну волю і суцільність характеру, треба перш за все прищепити їй прагнення до вищої мети, що об'єднувала б увесь український народ.

Такою метою є благо і щастя батьківщини.

Гослом, під яким має провадитися виховання української молоді, є:

Служба Богові і батьківщині.

Перша абсолютна вартість для молоді є Бог, друга батьківщина. Молодь мусить чітко уявляти собі, в чім благо батьківщини.

Благо батьківщини є:

1. Державна незалежність, можливість для українського народу вільно творити своє політичне, соціяльне, господарське і релігійне життя.

2. Об'єднання всіх українців, незалежно від їх територіяльного походження, церковної приналежности, соціяльного стану і т. ін. — в одну спільноту, пройняту єдиними творчими прагненнями і високим патріотизмом.

3. Справедливий державний устрій, який би підтримував лад в суспільстві, в той же час забезпечував особисті права й волю кожного громадянина й сприяв розвитку й прояву його здібностей, спрямованих в бік громадського добра та особистого щастя.

4. Справедливий соціяльний устрій, при якому зникала б і неможлива була б боротьба між окремими групами суспільства.

5. Високий рівень народнього господарства й справедлива організація його, що забезпечувала б матеріяльний добробут всіх громадян і була позбавлена елементів експлуатації.

6. Розквіт духової культури українського народу: науки, мистецтва, освіти. Піднесення її на такий рівень, щоб Україна стала передовою країною в світі.

7. Високий релігійно-моральний рівень українського народу, реалізація в житті вчення Христа.

8. Високий рівень здоров'я українського народу, зведення до мінімума всяких посеред нього хворіб і виродження.

Що означає служба Богові разом зі службою батьківщині? Це означає, що добробут батьківщини має бути заснований на засадах християнства. Так розуміли мету життя кращі люди Київської Руси, що мужньо боролись з кочовиками. Так розуміли її запорожці, що своїми грудьми захищали «люд християнський» та клали за нього свої голови в завзятій боротьбі з бусурменами. Так розумів їх Хмельницький і маси українського селянства й козацтва, що під проводом великого Гетьмана повстали проти польського панування. Ця традиційна мета, як ясна зірка на небі, мусить сіяти і перед українською молоддю. Завдання служити батьківщині мусить бути усвідомлене як особистий обов'язок перед нею. Отже, чітко уявляючи, чого потребує від нас батьківщина, кожен має здати собі справу в тім, що він повинен зробити для неї особисто. Серед нашої інтеліґенції часто можна зустрінути людей, що добре вміють розмовляти про службу батьківщині, а на ділі служать лише своїм особистим інтересам. Виходить, що з погляду цих людей батьківщині має служити хтось інший, а не вони. Такі настанови суспільство має рішуче засудити. А виховуючи молодь, треба попередити саму можливість утворення таких настанов. Службу батьківщині треба усвідомлювати не лише як свій особистий обов'язок, а як сенс всього свого життя. без чого не варто жити. Прикладом для кожного українця в цьому мусять бути такі великі постаті, як Святослав Хоробрий, Володимир Великий, Володимир Мономах, Богдан Хмельницький. Мазепа, а також ті чисденні невідомі герої, що їх протягом віків виставляло з-поміж себе українське козацтво, селянство й міщанство; що все своє життя виддали в боротьбі за щастя й добробут України.

Джерелом надхнення в такій героїчній службі батьківщині може бути лише свідомість обов'язків перед нею, сполучена з палкою любов'ю до неї, до свого народу. А любити свій народ можна лише при наявності високої національної свідомости. Треба уявляти собі український народ як єдину спільноту, що об'єднує в собі покоління минулі, сучасні й майбутні, й відчувати свою єдність з цією спільнотою. Виховати таку свідомість і відповідне до неї почуття не так то легко. Протягом віків поляки й москалі

викорінювали таку свідомість, і це не могло не дати своїх нослідків. При цьому треба відзначити, що московська політика була значно хитріша, ніж польська, й тому національна свідомість населення Галичини вища, ніж свідомість населення Наддніпрянщини. Але, крім того, треба взяти до уваги й те, що наддніпрянці й галичани протягом віків жили під різними політичними режимами, під різними господарськими і культурними впливами. Звідси різниця у мові, побуті, психології. Особливо це треба сказати про інтеліґенцію, яка більше підпала під вплив чужинців, ніж селянство. Галицький інтеліґент своєю мовою, психологією і поведінкою значно більше відрізняється від інтеліґента наддніпрянця, ніж напр., селянин зі Стрийщини від селянина з Поділля. А це, безперечно, заваджає українцям з різних областей щиро й глибоко відчути себе як єдиний народ. Доводять це численні спостереження над українцями підчас еміґрації. Цілком зрозуміло, наскільки шкідливе таке роз'єднання. Не переборовши цього, не зможемо збудувати України.

Тому, будуючи систему виховання молоді, треба ретельно проаналізувати властивості мови, побуту й психології, характеристичні для українців різних областей. Властивості, запозичені в інших народів, треба виділити в одну групу, властивості, притаманні українському народові, в другу. Так, напр., в мові слід виявити широко вживані польонізми, що засмічують мову галичан, і русизми, що засмічують мову придніпрянців. В поведінці треба виділити, з одного боку, властиве деяким наддніпрянцям нехтування своєю зовнішністю і вульґарність у манерах, що з'явилися в наслідок московських впливів, а з другого боку, занадто велику увагу зовнішності і неприродність у манерах і поведінці, що з'явилися в наслідок польської культури та її впливів. Така аналіза, при умові її ґрунтовности, дость можливість розглянути відмінні властивості українців різних областей як другорядні риси, що мають щезнуть в найближчому майбутньому.

Крім того, українець мусить здати собі справу в тім, які риси української психіки, навіть властиві їй з давніх-давен, слід розглядати як позитивні, а які як неґативні. Не все, що виробила у нашого народу історія, є добре. Наприклад, не можна визнати за позитивну рису властивий багатьом українцям крайній індивідуалізм. Треба зробити мужню й тверезу оцінку й інших національних властивостей. Риси позитивні слід культивувати, а неґативні — поборювати. Наявність в українського народа неґативних рис не мусить зменшувати любови до нього тим більше, що інші риси українців становлять їх високо в ряді інших народів.

Виховуючи у молоді любов до свого народу, треба разом з тим виховувати справедливе відношення до інших народів.

Є народи, що протягом довгого часу гнітили українців і не давалі їм розвиватись. Є народи, що прикидалися нашими друзями, а на ділі експлуатували й нищили нас. Є народи, як напр., шведи, що допомагали нам у національній боротьбі й співчували нам. Є нарешті народи, що терплять однакову з нами долю під гнітом якогось іншого народу.

До всіх тих народів відношення українців мусить бути різне. Треба виховувати молодь так, щоб вона могла захищати права свого народу і здатна була віддати в боротьбі за неї своє життя. Але виховуючи у молоді патріотизм, здорову національну гордість, свідомість своєї національної гідности, ні в якому разі не можна виховувати в неї безглуздої національної пихи й презирства до інших народів лише на тій підставі, що вони не українці.

Через такі історичні умови наш народ відстав щодо культурного розвитку від передових народів Европи. Щоб досягти їхнього рівня, нам треба багато вчитись у тих народів, а це можливе лише при пошані до них. Крім того, треба пом'ятати, що на теренах України, крім українців, живуть і інші народи. З ними нам доведеться співпрацювати, а це можливе лише при умові справедливого відношення до них, при якому захищаються права українського народу, але разом з тим не порушується законів права інших народів.

Історія Польщі показала, наскільки небезпечна для народу нерозумна національна пиха, презирливе відношення до інших народів і нарушування їхніх законних прав. Неменш яскравою ілюстрацією того може бути катастрофа Німеччини, що, досягши дуже високого рівня техніки, культури і воєнної сили, поставила собі за завдання заволодіти великими територіями для себе, знищити частину народу, що живе на цих теренах, а частину обернути в своїх покірних рабів. Така зоологічна політика викликала до німців ворожнечу всіх народів, в наслідок чого Німеччина катастрофально була розбита. Не зважаючи на великі здібності німецького народу і на його дисциплінованість та впертість у роботі, трудно чекати, щоб Німеччина знову стала великою державою, бо на перешкоді цьому буде стояти ненависть, яку викликали до себе німці у багатьох народів Европи й Америки. Таким шляхом ми ніколи не підемо.

Український народ на собі відчув, що таке несправедливість, і сам мусить бути справедливим. Але цього мало. Український народ ще з початку своєї історії, протягом віків борючись за своє існування, разом з тим своїми грудьми захищав европейські народи від навали диких степових орд і тим спас европейську культуру. Отже тепер, борючись за свої права, він має об'єднати навколо себе

европейські народи, що несуть на собі ярмо неволі і намагаються скинути його з себе. В цьому велике історичне покликання українського народу. Йдучи за ним, український народ має спричинитися до побудови політичного й суспільного життя не на засадах еґоїзму, насильства і експлуатації, а на засадах справедливости й гуманности.

Служба батьківщині наказує підкоряти свої інтереси потребам українського народу.

Чи означає це зректися особистого щастя й радощів життя? Ні, не означає. В житті людини діє парадоксальний закон: «Хто шукає лише особистого щастя і робить основним правилом свого життя власне це шукання, той ніколи не знаходить щастя». Бо тоді життя людини робиться еґоїстичним і дрібничковим, і це ніколи не задовольнить людського духа. Справжні радощі, що охоплюють всю істоту людини і підносять її на височін, мають тільки ті, що служать великій ідеї. Навіть в хвилини поразки й страждань такі люди мають моральну втіху в тому, що вони служили й служать великій ідеї. Гоголівський «Тарас Бульба» в той момент, коли він, прив'язаний до горіючого дуба, показував козакам шлях до порятунку, — насправді щасливіший від Пацюка над мискою вареників. Підкорюючи особисті інтереси інтересам батьківщини, будучи вірним лицарем її, українець мусить бути дисциплінованим. Це означає перш за все підлягати наказам проводу й точно виконувати їх. Подруге, це означає, що українець мусить поступатися своїми особистими амбіціями, коли цього вимагають суспільні справи.

Виховання такої риси — це одно з найважливіших і найтрудніших завдань української педагогіки. Особисті чвари й амбіції занадто вже багато зробили шкоди Україні. Пора покінчити з ними. Борець за благо батьківщини має бути твердим, рішучим і настирливим. Ніякі перепони не мають спинити його. В боротьбі з ним має гартуватися воля. Борець має бути мужнім і хоробрим, але разом з тим розсудливим. Ще Аристотель казав, що мужність — есть доброчинність, що посідає середнє місце між лякливістю та безрозсудною одчайдушністю.

Не треба боятись смерти за батьківщину, але й не треба гратись з нею, не треба ризикувати своїм життям і життям своїх близьких, коли є можливість без цього досягти мети.

✶

О. КИЇВЛЯНКА.

На смерть Ольги

13-ого лютого 1924 року. Сірість монотонних хвилин безнадійного будня, нарід, що спливає кров'ю в непосильній борні, розгнузданий шал жорстокого ката, страхіття брудної тюрми... І на цьому жахливому тлі кров'ю виписане ім'я: Ольга Басараб. Її замучено в цей день за те, що вона жила для свого обездоленого народу, за те, що не пам'ятала про себе, забувала власний труд, лікуючи рани на тілі єдиної Батьківщини. Вона була між першими, що кинулися нестримною лавою у бій з ворогом, що намагалася високо нести пошматований прапор української Державности. Її гаряче, повне фанатичної любови до Рідного Краю серце билося в ритмі з іншими палкими серцями, її очі горіли бажанням чину, готовістю жертви й посвяти. За нею стежило безліч очей, намагаючись наслідувати стиль її посвяченого Батьківщині життя. Але слідкували за нею і хижі очі лютого ворога, напружено спостерігаючи кожний її рух. Гонисті прагнення невинної крови, вони не обможились до обсервації: одного дня її схоплено і завезено до страшної тюрми. Жінка, — думали кати, — вона зрадить і видасть співробітників! Так думали кати і тріюмфували заздалегідь. Але жінка мовчала... Її катовано в безприкладно страшний спосіб, розривано тіло на куски і завдавано нелюдський біль. Дарма, все дарма... Вона мовчала, як лицар, як герой. Її бліді уста, затиснені корчем страждання, не розімкнулись ні на мить, зберігаючи навіки святу тайну друзів. Тільки сірі, безнадійні тюремні мури були німими свідками її мук, від яких — здавалося б і вони могли б похитнутися, і її нечуваного геройства.

Сірий день лютня сплrøвав брудним потоком у тюремні віконця, десь по містах і селах бурлило життя, а у в'язничній келії конала українська жінка — революціонерка, жінка — героїня. Конала Ольга. Зломаним поглядом обводила келію, а в серці ясніше розгорялось полум'я безмежної любови до України. Конала Ольга... І болючим зойком здригався вітер, і скривували плями ком здригався вітер, і скрикували плями помсти за смерть.

Ольга заснула на віки, заснула під похоронну симфонію вітру, під зойки в'язнів, але й під непереможний спів власного святого серця. Господь прийняв її світлу душу і упокоїв навіки. А сповнені пошаною і любов'ю серця сотень тих, що прийшли після неї, сплели їй безсмертний вінок. В пам'яті нашій живе вона вічно, закликаючи до праці, посвяти, до змагу за вимріяну волю.

За краще завтра. За Тебе, Україно!

ЛЕСЯ УКРАЇНКА.
(До дня народження — 26 лютого 1871 р.).

*
* *

Слово, моя ти єдиная зброє . . .
. . . Поет не боїться від ворога смерти,
Бо вільная пісня не може умерти . . .

*
* *

. . .Месники дужі приймуть мою зброю,
Кинуться з нею одважно до бою . . .

*
* *

. . . Інші будуть співці по мені,
Інші будуть лунати пісні,
Вільні, гучні, одважні та горді
Поєднаються в яснім акорді
І колинуть у ті небеса,
Там на їх обізветься луною
Пісня та, що не згине зо мною.
Де сіяє одвічна краса,

Хто раб? Хто подоланий? Тільки той,
Хто самохіть несе ярмо неволі!
Леся Українка.

Хто гордощі вложив мені у серце?
Хто дав мені одваги меч двосічний?
Леся Українка.

На цьому місці будемо поміщувати статті з ділянки летунства, які мають за ціль теоретично запізнати наше юнацтво в цією важливою ділянкою техніки. Ця ділянка до сьогодні не була ще порушувана в жодних виданнях для молоді (за винятскромної статті про парашут у «Пластуні' ч. І). Хочемо, щоб вона знайшла відповідне заінтересування серед нашого юнатцтва, бо усвідомлюємо собі, що в майбутньому будуть потрібні українській нації люди, які віддалися б цій ділянці всеціло.

Самозрозуміле, що статті з ділянки летунства, поміщувані у нашому журналі ще не зроблять з нашого юнацтва летунів, але знаємо, що напевно знайдеться багато таких, які почнуть шукати за ширшими матеріялами з цеї ділянки та візьмуться до їх студіювання.

Редакція.

ЛЮДИНА В СТРАТОСФЕРІ

Людина відпорна на атмосферичний тиск, який відповідає тискові на рівні моря, а таксамо на тиск повітря, в якому є відповідна скількість кисню. У стратосфері життя людини надзвичайно ускладнене через брак кисню. На відповідній висоті треба бути забезпеченим досить великою скількістю кисню, яким при помочі відповідних апаратів людина може дихати. Нижче розглянемо ті зміни в людському організмі, що відбуваються із зміною висоти, на яку підноситься людина.

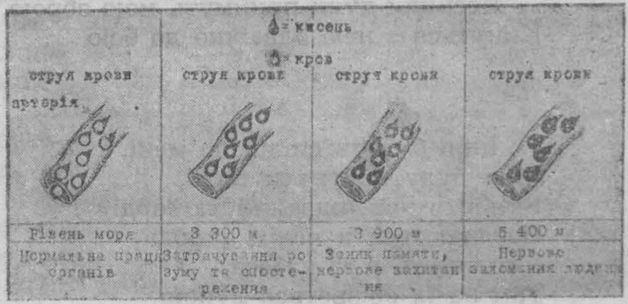

1) Кисень — найважливіший засіб життя.

Людина одержує кисень через дихання. З легенів переходить кисень в кров, яка розносить його до всіх частин тіла, де він спалює органічні речовини та видає потрібну енергію, тим повітря рідшає (зменшується), а відповідно до того зменшується скількість кисню, що унеможливлює перебування людини без відповідних кисневих апаратів (річ ясна — зі запасом кисню) на даній висоті.

Із зростом висоти, зменшується скількість кисню в крові.

2) Дихання при помочі кисневої маски.

Дихаючи при помочі кисневої маски на висоті від 3300 м, летунові нічого не грозить. Кисневу маску можна застосозувати лише до 12 000 м. На більшій висоті повітря таке рідке, що киснева маска не всилі доставити достатню скількість 100%ого кисню до крови. Літання звичайним літаком на такій висоті також майже неможливе (до таких польотів уживається спеціяльних бальонів).

6) Холод.

На висоті понад 12 000 м температура виносить пересічно —55° С. При таких високих польотах летуни мусять тепло одягтися. Одяг мусить бути сухий і не надто грубий. Добре одягати електрично огрівані камбінезони. Рукавиць не вільно знімати.

3) Із зростом висоти — зменшується тиск і поширюються внутрішні гази.

Із зростом висоти в людському організмі поширюються гази, наслідком чого виникає надзвичайно неприємне почуття, а часом навіть утрата притомности. У зв'язку з поширюванням на більшій висоті газів — летунам забороняється їсти ті продукти, які виділюють багато газів (головно горохові рослини, які мають багато азоту). На висоті 10 000 м сухий газ може поширити свій нормальний об'єм (який має на рівні омря) на 5 разів, а при наявності води навітть 7 разів.

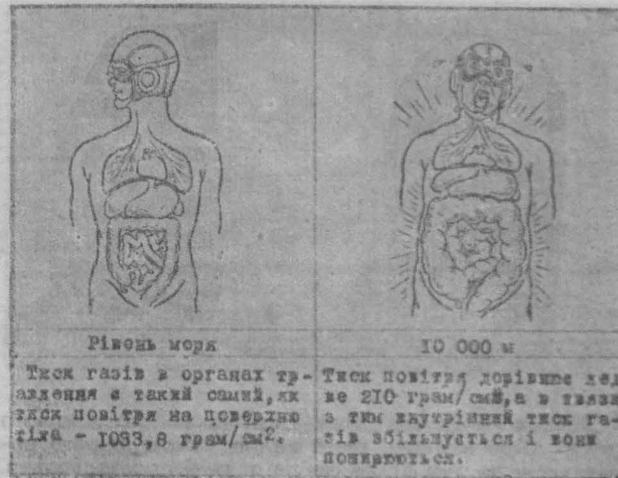

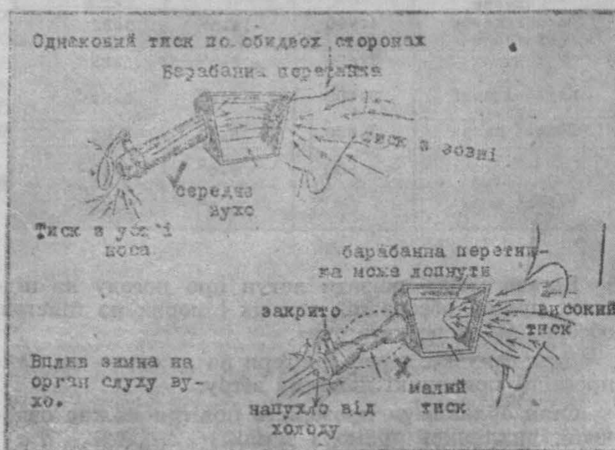

4) Тиск на вухо.

Середнє вухо — це немов «коробка», наповнена повітрям поза барабанною перетинкою. Його одиноким отвором є Євстатхієва труба, яка звичайно вирівнює внутрішні тиски у вусі при підніманні вгору чи епусканні вниз. Але при низькій температурі Євстахієва труба може замерзнути, чим унемохливить тиск на барабану перетинку зі сторони уст і носа, атим самим збільшиться тиск зі зовні, і барабанна перетинка може лопнути.

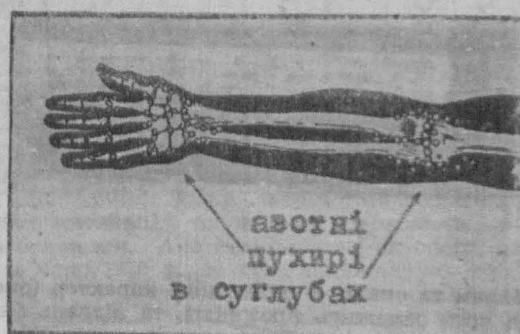

5) Азотні пухирі.

На більшій висоті, при зменшенні тиску і відсутності достатньої скількости кисню, розріджений азот відділюється від крови й утворює, переважно в суглобах, болючі азотні пухирі, що унеможливлюють рух рук та ніг. Подібні пухирі утворюються також при зануренні у велику глибину.

КАРТА ПОГОДИ

Для правильного та безпечного літання треба знати карту погоди.

Станція погоди на кожному летовищі не є будинком з таємними знаками, кодами чи картами. Цей будинок доступний для кожного летуна.

Знаки погоди дуже прості, а карти при деяких студіях не трудніші від вказівок, які одержує летун з газолінових станцій.

В летунстві одною з найважливіших ділянок є саме ці станції погоди. Дані про погоду, що проходять через неї, дуже часто багато заважують на летові. Бо від погоди залежить у великій мірі лет.

При плянуванні кожного лету летун потребує спеціяльних інформацій про поголу в місці старту, в повітряній дорозі та в місці приземлення, а таксамо про погоду поза траєкторією його польоту, на випадок, коли б потреба її змінити. Рівнож треба знати, яка буде погода при поворотному польоті. Одним словом — летун мусить навчитися передбачувати. При спостеріганні довший час, яка погода є в сучасну пору і яка була недавно, можна більшменш передбачити, які зайдуть зміни за кілька годин. Річ ясна, опвні і точні інформації одержуються в станціях погоди, які при помочі відповідних обчислень можуть згори подати точні зміни погоди в кожній місцевості.

Тепер зупинимося над деякими даними про погоду, які повинен знати кожний летун або той, хто цікавиться летунством:

Вітер — напрям і скорість. Вітер впливає на лет у цілій дорозі, а таксамо має поважний вплив на час прибуття на місце призначення (сила опору вітру або лет за вітром). Від його напряму залежить зменшення або збільшення зовнішніх коливань. В кожному разі він буде впливати на цілу повітряну подорож, тому летун мусить заздалегідь зробити собі відповідні обчислення.

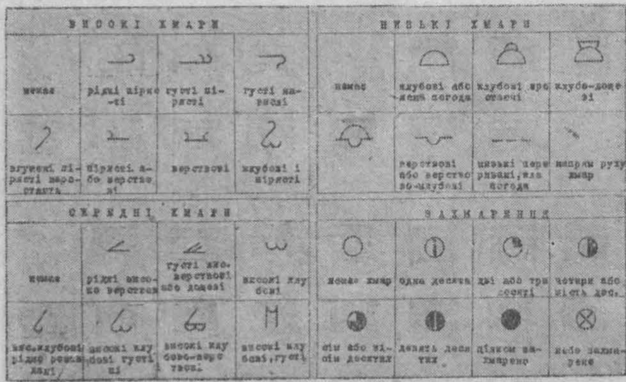

	Висота	Температура Цельзія	Тиск гр/см²
Стратосфера	22.000		0.53
	18.000		0.67
	16.500		0.85
	15.000		1.08
	13.500		1.38
	12.000		1.65
Тропопавза	10.770	-55.0°	2.19
	10.500	-54.5°	2.23
Верствові хмари	9	-44.0°	2.81
	7.500	-34.5°	3.51
	6.600	-28.5°	3.99
Клубові хмари	6.000	-24.5°	4.35
Високі клубові хмари	4.500	-14.5°	5.32
	3.600	- 8.5°	6.23
Клубо-дощеві хмари	3.000	- 4.4°	6.52
Дощеві хмари	1.500	5.1°	7.88
	900	9.0°	8.49
Рівень моря		15.0°	9.48

Хмари — їх значенян, типи та напрям їхнього руху. Щоб пізнати, який вплив мають різного рода хмари на лет, треба добре ці речі простудіювати. Ми спинимося лише коротко над цими справами. Крім вищеподаних даних (рис. 1), можна ще додати, що верствовлі хмари означають «гладкий» лет, то лет без перешкод; клубові хмари перед літаком — нерівний лет; клубо-дощеві — лет з перешкодами. Напрям руху хмар неменш важливий, він вказує не тільки, де вони знаходяться під сучасну пору, але й де вони будуть знаходитися пізніше. А коли летун піднесеться вгору, вони можуть перешкоджати або помагати в льоті.

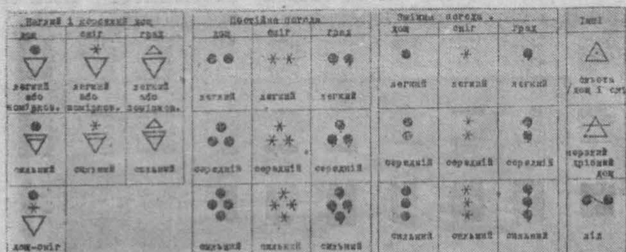

Облаки та опади — значення і характер (рис. 2), — від чого залежить прозорість та віддаль бачення в різні напрямки.

Температура — вона впливає на оперативність рухів летуна, вказує на якість опадів (дощ, сніг, град) і атмосферичні зміни (туман).

Тиск і барометричні зміни — показують виисоту та скорі зміни погоди.

Крім вищеподаних даних летун повинен знати, яка погода є в сучасну пору і яка була протягом останніх годин, щоб зорієнтуватися, яка може наступити зміна в найкоротшому часі в потрібних йому осередках.

Багато може сказати летун про погоду на підставі прямої обсервації, так як і моряк на підставі обсервації «морського ока».

Дим, галузки дерев, флі́ґери на дахах — це найпростіші показникі напряму вітру.

Стан облаків та прозорість повітря можна означити, дивлячись прямо з землі.

Типи хмар і нарпям їхнього руху можна означити на підставі докладної обсервації та спостереження.

Але всього вищеподаного ще замало, щоб мати павний образ про погоду, яка є і яка буде пізніше. Тому летун всі свої дані, які запримічує голим оком, мусить порівнювати та узгіднювати з точними інформаціями, які одержує від станцій погоди.

Інформації про погоду збирані і вимінювані між тисячами станцій погоди на цілому світі. Тому, що ці всі дані дуже чисельні — їх записується і передається спеціяльним кодом (знаками; гляди наші рисунки), до чого призначений спеціяльний апарат — телетип.

Для всіх тих, хто цікавиться летунством, важно вже заздалегідь вивчати всі подавані в нашому журналі знаки та дані зв'язані з летунською ділянкою, щоб при кожній нагоді ними користуватися та бути хоч у такій мірі підготованим до спеціяльного летунського курсу.

I. ІРЛЯВСЬКИЙ

I.

Поганьблена земля—гуляло тутки Зло,
на зло прийшло криваве літо й осінь.
Стурбовано задивлене село
в сліди того, що вчора відбулося:
Палили обрії, тряслись шляхи
і падало у лютім змагу місто...
У далечінь, крізь бурю і порохи
болючі й радісні летіли вісті.
Та ось, заперши вiддих, як у сні,
село намацує живий свій корінь:
—Інакші зорі блиснуть в вишині
І дух новітній нині заговорить!

II.

Земля, земля... Збідованих полян
яснішають суворі чола й лиця.
Зароджується в усмішці : з е м л я ,—
хвилюється і плаче у зіницях...
За неї стільки витрачено сил,
насипано ряди могил навколо;
Знівечено чимало пишних сіл
І трупами зволочено їх поле...
Добро розграблено. Ех ,доле навісна,
ти оздоровишся, ти будеш краща,
бо ось росте в степах озимина —
із крови рук і болю серця —
н а ш а !

Відкриваючи в нашому журналі спортову сторінку, хочемо піти назустріч не тільки домаганням наших юних читачів, але й за вимогою часу, який у свойому поступі несе не тільки зацікавлення спортом, а також вимогу стати активним спортовцем, щоб тим краще служити своїй Нації. Тому в нашій сторінці містимемо, поруч виховних статтей, цікаві репортажі з спортових змагань, найновіші спортові відомости з цілого світу, бо нашим завданням є: 1) щоб юнаки засвоїли правильний погляд на спорт, 2) виховати спортовців-джентельменів, які в спортово-громадсько-суспільно-політичному житті придержуватимуться засад «фер плей» (чесної гри), 3) інформувати юнацтво про всі роди спорту, одні з них популяризувати з нашої точки зору як ті, які мають велике значення при скріпленні й зміцненні фізичних прикмет тіла (сильні м'язи, здорова постава тіла, гарт і витривалість на труди й невигоди), і ті, які мають велике застосовання в практиці підпольної боротьби, як бокс, боротьба, джію-джітсу і т. д., 4) інформувати об'єктивно про всі спортові осяги на цілій земській кулі й протиставити їм наші осяги в краю і на еміґрації

І, загально беручи, нашим основним завданням є: **виховати юнаків сильних не тільки духом, але й тілом, бо «в здоровом тілі здорова душа»!**

Редакція.

*

ЛЕЩЕТАРСТВО

(Подав М. Борис).

Котру саме країну, та з якого часу можна вважати за вітчину лещет, досі ще не вдалося устійнити. В кожному разі маємо певні відомости, що вже старинні греки, відтак народи Сибіру, кавказькі та північно-американські племена користувалися предками наших лещет, які ні формою, ні величчиною ані назвою не відповідають теперішним. Одначе є у них багато спільних рис на підставі, яких можемо твердити, що історія лещет сягає кільканадцять століть назад. У дещо зміненому виді, десь біля 10 ст. дійшли вони до скандинавських народів: норвежчів, шведів і фінів, де знайшли свою батьківщину.

Лещета згадуються вже в норвежській мітольоґії. Ульц, бог зими, снігу та полювання з'являється на лещетах, гарно одягнений у білому, блискучому снігу із червоним обличчям та інеєм довкола уст. В одній поемі з 980 року називається Один богом лещет. Є й богиня лещет.

Мешканці північної Скандинавії в половині 5 ст. звали ляпанців «скрідфіенер», себто «фінни, що совгаються по снігу». Норвежчі взагалі вважали ляпанців за первісних лещетарів.

Королева Ґунгільдя, яку виховували два ляпанці (коло 920 р.) висловлюється так про них: «Ляпанці такі добрі лещетарі, що перед ними не можуть скритися ані звірі, ані люди». Норвежська історія (1200 р. оповідає про ляпанців . . . «коли вони переходять із місця на місце, ставлять під ноги гладкі, деревяні дручки, якими переходять гори й доли ляпанців за первісних лещетарів.

Історик Сторм думає, що в Норвеґії уживано лещетарства вже в 10 ст. Часті згадки про лещета в ріжних тогочасних поемах виразно, що вже тоді лещета були загально відомі. Олеф Триґвасон (995—1000 рр.) був тоді найкращим лещетарем. А в давніх народних піснях згадується про перегони лещетами.

Теперішні лещетарі не хочуть вірити, що один лещетар у 1000 р. їхав із двома людьми, що стояли на хвостах його лещет, так легко й добре, начеб їх зовсім не було. Лещета використовувано теж для пошти.

Якийсь час занепадає в Норвеґії лещетарство, яким гордилися передтим і визначні люди. Та вже в наступних століттях у комунікації між замками й містами вживано майже виключно лещет, і вони стали необхідними знову. Окрім того лещет почали вживати мисливці, головно ті, що ловили диких звірів арканами. Але лещетарство як спорт, виринає аж коло 1870 р., та стає національним спортом норвежців. З початком 18 ст. лещетарство починає знову набирати значіння. Десь на цей час припадає орґанізування вже окремих лещетарських військових відділів. Лещетарі з полудневої частини

краю вживають вузьких і довгих лещет із ялового дерева, а в північних гірських околицях березових. Підчас великих морозів ялові лещета ломалися далеко скорше, ніж березові. Вязання робили з вирізаних у липні березових галузок, що були дуже витривалі.

Неділями відбувалися збори коло церков, куди приходили люди з далеких околиць та лишалися й по чотири дні, щоб зробити собі лещета та приглядатися змаганням. Змагання обмежувалися до

з'їзду по узбіччю (може й зі скоком). Перегони тривали не довше як 15 мінут. Ці недільні збори дуже багато причинилися до поширення лещетарства між народом. Уживання лещет усувало монотонію зими, піддержувало відвагу та добрий настрій.

У битвах 1808 р. норвежські лещетарі написалися дуже добре, приносячи своїй армії неоцінені користи. Та вже в кілька літ війні лещетарство починає знову підупадати. Військові лещетарські відділи зникли зовсім, підупали колишні змагання та роздавання нагород. Лещетарство задержалося ще тільки в деяких місцевостях. Аж у 1861 р. засновано «Центральне товариство», яке докладало всіх зусиль, щоби відновити лещетарство, робило сильну пропаганду в краю. І треба було довго ждати на наслідки. Вже в 1865 р. лещетарство відновляється в багатьох місцевостях, навіть там, де від довшого часу було вже зовсім призабуте. У 1866 р. засновалося перше товариство лещетарів. В 1867 р. відбулися перші великі змагання з роздачею нагород. Тоді вперше висловлене бажання, щоб лещетарство стало норвежським національним спортом. У 1877 р. визначніші люди заснували «Хрістіянія Скіклюб». Два роки пізніше зорґанізував цей клюб перші великі змагання, сполучені з дуже багатою й цікавою виставою лещет. На ці змагання прийшли вперше лещетарі з околиць Телемарку. Вони зробили надзвичайно добре враження, пройшовши цілу дорогу вздовж Норвеґії на лещетах.

Від того часу зайшло багато змін. Лещета з одною палкою зникають, а їх заступають лещета з двома палками, взірця «телємарк».

Удосконалюється також вязання й лещетарство кінець кінців стає признаним спортом.

З початком 20 ст. лещетарство переноситься більше на полудне Европи, головно в гірські країни: як Німеччина, Франція, Австрія, Швайцарія, і інші, де скоро принимається і стає загально признаним спортом.

У нас щойно по першій світовій війні почалося розвиватися лещетарство. Ним з початку цікавлятися тільки одиниці, щойно пізніше збуджує ширше заінтересування, і набирає більш ширшого значення. Наші лещетарі стартують в між клюбових змаганнях, здобуваючи часом гарні осяги (як для нас), але які є далеко гріші від осягів лещетарів вище згаданих народів.

Наше лещетарство правду сказати є ще в «пеленках», воно не розвинулося як слід і не викликало належного зрозуміння серед широких українських мас до того роду спорту, так гарного, здорового та корисного.

ДЖІЮ-ДЖІТСУ

Мистецтво самооборони. Написав Е. Ж.

Джію-джітсу. Спорт? Метода самооборони? Воно щось більше за все. Це твір японського духа й тіла.

Колись в Японії словом «джію-джітсу» називали різні способи боротьби з противником при помочі рук. Постало джію-джітсу дуже давно. Самураї — старинна японська шляхта, — підготовляючися до бойових трудів, довели до розцвіту корисне мистецтво доротьби без зброї. Полягало воно головно на вмілому використанні фізичної сили та ваги противника на його некористь, завдяки точному знанню анатомічної будови тіла і законів механіки.

Винахід стрільного пороху зменшив запал до джію-джітсу. Вчителі цього мистецтва лишалися без учнів, і нікого вже не тягло навчитися цього способу боротьби. Аж 1802 р. проф. Кано відчиняє в Токіо школу, ходокван, де починає вчити уліпшеної методи джію-джітсу. Кано підходить до нього з боку нової психіки, вдосконалює його, надає йому систематичного характеру й здобуває цим велике поводження. До його школи з'їжджаються хлопці з усіх закутків краю, а навіть приїжджають чужоземці з-з океану, щоб ближче пізнати славну японську методу. Відновлене таким способом мистецтво розійшлося широко по світі, зискуючи всюди подив та захоплення маси.

До Европи дістається джію-джітсу доволі пізно. Европа мала вже в XV. та XVI. століттях чимало шкіл, як нпр., школа Ауербаха в Нюрнберґу, де навчало вільного дужання, що було відміною сьогоднішнього джію-джітсу. Знаний німецький маляр Дюсер на одному зі своїх рисунків зображує нам змагові сцени, дуже зближені до сцен, які можемо спостерегти при боротьбі джію-джітсу. Сьогодні існують вже школи джію-джітсу, яке є чимсь посередним між спортом — в роді боксу чи тяжкоатлетики — й практичною наукою самооборони. Але коли більшість спортів виросла з потреби розваги чи суперництва, джію-джітсу народилося з потреби оборонної боротьби.

Европа в початках пізнала джію-джітсу, так сказати б, з другої руки. Багато театриків в XIX ст. анґажувало зручних штукарів, які навчилися джіюджітсу і почали ним пописуватися як чимсь надзвичайним. Але, крім назви, не давало воно нічого надзвичайного. Згодом сама публика починає присвоювати собі таємниці джію-джітсу. А все викликане потребою оборони перед бандитами і т. п.

Цілком інакше мається справа, коли ми пізнали таємниці джію-джітсу, тої кращої зброї в самім п'ястуці, як ніж чи пістоль. П'ястук — це доволі страшна зброя. Людина має кілька незвичайно чулих місць: 1) підборідок, 2) кінчик серця, 3) нервний вузол, 4) кінчик шлунка, 5) печінка, 6) рукоять містка, 7) місце близько вуха; коли сильніше вдаримо в ті місця, наступає неминуча смерть. Легкий удар, нанесений певно та скоро, може роззброїти противника та вчинити його на довший час нездатним до боротьби.

Джію-джітсу не вимагає великої фізичної сили. Вага його полягає не швидкій орієнтації в небезпечних ситуаціях. Нераз слабий чоловік чи жінка може при відповідній притомності ума оборонитися перед кількома напасниками.

Хопи, які стрічаємо в репертуарі джію-джітсу, можна поділитит на: 1) повне знесилення: натиском на сустави, стиснення або дужанням, придержанням на землі; 2) удари — рукою або ногою) 3) пере-

киди. Хопів дуже багато. Але в кожному можна завважити три основні моменти: 1) нарушення рівноваги противника, 2) забезпечення своєї рівноваги, 3) швидке та зручне виконання хопу. Ті моменти повинні наступати швидко по собі, лише швидкість рухів може перешкодити обороні противника, який просто не могтиме зареаґувати.

Звичайно перша проба оборони це — постаратися зловити руки або ноги противника й вивести його з рівноваги. Рівнож часом, щоб змилити противника, нібито піддаємося напасникові, а опісля наглим ударом випроваджуємо його з рівноваги.

В цьому короткому описі годі дати вичерно всі хопи та протихопи. Нема просто випадку не передбаченого у джію-джітсу. Чи буде це напад ножем чи пістолем, чи боксером — все джію-джітсу найде відповідний хоп до оборони. Всіх хопів треба вчитися поволі й систематично. А варто їх вивчитись, тимбільше для нас, перед якими стоїть затяжна боротьба з окупантом. Хто пізнає всі таємниці оборони та нападу яконського джію-джітсу, той в небезпечних становищах завжди дасть собі раду.

Подаємо кілька фраґментів з боротьби джію-джітсу.

1) Правою рукою хапаємо зап'ясток правої руки противника, тягнемо руку до себе, ліву руку пересуваємо над його правою рукою та обіймаємо її так, щоб наша ліва рука була взаді його ліктя. Кістю підстави нашого великого пальця лівої руки натискаємо руку противника вище лівого ліктя, що цілком утихомирить противника. Треба лише вважати, щоб противник не міг зігнути ув'язнену руку, бо виковзнеться. Це хоп дозволяє вести противника, не боячись його нападу. Можна його кинути на землю, підбиваючи його праву ногу своєю лівою.

2) Випрямленою рукою підбиваємо легко підбородок портивника, праву ногу ставляємо за його правою ногою і легко можемо перекинути його.

3) Противник хоче зловити тебе за горло. Лови його зап'ясток лівою рукою, а правою лови його долоню. Потім обертаєш вправо і підриваєш руку противника вгору.

4) Противник загрожує ударом ножа згори. Правою рукою ловиш його зап'ясток, лівою рукою вдаряєш з протилежної сторони (з-за його плечей) в його рам'я і рівночасно обіймаєш своє праве передрамя. Опісля крок вперед (цілим тілом) і можеш підставити або підбити його праву ногу, а він впаде.

5) Противник загрожує ударом ножа в живіт. Лівою рукою вдаряєш руку противника боком, праву ногу підставляєш під його ногу, вдаряєш правим раменем в підбородок, крок вперед — і він лежить.

6) Перекинення через голову. Ловиш його за рамена від зовні, тягнеш його до себе та присідаєш, опираючи рівночасно свою стопу в пахвину. Опісля, використовуючи напір противника, падаєш на плече, сильно підбиваєш його та перекидаєш через себе. Коли противник находиться вже на землі, перекочуєшся на нього, чим здобуваєш перевагу.

7) Перекинення через плече. Ловиш нагло зап'ясток противника обома руками, швидкий зворот так, щоб рука противника найшлась на твому рамені, і згинаєшся вперед.

ЧИ ТИ ЗНАЄШ?

...від чого походить назва Европа?

Від грецького слова европа, що означає в перекладі на українське — далекозора, з широким кругозором (світоглядом)о. Европа — півмітичний персонаж старинних греків.

...хто такі Дантон і Робесп'єр?

Керівники французької революції.

...що таке Атлантійська Хартія?

Договір, укладений між західніми демократіями, на основі якого визнається право на самоозначення націй.

...котра країна в Европі має найбільше болот?

Фінляндія.

...хто, коли і де уклав першу українську конституцію?

Гетьман Пилип Орлик в Бендерах (Бесарабія), в 1711 році.

...коли і в якому місці висадилися альянти в цій війні в Европі?

6 червня 1944 р. в Нормандії коло Шербурґа.

...що таке доктрина Монро й доктрина Трумена?

Моктрина американського президента Монро, висунена в 1823 р., полягає на повній ізоляції Америки від европейської політики; доктрина Трумена, висунена в 1946 р., — вповні протилежна доктрині Монро.

...що сталося під Ватерльо і коли?

Погром Наполеона союзними англійськими й німецькими військами в 1815 р.

...в котрім місті на Україні знаходяться:

а) сходи Рішельє?
б) дзвінниця Шеделя?
в) будинок державної промисловости (Держпром)?

а) Одеса, б) Київ, в) Харків.

...хто написав «Дон Кіхота»?

Сервантес.

...як називається керівник англійської фльоти часів Наполеона?

Нелсон.

...коли вибухла французька революція?

1789 р.

ЧИ МОЖЕШ?

...нарисувати контури Европи, не дивлячись на мапу?

...нарисувати Дніпро з усіма притоками і берегами Чорного моря (також не дивлячись на мапу)?

...нарисувати контури етнографічної мапи України?

Спробуй!

Ч. 4-5 (11-12)
Квітень-травень
1948 р.

ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ МОЛОДІ

ШЛЯХ МОЛОДІ

Журнал української націоналістичної молоді

Ч. 4-5 [11-12] квітень-травень 1948 р. Рік II

Я. ОРШАН

Євген Коновалець

В 10-ту річницю героїчної смерти сл. пам. полк. Євгена Коновальця містимо статтю написану під свіжим враженням трагедії 1938 р. Автор статті, відомий діяч Української Національної Революції був замордований ґестапом 1942 р. в Києві.

23-го травня 1938 р. опополудні впав на свойому високому пості від пекельної машини висланця Москви полк. Євген Коновалець. Другого дня ця вістка дійшла до небагатьох, ще не вповні підтверджена, — в наступних днях стало вповні ясним: Євген Коновалець не живе!... Як тяжко було повірити в це — та людина, що все а особливо в останній час, виказувала стільки енергії, що напоєна була таким гарячим оптимізмом, що вливала другим в серця стільки запалу й віри — ця Велика Людина не живе!...

Мабуть усюди було це так само: провідник відділу скликав нагло всіх своїх підвладних і в понурій повазі проголошував: «Вождь упав з рук чекіста». Розпучливо-допитливі погляди десяток очей, сльози в очах і затиснені пястуки. Помсти, помсти, помсти! О так, ця помста прийде — страшна, жорстока!!! А в найближчі дні й години від вістки про смерть Вождя сталяться серця Його когорт! Боротьба з ворогом іде за все: або перемога або смерть! Вождь згинув — ми остались. Як сплатити Йому почуття довгу? Як оправдатися перед Його Пам'яттю, що Він згинув по геройськи в боротьбі, а ми живі? Трудом, в десяте й сотe побільшеним трудом за Його ідею! Боротьбою з напруженою до краю енергією усіх нас. Здобудьмося на зусилля, яких світ не бачив! Докажім неможливих діл! Будьмо велетнями відваги, енергії й відданости Ідеї. Бо як інакше заспокоїться наше серце, що ми лишилися на світі, а Вождь поляг!?

Роттердам. Це те місто, що перейде навіки в історію України як той клаптик землі, де в останнє ступала нога Великого Вождя України, де Він сповняв свої останні обов'язки на службі Батьківщини й Ідеї. Ти був відважний, як ніхто, Ти наражав себе, бо хотів найбільше відповідальности й найбільше обов'язків. Це так годиться справжньому Вождеві. Але ж чому, чому не сказало з нас нікому серце, щоб піти за Тобою? Навіть проти Твойого приказу! Щоб заслонити Тебе грудьми перед лютим ворогом!

«Люміє». Знищені стіни, шкло, каміння, тріски. Тут зірвалася бомба й розірвала Вождя в жахливий спосіб, лишаючи майже неторкненою тільки голову. Чотири прохожі ранені, двох із них важко. Цих останніх відвідали в лічниці панове генерал Курманович і радник Тарновецький і склали їм слова потіхи й співчуття. Зворушена українським джентельменством плакала шпитальна заля.

А Вождь лежить мертвий, застиг у Його чертах біль. Так, щойно в цьому моменті стає вповні ясно: Євген Коновалець не живе!... Від цієї наглої свідомости стискається у болючій спазмі горло: все пропало. Виключені можливости непорозумінь. Це бездушне, пошматоване тіло, ці застиглі очі — це смерть! Жахлива, невідклична.

28-го травня 1938 р. Домовина з трьома вінками: від дружини, від Української Нації, складена генералом Курмановичем та від ОУН і квіти від усіх тих, що духом тут над дорогою могилою в Роттердамі. Пані Коновалець, пятьох українських націоналістів і один чужинець-приятель України ідуть за домовиною. Промова генерала в українській мові і радника Тарновецького в німецькій. «Вічная память» і сповнені сльозами слова дружини Полковника до нас усіх приявних: «Ви мусите докінчити! Продовжуйте Його діло!»

Ці слова звернені до мільйонів! Продовжуємо діло Вождя!

Від зараз, від сьогодні — аж до скону! За нами Трагедія, перед нами вороги, що забрали нам Вождя — а на кінці, — Перемога! Або нас живих, або тих, що станугь на наше місце. І ми й вони чуємо й чутимемо, що Дух Євгена Коновальця витає над нами й кличе нам могутньо: Я віддав життя за Україну, за Ідею Націоналізму — докажіть, що ви не гірші! Боріться теж не жаліючи життя! Боріться і перемагайте в моє Ім'я з моїм Іменем на вустах!!!

М. Г.

Симон Петлюра

Наш національно-визвольний здвиг 1917 р. позначений появою різних великих особистостей. Одначе цей визвольний здвиг всеціло получений і символізований одною з них: Симоном Петлюрою.

Петлюра — це національний Вождь, зв'язаний нерозривно з нашим збройним визвольним зривом-етапом національної революції. Він її еманація й він її виразник. Вийшовши з революційних низів, вибився він на перше місце. Як дитина революції є він уосіблення революційної стихії і її Вождь. Він вийшов з народу і на ньому відбилися всі питомі властивості цієї доби української історії. І тому, щоби зробуміти як слід цю велику постать, треба бачити її на тлі тодішніх подій і настроїв, думок і переконань.

Є зовсім певним, що без Петлюри революція розвивалася б зовсім інакше, прийняла б зовсім інакший напрямок і спричинила б зовсім інші наслідки. Український нарід цієї доби, щойно збудився до свідомого, як дехто каже, історичного життя. Йому ще бракувало твердости і невмолимости в боротьбі, йому бракувало непохитної впевнености у виключну справедливість своєї справи і її остаточну та неминучу перемогу.

Але не лише революційної системи в нас ще не було, не було теж дороговказів і полум'яних маяків, що силою своєї імперативности й безкомпромісовости не допускали б до шкідливих і небажаних заломань революційної боротьби.

Чиж не відомо, що в українському революційному зриві, який логікою речей був звернений і мусів бути звернений проти Росії, як тюрми народів, проявлялися дуже сильні тенденції спрямувати його на проросійські рейки, а українську національну революцію влити в річище московської соціяльної революції? «Культурно-освітня автономія України», "За землю і волю", «Хай живе російська демократія», «Мир без анексії і контрибуції», «Вся власть робітничо-селянським радам», «Хай живе міжнародний класовий солідаризм» і десятки десятки інших подібних гасел, накиданих із-зовні, а навіть породжуваних внутрі відбивали ці тенденції.

І саме Симон Петлюра став у тій площині за бракуючі точки програми, за недостачі політичного світогляду і революційно-визвольних концепцій. Він зірвав зі залежністю українства від Московії, Він сповнив нашу революцію протимосковським духом. Ніяка автономія в рямках російської держави, ніяка федерація під скипетром московської метрополії, а тим більше ніяка російська «єдиная неделимая» держава, без огляду на пір'я, в яке вона в даний час прибирається, а тільки Самостійність України.

Москва, наш відвічний ворог і ніякі вивіски, — білі, червоні, чи інші — нічого в тому не змінять. Бо доки в Росії живе дух общеросійськости і жадоба вдержати імперію, доти з ними нам не по дорозі. Наші шляхи різні. Наше завдання розбити цю імперію. І так цю справу відчував і розумів Головний Отаман Симон Петлюра.

З тим наставленням боролися українські вояки в повстанчих і військових рядах на всіх просторах України на протязі довгих років, за те щербили свої мечі юні бійці під Крутами, за те ляг під Мотовилівкою Черник, за те гомоном розлягалися бої і в Києві і під Києвом, на Волині і в Галичині проти армій Муравйова і Леніна, Денікіна і Врангеля, а теж, і те треба підкреслити, з арміями Польщі, як з білою, червоною, чи чорною реакцією. У цій боротьбі освятився ідеал самостійности України, в ній закріпилася незгасаюча снага до всеукраїнської єдности.

На дорозі до самостійности переходить воююча нація різні етапи, насамперед прагнення свободи, видвигнені з народніх глибин виливаються у стихійний вибух, щоб, пройшовши його і осягнувши вищий ступінь історичного розвитку і самопізнання, перейти в строгу і струнку організовану, плановорозгортану і доцільно кермовану дію. Вождем стихійности української революції і її перших подвигів є Головний Отаман Симон Петлюра, а її організованої доби і дальшого етапу Євген Коновалець.

І в цей спосіб бачивши історію українського народу в найновіших часах оцінюємо постать Головного Отамана Симона Петлюри як форматора історичної доби, в якій український нарід основно і рішуче пірвав з підневільним сном, а став на шлях відбудови своєї держави. На цьому шляху Симон Петлюра по довгій історичній перерві перший полум'яний дороговказ.

«Перед нами великі завдання суспільного й державного будівництва, тому кожен повинен оддати волю, душу й руки на службу цьому ділу. Ми повинні віддати на це всю нашу енергію. Година повинна бути за день, день за місяць, бо тільки таким чином осягнемо своєї мети.»

С. Петлюра

«Не словами будемо засвідчувати невмирущість стрілецької Ідеї.»

Є. Коновалець

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ (14. VI. 1891 — 23. V. 1938)

ЮРІЙ ЛИПА

* * *

Це не Франциск Асизький,
Спіноза чи Кант, Декарт,
Це він неспокійний, близький,
Певний грач із тисячами карт, —
Наполеон.

Обходить сувору Софію,
Диктуючи нам: «Вояки!
Українську скоріте стихію!
Палкі
І залізні створимо колони!
Покоривши себе, покоримо світ!
Геть слав'янські мрії сонні!
Мій імператорський привіт!»

І він стоїть у столиці
Над мапою України — німий.
І знають горді, войовничі, блідолиці:
Час — мій!
Час — мій!
Час — мій!
Десь у Вознесенську, чи у Лебедині
Молодий хорунжий командує:
«На коня!»

І чує над сотнею клекоти орлині
Фанфар, знамен і звитяжного дня.

АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО

Микола Хвильовий і голод на Україні

Невеликий на зріст, але жилавий, учепистий, Микола раз-у-раз похапцем загортав поли свого чорного давно зношеного пальта. Давно знайомий, теж чорний протертий кашкет вугласто вигорблювався на голові. Микола, бувало, тицьне його недбайливо на голову, одним помахом нацупить і забуде, викликаючи потім жартівливі закиди товаришів. Лише якийсь час поносив він капелюха, приїхавши з закордону, та й залишив, замінив зручнішим старим кашкетом...

З-під сукняного козирка чітко проступали густі вигинисті, широко розкинуті, як орляні крила, і дуже рухливі брови. Смагляве обличчя, позначене кількома різкими характерними зморшками, тепер на холоді виглядало ще темнішим і худорлявішим. Проте воно мало дивовижну властивість зберігати якийсь невловимий відбиток молодости, ясніло повсякчас внутрішнім відрухом енерґії, веселкуватої сміливости, усмішкуватої задирливости. Тільки в куточках невеликих губ іноді стигла затятість, щелепи міцно стискались і коротке підборіддя уперто кам'яніло.

Можна було, однак, не звертати уваги на загальні риси — все заступали й за все промовляли очі. Ці великі, справді прекрасні очі, темні, як лісові озера, бездонні, як саме життя.

Змістовна втома і тиха м'яка зажурність леліли в них підчас спокою. Скільки тоді вгадувалось, простої, природженої, глибинної мудрости, сердечної людяности, найніжнішої теплоти!

Але щойно порушувався цей спокій, — яким настороженим блиском спахкували вони, який нестримний вогонь займався, яке буяння, полумінь і гроза! Нічого не хотіли тоді вони знати, крім найчистішої чесности. Нічого не можна було приховати від їхнього занурливого проймаючого натиску. Тривожна їхня допитливість загрібала, вивертала чужу душу і, лише дійшовши істотности, твердо відчувши правду, — нехай гіркотну, але правду, — починала втихомирюватись.

А коли траплялось щось радісне чи смішне, вони переймались таким щедрим і щирим світлом, наче ніколи на зазнавали духового болю і втоми. З них, з найзатаєніших їхніх куточків, з отих золотих жаринок випромінювалась сила силенна добренної сонячности, осяйного чудесного захвату. Тоді безпосередність нагадувала дещо первісне, цілинне, мов непорушене ще дитинство. І тоді

повнота радости вихлюпувалась через вінці, а бризки її, падаючи навколо, збуджували до сміху хоч яке зашерхле чи пожоване, чи шерстю обросле серце.

О, ці неповторні, незабутні очі Хвильового!

— Аркаша, звідки ви топаєте і куди? — спитав він, пересмикуючи за звичкою плечима і з звичкою ж хапливо торкаючи двома пальцями кінчик свого носа, наче б муху зганяв.

— Та йду оце з редакції. Навіть з кількох редакцій. Піднарядився махнути на периферію на села.

— На села? — сторожко, значливо перепитав він.

— Авжеж. Маючи офіційне відрядження зможу вільніше пересуватись і зазирнути до найстрашніших закутків.

— Так, так. І писати, значить, будете?

— Ну, для редакцій, звісна річ, чимбудь одпишусь, там уже видко буде. А для себе... не можу я, розумієте, пропустити цього моменту. Хочу пересвідчитись наочно, що ж саме діється на тих селах, де ж саме коріння зла, звідки справді походять причини тієї катастрофи, цієї чорної весни . . . ну, і які зрештою перспективи, чим може це все закінчитись.

Він ураз похмурнів, узяв мене під руку, живосилом потягнув кудись у бік.

Це була весна 1933 року, пам'ятна весна голоду. ЦК комуністичної партії, висловлюючи казенно-департаментське співчуття знедоленому народові, обвинувачував у причинах голоду той же нарід. Увесь аґітаційно-пропаґандивний апарат ретельно працював, щоб довести, ніби винен у всьому селянський консерватизм. Цей бо консерватизм не хоче сприйняти нових колективістичних засобів господарювання і породжує безоглядну руїнницьку ворохобню. Винен, мовляв, передусім куркуль. Винні свідомі шкідники, вороги народу, ріжні українські націоналісти, що прагнуть створити бурхливе замішання серед трудящих, викликати обурення проти советської влади, і користаючи з обурення та безладу, здійснити свої «контр-революційні» заміри. Цей примат всебічно обґрунтовувався, обростав щодня свіжими прикладами. Старанність аґентури напружувалась до краю, виявлявся на всю широчінь аґітаційний сприт і хист, властивий, як відомо, большевикам.

І під навалою доказів, під впливом талановитого політичного крутійства заходила в суспільністві розгубленість, неясне розуміння суті подій. Звичайно, багато хто за цією невтомною метушнею спостерігав нервовість, за директивною галасливістю вбачав щось підозріле і переймався дедалі тривкішим сумнівом. Росло непереможне бажання чільно наблизитись до явища, доторкнутись до нього власною рукою і, зірвавши облуду захлипаної мітинговости, збагнути незаперечне.

— Цікава річ! — збуджено промовив Микола. — Цікава, їйбо . . . Ви мене випередили цього разу лише на кілька хвилин. Ви — з редакції, а я до редакції . . . і в тій самій справі.

Не пускаючи руки, він мене вів у протилежний моєму спрямованню бік, назад до редакції. Я механічно посувався за ним. Ніби ще раз ґрунтовно зважуючи, остаточно стверджуючи наше обопільне рішення, він підкреслено сказав:

— Так, так. Треба конче там побувати, ознайомитись на місці. А куди іменно ви намірялись їхати?

— Думаю спочатку в Лохвицький район. Заїду на цукроварню до Бичка, а звідти рушу по селах.

— Це добре, — до Бичка. У Лохвиці, між іншим, тепер працює секретарем райкому Васильківський.

— Знаю, той, що був секретарем на ХПЗ*) і чимсь проштрафився?

— Він самий. Може нам пригодитись, бо хлопець хороший і українець.

Ми вийшли з майдану. Назустріч копичились старі квартали Харкова з примхливою плутаниною вузьких вулиць та завулків. Одразу стало затишніше, відчулось полегшення.

— Слухайте, Миколо, мені набігла непогана думка. А що, як би й ви туди поїхали?

— Е, цього разу вже я вас випередив. Учора була оказія, і я передав Бичкові цидулку, що, можливо, днями заскочу, — переможно, з веселеньким блиском в очах глянув він на мене і засміявся.

— Та невже? — зрадів я і з такою ж задиркуватістю злегка штурхнув його. — От здорово! Значить, їдемо разом!

Але криласті брови тісніше збіглись на переніссі, очі вже задумано зосередились, все обличчя трошки витяглось. Хвильовий спокійно, розважно сказав:

— Ні. Це, на жаль, неможливо. Я буду вам заважати.

— Ні чорта подібного! Та як ви смієте щось такого? — напався я з нарочитою різкуватістю, знаючи добре його благородну вдачу й дуже шанобливе ставлення до праці своїх товаришів. Я доводив, що на місці кожен з нас робитиме своє, один одному на заважаючи, — напевне якось помиримось. Я підкреслював, що в двох нам, безперечно, буде охотніше, краще, — тим паче в сьогоднішніх складних умовах. Врешті я висловив припущення, що сам я, можливо, йому заважатиму, — тоді інша річ.

— Оце вже, дійсно, ні чорта подібного, — рішуче заперечив він. — Але . . . але ж ви перший взяли туди відрядження.

— А ви перший Бичка сповістили. От і квит! По руках, значить їдемо.

Я простягнув йому руку. Він пересмик-

---

*) Харківський паровозобудівельний завод.

нув плечима, невиразно чмихнув, зам'явся. Жучки — очі розгублено бігали, бігали . . .

— Добре, — хитнув згодом головою. — Подумаю. Сьогодні вам подзвоню.

Я ще раз напосідливо зробив рух рукою, вимагаючи на знак попередньої згоди потиснення. І тоді між нас простяглась третя рука, довга й костява, жовта й тремтлива, як засохлий лист на голузці. Як той скрючений лист, жолобком трусилась долоня з гачкуватими скоцюрбленими на холоді пальцями. Стиха прозвучав несмілий благальний голос:

— Згляньтеся, голубчики. Не на мене — на дітей . . .

Просила молода ще жінка, яку горе, видко, передчасно постарило. З одягу, мови і недосвідченої поведінки зразу було знати, що це — звичайна селянка. Тут же стояло у доморобних свитках її двоє посинілих, лякливо наструнчених хлопчиків.

Таких голодуючих з'являлося в місті день-у-день більше. Влада розпорядилась не пускати їх до столиці, але це не допомагало. Вони однаково проходили найрізнішими способами, вони вже нестримним напливом сповняли квартали. З центральних вулиць і майданів їх брутально проганяла міліція, безсильна, кінець-кінцем, мов прокажені, тулилися на зубічних другорядних вулицях. Їм бракувало професійного жебрацького хисту, і часто просили вони без слів, лише одним незграбним сумним жестом або відчайним кричущим поглядом. От і ця жінка стояла, не зігнувшись, стояла навіть дещо гордовито, а простягнута її рука стриміла неприродно, мов чужа. Тільки очі горіли мукою.

Хвильовий вихопив з кишені гаманця, згріб усе, що було в ньому, й віддав. Я теж віддав. Жінка здивовано вклонилась, повільно одійшла. Слідом за нею, цупко тримаючись за поли, подріботіли приголомшені містом і лихом діти.

— Вона перша має право на хліб, бо сама його робить, — сумовито зронив Хвильовий — вона при соціялізмі шматочок хліба просить.

Він дивився у натовп, де важко пленталась жінка, і раптом з розмаху рубнув кулаком повітря.

— Ех! — стогітно вирвалось з його грудей, але тут же опанувавши себе, він приглушено, злісно крізь сціплені зуби витиснув:

— Нікого так я не люблю . . . як вітра-вітровіння.

— Його шляхи, його боління, — продовжив я наступний рядок.

Микола знову поглянув у натовп, де зникла жінка, і, додумуючи щось своє, подав мені руку.

* *
*

Ми жили на Барачному провулкові, у новому великому будинку, спеціяльно призначеному для письменників, що промовисто звався «Слово». Хоч помешкання тут визначались догідністю, зате примусове життя в цій «позолоченій клітці» дуже гнітило. Люди, які щодня зустрічалися в редакціях, видавництвах, клюбах на безнастанних і обов'язкових нарадах, комісіях, зібраннях, конференціях, пленумах, люди, які вже давно обридли одне одному або належали до різних і часто ворожих літературних таборів, — мусіли перебувати під одним дахом, наче в казармі, не почуваючи себе навіть удома достатньо вільними. Кожний крок, кожний вчинок легко контролювався першим-ліпшим сусідою, голос якого досить виразно бренів за стіною. І тому в цьому зовні імпозантному будинкові, в його просторих ясних кімнатах здебільшого ходили навшпиньках, ніби по гарячому, і говорили тихо, мов на кладовищі. А коли трохи згодом того ж року почався несамовитий розгром української літератури; коли довкола будинку вдень і вночі одверто, аж зухвало застовбичили сутулуваті енкаведистські шпики; коли державна агентура дедалі настирніше взялась учащати до цих чистеньких приміщень, грубо руйнуючи стіни, зриваючи долівки, нишпорячи за всякою нелегальщиною; коли мешканці ретельно заходилися палити й нищити свої рукописи до найдрібнішої нотатки; коли арешти пожильців нечувано зросли й звідусіль залунали скорботні ридання їхніх родин; коли невдовзі чимало кватир спорожніло, пустивши своїх хазяїв у темрючну безнадійну безодню, — цей сірий історичний будинок дістав нову назву «крематорія», що міцно й назавжди прикипіла до нього.

Хвильовий жив на третьому поверсі «крематорія» і, пізнавши мої кроки на сходах, загодя одчинив двері, ждав уже на порозі.

На ньому був зношений, але зручний мисливський одяг: величезні болотяні чоботи, що їх ми кілька пар якось разом придбали для нашого гуртка мисливців, засмальцована військова уніформа та геть поруділа шкіряна куртка ще часів громадянської війни. Приблизно те ж саме мав на собі я, тільки замість куртки зодягнув шинелю.

Він попросив пробачення, що не встиг допакувати свого наплечника.

З сусідньої кімнати непомітно, одним лише відрухом голови покликала мене Юлія Уманець, його дружина. Коли я наблизився, вона обережно причинила двері, пошепки заговорила:

— Я така рада, така рада, що саме ви з ним їдете. Ах, йому знову щось почалося. Дивіться ж, стримуйте його, бережіть його . . .

Вболіваючи, з хрускотом заломила пальці, закліпала очима, які пойнялись сльозою. Цю худорляву, бліду, лагідну жінку підхопив колись громовий вихор революції, колись вона лежала поруч із Миколою при одному кулеметі і, подаючи набійну стьожку, довго, героїчно одбивалась од денікінців. Та

потім... потім романтичний запал упав, зайшло тяжке розчарування, свідоме «механічне» вибуття з партії. Тепер стояла вона виснажена, дуже постаріла, засмучена і шепотом із таємничою тривогою запевняла:

— Щось буде, щось трапиться, от пом'янете моє слово. Микола дивно якось натякнув, а ви ж добре знаєте його страшну... оту його проклятущу інтуїцію.

Справді, ми вже не раз мали нагоду пересвідчитись, як він умів передчувати, майже точно вгадувати. Навіть у справах сторонніх, навіть у випадках, що не мали нічого спільного з його основним життєвим спрямованням. Не дивно, отже, що в тих напружених часах виключна Миколина інтуїція особливо загострилась. Я всіляко намагався заспокоїти Юлію Григорівну, пообіцяв їй, що в нашій подорожі все буде гаразд.

— Ой, послалась доріженька через яр, через яр... — співомовкою нагадав про себе Хвильовий і спитав загадково: — А що ви думаєте, Аркадео, який той яр? Гарячий чи холодний? Га?

Тут же, не ждучи відповіді, додав іронічно:

— Їдемо, значить, вивчати новий кардинальний процес соціялістичного будівництва — голод. Ну, що ж, допоможемо, чим можемо. Юля, де мій трундулет? — пошукував уже за своїм перем'ятим кашкетом, вживаючи жартівливої назви, наданої товаришами. Але видко було, що це — навмисна веселкуватість, що за нею криється неспокій, пекуча досада.

Від «крематорія» шлях нам ліг повз клініки до знаменного у всьому Союзі хмарочоса — Будинку Промисловости. Там сіли до автобусу і після якоїсь чвертьгодини вже окунулись у метушню та сморід Південного вокзалу.

Здавалось, що вся Слобожанщина зрушила з місця, вчиняючи велетенське переселення. Юрми людей чорним плавом затоплювали привокзальний майдан. Міліція охриплими голосами погрозливо гукала на них, збивала тісними купами до стін. А вони збайдужіло, механічно, як покірливий табун, горнулись одне до одного, суцільними лавами одхитувались то втой, то в той бік.

У самому приміщенні по всіх просторих залях, коридорах, переходах і сходах купчилась їх така безліч, що ніде було ногою ступити. Жінки, чоловіки, дорослі, діти... Впереміш з вузлами, де зберігався немудрий скарб. Упереміш з натоптаним брудом, з ядучим пахом поту й прокислого одягу. Серед безнастанного гнітючого гудіння голосів, серед страждённої втоми й тривоги. І над цим загноєним людським мурашником, у сивій сутіні задушливих випарів неначе коливалась потворна химера, неначе розп'ялась невблаганна примара погибелі. Куди мандрували вони? Що ждало їх там, попереду? Вже вкупі з голодом з'явився неодмінний його супутник — черевний і плямистий тиф. День у день більше й більше падало жертв, і зокрема Харків, могутній Харків, змобілізувавши всі свої засоби для боротьби з епідемією, не міг умістити величезної кількости хворих.

Завдяки особистому знайомству з одним старим залізничником нам пощастило добути окреме купе. Ті ж численні юрби людей приступом брали потяг. Були до краю збурені. Пхалися навмання, грубо лаялись, бились, душили одне одного, губили в шаленому вирі своїх рідних, про все забуваючи, всіх і все проклинаючи, — аби тільки потрапити до ваґону, де вбачався їм єдиний порятунок. Потяг рушав переповнений, а товпища відсталих чіплялись останнім засліплено диким похвастом. Вони зривались, одкинуті байдужою потугою машин, і часто падали під вибух зарізаного зойку. Падали, зім'ялі найближчими ногами або розчавлені чавунним човганням коліс.

Трохи зблідле обличчя Хвильового з міцно затиснутими щелепами було непроникливе, застигле, як маска. Він мовчки ліг, затопив незрушимий погляд у стелю. Я розумів його. Я теж тихцем сів у кутку, і наше тяжке мовчання тривало, аж поки прийшов контрольор. Штампуючи квитки, він пильно оглянув нас, і ще раз глянув і сказав Хвильовому:

— Десь я вас зустрічав... знайома ніби людина.

— Можливо. На віку, знаєте, як на довгій ниві, — знехотя кинув Микола.

— Та й ви мені когось ніби нагадуєте, — примружився контролер у мій бік.

— Можливо. Хто при чому ходить, те й знаходить, — добродушно, хоч і двозначно озвався я, насторожений занадто широкою обізнаністю й балакучістю урядовця.

Прозорий натяк мусів би одразу паралізувати його закрадливість, якщо він справді виступав у ролі совєтського детектива. Але він досить простакувато й теж добродушно розповів, що вже багато років ходить отак поміж незчисленних пасажирів, натрапляє іноді на одних і тих самих подорожніх, отже в загальному калейдоскопі постатей, що миготять перед ним, хоч-не-хоч губиться притомленою пам'яттю. Провідникові ваґона, який його супроводив, він зробив зауваження, що в купе брудно. По правді, як на тодішні обставини, купе не виглядало брудним, — мабуть, хотів начальник виявити свою хазяйновитість, а водночас прихильність до нас.

Невдовзі по його відході повернув провідник із віником та ганчіркою. Похмурий, зачуханий, з присадкуватим лобом і виразом сонливим він на перший погляд справляв враження людини обмеженої і знеможеної. Він не стільки прибирав, як тупцявся та нарікав. Було тут чимало прикрих підозрілих закидів на адресу вимогливого начальства і рем-

ствувань на власну лиху долю. Потім, не знаходячи відгуку, він скерував рясні докори на голодуючих, на їхню анархічну поведінку.

— Несознательний народ, — бідкався він своєрідним жарґоном. — Тучою валить, трощить, як та банда — і нікаких гвоздей! Опять же, сказать, грязь розносять, заразу. Істине слово, не народ, а якісь паразити.

— Народ тут не винен, — зауважив я.

— Воно, конешно, і то правда, — охоче, поспішно погодився провідник, присівши на краєчок лавки. — Таке сомненіє кругом почалося, така розруха, що прямо ума не прикладеш. І що воно, товаришу, буде? Чим воно, по-вашому, кончиться? Га? . . . Мовчите? Видать, що й вам трудно висказаться. А я так своїм дурним розумом понімаю, що тут не люди винні, а власть.

Його біляві коротенькі вії часто заморгали, ніби він напружено міркував і вичікував від мене потвердження. Потвердження не було. Провідник зам'явся, зітхнув. Зиркнувши на горішню лавку, де в тій же позі, мовчазно лежав Хвильовий, він трохи сум'ятно підвівся, взявся за клямку. Але не вийшов. Кортіло продовжити розмову. З останнім спритом, хитреньким увертом знову посипались нарікання і, як вислід, прийшло знову до прямого звинувачення влади. Цього разу вже одверто говорилося, що влада обдурює, знущається, що партія душить . . .

— Е, дядю, я бачу, що ви сознательний, — лагідно перебив я його.

— Ну, конечно.

— . . . сознательний контрреволюціонер, — докінчив я своє речення.

Стало тихо. Провідник завмер з розтуленим ротом. Вигляд мав стільки ж розгублений, як і кумедний. Згори на раз розкотився нестримний сміх. Микола реготав так заохотливо, що годі було і мені самому стриматись.

— Ну, і шутульники ви, бачу, єй-право, — викрутився службовець, посміхнувшись і собі. — Але такими словами шуткувати не полагається. Я з вами, так сказать, по свойському, а ви . . .

— І ми по свойському. Коли б ви були не сознательний, я вас ще переконувавби, доводив би вам. Але ж ви, бачу, цілком сознательний товариш, ще й, може, партійний.

— Партійний чи непартійний, то не важно. Тільки я малограмотний, а ви, сказать, образовані. А про те ви мої ошибки піддержували. Факт! То хто ж із нас контрреволюціонер виходить?

— Виходить, — той . . . хто виходить, — встав я, шарпнув двері і вказав йому на поріг.

Провідник засмикався, збентежений новою несподіванкою.

— Позвольте . . . — спробував він заперечити.

— Не позволяю. Нікаких гвоздей! — рішуче запропонував я.

Він щось хотів іще сказати, але натомість кекнув, безпорадно бликнув, пішов.

А Хвильовий сміявся. А Хвильовий стинався усім тілом.

— От протоплазма! І як вам вистачило на нього терпіння?

— Що ж . . . вивчаємо поглиблені процеси соціялістичного будівництва. (Далі буде).

П. Ч.

Юнак у щоденному житті

При діянню кожної організації, все суспільство звертає велику увагу на її членство, не як на членів організації, але в першу чергу як на людей, на їхній спосіб ведення приватного життя та на всі прикмети, які можемо назвати л ю д с ь к и м и.

Від того, як себе держать члени організації, які їхні прикмети та яке їх поступування залежить у великій мірі успіх або занепад організації.

Тому ОУН звертає на ці всі справи велику увагу.

При будові кожної будівлі в першу чергу звертається увагу на підложжя, на фундамент. Найкращий план, найгарніший проект не може бути виконаний, якщо грунт до того не відповідає. Так само ніяка політична система, світогляд, програма і т. п. не можливі до здійснення, доки немає до того відповідних підстав.

В ОУН крім націоналістичного виховання і вишколу звертається велику увагу на ті людські прикмети, які ми уважаємо вартісними, на поведінку та спосіб ведення приватного життя.

На самому початку можемо поставити твердження: н е м а є д о б р о г о р е в о л ю ц і о н е р а т а м, д е є п о г а н а л ю д и н а. Коли в когось немає порядку в особистих справах то ясна річ, що в нього не може бути порядку й у виконуванню обов'язків супроти нації. Коли хтось не може зробити малого, то не може тимбільше зробити великого. А внас бути членом організації це вже велика річ, бо тут людина є вже співвідповідальною за ведення визвольної боротьби.

Завданням націоналістичного виховання є не лише виховання юнацтва на повновартісних членів організації, але й на повновартісних людей. Тому правильна засада в Пласті: пластун дбає про красу — у широкому розумінні цього слова. Його має цікавити не лише духова підготовка, але й особистий вигляд. Однак ми — члени організації, беремо ці справи у ще ширшому розумінні, бо націо-

налістичне юнацтво має більші завдання сповнити, як тепер так і в майбутньому.

Так, як пластун, так тимбільше член націоналістичного юнацтва мусить бути вихований в дусі, що в західній Европі зветься духом джентельменства, а українським терміном кажучи в дусі лицарства.

Що ми розуміємо під назвою лицарства, чи лицарської людини?

Колись лицарство — це була вибрана каста людей, якій за її вчинки, чи заслуги надавала держава привілеї. Це визначення одначе належить минувшині. Світ іде вперед. Тепер лицарство, що мало б свої права на основі гербу, чи правом спадщини, може тільки ослабити, а не зміцнити державу. Духово це чуже українському націоналізмові, бо націоналізм ставить націю, як цілість, як найвищу людську спільноту, а не касту, чи клясу.

З поняттям лицарства ми не зв'язуємо, як в деяких країнах те хто, де і коли родився, а лише лицарські прикмети людини, у тому розумінні, що вони є найкращі і їх треба розвивати.

На лицарськість складається багато прикмет. Як першу можна б поставити відвагу у широкому розумінні. Це не повинна бути відвага проскочити на той, чи інший зв'язок, перейти на зелено кордон, також не вичерпується вона в бою, чи на фронті. Відвага у бою є дуже часто випадкова. Річ ясна, що є соромно не бути відважним на фронті, але це ще не вичерпує цього поняття. До нашого поняття відваги належить на пр. також кинутись в ріку чи в полум'я горіючої хати рятувати загрожену людину; дальше висловлювати свої думки навіть тоді, коли вони є непопулярні й можуть нам принести некористь. Коли націоналіст належить до того середовища, яке має стояти в авангарді українського визволення, як духового так і політичного, то він мусить мати відвагу ставити ці речі одверто в свойому оточенні.

Часто трапляється, що хтось дуже багато говорить про відвагу, посвяту, але коли однак приходить той момент, коли треба показати ділом, то ця людина показується зовсім іншою, як вона була на словах. Тому треба з таким явищем боротись. Найгірше є показувати себе ліпшим, в дійсності. Кожна людина має показувати себе такою, якою вона є. Чесна людина буде говорити тільки те, що вона є готова обстоювати.

Тому кожний націоналіст має мати свою думку, мати відвагу висловити її й стояти за неї.

Необхідно кожному молодому націоналістові прищепити лицарськість супроти слабшого, беззахисного, раненого і т. д.

У практиці бойовика сказано: коли ти стрілив у ворога і він упав, то по можливості стріль ще раз. Це є правильно, бо те, що ворог упав, ще не є доказом, що він убитий, чи ранений. Коли ви не стрілите в нього, то він стрілить у вас. Тут немає потреби застосовувати засад лицарськости супроти слабшого.

Однак, коли ви маєте раненого ворога, то ви не маєте права його добивати, чи знущатись з нього. Це було б не по лицарськи, а по звірячому. А націоналіст помимо рішучости і безоглядности, мусить бути людиною а не звірем. Лицарськість супроти слабшого є ознакою сили.

Важливою прикметою є лицарськість супроти жінки. Про це говориться сьогодні дуже багато, однак не все правильно, а навіть не все людьми, що обізнані з цією проблемою.

Як відомо людство складається з жінок і мужчин. Мало того, жінок є більше, як мужчин. Нам не можна проминути відношення між тими двома половинами, тимбільше, що це означає життя, продовження людського роду, виховання дітей, нове покоління.

Відомо є, що дуже популярною темою у юнаків є невідповідна поведінка супроти дівчат. Говориться дуже часто про дівчат погано взагалі. Часто 14—16-літні хлопці вміють висловлюватися про такі речі, про які вони не мають зеленого поняття. Річ ясна, що такі розмови серед тих, які до того не доросли є дуже невідповідні.

Злий погляд є думати, що жінка повинна лише варити, прати білля, та виховувати дітей. Ми ставимо жінку на рівні з мужчиною. Треба знати, що жінка є такою, якою її хоче бачити мужчина. (Читай: О. Теліга — «Якими ви нас прагнете»). Жінка лише тоді буде героїнею, коли мужчини будуть героями, коли вона має для кого бути героїнею. Коли хочемо, щоб українська жінка була порядна, мудра, то мусимо знати, що вона буде тільки тоді такою, коли українські мужчини будуть такими самими і схочуть такими бачити українських жінок. Коли ми маємо добру товаришку, коли вона бачить у нас добрі прикмети, то й вона буде намагатися ці добрі прикмети засвоїти собі.

Багато говориться, що тепер немає жінок моральних та вірних взагалі. А ми спитаємо: чому жінки повинні бути такі, коли мужчини (ті, що говорять) є аморальні та невірні?

Бажання бачити жінку моральною та вірною є прикметою порядної людини, а також само відношення до жінки, як до порядної людини є основною прикметою лицарськости щодо жінки.

Другою головною прикметою, яка повинна характеризувати юнака-націоналіста — це шукання добра, шукання високих ідей. Досвід говорить, що людина є такою і йде у такому напрямі, який вона уважає за найліпший та за найкращий. Як людину цікавлять речі добрі, високі, то вона такою стає і навпаки.

Стремління людини це та річ, яка формує людину. Коли людину цікавить якась ділянка, то вона старається її пізнати і дійде так далеко, як їй вдасться залежно від її сили, волі й витривалости.

Коли наше юнацтво буде цікавитися добрими речами тоді воно набуде добрі якості, а в зустрічі зі своїми друзями буде їх передавати.

Одною з найважніших прикмет юнака-націоналіста є чесність. Чесність це не тільки те, що вчать в школі та церкві — не ошукуй, не бреши і т. д. (це можна відвести до порядности), чесність в націоналістичному розумінні — це щось вище! Чесність — це значить бути чесним перед своїм власним сумлінням, бути людиною порядною, робити такі вчинки, які відповідають засадам етики, моралі, засадам спільноти і життю людини в ній. Це є надзвичайно важка справа. Чому? Тому, що націоналіст-революціонер бореться не лише з зовнішним врогом, але приходиться йому попадати в конфлікт і з своїм власним оточенням з тою інертною більшістю нашого суспільства. Революціонерові деколи є важко рішитися, чи його поступовання є правильне чи ні, зн. чи правильне із всенаціональної точки погляду. Часто треба застановлятися. До помочі революціонерові приходить власне його сумління. Однак не можна попадати у скрайність. Не вільно власне сумління так використовувати, щоб воно суперечило чесному поступуванню, бо чесне поступування вимагає дотримуватися чесних, етичних засад, виконувати те, що етика і мораль дозволяє для ведення чесної боротьби. Це може розважити найкраще революціонер тоді, коли він людина чесна, коли він витревалий при своїх починах, тоді він може зламати всякий спротив, який йому стоїть на перешкоді до осягнення мети.

«Український націоналіст є чесний це зн., що ім'я націоналіста носить чесно і ніколи не сплямить його ніяким нечесним вчинком. Він завжди дотримується високих вимог націоналістичної моралі. Мораль опортуністичного світу родить і плекає безділля, страх, фарисейство, вигоди і угоди. Мораль націоналістична, це мораль нового світу, світу чину і боротьби. Вона є основою чинного і чистого, мов кристаль, характеру націоналіста, лицаря-революціонера.»

Важливою прикметою юнака-націоналіста є словність іточність. Людина яка вміє додержувати слово є дуже вартісною.

Успіх можуть все запевнити два чинники: точність і докладність. Тому в юнака не сміє бути пізної хвилини чи усної години, яка б не мала призначення. Немає ні одної хвилини, що страта її не потягнула б за собою безповоротної страти добрих намірів і постанов. Кожний юнак повинен виконувати все точно. Точні люди завжди додержують слова. Юнак, що здобув собі опінію точности має завдаток, який завжди запевнить йому в майбутньому успіх. Спізнення на кілька хвилин часто утворює цілу різницю між побідою і поразкою, між осягненням і неосягненням мети, між щасливим і нещасливим життям.

Не є річчю необхідною, щоб я жив, — казав Помпей, — але є необхідним, щоб в означенім місці я був в означений час.

Український націоналіст є точний, це зн., що він завжди дотримується точности в житті включно аж до дрібниць.

В часі коли большевизм нищить на Україні всякі вияви українського духа а таксамо несе знищення якісних, товариських та суспільних форм — нам треба звертати увагу на добре виховання т. зв. товариські форми.

Добре виховання не тільки зрівноважує всі хиби природи, але навіть переважає їх. Не найгарніших, а найбільш симпатичних і привабливих людей всюди люблять. Люди добре виховані є побажані в кожному товаристві, вони обеззброюють заздрість і злі почуття, бо мають добру, зичливу волю до кожного чоловіка. Добре виховання, та товариськість є найкращим забезпеченням проти людей нетовариських та зле вихованих. Воно надає людині поваги, яку поважають навіть шорсткі люди.

Людина добре вихована, товариська є ввічлива, скромна, привітна. Не тримає в пам'яті дознаної образи й сама нікого не образить. Вона старається обмежувати свої бажання, перемагає почуття, панує над собою і своїми словами. Її добрі прикмети стають її другою природою. Ніхто її не зможе збити з ніякої дороги обов'язку. Ніхто не може викорінити в неї тих засад, що ними вона керується в житті.

Вона буде однаково як у щасті, так у нещасті нормальною. Ніколи не згордіє і ніколи не позволить себе зневажати. Не буде бундючитись у щасті і не буде почувати себе пригніченою у нещасті, буде все відважною, не буде говорити забагато ні про себе ні про других.

Погане виховання та нетовариськість часто повертають в нівець працьовитість і найбільшу енергію.

Трапляються часто люди, які є зовсім добре виховані а мають славу гордих, бундючних і неприступних лише через те, що дуже скромні і несмілі.

Занадто велику несмілість і скромність треба в собі поборювати. Є багато людей відважних на фронті, що в бою сміло йдуть на найбільші небезпеки, але в товаристві виглядають безпорадно і невміють скласти трьох слів. Несміливі люди не вірять в свої сили й цей брак віри розуміють як слабість своїх сил.

Щоб запобігти такій непотрібній соромливості, треба замолоду привчатися до товариського життя, верхової їзди, вчитися деклямацій та танців. Несміливі люди повинні на пр. гарно одягатися. Не розуміємо під тим, що мусять обов'язково мати нове убрання.

Воно може бути цілком старе, але мусить бути чисте, випрасуване, позашиване і т. п. Не лише убрання повинно бути приведене до порядку, але й цілий зовнішний вигляд.

Не можна, річ ясна, зовнішну красу ставити вище внутрішної краси духової, нашої вдачі, самовідданости й виконування обов'язків. Але треба мати на увазі, що приличний зовнішний вигляд дає свободу рухів та розв'язує язик.

Є речі у веденні підпільної праці яких не можна виконати на наказ. І не все і не всюди можна давати наказ. Це головно тоді коли людина перебуває у підпіллю. Тоді саме треба вміти здобувати для себе людей. Переховуючись в одного чи другого господаря, ми не можемо примусити себе любити. Це все залежить від нашої поведінки, нашого говорення. Коли ми заходимо в хату, витираємо чоботи, кріса та приведемо себе до порядку, то це буде доказом, що ми шануємо господарів — тоді така поведінка зробить далеко більше ніж багато промов чи погроз. В таких випадках людяність та джентельменство відіграє важливу ролю.

Ми українські націоналісти мусимо знати та пам'ятати, що на наше виховання та взагалі на спосіб ведення нашого приватного життя надзвичайно звертає увагу ціле наше суспільство. За кожним разом, коли ми буваємо в якомусь товаристві, чи навіть кожним нашим вчинком цілком приватного характеру ми непомітно як для себе так і для цілої нашої організації здобуваємо опінію, а наш кожний поступ в перед, чи крок назад все відходить на конто нашої організації.

Мусимо також знати, що ніколи нам не вдасться занадто довго дурити своє оточення щодо нашої дійсної вартости. Наше власне «я», що може часом криється якийсь час в тіні, врешті зрадить нашу дійсну істоту одним рухом, одним поглядом, одним словом. Треба знати, що добре виховання, хоч воно є ніби моральним одягом чоловіка, ще не становить духової краси людини, як кора — середини дуба. Вона, що найбільше, вказує породу дерева, що знаходиться під нею, але не говорить, чи дерево те здорове, чи спорохнявіле...

Накінець треба зазначити, що основною потребою для цілого світу, а зокрема для української національної революції є п о в н а і з д о р о в а л ю д и н а. І замало є знати приписи на пам'ять і відбувати регулярно зустрічі ЮЗ, треба застановитися, що ми читаємо, які проблеми нас цікавлять, які людські ідеали стають перед нами і нашими товаришами. Від того залежить формування середовища та оздоровлення нашої молоді в еміграційній дійсності. А оздоровлення таке може зробити лише здорова і морально сильна людина!

Такою мусить бути кожна людина, що уявляє собі мету. Було б великим спрощенням, коли б наші бажання ограничувались тільки здобуттям української держави. Найглибшим змістом української революції є не лише здобуття української держави, але й провести р е в о л ю ц і ю д у х о в у. Під духовою революцією ми розуміємо виховання нового типу українця з новими прикметами. Це не значить, що ми хочемо щось лябораторійно видумати. Ми виходимо з заложення, що багатосотлітня неволя українського народу була спрямована на те, щоб розкласти український народ з нутра. Коли взяти на увагу, що наші вороги на протязі довгих століть всіми способами, застосовуючи увесь свій державний апарат намагаються нас знищити, а ми ставимо такий сильний опір, що їх намагання досі не здійснилися, то це тільки завдяки духовій силі нашого народу. Ми мусимо йти вперед. Тому нам треба дальше та глибше розвивати позитивні духові вартості нашого народу. І треба пам'ятати, що які ми принесемо вартості моральні та духові, які збережуться традиції в Україні — така буде Україна в майбутньому. На згарищах советської України треба буде багато речей відновляти, головно відродити внутрішню і зовнішну культуру, а тому націоналіст-революціонер не сміє затратити розуміння тих людських речей. Вони виробляють та плекають нову політичну провідну верству, на них будуть рости нові покоління і лежатимуть основи відбудови нашої держави.

І тому саме ОУН розрізняє ріжні ступені націоналістичного виховання та вишколу української молоді:

1. Свідомий українець;
2. Націоналіст;
3. Організований націоналіст.

Але всі ці ступені зможе гідно перейти лиш юнак з повновартісним характером; а тому: н е з а н е д б у й м о й н е л е г к о в а ж м о с п р а в в и х о в а н н я!

«Коли Україна має визволитися, вона мусить мати один Провід і одну визвольну політику.»

Андрій Мельник

«Не є українським націоналістом той, хто націоналістичні засади проголошує, а в житті їх не визнає і протиставиться їм, хто націоналістичну мораль голосить, а своїми вчинками її заперечує, хто провідницькі засади і вірність провідникові проповідує, а бунтом живе.»

Ярослав Барановський

Н. ГУМІЛЬОВ

Капітани

По полярних морях і південних
В білих бризках пінавих валів
Між базальтових скель, рифів темних
Хвилі бють об борти кораблів.

Швидкокрилих ведуть капітани,
Що земель все шукають нових;
Позейдона сини — ветерани
Вік гуляють між штормів грізних.

В них не порох загублених хартій
Моря сіль сивиною в висках.
Олівцем по розідраній карті
Свій відважний накреслюють шлях.

Море стогне в рвучкім неспокою,
Гребні хвиль в небеса підійма.
Капітан лиш твердою рукою
Курс прямий, наче зримий трима.

Хто боязкий, чиж ма такі руки,
Погляд, гострий, упевнений цей?
Не злякають ні шторми, ні муки
Цих відважних, спокійних очей.

О, Позейдона синя стихіє,
Лиш для смілих чудовий твій чар!
Хай же гордо наш прапор повіє
Над стихією бризків і хмар!

Переклав: ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

«Тільки той досягає мети, хто іде,
Тільки той, хто горить, не згоряє,
Стеле килим для нього життя молоде,
Смерть вінок йому вічний сплітає.»

О. Олесь

«Витривать, витривать, брате,
У боротьбі,
Чотири гранати — для ката,
А п'ята — собі!»

Олекса Стефанович

«До відважних світ належить.
К чорту боязнь навісну!»

Іван Франко

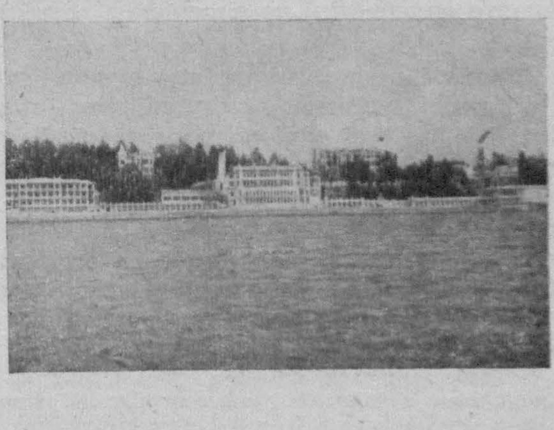

О. ПЯТАЧЕНКО

Формалізм

У нас часто звертають увагу на форму, на зовнішність. Цілком слушно! Кожне культурне суспільство витворює собі певні форми, які проявляються в звичаях, в поводженні, в одежі, в мові й т. д.

Ріжні часи витворювали навіть свої ідеали такого бездоганного, що до зовнішної форми чоловіка. І «Калос к'аґата» старих греків, і лицар Середньовіччя і джентельмен нинішньої Англії — всім їм спільні елементи цієї формальної досконалости, як одної з основних вимог людини, що визначається з поміж маси собі подібних.*)

При цім одначе не вільно ніколи забувати, що формальна сторінка не вичерпувала всієї уваги даної одиниці а була лиш середником до осягнення основних завдань, які лежали в духовій творчости або в фізичному змаганню за певний ідеал. У нас без сумніву часто «недописує» форма. Такі елементарні прогріхи супроти прийнятої форми ми можемо в нашому оточенню щоденно спостерігати й під цим оглядом нам усім ще треба багато вчитися.

Зате форма, якої нам так бракує у щоденному житті проявляється у нас дуже гостро в цілком невідповідних площинах. І на цю небезпеку хочемо й ми звернути увагу.

Справа в тому, що в багатьох сучасних українських політичних групах формалізм набрав вирішального значіння, хоч би вже просто лиш тому, що форма це часто єдине, чим ці партії ріжняться між собою. Для цього є багато причин.

За перше сучасна політика большевиків загладила багато ріжниць поміж групами а за друге до цього спричинилися ті прояви, про які писав Р. Лісовий в статті «Суспільство і Наука» (Студентський Вістник, ч. І., сторона 7—22). Правда, автор цілком несправедливо звернув усю свою лють проти українського націоналізму й досить поверхово приписав лиш йому формалістичну «метушню в кайданах обрядовости». Такі твердження надто однобічні й не вияснюють цілої суті речі.

Основної причини того, що сучасні політичні партії нашого еміґраційного життя зійшли в значній мірі до порожньої формалістики, треба дійсно шукати в націоналістичному рухові, але цілком інакше, як це думає Р. Лісовий.

За декілька років духового змагання («Тридцяті роки») український націоналізм на ЗУЗ і еміґрації розгромив усі інші напрямки. Перемога ідеї українського націоналізму не була досягнена ні насиллям, ні терором — а глибшою правдою, переконливістю своїх тверджень і кадрами молоді, що маючи глибоку віру в свої сили готові були свою відданість ідеї засвідчити повсякчасно чином. Ці прикмети зробили націоналізм єдиною небезпекою, і поважним противником большевизму. Через те Москва своє вістря скеровує якраз проти «зоологічного націоналізму», націоналістичних «ухилів» і т. д. і т. д.

Інші наші політичні партії не мали що протиставити українському націоналізмові й здавали позицію за позицією, приймаючи поступово основні постуляти націоналістичного табору. Але все ж ті партії не хотіли чи й не могли зробити відповідного висновку із фактичного стану, а щоб зберегти своє існування, кинулися в обійми формалізму, щоб все таки чимсь відріжнятися від націоналізму. Таким чином на перший плян виринули питання несуттєві й другорядні. Політичні партії в основному перебрали засади українського націоналізму й виписують на своїх прапорах гасла, що їх перед чверть століттям вони так жахалися або навіть і поборювали. Згадаймо хоч би гасла: Боротьба за Самостійну С о б о р н у Українську Державу, концепція Української Національної Революції, свідомість, що без національного визволення не буде соціяльного і т .д.

До несуттєвих і другорядних питань мусимо зачислити в добі визвольної боротьби навіть такі, самі по собі дуже важливі питання як устрій майбутньої української держави; чи вона буде монархічна, чи соціялістична, чи яка інша про це вирішить найкраще сам нарід своєю свобідною волею у власній суверенній державі. Сьогодня вистарчить устійнити якою та держава не сміє бути, щоб забезпечитися проти всякого тоталітаризму з концтаборами й переслідуваннями опозицій і нац. меньшостей.

Подібно справа мається і з «ріжницями» між обома націоналістичними таборами. Основне, що їх поріжнило це не засади а безвідповідальні вистріли в найкращих представників націоналізму. Натомість видвигаються в дебатах між обома націоналістичними таборами такі формалістичні моменти, що приходится часом жахатися. Для ілюстрації згадаємо хоч би справу нашого національного прапору. З проводу ОУНб напевно нема ні одного, хто б не носив свого часу жовтоблакитної кокарди, хоч би вже лиш тому, що в Галичині якраз уживалися жовто-блакитні фарби (на СУЗ «жовтоблакитники») загально й у Пласті й у інших організаціях. Сьогодня цю чисто формальну справу зроб-

*) Треба признати, що наш ідеал козака, як він до нині живе в народній уяві, занедбує цю зовнішню сторінку. Одначе з історичної точки погляду це не відповідає правді.

лено «засадничою». Нам доводилося навіть читати, що жовто-блакитний прапор поширювали (очевидно проти блакитно-жовтого?) на Україні німці!!!

Подібно мається і з революційним Тризубом з мечем, емблемою, що її в 1932 р. як відзнаку ОУН затвердив і уживав сам сл. пам. полк. Євген Коновалець! Сьогодня трапляються фанатичні формалісти, що зривають цю емблему з стін!

Правда з бігом часу витворилися глибші ріжниці між обома націоналістичними таборами. Цим ріжницям варто було б присвятити окрему статтю; тут лиш побіжно згадаємо ріжниці в концепції визвольної боротьби, в відношенню до правопорядку, в увазі що її присвячується духовим проблемам, в психічній поставі до проявів нашого життя.

Цими кількома прикладами ми зовсім не вичерпали нашої проблеми, вказали лиш на деякі абсурдальні випадки наших буднів. Ось куди дівається енергія потрібна в боротьбі проти нашого единого і спільного ворога!

І саме проти цієї формалістики, проти цієї затрати енергії мусять боротися спільно всі націоналісти без огляду на їх партійну приналежність, щоб оздоровити націоналістичний рух, скріпити його духово й повести до нового розквіту.

Для цього необхідно обом таборам порівнятися силами, але не в пустомельній діялектичній сварці над формальними, несуттевими питаннями а в духовій площині. В минулій війні обидва табори (як єдині українські групи) рівною мірою довели, що вони вміють боротися а коли треба то й гинути за національну справу. Тепер вони мусять довести свою духову потугу, показати свій доробок у духовій площині, щоб всебічно підготуватися до грядучих подій, бо вже минула війна показала, що кожний член обох ОУН-ів мусів бути й бійцем і духовим провідником і пропаґатором і т. д. В майбутній війні всього цього треба буде в ще далеко більших розмірах.

Найкраща боротьба проти формалістики, проти зводжування дебат на непотрібні й несуттєві площини це творчість і снага до духової діяльности.

Багато проблем чекає на те, щоб їх знайти, поставити й вирішити — треба лиш відкрити очі й нагострити вуха:

Найвищі бо вежі духовости ждуть
Твойого зухвалого штурму

писав О. Ольжич. Треба перемагати загальний духовий маразм.

Успіх націоналізму лежить у постійній духовій активности, в безперервному напруженню, в шуканню правди, в змаганню з перешкодами, в формуванню життя. Ці прикмети мусить набути наша молодь, щоб підійти до тяжкої світоглядової проблематики та покинути формалізм і поверхові сварки.

Те, що ідея українського націоналізму найкраща, це їй ще не дає запоруку, що вона переможе всі перешкоди у відбудові держави, але це нас примушує напружити всі сили, щоб бути гідними цієї великої ідеї і стояти на її сторожі та бути повсякчас готовими на Чин.

Для цього потрібно не лиш фізичної вправности, але й найвищої духової потужности й моральної сили.

Сторінка початківця

ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

ВЕСНЯНИЙ АКОРД

Хай струни заграють, ми станем в ряди
І серце в нас юне, гаряче
І кожен хто юний із нами ходи
Туди, на вершини юначе !

Дзвени наша пісне про смілих людей,
Про мускулів гнучкі пружини
Мов зорі хай блищуть зіниці очей
То ж нами, вперід, на вершини!

Радіймо ж, кохаймо, долаймо труди,
В змаганні життя здобуваймо
Хто юний — той з нами, у наші ряди
То ж сміймось, про юність співаймо!

«Тільки сміливі не гинуть
Серед ґемряви і мли.»
О. Олесь

ВАХНЯНИН

«ПІСНЯ ВІКІНҐІВ»

По морю, по морю, по синіх валах
Пливем на зміїстих, зміїстих човнах
За нами, за нами буйний вітер віє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Хто вина і трунки із золота пе,
А хто в лютій січі, у січі умре
Той з Одіном вічно в Вальгалі ясніє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Гей, хлопці — молодці, меч гострий в руці
Промірим всі землі, моря і краї
Страху ми не знаєм, бо щитом нас криє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!
Агой, Агой, Агой!*)

Переклав: Ю. ЗЛОТОИНІЙ

---

*) Агой — клич моряків.

ВСЕВОЛОД РІЗДВЯНСЬКИЙ

Син завірюхи

I.

...Дроти, за ними голі, брудні стіни, тисячі худих, втомлених облич, сірі, подерті шинелі... На полях Полтавщини буйні, нескошені жита, ями — в ямах скривавлені пробиті шоломи, погорілі танки, купи незужитої амуніції.

...І звалища хат... Так «біла враґа на єво теріторії» «доблесна Червона Армія».

Ясною загравою палахкотіла на Заході київська пожежа, на сході іноді спалахували блискавиці і десь далеко гриміла канонада.

Воєнлікар 3-ої ранґи Кам'янецький прийшов до себе на купі соломи, під великим, без однієї шиби венеціянський вікном. Пронизливий вітер гуляв по просторій залі, де на соломі один біля одного лежали поранені. Чувся стогін. Ціла заля освітлена багряною загравою, свист холодного, пронизливного вітру, стогін і крики здавалися жахливим фантомом, витвором хворої уяви.

Так це дійсно був шпиталь військово-полонених в одній місцевості на Полтавщині, осінню 1941 р.

Кам'янецький хотів повернутися, щоб щільніше загорнутися в солому, але відчув гострий біль у руці, що була двічі простріляна і знову втратив притомність. Крізь заруття він чув тиху, далеку мелодію, що лилася мов води струмка, як спів соловейка; то знов акорди її могутніли, підносилися під хмари, ревіли як хвилі моря між прибережних скель...

...Наче в хмарах випливали перед ним спогади... Ось сидить за фортепяном його п'ятилітний син і непевними м'якими пальчиками торкає клявіші в перший раз. Ось він деклямує казку про те, як «Комар Комарович Довгий Ніс прогнав зі свого болота Ведмедя Михайловича Куций Хвіст» — і легка усмішка перебігає устами Кам'янецького. Його син найкращий учень своєї кляси, передовий її організатор, ось він сидить за фортепяном і — Кам'янецький приходить до себе — грає ту саму Бетговенову мелодію, що несеться з ясноосвітленого будинка командатури табору. Вона поривае душу, неначе кличе її далеко в простори, в безвість безконечности. І доктор пригадує далі, пригадує, як в снігах далекої Фінляндії невимовне, пієтичне почуття охоплювало його душу, коли шпулі і маґнети полевого радіоприймача приносили з етеру цю чарівну мелодію.

...Стихли стріли в снігах і болотах Фінляндії і він знову повернувся додому, а син його, що вже встиг вирости й змінитися зустрів його тою самою мелодією.

Тиха лабораторія Університету, в якім він викладав бактеріологію, шумна авдиторія, повна юних студентських облич...

...І раптом знову війна. Тисячі кривавих ран, десятки тисяч бездушних тіл, поїзди спущені під укіс, літаки, бомби, свист куль — все змішалося в жахливім, смертельнім акорді...

В радіо перервали передачу концерту й почали передавати подробиці німецької «блискавичної війни на сході».

II.

Через десять днів після того, Ольга, дружина Кам'янецького відшукала його й оформила його звільнення з полону. Але тяжкий, висипний тиф здолав і прикував його до ліжка цивільної вже лікарні. Надходила криза...

Тимчасом до німецької командатури було донесено, що дружина Кам'янецького — жидівка й совєтська аґентка, а лікар, який лікував хворого Кам'янецького не хотів дати йому необхідного застрика. Так діяла в німецькому апараті большевицька аґентура. В останній хвилині притомности доктор благав Ольгу, щоб ішла назад рятувати дітей — сина Романа і доню Галину. Коли його очі потускніли — поцілувала його в холонуче чоло, дала санітарові останній золотий годинник. «Поховайте», — сказала по-християнськи... далі не могла — сльози давили горло, застилали світ. По вулицях від дому до дому ходило ґештапо й за кимось уперто шукало. Задвірками вийшла в поле. Вітер сумно шумів житами, розвівав волосся. Ішла до Києва рятувати від голодної смерти своїх дітей.

III.

Коли мати прийшла до дому й сповістила, що батько не живе, Ромко плакав в останнє в свойому житті. Мама все згадувала той момент, коли він, одинадцятирічний хлопчина взяв у руки велетенську сокиру і мовив: «Мамо, я йду Тобі допомагати!» Від тоді Ромко Кам'янецький з затиснутими устами, в подертій спецовці пройшов слюсарський цех великого збройного заводу, ґаражі де він великою ґумовою кишкою обмивав авта, хлібозавод і велетенську централю ворожого управління зернової промисловости, до він був на посилках.

А по вечорах він відкривав велику книжну шафу свого батька і при каганці вивчав чужі мови. А рояль за який сісти не ставало часу, забутий стояв у куті. Серед стуку молотків і виття електромоторів наче метеор, що прорізує ясним блеском темряву ночі до рук Ромка попала мала листівка ОУН, яка сказала йому те, що він підсвідомо відчував але до чого, сам не міг дійти: «Твоя Батьківщина в ярмі і Ти доти не зможеш бути щасливим, доки вона вся від Дону до Карпат не буде вільною»!

IV.

Чутка про те що др. Кам'янецький живе довго непокоїла його родину і друзів. Але ніхто і не надавав їй значення, надто неймовірною здавалася вона при тих обставинах. Але це все ж таки була правда. Річ у тім, що в церковці, перед масовими похоронами умерлих від голоду і тифу при перечисленні бракувало одного тіла. Але вирішили, що це була помилка і розслідувань вести не стали. В ту ніч др. Кам'янецький прийшов до себе в церковці. Він не міг нічого пригадати, зрозумів тільки що знаходиться в якійсь жахливій ситуації, вийшов в поле через відкриті двері церковці. Був в одній білизні, холод пронизував його до самих костей, недалекий ліс здавався натовпом страхіть. Кинувся бігти, пробіг триста метрів, впав знеможений і втратив притомність. Ранком знайшли його втікачі з полону — партизани, відігріли, вбрали і незадовго він був з ними — сибіряками, що тут чулися як на чужині і не мали куди піти, хіба до лісу.

І він йшов крізь болота й ліси, ховався по балках, пускав під укіс поїзди з тими, хто відібрав йому все, радість життя, близьких, навіть його власне я, бо він не міг пригадати свого минулого, і так і лишився між партизанами, з невідомим ім'ям і минулим. Тільки часом силився щось пригадати, тоді був самотній і нелюдимий.

... Надходив фронт і одного дня партизани получилися з реґулярною Ч. А. Він пройшов крізь Київ, через руїни Хрещатика, повз пам'ятник Богдана, але ніщо вже не трівожило його душі; він рядовий вояк Ч. А. з невідомим минулим навіть для себе самого.

Бог, Дністер, Букарешт, Будапешт, Віденьі врешті лихо — в останнім бою великий осколок шрапнелі ранить його обличчя, набік скручений ніс, витікає праве око ... викривлений рот ... страшний, нелюдський вигляд ... Операцію проводив добрий німецький хірурґ, вона вдалася і Іваненко, як було написано в його новім военнім білеті залишився живий. Біле як сніг волосся, рука підвішена до плеча, жахливе зруйноване обличчя, згорблена постать старця — так виглядав тепер колишній доцент університету, колишній Володимир Кам'янецький. Йому як военному ветеранові дали пенсію і місце сторожа державної опери в Києві.

V.

Надходив фронт. Мати Ромка вирішила йти на захід — хай мовляв діти не бачуть того раю у нас, може далеко, навіть за океаном судилося їм бачити кращі дні. А Ромко вже розгортав карту а його очі горіли жадобою пізнати далекі світи.

Він часто згадував — ось ніби зараз в перспективу біжать каштани великої Володимирської, а маєстатична, горда постать гетьмана Богдана зникає в їх центрі. Авто робить закрут — він зник ... може назавжди — думав тоді Роман.

Прощай Україно! Ось він старий золотоверхий Київ на горах, зникає в перспективі залізниці ... Плачуть жінки а в Ромка стиснулись кулаки і він присягнув собі побачити цей Київ ще раз, але не таким, подоланим, але гордим, прекрасним містом вічної весни сердець, пишним, престольним містом українського Державного Храму.

Минали краї, як на екрані змінялися пейзажі. Привітай Баваріє знедолених, що шукають правди на землі!

Свистом і глумом зустріла двох «росіян» німецька гімназія. Але пройшов час і Ромко з товаришом ходили між юрбою, що кричала їм: «Браво Українер, — хай живе Україна!» А «шлеґери» (забіяки) з німецької ґімназії не носили своїх носів так високо як дотепер, скоштувавши українських кулаків.

VI.

Декілька тижнів після приходу американської армії Ромко вернувся з прогульки в Альпах. Було літо, чисте альпейське повітря напувало тіло солодкою снагою, безліч квітів з усіх сторін кликали жити, любити, летіти на крилах весняних поривів, а вершини Альп вкриті вічним, блискучим снігом манили до себе чарами, які зрозумілі тільки орлам і молодим людям. Але страшну, незрозумілу картину побачив Ромко в своєму таборі. Повний безпорядок, вибиті вікна, меблі валялися поміж бльоками. Німець що жив недалеко сказав йому, що насильна репатріяція, переведена окупаційною владою вчора забрала всіх від малого до великого і порадив йому якнайскорше втікати, бо й йому загрожує та сама участь.

VII.

Ромко сидів за столом за яким сиділо 16 подібних до нього. Це були ті, що вирішили своєю кровою, своїм життям осв'ятити ідею боротьби за укр. Державність, вони йшли реалізувати своє політичне «вірую» — Програму ОУН.

«Це — сказав провідник, показуючи на карті Київ — мета наших стремлінь. Тут — продовжував він, показуючи на схрещення двох річок на чеському кордоні — перейдемо перший кордон. Застави в порозумінню з нами. Доведеться йти в брід, далі лісом до землянки, де будуть чекати свої. В дорогу друзі, помолімось!»

VIII.

Листівки, випущені невідомо звідки ходили з рук до рук і закликали до спротиву окупантові. В трамваях, на станціях ново збудованого метро, біля пошт і залізничних двірців крутилися невідомі типи в капелюхах, з піднятими ковнірами. Новозбудований міст через Дніпро злетів у повітря дві хви-

лини передтим як ним мав переїхати шеф К. О. В. О (Київської Особливої Військової Округи) — ген. полк. Брадовреєв. Люди шепотіли не знаючи що сталося і говорили, що незвичайної спритности організація заміряє перевести державний переворот. На вулицях що спорожніли, стало тихо, тільки іноді кований чобіт окупанта тривожив загальний спокій.

IX.

Різними шляхами 13 з 16 пробилося в Київ. Важко описати що пережив Ромко, зупинившись перед будинком де провів дитинство. Сльози радости просились на очі, серце здавалось хотіло вискочити з грудей. Ні одного знайомого обличчя, тільки будинок лишився все такий же, лиш трохи похилився на бік і виглядав ще більшим бідолахою. Чийсь голос, в якому здавалось була знайома нотка наспівував за плечима Ромка «Здраствуй моя Мурка, здраствуй дорогая». Ромко обернувся... О, демоне пекельного дна! Аркан шеф шпани в якій Ромко був 6 років тому, в обідраній спецовці, з бичком у роті вів подругу Ромкового дитинства — Стеллу, дочку польського інженера гірняка, що його ще в 34 році розстріляли за «шпигунство в користь Польщі». Ромко з жахливим зусиллям волі змусив себе відвернутись в другий бік, зникнути в натовні.

X.

Їх 12-ох (7 місцевих) о півночі застукало МВД в канцелярії ботанічного саду. На заклик «руки в гору» Ромко вихопив з кишень дві пістолі, відскочив на бік, кинувся в двері. Кулі випущені МВД-истами пробили шиби оранжереї. Ромко ногою збив з ніг МВД-иста, що заступав йому дорогу, дістав прикладом у ліве рам'я але вирвався в темряву ночі. Чотирьом Ромковим товаришам вдалося вислизнути. Перелізли через огорожу, побігли вулицями в напрямку Дніпра. «Стой, стой!» — кричало за ними. Рослий МВД-ист заступив дорогу, але Ромко заспокоїв його рукояттю своєї пістолі. Кулеметна черга підкосила всіх товаришів. Ромко підсвідомо впав на брук, потім покотився на бік, підповз до якоїсь брами, пройшов на двір, переліз через паркан, перебіг через два подвір'я, вийшов на вулицю. Перед ним, у світлі місяця зарисовувались контури дива сучасної архітектури — нової державної опери. З далека долітав стукіт кованих чобіт. В подвір'ї, через яке пройшов Роман була метушня, гавкали собаки. По вікнах будинків засвічувалися вогні, неодна бабуся по старій звичці кланялася тоді образам і молилася, щоб все прийняло щасливий кінець, а люди трівожно чекали на щось велике і думали: ось-ось буде початок кінця.

Ставало небезпечно. От-от засвітяться світла в вікнах протилежного дому і тоді його притулену до стіни постать буде видно як на долоні. По подвір'ях назад небезпечно і Ромко як легка тінь майнув до опери. Через вікно туалетної кімнати пройшов на сцену. Чорний, зловіщий рояль виблискував на світлі місяця. Ромко підійшов до вікна — всюди, скільки сягало око снувало МВД, люди що осміліли і поволі виходили з хат вчинили метушню і гамір.

Ромко задумався і підійшов до рояля. Підняв покришку, підсунув стілець. Певними ніби не мав 10-літної перерви в грі руками торкнув клявіші. Звуки заплакали, загреміли як громи Божого гніву, це був біль душі, що втратила все: любов, Батьківщину, родину... Заля зникла з Ромкових очей, він не помітив, як в ній спалахнуло світло, як знеможений, зморщений старець повільно сходив з висоти гвинтовими сходами на сцену. Ромко летів на хмарах у вічність, у пізнання незбагненних тайн людської душі. Мелодія трясла будинком, натовп, що вже цілком струсив страх після пострілів і прагнув сенсацій піднісши голови до гори стояв перед входом. В уяві Ромка з чарівним блеском сходило сонце, хмари підтримувані сурмами янголів греміли. дзвеніли, співали ту саму мелодію, що її грав він.

І сторож Іваненко, ні! Доцент Володимир Кам'янецький пригадав все і простягаючи руки повільно наближався до Ромка. А Ромко грав. Стукіт кованих чобіт за його плечима навіть не дійшов до його свідомости. Він скінчив грати... Ніщо не ворушилося зачароване музикою. Пройшло кілька хвилин напруженої тишші. Ромко обернувся: ряд багнетів здавалось віддавав честь майстрові. Без слова протягнув сильні, загорілі руки. Кайдани, вічний символ неволі лягли на них. Вихід був вільний, по боках стояло МВД а за їх плечима мовчазний натовп. Ромко глянув на людей і повільним, певним кроком пішов до виходу. Багнети ішли за ним. Якийсь, незнаний кволий старець побіг слідом за ними, плакам, лепетав щось незрозуміле. Підбіг до Ромка, той знизав плечима і пішов до виходу. Старий упав на коліна лепечучи: «Мій син! Мій син!» Чотири МВД-исти підвели його і повели в інший бік.

Зорі співали невмірушу мелодію Бетговена.

«Хай кожний, хто хоче бачити Україну вільною, дасть свій творчий вклад у збірні зусилля Нації, в свідомости, що перш за все наша духова сила, жертвенність і національно-політична зрілість заважать на дальшому розвитку подій, що грядуть!

Андрій Мельник

Коли наше юнацтво буде цікавитися добрими речами тоді воно набуде добрі якості, а в зустрічі зі своїми друзями буде їх передавати.

Одною з найважніших прикмет юнака-націоналіста є чесність. Чесність це не тільки те, що вчать в школі та церкві — не ошукуй, не бреши і т. д. (це можна відвести до порядности), чесність в націоналістичному розумінні — це щось вище! Чесність — це значить бути чесним перед своїм власним сумлінням, бути людиною порядною, робити такі вчинки, які відповідають засадам етики, моралі, засадам спільноти і життю людини в ній. Це є надзвичайно важка справа. Чому? Тому, що націоналіст-революціонер бореться не лише з зовнішним врогом, але приходиться йому попадати в конфлікт і з своїм власним оточенням з тою інертною більшістю нашого суспільства. Революціонерові деколи є важко рішитися, чи його поступовання є правильне чи ні, зн. чи правильне із всенаціональної точки погляду. Часто треба застановлятися. До помочі революціонерові приходить власне його сумління. Однак не можна попадати у скрайність. Не вільно власне сумління так використовувати, щоб воно суперечило чесному поступуванню, бо чесне поступування вимагає дотримуватися чесних, етичних засад, виконувати те, що етика і мораль дозволяє для ведення чесної боротьби. Це може розважити найкраще революціонер тоді, коли він людина чесна, коли він витревалий при своїх починах, тоді він може зламати всякий спротив, який йому стоїть на перешкоді до осягнення мети.

«Український націоналіст є чесний це зн., що ім'я націоналіста носить чесно і ніколи не сплямить його ніяким нечесним вчинком. Він завжди дотримується високих вимог націоналістичної моралі. Мораль опортуністичного світу родить і плекає безділля, страх, фарисейство, вигоди і угоди. Мораль націоналістична, це мораль нового світу, світу чину і боротьби. Вона є основою чинного і чистого, мов кристаль, характеру націоналіста, лицаря-революціонера.»

Важливою прикметою юнака-націоналіста є словність іточність. Людина яка вміє додержувати слово є дуже вартісною.

Успіх можуть все запевнити два чинники: точність і докладність. Тому в юнака не сміє бути пізної хвилини чи усної години, яка б не мала призначення. Немає ні одної хвилини, що страта її не потягнула б за собою безповоротної страти добрих намірів і постанов. Кожний юнак повинен виконувати все точно. Точні люди завжди додержують слова. Юнак, що здобув собі опінію точности має завдаток, який завжди запевнить йому в майбутньому успіх. Спізнення на кілька хвилин часто утворює цілу різницю між побідою і поразкою, між осягненням і неосягненням мети, між щасливим і нещасливим життям.

Не є річчю необхідною, щоб я жив, — казав Помпей, — але є необхідним, щоб в означенім місці я був в означений час.

Український націоналіст є точний, це зн., що він завжди дотримується точности в житті включно аж до дрібниць.

В часі коли большевизм нищить на Україні всякі вияви українського духа а таксамо несе знищення якісних, товариських та суспільних форм — нам треба звертати увагу на добре виховання т. зв. товариські форми.

Добре виховання не тільки зрівноважує всі хиби природи, але навіть переважає їх. Не найгарніших, а найбільш симпатичних і привабливих людей всюди люблять. Люди добре виховані є побажані в кожному товаристві, вони обеззброюють заздрість і злі почуття, бо мають добру, зичливу волю до кожного чоловіка. Добре виховання, та товариськість є найкращим забезпеченням проти людей нетовариських та зле вихованих. Воно надає людині поваги, яку поважають навіть шорсткі люди.

Людина добре вихована, товариська є ввічлива, скромна, привітна. Не тримає в пам'яті дознаної образи й сама нікого не образить. Вона старається обмежувати свої бажання, перемагає почуття, панує над собою і своїми словами. Її добрі прикмети стають її другою природою. Ніхто її не зможе збити з ніякої дороги обов'язку. Ніхто не може викорінити в неї тих засад, що ними вона керується в житті.

Вона буде однаково як у щасті, так у нещасті нормальною. Ніколи не згордіє і ніколи не позволить себе зневажати. Не буде бундючитись у щасті і не буде почувати себе пригніченою у нещасті, буде все відважною, не буде говорити забагато ні про себе ні про других.

Погане виховання та нетовариськість часто повертають в нівець працьовитість і найбільшу енергію.

Трапляються часто люди, які є зовсім добре виховані а мають славу гордих, бундючних і неприступних лише через те, що дуже скромні і несмілі.

Занадто велику несмілість і скромність треба в собі поборювати. Є багато людей відважних на фронті, що в бою сміло йдуть на найбільші небезпеки, але в товаристві виглядають безпорадно і невміють скласти трьох слів. Несміливі люди не вірять в свої сили й цей брак віри розуміють як слабість своїх сил.

Щоб запобігти такій непотрібній сором-ливості, треба замолоду привчатися до товариського життя, верхової їзди, вчитися деклямацій та танців. Несміливі люди повинні на пр. гарно одягатися. Не розуміємо під тим, що мусять обов'язково мати нове убрання.

Воно може бути цілком старе, але мусить бути чисте, випрасуване, позашиване і т. п. Не лише убрання повинно бути приведене до порядку, але й цілий зовнішний вигляд.

Не можна, річ ясна, зовнішну красу ставити вище внутрішної краси духової, нашої вдачі, самовідданости й виконування обов'язків. Але треба мати на увазі, що приличний зовнішний вигляд дає свободу рухів та розв'язує язик.

Є речі у веденні підпільної праці яких не можна виконати на наказ. І не все і не всюди можна давати наказ. Це головно тоді коли людина перебуває у підпіллю. Тоді саме треба вміти здобувати для себе людей. Переховуючись в одного чи другого господаря, ми не можемо примусити себе любити. Це все залежить від нашої поведінки, нашого говорення. Коли ми заходимо в хату, витираємо чоботи, кріса та приведемо себе до порядку, то це буде доказом, що ми шануємо господарів — тоді така поведінка зробить далеко більше ніж багато промов чи погроз. В таких випадках людяність та джентельменство відіграє важливу ролю.

Ми українські націоналісти мусимо знати та пам'ятати, що на наше виховання та взагалі на спосіб ведення нашого приватного життя надзвичайно звертає увагу ціле наше суспільство. За кожним разом, коли ми буваємо в якомусь товаристві, чи навіть кожним нашим вчинком цілком приватного характеру ми непомітно як для себе так і для цілої нашої організації здобуваємо опініою, а наш кожний поступ в перед, чи крок назад все відходить на конто нашої організації.

Мусимо також знати, що ніколи нам не вдасться занадто довго дурити своє оточення щодо нашої дійсної вартості. Наше власне «я», що може часом криється якийсь час в тіні, врешті зрадить нашу дійсну істоту одним рухом, одним поглядом, одним словом. Треба знати, що добре виховання, хоч воно є ніби моральним одягом чоловіка, ще не становить духової краси людини, як кора — середини дуба. Вона, що найбільше, вказує породу дерева, що знаходиться під нею, але не говорить, чи дерево те здорове, чи спорохнявіле . . .

Накінець треба зазначити, що основною потребою для цілого світу, а зокрема для української національної революції є повна і здорова людина. І замало є знати приписи на пам'ять і відбувати регулярно зустрічі ЮЗ, треба застановитися, що ми читаємо, які проблеми нас цікавлять, які людські ідеали стають перед нами і нашими товаришами. Від того залежить формування середовища та оздоровлення нашої молоді в еміґраційній дійсності. А оздоровлення таке може зробити лише здорова і морально сильна людина!

Такою мусить бути кожна людина, що уявляє собі мету. Було б великим спрощенням, коли б наші бажання ограничувались тільки здобуттям української держави. Найглибшим змістом української революції є не лише здобуття української держави, але й провести революцію духову. Під духовою революцією ми розуміємо виховання нового типу українця з новими прикметами. Це не значить, що ми хочемо щось ляБораторійно видумати. Ми виходимо з заложення, що багатосотлітня неволя українського народу була спрямована на те, щоб розкласти український народ з нутра. Коли взяти на увагу, що наші вороги на протязі довгих століть всіми способами, застосовуючи увесь свій державний апарат намагаються нас знищити, а ми ставимо такий сильний опір, що їх намагання досі не здійснилися, то це тільки завдяки духовій силі нашого народу. Ми мусимо йти вперед. Тому нам треба дальше та глибше розвивати позитивні духові вартості нашого народу. І треба пам'ятати, що які ми принесемо вартості моральні та духові, які збережуться традиції в Україні — така буде Україна в майбутньому. На згарищах совєтської України треба буде багато речей відновляти, головно відродити внутрішню і зовнішну культуру, а тому націоналіст-революціонер не сміє затратити розуміння тих людських речей. Вони виробляють та плекають нову політичну провідну верству, на них будуть рости нові покоління і лежатимуть основи відбудови нашої держави.

І тому саме ОУН розрізняє ріжні ступені націоналістичного виховання та вишколу української молоді:

1. Свідомий українець;
2. Націоналіст;
3. Організований націоналіст.

Але всі ці ступені зможе гідно перейти лиш юнак з повновартісним характером; а тому: не занедбуймо й не легковажмо справ виховання!

«Коли Україна має визволитися, вона мусить мати один Провід і одну визвольну політику.»

Андрій Мельник

«Не є українським націоналістом той, хто націоналістичні засади проголошує, а в житті їх не визнає і протиставиться їм, хто націоналістичну мораль голосить, а своїми вчинками її заперечує, хто провідницькі засади і вірність провідникові проповідує, а бунтом живе.»

Ярослав Барановський

Н. ГУМІЛЬОВ

Капітани

По полярних морях і південних
В білих бризках пінавих валів
Між базальтових скель, рифів темних
Хвилі бють об борти кораблів.

Швидкокрилих ведуть капітани,
Що земель все шукають нових;
Позейдона сини — ветерани
Вік гуляють між штормів грізних.

В них не порох загублених хартій
Моря сіль сивиною в висках.
Олівцем по розідраній карті
Свій відважний накреслюють шлях.

Море стогне в рвучкім неспокою,
Гребні хвиль в небеса підійма.
Капітан лиш твердою рукою
Курс прямий, наче зримий трима.

Хто боязкий, чиж ма такі руки,
Погляд, гострий, упевнений цей?
Не злякають ні шторми, ні муки
Цих відважних, спокійних очей.

О, Позейдона синя стихіє,
Лиш для смілих чудовий твій чар!
Хай же гордо наш прапор повіє
Над стихією бризків і хмар!

Переклав: ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

«Тільки той досягає мети, хто іде,
Тільки той, хто горить, не згоряє,
Стеле килим для нього життя молоде,
Смерть вінок йому вічний сплітає.»

О. Олесь

«Витривать, витривать, брате,
У боротьбі,
Чотири гранати — для ката,
А п'ята — собі!»

Олекса Стефанович

«До відважних світ належить.
К чорту боязнь навісну!»

Іван Франко

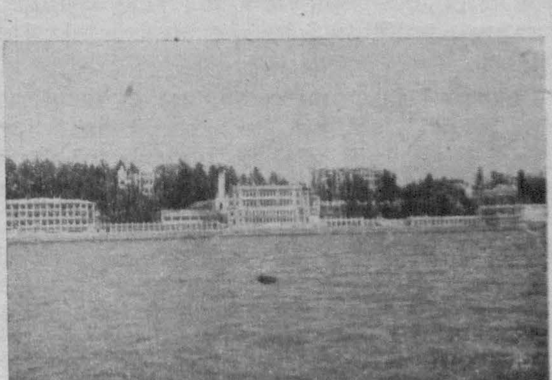

О. ПЯТАЧЕНКО

Формалізм

У нас часто звертають увагу на форму, на зовнішність. Цілком слушно! Кожне культурне суспільство витворює собі певні форми, які проявляються в звичаях, в поводженні, в одежі, в мові й т. д.

Ріжні часи витворювали навіть свої ідеали такого бездоганного, що до зовнішної форми чоловіка. І «Калос к'аґата» старих греків, і лицар Середньовіччя і джентельмен нинішньої Англії — всім їм спільні елєменти цієї формальної досконалости, як одної з основних вимог людини, що визначається з поміж маси собі подібних.*)

При цім одначе не вільно ніколи забувати, що формальна сторінка не вичерпувала всієї уваги даної одиниці а була лиш середником до осягнення основних завдань, які лежали в духовій творчости або в фізичному змаганню за певний ідеал. У нас без сумніву часто «недописує» форма. Такі елементарні прогріхи супроти прийнятої форми ми можемо в нашому оточенню щоденно спостерігати й під цим оглядом нам усім ще треба багато вчитися.

Зате форма, якої нам так бракує у щоденному житті проявляється у нас дуже гостро в цілком невідповідних площинах. І на цю небезпеку хочемо й ми звернути увагу.

Справа в тому, що в багатьох сучасних українських політичних групах формалізм набрав вирішального значіння, хоч би вже просто лиш тому, що форма це часто єдине, чим ці партії ріжняться між собою. Для цього є багато причин.

За перше сучасна політика большевиків загладила багато ріжниць поміж групами а за друге до цього спричинилися ті прояви, про які писав Р. Лісовий в статті «Суспільство і Наука» (Студентський Вістник, ч. І., сторона 7—22). Правда, автор цілком несправедливо звернув усю свою лють проти українського націоналізму й досить поверхово приписав лиш йому формалістичну «метушню в кайданах обрядовости». Такі твердження надто однобічні й не вияснюють цілої суті речі.

Основної причини того, що сучасні політичні партії нашого еміґраційного життя зійшли в значній мірі до порожньої формалістики, треба дійсно шукати в націоналістичному рухові, але цілком інакше, як це думає Р. Лісовий.

За декілька років духового змагання («Тридцяті роки») український націоналізм на ЗУЗ і еміґрації розгромив усі інші напрямки. Перемога ідеї українського націоналізму не була досягнена ні насиллям, ні терором — а глибшою правдою, переконливістю своїх тверджень і кадрами молоді, що маючи глибоку віру в свої сили готові були свою відданість ідеї засвідчити повсякчасно чином. Ці прикмети зробили націоналізм єдиною небезпекою, і поважним противником большевизму. Через те Москва своє вістря скеровує якраз проти «зоологічного націоналізму», націоналістичних «ухилів» і т. д. і т. д.

Інші наші політичні партії не мали що протиставити українському націоналізмові й здавали позицію за позицією, приймаючи поступово основні постуляти націоналістичного табору. Але все ж ті партії не хотіли чи й не могли зробити відповідного висновку із фактичного стану, а щоб зберегти своє існування, кинулися в обійми формалізму, щоб все таки чимсь відріжнятися від націоналізму. Таким чином на перший плян виринули питання несуттєві й другорядні. Політичні партії в основному перебрали засади українського націоналізму й виписують на своїх прапорах гасла, що їх перед чверть століттям вони так жахалися або навіть і поборювали. Згадаймо хоч би гасла: Боротьба за Самостійну С о б о р н у Українську Державу, концепція Української Національної Революції, свідомість, що без національного визволення не буде соціяльного і т .д.

До несуттєвих і другорядних питань мусимо зачислити в добі визвольної боротьби навіть такі, самі по собі дуже важливі питання як устрій майбутньої української держави; чи вона буде монархічна, чи соціялістична, чи яка інша про це вирішить найкраще сам нарід своєю свобідною волею у власній суверенній державі. Сьогодня вистарчить устійнити якою та держава не сміє бути, щоб забезпечитися проти всякого тоталітаризму з концтаборами й переслідуваннями опозицій і нац. меньшостей.

Подібно справа мається і з «ріжницями» між обома націоналістичними таборами. Основне, що їх поріжнило це не засади а безвідповідальні вистріли в найкращих представників націоналізму. Натомість видвигаються в дебатах між обома націоналістичними таборами такі формалістичні моменти, що приходится часом жахатися. Для ілюстрації згадаємо хоч би справу нашого національного прапору. З проводу ОУНб напевно нема ні одного, хто б не носив свого часу жовтоблакитної кокарди, хоч би вже лиш тому, що в Галичині якраз уживалися жовто-блакитні фарби (на СУЗ «жовтоблакитники») загально й у Пласті й у інших організаціях. Сьогодня цю чисто формальну справу зроб-

*) Треба признати, що наш ідеал козака, як він до нині живе в народній уяві, занедбує цю зовнішню сторінку. Одначе з історичної точки погляду це не відповідає правді.

лено «засадничою». Нам доводилося навіть читати, що жовто-блакитний прапор поширювали (очевидно проти блакитно-жовтого?) на Україні німці!!!

Подібно мається і з революційним Тризубом з мечем, емблемою, що її в 1932 р. як відзнаку ОУН затвердив і уживав сам сл. пам. полк. Євген Коновалець! Сьогодня трапляються фанатичні формалісти, що зривають цю емблему з стін!

Правда з бігом часу витворилися глибші ріжниці між обома націоналістичними таборами. Цим ріжницям варто було б присвятити окрему статтю; тут лиш побіжно згадаємо ріжниці в концепції визвольної боротьби, в відношенню до правопорядку, в увазі що її присвячується духовим проблемам, в психічній поставі до п р о я в і в нашого життя.

Цими кількома прикладами ми зовсім не вичерпали нашої проблеми, вказали лиш на деякі абсурдальні випадки наших буднів. Ось куди дівається енергія потрібна в боротьбі проти нашого єдиного і спільного ворога!

І саме проти цієї формалістики, проти цієї затрати енергії мусять боротися спільно всі націоналісти без огляду на їх партійну приналежність, щоб оздоровити націоналістичний рух, скріпити його духово й повести до нового розквіту.

Для цього необхідно обом таборам порівнятися силами, але не в пустомельній діялектичній сварці над формальними, несуттєвими питаннями а в духовій площині. В минулій війні обидва табори (як єдині українські групи) рівною мірою довели, що вони вміють боротися а коли треба то й гинути за національну справу. Тепер вони мусять довести свою духову потугу, показати свій доробок у духовій площині, щоб всебічно підготуватися до грядучих подій, бо вже минула війна показала, що кожний член обох ОУН-ів мусів бути й бійцем і духовим провідником і пропаґатором і т. д. В майбутній війні всього цього треба буде в ще далеко більших розмірах.

Найкраща боротьба проти формалістики, проти зводжування дебат на непотрібні й несуттєві площини це творчість і снага до духової діяльности.

Багато проблем чекає на те, щоб їх знайти, поставити й вирішити — треба лиш відкрити очі й нагострити вуха:

> Найвищі бо вежі духовости ждуть
> Твойого зухвалого штурму

писав О. Ольжич. Треба перемагати загальний духовий маразм.

Успіх націоналізму лежить у постійній духовій активности, в безперервному напруженню, в шуканню правди, в змаганню з перешкодами, в формуванню життя. Ці прикмети мусить набути наша молодь, щоб підійти до тяжкої світоглядової проблематики та покинути формалізм і поверхові сварки.

Те, що ідея українського націоналізму найкраща, це їй ще не дає запоруку, що вона переможе всі перешкоди у відбудові держави, але це нас примушує напружити всі сили, щоб бути гідними цієї великої ідеї і стояти на її сторожі та бути повсякчас готовими на Чин.

Для цього потрібно не лиш фізичної вправности, але й найвищої духової потужности й моральної сили.

Сторінка початківця

ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

ВЕСНЯНИЙ АКОРД

Хай струни заграють, ми станем в ряди
І серце в нас юне, гаряче
І кожен хто юний із нами ходи
Туди, на вершини юначе !

Дзвени наша пісне про смілих людей,
Про мускулів гнучкі пружини
Мов зорі хай блищуть зіниці очей
То ж нами, вперід, на вершини!

Радіймо ж, кохаймо, долаймо труди,
В змаганні життя здобуваймо
Хто юний — той з нами, у наші ряди
То ж сміймось, про юність співаймо!

«Тільки сміливі не гинуть
Серед темряви і мли.»
О. Олесь

ВАХНЯНИН

«ПІСНЯ ВІКІНҐІВ»

По морю, по морю, по синіх валах
Пливем на зміїстих, зміїстих човнах
За нами, за нами буйний вітер віє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Хто вина і трунки із золота пе,
А хто в лютій січі, у січі умре
Той з Одіном вічно в Вальгалі ясніє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!

Гей, хлопці — молодці, меч гострий в руці
Промірим всі землі, моря і краї
Страху ми не знаєм, бо щитом нас криє
Грізна, грізна, грізна Валькерія!
Агой, Агой, Агой!*)

Переклав: Ю. ЗЛОТОИНІЙ

*) Агой — клич моряків.

ВСЕВОЛОД РІЗДВЯНСЬКИЙ

Син завірюхи

I.

... Дроти, за ними голі, брудні стіни, тисячі худих, втомлених облич, сірі, подерті шинелі ... На полях Полтавщини буйні, нескошені жита, ями — в ямах скривавлені пробиті шоломи, погорілі танки, купи незужитої амуніції.

... І звалища хат ... Так «біла враґа на єво теріторії» «доблесна Червона Армія».

Ясною загравою палахкотіла на Заході київська пожежа, на сході іноді спалахували блискавиці і десь далеко гриміла канонада.

Воєнлікар 3-ої ранґи Кам'янецький прийшов до себе на купі соломи, під великим, без однієї шиби венеціянський вікном. Пронизливий вітер гуляв по просторій залі, де на соломі один біля одного лежали поранені. Чувся стогін. Ціла заля освітлена багряною загравою, свист холодного, пронизливного вітру, стогін і крики здавалися жахливим фантомом, витвором хворої уяви.

Так це дійсно був шпиталь військово-полонених в одній місцевості на Полтавщині, осінню 1941 р.

Кам'янецький хотів повернутися, щоб щільніше загорнутися в солому, але відчув гострий біль у руці, що була двічі прострілена і знову втратив притомність. Крізь заруття він чув тиху, далеку мелодію, що лилася мов води струмка, як спів соловейка; то знов акорди її могутніли, підносилися під хмари, ревіли як хвилі моря між прибережних скель ...

... Наче в хмарах випливали перед ним спогади ... Ось сидить за фортепяном його п'ятилітний син і непевними м'якими пальчиками торкає клявіші в перший раз. Ось він деклямує казку про те, як «Комар Комарович Довгий Ніс прогнав зі свого болота Ведмедя Михайловича Куций Хвіст» — і легка усмішка перебігає устами Кам'янецького. Його син найкращий учень своєї кляси, передовий її організатор, ось він сидить за фортепяном і — Кам'янецький приходить до себе — грає ту саму Бетговенову мелодію, що несеться з ясноосвітленого будинка командатури табору. Вона поривае душу, неначе кличе її далеко в простори, в безвість безконечности. І доктор пригадує далі, пригадує, як в снігах далекої Фінляндії невимовне, пієтичне почуття охоплювало його душу, коли шпулі і маґнети полевого радіоприймача приносили з етеру цю чарівну мелодію.

... Стихли стріли в снігах і болотах Фінляндії і він знову повернувся додому, а син його, що вже встиг вирости й змінитися зустрів його тою самою мелодією.

Тиха лабораторія Університету, в якім він викладав бактеріологію, шумна авдиторія, повна юних студентських облич ...

... І раптом знову війна. Тисячі кривавих ран, десятки тисяч бездушних тіл, поїзди спущені під укіс, літаки, бомби, свист куль — все змішалося в жахливім, смертельнім акорді ...

В радіо перервали передачу концерту й почали передавати подробиці німецької «блискавичної війни на сході».

II.

Через десять днів після того, Ольга, дружина Кам'янецького відшукала його й оформила його звільнення з полону. Але тяжкий, висипний тиф здолав і прикував його до ліжка цивільної вже лікарні. Надходила криза...

Тимчасом до німецької командатури було донесено, що дружина Кам'янецького — жидівка й советська аґентка, а лікар, який лікував хворого Кам'янецького не хотів дати йому необхідного застрика. Так діяла в німецькому апараті большевицька аґентура. В останній хвилині притомности доктор благав Ольгу, щоб ішла назад рятувати дітей — сина Романа і доню Галину. Коли його очі потускніли — поцілувала його в холонуче чоло, дала санітарові останній золотий годинник. «Поховайте», — сказала по-християнськи ... далі не могла — сльози давили горло, застилали світ. По вулицях від дому до дому ходило ґештапо й за кимось уперто шукало. Задвірками вийшла в поле. Вітер сумно шумів житами, розвівав волосся. Ішла до Києва рятувати від голодної смерти своїх дітей.

III.

Коли мати прийшла до дому й сповістила, що батько не живе, Ромко плакав в останнє в свойому житті. Мама все згадувала той момент, коли він, одинадцятирічний хлопчина взяв у руки велетенську сокиру і мовив: «Мамо, я йду Тобі допомагати!» Відтоді Ромко Кам'янецький з затиснутими устами, в подертій спецовці пройшов слюсарський цех великого збройного заводу, ґаражі де він великою ґумовою кишкою обмивав авта, хлібозавод і велетенську централю ворожого управління зернової промисловости, до він був на посилках.

А по вечорах він відкривав велику книжну шафу свого батька і при каганці вивчав чужі мови. А рояль за який сісти не ставало часу, забутий стояв у куті. Серед стуку молотків і виття електромоторів наче метеор, що прорізує ясним блеском темряву ночі до рук Ромка попала мала листівка ОУН, яка сказала йому те, що він підсвідомо відчував але до чого, сам не міг дійти: «Твоя Батьківщина в ярмі і Ти доти не зможеш бути щасливим, доки вона вся від Дону до Карпат не буде вільною»!

IV.

Чутка про те що др. Кам'янецький живе довго непокоїла його родину і друзів. Але ніхто і не надавав їй значення, надто неймовірною здавалася вона при тих обставинах. Але це все ж таки була правда. Річ у тім, що в церковці, перед масовими похоронами умерлих від голоду і тифу при перечисленні бракувало одного тіла. Але вирішили, що це була помилка і розслідувань вести не стали. В ту ніч др. Кам'янецький прийшов до себе в церковці. Він не міг нічого пригадати, зрозумів тільки що знаходиться в якійсь жахливій ситуації, вийшов в поле через відкриті двері церковці. Був в одній білизні, холод пронизував його до самих костей, недалекий ліс здавався натовпом страхіть. Кинувся бігти, пробіг триста метрів, впав знеможений і втратив притомність. Ранком знайшли його втікачі з полону — партизани, відігріли, вбрали і незадовго він був з ними — сибіряками, що тут чулися як на чужині і не мали куди піти, хіба до лісу.

І він йшов крізь болота й ліси, ховався по балках, пускав під укіс поїзди з тими, хто відібрав йому все, радість життя, близьких, навіть його власне я, бо він не міг пригадати свого минулого, і так і лишився між партизанами, з невідомим ім'ям і минулим. Тільки часом силився щось пригадати, тоді був самотній і нелюдимий.

...Надходив фронт і одного дня партизани получилися з реґулярною Ч. А. Він пройшов крізь Київ, через руїни Хрещатика, повз пам'ятник Богдана, але ніщо вже не трівожило його душі; він рядовий вояк Ч. А. з невідомим минулим навіть для себе самого.

Бог, Дністер, Букарешт, Будапешт, Відень і врешті лихо — в останнім бою великий осколок шрапнелі ранить його обличчя, набік скручений ніс, витікає праве око... викривлений рот... страшний, нелюдський вигляд... Операцію проводив добрий німецький хірурґ, вона вдалася і Іваненко, як було написано в його новім воєннім білеті залишився живий. Біле як сніг волосся, рука підвішена до плеча, жахливе зруйноване обличчя, згорблена постать старця — так виглядав тепер колишній доцент університету, колишній Володимир Кам'янецький. Йому як воєнному ветеранові дали пенсію і місце сторожа державної опери в Києві.

V.

Надходив фронт. Мати Ромка вирішила йти на захід — хай мовляв діти не бачуть того раю у нас, може далеко, навіть за океаном судилося їм бачити кращі дні. А Ромко вже розгортав карту а його очі горіли жадобою пізнати далекі світи.

Він часто згадував — ось ніби зараз в перспективу біжать каштани великої Володимирської, а маєстатична, горда постать гетьмана Богдана зникає в їх центрі. Авто робить закрут — він зник... може назавжди — думав тоді Роман.

Прощай Україно! Ось він старий золотоверхий Київ на горах, зникає в перспективі залізниці... Плачуть жінки а в Ромка стиснулись кулаки і він присягнув собі побачити цей Київ ще раз, але не таким, подоланим, але гордим, прекрасним містом вічної весни сердець, пишним, престольним містом українського Державного Храму.

Минали краї, як на екрані змінялися пейзажі. Привітай Баваріє знедолених, що шукають правди на землі!

Свистом і глумом зустріла двох «росіян» німецька гімназія. Але пройшов час і Ромко з товаришом ходили між юрбою, що кричала їм: «Браво Украінер, — хай живе Україна!» А «шлеґери» (забіяки) з німецької ґімназії не носили своїх носів так високо як дотепер, скоштувавши українських кулаків.

VI.

Декілька тижнів після приходу американської армії Ромко вернувся з прогульки в Альпах. Було літо, чисте альпейське повітря напувало тіло солодкою снагою, безліч квітів з усіх сторін кликали жити, любити, летіти на крилах весняних поривів, а вершини Альп вкриті вічним, блискучим снігом манили до себе чарами, які зрозумілі тільки орлам і молодим людям. Але страшну, незрозумілу картину побачив Ромко в своєму таборі. Повний безпорядок, вибиті вікна, меблі валялися поміж бльоками. Німець що жив недалеко сказав йому, що насильна репатріяція, переведена окупаційною владою вчора забрала всіх від малого до великого і порадив йому якнайскорше втікати, бо й йому загрожує та сама участь.

VII.

Ромко сидів за столом за яким сиділо 16 подібних до нього. Це були ті, що вирішили своєю кровою, своїм життям осв'ятити ідею боротьби за укр. Державність, вони йшли реалізувати своє політичне «вірую» — Програму ОУН.

«Це — сказав провідник, показуючи на карті Київ — мета наших стремлінь. Тут — продовжував він, показуючи на схрещення двох річок на чеському кордоні — перейдемо перший кордон. Застави в порозумінню з нами. Доведеться йти в брід, далі лісом до землянки, де будуть чекати свої. В дорогу друзі, помолімось!»

VIII.

Листівки, випущені невідомо звідки ходили з рук до рук і закликали до спротиву окупантові. В трамваях, на станціях ново збудованого метро, біля пошт і залізничних двірців крутилися невідомі типи в капелюхах, з піднятими ковнірами. Новозбудований міст через Дніпро злетів у повітря дві хви-

лини передтим як ним мав переїхати шеф К. О. В. О (Київської Особливої Військової Округи) — ген. полк. Брадовреєв. Люди шепотіли не знаючи що сталося і говорили, що незвичайної спритности організація заміряє перевести державний переворот. На вулицях що спорожніли, стало тихо, тільки іноді кований чобіт окупанта тривожив загальний спокій.

IX.

Різними шляхами 13 з 16 пробилося в Київ. Важко описати що пережив Ромко, зупинившись перед будинком де провів дитинство. Сльози радости просились на очі, серце здавалось хотіло вискочити з грудей. Ні одного знайомого обличчя, тільки будинок лишився все такий же, лиш трохи похилився на бік і виглядав ще більшим бідолахою. Чийсь голос, в якому здавалось була знайома нотка наспівував за плечима Ромка «Здраствуй моя Мурка, здраствуй дорогая». Ромко обернувся... О, демоне пекельного дна! Аркан шеф шпани в якій Ромко був 6 років тому, в обідраній спецовці, з бичком у роті вів подругу Ромкового дитинства — Стеллу, дочку польського інженера гірняка, що його ще в 34 році розстріляли за «шпигунство в користь Польщі». Ромко з жахливим зусиллям волі змусив себе відвернутись в другий бік, зникнути в натовні.

X.

Їх 12-ох (7 місцевих) о півночі застукало МВД в канцелярії ботанічного саду. На заклик «руки в гору» Ромко вихопив з кишень дві пістолі, відскочив на бік, кинувся в двері. Кулі випущені МВД-истами пробили шиби оранжереї. Ромко ногою збив з ніг МВД-иста, що заступав йому дорогу, дістав прикладом у ліве рам'я але вирвався в темряву ночі. Чотирьом Ромковим товаришам вдалося вислизнути. Перелізли через огорожу, побігли вулицями в напрямку Дніпра. «Стой, стой!» — кричало за ними. Рослий МВД-ист заступив дорогу, але Ромко заспокоїв його рукояттю своєї пістолі. Кулеметна черга підкосила всіх товаришів. Ромко підсвідомо впав на брук, потім покотився на бік, підповз до якоїсь брами, пройшов на двір, переліз через паркан, перебіг через два подвір'я, вийшов на вулицю. Перед ним, у світлі місяця зарисовувались контури дива сучасної архітектури — нової державної опери. З далека долітав стукіт кованих чобіт. В подвір'ї, через яке пройшов Роман була метушня, гавкали собаки. По вікнах будинків засвічувалися вогні, неодна бабуся по старій звичці кланялася тоді образам і молилася, щоб все прийняло щасливий кінець, а люди трівожно чекали на щось велике і думали: ось-ось буде початок кінця.

Ставало небезпечно. От-от засвітяться світла в вікнах протилежного дому і тоді його притулену до стіни постать буде видно як на долоні. По подвір'ях назад небезпечно і Ромко як легка тінь майнув до опери. Через вікно туалетної кімнати пройшов на сцену. Чорний, зловіщий рояль виблискував на світлі місяця. Ромко підійшов до вікна — всюди, скільки сягало око снувало МВД, люди що осміліли і поволі виходили з хат вчинили метушню і гамір.

Ромко задумався і підійшов до рояля. Підняв покришку, підсунув стілець. Певними ніби не мав 10-літної перерви в грі руками торкнув клявіші. Звуки заплакали, загреміли як громи Божого гніву, це був біль душі, що втратила все: любов, Батьківщину, родину... Заля зникла з Ромкових очей, він не помітив, як в ній спалахнуло світло, як знеможений, зморщений старець повільно сходив з висоти гвинтовими сходами на сцену. Ромко летів на хмарах у вічність, у пізнання незбагненних тайн людської душі. Мелодія трясла будинком, натовп, що вже цілком струсив страх після пострілів і прагнув сенсацій піднісши голови до гори стояв перед входом. В уяві Ромка з чарівним блеском сходило сонце, хмари підтримувані сурмами янголів греміли. дзвеніли, співали ту саму мелодію, що її грав він.

І сторож Іваненко, ні! Доцент Володимир Кам'янецький пригадав все і простягаючи руки повільно наближався до Ромка. А Ромко грав. Стукіт кованих чобіт за його плечима навіть не дійшов до його свідомости. Він скінчив грати... Ніщо не ворушилося зачароване музикою. Пройшло кілька хвилин напруженої тишї. Ромко обернувся: ряд багнетів здавалось віддавав честь майстрові. Без слова протягнув сильні, загорілі руки. Кайдани, вічний символ неволі лягли на них. Вихід був вільний, по боках стояло МВД а за їх плечима мовчазний натовп. Ромко глянув на людей і повільним, певним кроком пішов до виходу. Багнети ішли за ним. Якийсь, незнаний кволий старець побіг слідом за ними, плакам, лепетав щось незрозуміле. Підбіг до Ромка, той знизав плечима і пішов до виходу. Старий упав на коліна лепечучи: «Мій син! Мій син!» Чотири МВД-исти підвели його і повели в інший бік.

Зорі співали невмірушу мелодію Бетговена.

«Хай кожний, хто хоче бачити Україну вільною, дасть свій творчий вклад у збірні зусилля Нації, в свідомости, що перш за все наша духова сила, жертвенність і національно-політична зрілість заважать на дальшому розвитку подій, що грядуть!

Андрій Мельник

ЮРІЙ ЗЛОТОСИНІЙ

Україні

Зникніть окови і ґрати
Бастіонів, залізних твердинь
Час майбутнє настав будувати,
То ж недоліки спадщини скинь.

На грані двох, ворожих світів
Повстане наш, новітній світ
Порядку й права на сторожі
Стальний, блискучий моноліт.

Хай Твої милозвучні слова,
Мово рідна, мов струни бренять
Хай зростає й міцніє нова
Будівничих і воїнів рать.

О музо чиста, чар натхнення
Співцям краси і правди дай
Нехай цвіте в благословенні,
Наш гордий і прекрасний край.

Вже розсвіло . . . Розвіявсь дим,
Пожежі іскри погасають . . .
То ж хай під прапором Твоїм
Троянди волі процвітають!

М. КОВАЛЕНКО

Пластовий конґрес 1948 р.

(Враження учасника)

I.

Пластовий Конґрес, що відбувся при кінці березня цього року в Ашафенбурзі належить до одних із важливіших подій нашого еміґраційного життя, тому доцільно поінформувати наших читачів докладніше про нього.

Пластовий Конґрес відбувся на закінчення 35-літнього ювілею Українського Пластового Уладу і ним закінчується етап 35-літньої діяльності Пласту. Одначе ціль Конґресу на цьому не вичерпана. Він мусів дати напрямні дальшої діяльності Пласту, беручи під увагу ті обставини, в яких доведеться працю продовжувати.

Чи осягнув свою ціль Конґрес? Це питання лишаємо для наших читачів без відповіді. Хай кожний з них виробить собі сам відповідь на нього, запізнавшись з інформаціями про Конґрес.

В програму Конґресу входили такі основні доповіді:

а) «Пройдений Шлях» — виголосив Сірий Лев, Верховний Пластун;

б) «До великої мети» — виголосив др. Янів Володимир;

в) «Наше довкілля підчас мандрівки» — виголосив інж. Е. Кульчицький;

г) «Виряд у мандрівку» — збірна тема — виголосили: інж. Я. Гладкий, інж. А. Мілянич, др. Ю. Старосольський;

д) «Найближчі перспективи нашої мандрівки» — виголосив мґр. Рак Ярослав;

е) «Наказ перед вимаршом» — виголосив др. Фіґоль.

Наведена програма може викликає в читача зразу переконання, що це був Конґрес досвідчених життям виховників, що замкнулися в 4-стінах і не бачучи реального життя, вирішували гарні теоретичні заложення. Треба одначе признати організаторам Конґресу, що вони зуміли зорганізувати направду Пластовий Конґрес. Мимо звязаности 4-ох стін, учасники відчували все пластову атмосферу, що дозволяла їм вести себе як при гутірці пластовій біля ватри, чи на мандрах принагоді яких обговорюється важливі справи. Вміла декорація залі, емблеми, гасла, а головно вміле пластове ведення Конґресу спричинились в великій мірі до успішного переведення його.

Мимо ограниченого часу, учасники мали змогу на відпруження оглянути пластову виставку, чи взяти участь в товариській зустрічі учасників Конґресу.

Конґрес відкрив Сірий Лев — проф. Северин Левицький, та передав ділове ведення Конґресу Голові Головної Пластової Старшини — др. Атанасові Фіґолеві.

II.

На марґінесі першого та другого дня Конґресу треба замітити такі моменти:

1. доповіль Сірого Лева та др. Янова-Янкеля;
2. зацікавлення Конґресом укр. громадських та політичних чинників;
3. пластова оригінальність при відкриттю Конґресу.

Ад 1. Сірий Лев в своїй доповіді зясував вичерпно минуле українського Пласту, узгляднивши при тому всі ті впливи з-зовні, які впливали на розвиток пластового руху. В своїй доповіді, він вказує на те, що Пласт повстав як спонтанний вияв на українському грунті, як пекуча потреба позитивного реаґування на той неґативний стан, в якому знаходилась тоді українська суспільність, а молодь зокрема. Беручи це за основу повстання українського Пласту, ми легко можемо зрозуміти, що було моральним поштовхом масового включення укр. пластунів в ряди УСС, УГА в часі першої світової війни, та чому так близько стояли українські пластуни до нашого революційного підпілля на ЗУЗ за ча-

сів польської, большевицької та німецької окупації.

«Пластун вірний Богові і Україні!» — один із головних обовязків пластуна, який дає нам доказ на те, що така поведінка пластунів не була випадковою, тільки консеквентною послідовністю пластового виховання. Цим можна пояснити близькість Пласту на Рідних Землях до націоналістичного руху (хотяй Пласт ніколи не був підчинений ані УВО ані ОУН), цим можна пояснити глибоку релігійність, яку Пласт всупереч іншим деструктивним рухам, вщеплював українській молоді, цим можна пояснити радикальне становище до ліво-комунізуючих впливів серед української молоді того часу.

Таке консеквентне становище Пласту до своїх ідеологічних заложень є основною підставою того, що Пласт у різних формах проіснував впродовж 35 літ, а тепер тимбільше не стратив на своїй актуальності.

Доповідь Сірого Лева в'яжеться в дечому із доповіддю др. Янова, тому ми переходимо до дальшого обговорення останньої. Так як перша доповідь вказувала шлях історії Пласту, та закінчувалась ствердженням про те, що Пласт і на майбутнє має дані свойого розвитку, так друга доповідь трактувала пластову проблему в дещо іншому аспекті. А саме: йшло про зясування пластового виховного Ідеалу в минулому та начеркнення контур такого Ідеалу в майбутньому.

Др. Янів-Янкель зупинився над минулим провівши аналізу його плюсів і мінусів. Свої роздумування над виховним Ідеалом пласту, опирає на таких ствердженнях:

1. українцям ідеалізм є питоменною ознакою;
2. виховний ідеал мусить опиратися на традиції і поступі;
3. неґативним явищем, яке треба узгляднити при обговорюванні виховного ідеалу є український індивідуалізм, що переходить дуже часто в анархізм;
4. на його місце слід плекати толеранцію, що не є резиґнацією із своїх поглядів, але пошаною поглядів другого;
5. остаточний виховний ідеал викристалізується з часом, шляхом синтез з цих тверджень випливає і його становище до нашого пластового винулого, що заторкало проблему людини 30-их років.

Др. Янів доказує, що тип молодого, активного, вольового українця 30-их років, що був ідеалом тодішньої молоді не заслуговує на таке безкритичне паплюження, як його допускаються наші еміґраційні чинники, під впливом подуву «західніх вітрів в 45 р.». Тип українця 30-их років був вислідною тих внутрішних та зовнішних обставин в яких знайшлася українська молодь ЗУЗ. Чи можна думати, що на примірі УСС-ів, СС-ів Коновальця-Мельника, УГА-Вітовського УВО, мала виростати «золота молодь». Ні! Українська молодь не піддалася тискові польської адміністрації, яка штовхала її на шлях «золотої молоді», але пішла слідом недавної традиції та шляхом поступу. Живі свідки подій минулого були дороговказами на майбутнє. Але чи та молодь без помилок? Без сумніву, що ні, бо вона не була б молоддю. Жодна нація не має доброї молоді, яка не робить помилок. Молодь без помилок, це запорука нездарности в старшому віці. Одначе, коли йде про помилки молоді 30-их років, то тут ще є вина проблеми «батьків і дітей». Покоління батьків, що створили міт для молоді не зуміло вдержати в руках керми над нею, бо зійшло із свойого шляху. І деякі із того покоління тепер бояться признатись до того і накидаються лайливо на молодь. Це не вихід із ситуації, а недобачування помилок, творення основ до того, щоб помилки 30-их років повторилися в 50-их, чи 60-их роках.

Для усунення тих помилок, що мала молодь 30-их років що підсичувані деяким допровадили до громадської та політичної аморальності, братовбивств, партійної загумінкованости — др. Янів видвигає концепцію толеранції. Здорова толеранція зуміє наладнати ті помилки а не «м'якохребетність» та «перемальовування рукавичок» під подувом чужих вітрів.

Заторкаючи сьогоднішню еміґраційну дійсність др. Янів кидає кличі: «ми не еміґранти — ми емісари», та як лік перед денаціоналізацією: «не там моя батьківщина, де мені добре, але скрізь для Батьківщини».

Ад 2. На Конґресі було присутніх біля 400 осіб. В тому числі дуже багато старшого громадянства. В дискусіях брали участь ген. Петрів, проф. Ветухів, п. Івченко, проф. Рудницький. Крім того від всіх важливіших політичних осередків були привіти. Був відчитаний привіт від полк. А. Мельника, през. Лівицького, а С. Бандера підписався навіть як пластун.

Все це вказує на велике зацікавлення старшого громадянства проблемою виховання молоді, та дає надії, що старше громадянство не лише на словах, але й на ділі приступить до праці та тому відтинку.

Ад 3. Відбігаючи від теми хочемо підреслити один факт, який мав місце на пластовому Конґресі. Продемонстровано в часі відкриття фільм із пластового життя. Мимо його технічних недомагань, він все ж таки є дуже позитивним засобом в нашому інформуванні чужинців. Ця спроба на пластовому відтинку повинна дати поштовх до пророблювання дальших кроків в тому напрямі, в напряму модернізації наших засобів пропаганди.

III.

Слідуючі дніКонґресу заторкали цілий ряд проблем з пластового життя, одначе тому, що неможливо є їх всіх списати зупинимось тільки над деякими:

1. Реферат Є. Кульчицького і дискусія над ним.
2. Реферат А. Мілянича і Я. Рака.
3. Закриття Конґресу.

Ад 1. Доповідь інж. Є. Кульчицького-Приблуди заторкнула дуже широку проблематику. Відносини Пласту до середовища в якому він знаходиться. Заторкаючи ділянку за ділянкою інж. Є. Кульчицький вичерпав свою доповідь. Одначе ряд справ вимагали ще детальнішого обговорення тих справ, тому розгорнулась дискусія над деякими справами.

Хочемо тут висвітлити думки дискутантів відносно справи «Пласт і політика» (ст. пл. Плавюк, ст. пл. Маркусь), та проблеми «Пласт і молодь СУЗ».

Коли йде про «Пласт і політика», то тут можна було обсервувати яке становище заняли до тої проблеми сторонники ОУН та ОУН СБ. Коли трактувати виступ ст. пл. Плавюка як «мельниківця» то він зводився до таких стверджень:

1. Пласт на еміґрації на відтинку зовнішної політики мусить бути формацією політичною. Його обовязком є вести у к р а ї н с ь к у політику, п л а с т о в и м и методами на с к а в т о в о м у форумі.

2. Пласт на еміґрації на внутрішно-політичному відтинку мусить бути організацією в и х о в н о ю. Як такого, треба розділяти становище до внутрішно-політичного життя пластового новацтва і юнацтва з одної сторони, а ст. пластунства і пластового сеньорату із другої сторони.

Коли йде про новацтво та юнацтво воно мусить бути залишене поза рямцями політично-партійних формацій, бо воно переживає етап виховання в такій стадії, що ще абсолютно не є приготовлене до сприймання справ партійно-політичного характеру. Натомість старше пластунство і сеньорат, яке має нахил до політичного життя повинно активно включитися в процес нашого політичного життя.

Ст. пл. Маркусь в противенство до думок вище наведених в дискусії поставив домагання, щоб Пласт став:

1. більш мілітаристичний,
2. антимарксистівський,
3. націоналістичний.

Дискусія, яка зив'язалась над його виступом виявила, що тут йдеться про такі справи, які (по думці ст. пл. Маркуся) Пласт ніколи не зможе розвязати. Ані мілітаристичним, антимарксистівським, націоналістичним в розумінні М. В. Пласт не був, не є і не може бути. Йдеться про те, що М. В. звертає увагу на форму, не дивлячись на зміст. Те що за форму ми можемо заплатити змістом М. В. не обходить.

В багатьох дискутантів виплювало питання про становище Пласту до молоді з СУЗ. В бігу дискусії викристалізувалась остаточно думка:

«Пласт в своїх заложеннях є соборницькою формацією. Організаційне включення молоді із СУЗ проходить успішно, але вони і мусять остати органічним. Пласт мусить приготовитись до того, щоб ідеї Пласту в момент повороту на Рідні Землі були до сприйняття як на СУЗ так і на ЗУЗ, як на Закарпаттю так і на інших українських землях.»

Ад 2. Реферат А. Мілянича є замітний тим, що він у господарській площині хоче дати підбудову тезі про те, що ми не еміґранти а емісари. Проблема дуже цікава, над якою в нас мало хто працював. Думки реферату прямували до того, щоб молодь пластову вирощувати в дусі господарности та унапрямлювати її під кутом творення сильної господарської бази, на яку могла б опертися всяка українська акція за кордоном. Свої позитивні думки він одначе нещасливо сформулював: «Ми мусимо на чужині обрости мохом», що дало претекст мґр. Ракові гостро реаґувати проти такого твердження. Коли дивитись на ту справу з точки зору реферату мґр. Рака, а саме проблеми двох батьківщин, та взагалі загрози денаціоналізації, та асиміляції між чужинцями, то він має рацію, одначе в господарському аспекті має рацію А. Мілянич.

Заторкаючи проблеми «найблищих перспектив» мґр. Рак подає ряд цікавих заміток відносно того, як улаштувати дальше пластове життя на дальшій мандрівці. Одначе як із доповіді так і з дискусії ясно випливає, що Пласт не є здецидований остати на все на еміґрації, чи пак закордоном, тільки трактує теперішний етап, як етап переходовий. Етап в якому мусить все тямити про відносини на Рідних Землях, щоб повернути на них не як чужинці, а як пластуни-українці!

Всі ті справи найшли живе відзеркалення в кінцевому слові др. Фіґоля. Роблячи підсумки він підчеркнув ряд важливих моментів, що були на Конґресі, одначе до найважливіших на нашу думку слід зачислити:

1. Конґрес не закінчив своєї праці, тільки зачеркнув ряд проблем, які треба ґрунтовно опрацювати (це запорука, що пластова діяльність в дальшому буде конструктивна та плянова).

2. Ствердження, що Пласт впродовж історії своєї все гідно ніс прапори молоді української, та що на майбутнє з наміченого шляху не пройде. Символами дальшої мандрівки

Пласту є не Статуя Свободи американського народу, але Софія і Юр і туди шляхи Великої Пластової Мандрівки.

* * *

Декілька інформацій про пластовий Конґрес. Всего не можна подати. Одначе треба підчеркнути ще один момент. На пластовому Конґресі зібралось цілий ряд старших громадян з Пласту і поза нього, які своїми поглядами на проблеми молді виказали, що вони їх розуміють, та що вони можуть їх розвязувати. Це для нас молодих мусить бути показником того, що ми рівночасно з нашою інтенсивною працею над собою, маємо в українському громадянстві середовище людей яким ми не чужі, з якими ми все знайдемо спільну мову. Це запорука і перестόрога, щоб ми не робили тих помилок, які були в минулому — не починали історії від себе.

Вишкіл спадуна

Коли денебудь говорять про вишкіл спадунів, там майже завжди паде питання: «Чи всі летуни переходять такий вишкіл?» — Ні, залоги розвідчих, боєвих і ловецьких літаків його не переходять, його переходять лише т. зв. «десантні війська». На цьому у більшости випадків розмова не кінчається, навпаки питання йде за питанням. «Що таке десантні війська»?, «До чого їх застосовується?», «Чому мусить спадун переходити вишкіл?», «Чи всі спадуни найперше стрибают з вежі?» і т. д.

Тут стисло постараємось дати на ці питання відповіді поясненням школи і роду вишколу спадунів.

Десантні війська ,це війська, які зістрибують з літаків з легкопадами, спадають до землі, приземлюються і збираються, щоб виконати якесь тактичне завдання. Такий відділ можна за допомогою літаків висадити за спиною противника, в його бічній флянзі або далеко перед своїми власними передовими лініями і там застосувати. Він може отже служити для творення т. зв. «мішків» — окруження і відрізування противника. Літак поборює великі віддалі як також природні й штучні перешкоди в найкоротшому часі й переносить війська дуже скоро й звичайно несподівано на означене місце. Там останню

«Всією напругою волі, духа і мязів бережіть єдність ОУН, побільшуйте її боєву силу, будьте готові на мій наказ! Цим здобудете своє право, яке дає вам Бог, виконаєте наказ, що його ми прийняли від Нації!» А. Мельник

перешкоду-висоту усуває легкопад. Він, легкопад — кінь сучасних спадунів зносить вояка з висоти від якої кругом іде голова швидко й певно на місце бою. Тут розлучається спадун зі своїм «конем з шовку», так само як вояк кіннотного відділу, пішки йде до бою. Якби літаки могли всюди сідати й висаджувати війська — не потрібно було б легкопадів. Але зниження й спуск на землю звичайно можливий лише в деяких випадках, отже дорога від літака до землі мусить бути зроблена за допомогою легкопада.

Так вишколюються майбутні спадуни.

Якщо легкопад і допомагає спадунам тільки короткий час польоту до землі, все ж таки він надає десантним військам свого символу, надає їм своєрідний характер, летіти літаком на противника, гойдатися під відкритим парасолем легкопаду й опісля, як наземні війська виконувати складні боєві й тактичні завдання — такі особливості цих модерних військ.

Вишкіл спадуна поділяється на вишкіл сухопутного вояка і вишкіл спадуна. Останній поділяється на ґрунтовний вишкіл у десантній школі й гуртовий вишкіл вже у десантній частині.

«Чому ґрунтовний вишкіл у десантній частині?» Службу десантних військ не можна порівнювати до рятувального скоку водія літака, коли сталася повітряна катастрофа. Хто рятується за допомогою легкопада мусить зрештою тільки знати, що він має робити на випадок найвищої небезпеки, спадун одначе мусить легкопад й його застосування якнайточніше знати й опанувати. Для нього легкопад не є рятівничим засобом — тільки середником для виконання особливих завдань. Короткою але многогранною та охоплюючою є програма основного спадунського вишколу.

Вивчення легкопада до найточнішого знання всіх частин апарата, їх призначень і застосування є передумовою до дальшого вишколу .Учень напочатку дістає «свій» легкопад, який має плекати, пильнувати і завжди сам пакувати до наступних вправ. Багато труду й часу йде на вивчення пакування легкопаду. Кожний легкопад, все одно якого зразка до стрибка мусить бути складений з педантичною акуратністю, тоді він швидко й певно буде розвиватися.

Учень вчиться далі теоретично поводження з легкопадом підчас стрибка, передусім процес відкривання, спадання й швидкості падіння, які при тім виступають, приземлення й поводження з легкопадом після приземлення, при незначному або сильнішому вітрі. Образи, моделі й фільми — цінні помічники при такім навчанні.

Побічно дістає учень-спадун відомості про літак і про летунство взагалі. Вибрані ділянки зі знання літаків, моторів, метереології, навіґації, картографії й фотографії — дають йому зрозуміння про літак, який його з його легкопадом принесе на місце бою і з яким він і залишиться так пов'язаний. Зараз же на початку вишколу починається також вишкіл тілесний, який займає багато місця й часу й служить специяльній цілі.

Підчас приземлення до спадуна пристосовується вимоги, які не є незначними й недодержання яких може легко привести до поранень, якщо спадун не навчився до цих вимог відповідно достосовуватися. При нормальних умовинах скорість падіння легкопада виносить 5—6 м/сек., але при змінах атмосферичних умовин вона може змінятися й доходити до 8 м/сек. До цього досить значного руху додається часто поземий рух, який спричиняє вітер а до того не маловажне та-

Стрибок: один за другим вискакують спадуни з літака, і летять в синю глибінь, аж...

кож коливання. Отже, спадун мусить бути вишколений так, щоби був у змозі вийти з такої складної ситуації. Вже сам вибір молодого спадуна й попередній лікарський огляд узглядніює тілесну здатність кандидата.

Підчас коли при рятункових стрибках високий відсоток летунів, що змушені до скоку раняться, цього не (може) сміє статися ззі спадуном. Хто робить рятунковий стрибок може при легкому ушкодженні ноги говори-

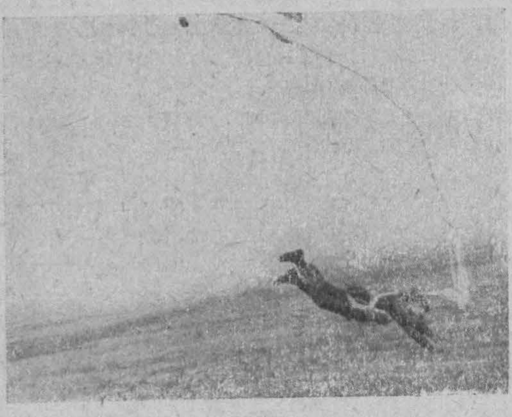

...поки парашут не розвинеться і спадун не нічне нормально опадати в низ.

ти про дуже успішне приземлення, спадун же потребує свого тіла цілого й не ушкодженого для завдань, які він має перед собою на землі, як вояк.

Ще перед кінцем тілесного школення учень вивчає окремі процеси падіння на вибагливо придуманих спеціяльних тренувальних парашутах. При цих вправах на перше місце висувається тілесне вироблення. При приземленні особливо грають ролю ці вправи, коли треба зредукувати два — до — і поземий рухи, і цим запобігти пораненням. Цей момент виробляється доти, аж стане для спадуна абсолютною звичкою.

Тому, що легкопад вже при середній швидкости вітру може тягнути спадуна по землі і якщо учень не зуміє енергійними рухами привернути легкопад до порядку, цей може причинити йому значну шкоду. Щоби забрати легкопадові його силу спадун біжить у напрямі вітру, через що легкопад паде і спадун може спокійно відложити опоясання.

Врешті надходить великий день, коли то учень робить свій «перший стрибок». Виклади й вправи ознайомили його з усіма подробицями так, що вже навіть з самим стрибком він добре знайомий. Найкраще вивчати стрибок, як це робили в німецьких школах, не з вежі, а безпосередно з літака. Тепер підемо на

Спадун щасливо приземлився але ще...

місце старту спадунів і переживемо з ними перший стрибок.

Біля готового до старту літака вишикувались учні і учителі в спеціяльних убраннях, зі спакованими легкопадами за плечима. Учитель перевіряє костюми, опоясання легкопаду й востаннє підкреслює найголовніші моменти спаду. На обличчях учнів вираз напруженого очікування. Коротке «струнко»! До звіту на право глянь! — і учитель зголошує учнів готових до занять, провідникові десантної групи. Тоді: прямо глянь! Ліворуч! В ряд з права до літака заходь! — і скоро ціла група зникла за дверима транспортного літака. Останній заходить учитель, стартова хоругов описує півколо і йде вгору, водій дає повний газ і літак стартує. Учитель підноситься зі стільця, демонструє учням приготування до скоку і підходить до дверцят. Він перший стрибає, показуючи учням поправ-

Перешкоджає йому розвинутий парашут, який він...

ний стрибок, підчас коли його помічники слідкують за правильністю приготувань і скоку кожного учня зокрема. В міжчасі наближується літак до місця скоку, коротенький гудок сигнального ріжка — і в бездоганній формі падає учитель в глибину, підчас коли літак легким закрутом облітає місце скоку.

Учні бачать інструктора, як він легко хитаючись під великим білим парасолем летить до землі. Знову літак наближається до місця.

Команда помічника — перший учень приготуватись! перериває думки всіх. Перший готується і приступає до дверцят. Помічник інструктора слідкує за кожним рухом учня, але учень звичайно не робить помилок. Вже знову місце спаду майже вертикально під літаком. Знов ріжок — і перший учень стрибає. По короткім моменті падіння він почуває якусь силу, що його в повітрі стримує. Звичайно це навіть не доходить до свідомости падаючого. Цей «удар» свідчить, що легкопад розвився і перетворює досить рвучко падіння тіла в повільний спуск до землі. Тепер учень висить під розвиненим легкопадом,

легко коливається сюди й туди й крутиться довкола власної осі. Тільки легенький шелест повітря, що проходить через верхній

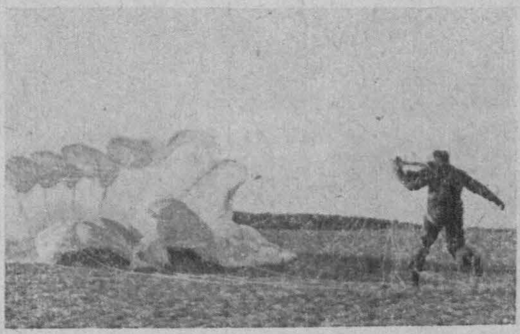

Скоро й справно скидає із себе, пускає його вільно, і біжить в напрямку вітру, щоб зменьшити тиск вітру на парашут.

отвір перериває тишу. Внизу на полі висадки стоять провідник групи та інструктор. Вони знають, що учень ще не звик і не може добре оцінити «висоти», цебто швидкости падіння. З великим рупором стоїть службовий готовий, якщо треба встрянути з допо-

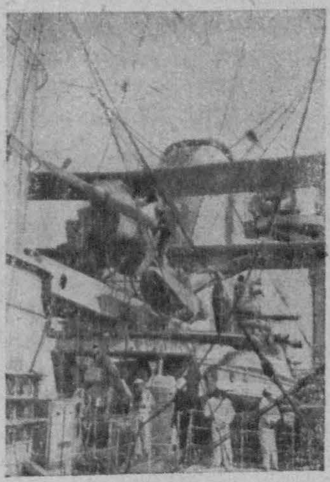

Це морський розвідувальний літак готовий до старту з крейсера через катапультовання.

могою. Наш перший учень, ще досить високо, але він вже робить оборот в бік вітру (щоб запобігти його наслідкам підчас приземлення). Це ще не на часі й службовий прикладає рупор до уст і кричить:

«Спокійно висіти, ще є час!» Коротку мить потім лунає: «тепер крутити, добре так, ноги разом!» Особливо тримання ніг разом дуже важливий момент, щоб розподілити силу зіткнення тіла з землею рівномірно на обидві ноги. Якщо ж на одну ногу стати легше, то це веде до перевантаження другої ноги, що може принести за собою ушкодження цієї останньої. Майже всі учні потребують вказівок з землі, бо момент приземлення приходить до них дуже несподівано. Підчас, коли на більшій висоті вони мають почуття, що вони тільки дуже повільно наближаються до землі, недоцінюють вони швидкість падіння коротко перед приземленням і це їм звичайно є дуже несподівано раптом опинитися на землі.

Тепер приземлюється наш учень і біжить в напрямку вітру, так що наповнений повітрям легкопад раптом тратить повітря, яке його напинало і падає. Тоді він скидає опоясання, складає легкопад до пачки, яку подає йому помічник і йде до провідника, якому зголошує: «перший скок закінчений, все в порядку!»

На рисах його обличчя помітно відпруження, його очі блестять від пережитого, в ході й рухах пізнати гордість і самовпевненість. Тепер він стоїть перед інструктором, який критикує його зіскок з літака, його поведінку в повітрі й підчас приземлення. Помилки помічені при тім дають йому до уваги, але вони затемнюють почуття щастя, що він зробив значний поступ в основнім вишколі.

Так скачуть учень за учнем, аж поки ціла група не скінчить свій «перший стрибок».

Після цього першого стрибка йдуть кілька інших, з різних висот, при різній силі вітру. І врешті учень закінчує свій вишкіл і може йти до десантної частини, як спадун.

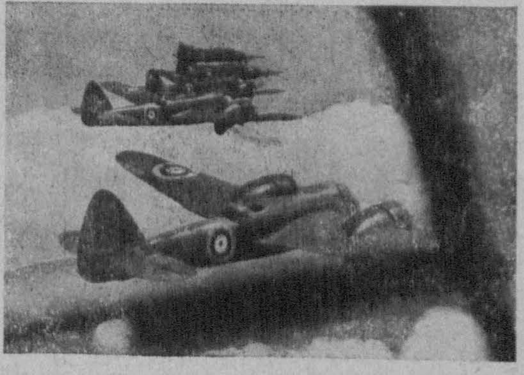

Англійські середні бомбардувальники типу Брістоль Бленгайм.

«Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марнотравства, а єдино на оборону Батьківщини нашої, життя нашого і дітей наших. Всі народи, що живуть на світі, завжди захищали й будуть захищати вічно життя своє, волю і власність!»

Богдан Хмельницький

СПОРТ

Подав М. БОРИС

БОРОТЬБА

Людина хотіла й хоче перемагати не тільки у змаганні плече в плече, але й у безпосередньому протиставленні сили силі, в бою чоловіка з чоловіком. Так виникла боротьба.

Вже старі єгиптяни довели це змагання до системи хватів, а греки його вдосконалили. Герої грецької мітології та Гомерових пісень залюбки борюкались, намазавши собі тіла олією та посипавши дрібним піском. Дозволяли всі хопи, включно до ламання пальців. Програвав той, кого тричі кинуто на землю.

У стародавньому Римі боротьба посідала майже місце народного спорту. В ґлядіяторських ігрищах вона відогравала важливу ролю, але не мала встановлених правил. Вирішала сила або підступ. Метою було взагалі вивести супротивника з форми.

В середні віки боротьба, як доповнення до бойового виховання лицарства, користувалась великою увагою. Виробився навіть особливий «вільний стиль» подібний до сучасного «джію-джітсу». Такий вільний стиль виховував спостережливість, спритність, витривалість та зрівноваженість, властивості, на основі, яких могла людина слабша легко подолати супротивника, що покладався на свою силу.

Систему «джію-джітсу» випрацювали японці, що мають іще один цікавий стиль боротьби «сумо». Цей спосіб боротьби, знаний в Японії кілька століть, нині славиться як японський національний спорт. Змагаються виключно фахівці, що змалку спеціяльно виховуються й тренуються та творять окремі організації замкнені союзи. Ці союзи двічі на рік влаштовують змагання в Кенуґінекі — народнім стадіоні в Токіо. В боротьбі дозволено 48 хопів з дуже комплікованими й виробленими правилами.

В Европі почав систематизувати боротьбу низкою правил в 1539 р. Фабіян з Авсервальду, але в XVII. ст. ці добрі заміри заступила тенденція зробити з боротьби змагання на життя й смерть. Знов дозволялось бити кулаками, тягнути за чуприну, гризти та ламати кості. Ці дики методи усунули заборони XVIII. ст. а заведення системи й нового духу в 90 роках XIX. ст. дало основу до могутнього розмаху боротьби, що посідає провідне місце між спортами минулого століття. Сьогодні в боротьбі розріжняємо два стилі: один клясичний, т. зв. «грецько-римський» стиль, де придержуються всіх правил чесної гри, а саме: лицарськости, коректности у відношенні до противника, і де боротьба є контрольована окремим правильником, який узгляднює правильні хопи і неправильні. Перемагає, цей хто противника положить на обидві лопатки і придержить через кілька секунд, або коли противник піддається сам через потрійний удар кулаком в дошку рінгу. Над порядком змагань надглядає спеціяльний суддя, який слідкує за правильністю хопів, за додержанням точок правильника та який темперує гострість і запальність змагунів.

І другий, т. зв. «вільний» стиль, де є повна свобода хопів включно до викручування ніг і рук зі суставів, копання ногами, плюття в лице і т. д., одним словом огидний спосіб боротьби, розрахований тільки на ефект та захоплення публіки, і який кромі грошей не дає жодного іншого задоволення. Тому люди, які виступають в цьому роді боротьби — це професіонали, люди жадні легкого і доброго заробітку. «Вільний стиль», або його найяркіша відміна «вільна американка» яка узгляднює ще більш жорстоку і вишукану боротьбу ,як нп.: боротьба по пояс в смолі і т. д. — прийнялася і розвивається в Америці, де користується широким зацікавленням і підтримкою багатьох прихильників.

Дужання (боротьба клясична), джію-джітсу, сумо — це роди спорту, які виховують врівноваженість, відвагу, силу й сприт та вчать мистецтва самооборони.

«Нехай вічна буде слава, же през шаблі маєм права!»

Гетман І. Мазепа

«Українські націоналісти мусять зрозуміти світ і життя глибше і краще від їх оточення, хотіти більше й упертіше від інших та працювати подвійно — за себе і за тих, що не працюють, або працюють зле.»

О. Сеник